

Täysistunto

Tiistai 2.10.2018 klo 14.05—22.06

Täysistunto alkoi klo 14.05. Täysistunto päättyi klo 22.06.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.05—15.59 ja 19.58—22.06), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (15.59—18.02) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (18.02—19.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 88/2018 vp.

2.2. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Suuri valiokunta on 28.9.2018 valinnut varapuheenjohtajakseen ed. Simon Elon.

3. Kaj Turusen vapautuspyyntö lakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 55/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 3.10.2018 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 3.10.2018 kello 11.

4. Arto Satosen vapautuspyyntö perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 56/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 3.10.2018 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 3.10.2018 kello 11.

5. Jukka Kopran vapautuspyyntö maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 57/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 3.10.2018 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 3.10.2018 kello 11.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 198/2017 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 4/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetty lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Lakiehdotus voidaan nyt, jollei sitä vähintään viiden kuudesosan enemmistöllä julisteta kiireelliseksi, hyväksyä lepäämään ensimmäisiin eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin tai hylätä.

Keskustelu

14.07 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on perustuslain muutos, joka tarvitaan, jotta tiedustelulait voidaan hyväksyä tällä kaudella eduskunnassa. Kysymys on siitä, että lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin suojaan myös rikosten torjunnassa. Tähän mennessä se on ollut mahdollista rikosten selvittämiseksi. Lisäksi uutena perusteena on kansallinen turvallisuus.

Asia ei suinkaan ole mustavalkoinen, mutta kannatan tätä perustuslain muutosta. Eduskuntakäsittelyssä haluan varmistaa, että tiedustelulle on tiukat palomuurit ja toimitaan aina ihmisoikeuksia kunnioittavasti. Luvan tiedusteluoperaatioon voi saada vain vahvoin perustein Helsingin käräjäoikeuden kautta. Uusi tiedusteluvaltuutettu on merkittävä laillisuusvalvoja, ja parlamentaariseen valvonnasta vastaa uusi tiedusteluvaliokunta.

Vihreät pitävät välttämättömänä suojelupoliisin eli supon koko toiminnan saamista parlamentaariseen valvontaan. Sen rooli muuttuu nyt poliisiorganisaatiosta tiedusteluorganisaatioksi. Huolellinen eduskuntakäsittely on tarpeen, jotta luodaan turvallisuuden turvin kansalaisten urkintakoneistoa. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Paula Risikko: Pyydän rauhoittumaan ja kuuntelemaan. — Edustaja, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Kiitos. — Massavalvontaa ei voi hyväksyä, ja ymmärtääkseni lakien reunaehdoilla se on suljettu pois. Dataa voi seuloa vain tietyin kriteerein epäilysten pohjalta. Järjestelmän valvonnan toimivuus on kaiken a ja o.

Tiedustelulakien tarpeiden lähtökohdat ovat olleet keskusteluissa hyvin esillä. Me tarvitsemme uudet siviili- ja sotilastiedustelulait, sillä on kyettävä reagoimaan ajoissa voimistuviin uhkiin, kuten terrorismiin. [Ben Zyskowicz: Hyvin sanottu!] Nykyiset lait eivät mahdollista viranomaisten tiedonhankintaa kansallisen turvallisuuden takaamiseksi. Tällä hetkellä olemme tiedustelussa riippuvaisia siitä, mitä tietoja saamme muiden maiden tiedusteluviranomaisilta, sillä meillä ei ole omaa ulkomaantiedustelua. Muiden maiden valtiollisten tahojen tiedustelu saattaa myös vahingoittaa yritystemme toimintaa. Uhkien havaitseminen mahdollisimman aikaisin on tärkeää. Tiedustelulait ovat iso paketti, jonka pykäliin on huolella tutustuttava.

Lakivaliokunta tarkastelee erityisesti tiedustelun valvontaan ja lupamenettelyyn liittyviä kysymyksiä. On tärkeää saada sellaiset lait, jotka turvaavat kansallisen turvallisuuden ja ovat tasapainossa yksilönsuojan kanssa. Ministerit vakuuttivat tiedustelulakien lähetekeskustelussa, etteivät lait mahdollista massavalvontaa ja että kansalaiset voivat tehdä tiedusteluvaltuutetulle kanteluja ja tutkimuspyyntöjä. Lakivaliokunnan tehtävä on paneutua muun muassa tiedusteluvaltuutetun rooliin ja toimivaltaan sekä siihen prosessiin, jossa tuomioistuin antaa luvan supolle tai Puolustusvoimille tiedusteluun. Perusoikeuksien suoja huolettuu, ja siksi siihen puuttumisen on oltava tarkkarajaisesti määritelty. Tietoliikennetiedustelun on oltava mahdollisimman kohdennettua ja rajattua.

Toimintaympäristö on muuttunut nopeasti viime vuosina. Perustuslakivaliokunnan mietintö on tarkkaan punnittu, eikä valiokunta näe estettä perustuslain kiirehtimiselle tässä asiassa. Mikäli lain kiirehtiminen on huomenna äänestyksessä, aion äänestää lain kiirehtimisen puolesta. — Kiitos.

14.11 Tapani Tölli kesk: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme perustuslain uudistusesitystä toisessa käsittelyssä. Viime viikolla oli ensimmäinen käsittely, ja oli merkille pantavaa, että sekä sisällöstä että perustuslain muutoksen tarpeellisuudesta vallitsi suuri yksimielisyys. Se on erittäin merkittävä asia.

Perustuslain muutos on aina merkittävä asia ja siihen on valmistauduttava huolellisesti, ja voi todeta, että tämä muutosesityksen valmistelu on tapahtunut perusteellisesti, huolellisesti ja laajapohjaisesti. Oikeastaan tämä työ käynnistyi jo viime vaalikaudella, ja varsinaisesti perustuslain osalta oikeusministeriön työryhmä asetettiin 2015 ja sai työnsä valmiiksi syksyllä 2016. Tässä oli laajapohjainen asiantuntijatyöryhmä, joka myös kuuli merkittävän joukon asiantuntijoita. Loppuvuodesta 2015 asetettiin myös parlamentaarinen seurantaryhmä, joka tätä perustuslain muutosta on huolella käsitellyt. Tässä oli myös laaja lausuntokierros ennen kuin tämä sitten tuli eduskuntaan.

On syytä todeta, että tämä perustuslain muutos on varsin tarkkaan rajattu: se koskee yhden pykälän yhtä momenttia. Tässä hallituksen esityksessä oli yksi vähän laajempi kohta, jonka perustuslakivaliokunta rajasi perustellusti pois.

On syytä todeta, että tämä perustuslakivaliokunnan mietintö on yksimielinen ja mietintöä tehdessään ja mietinnöstä päättäessään valiokunta oli täysilukuinen. Tämä ei ole vähämerkityksellinen asia. Tämä luo myös pohjan jatkokäsittelylle. On syytä todeta, että tässä työssä ei ole ollut asetelmana hallitus—oppositio, vaan tämä on parlamentaarista valmistelua. Tätä muutosesitystä ei ole tehty tätä hallitusta varten eikä seuraavaa hallitusta var-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

ten, vaan pitkälle tulevaisuuteen, ja siksi tähän on syytä rakentua vahva luottamus. Huolimatta poliittisten suhdanteiden muutoksista, joita aina on, tähän järjestelmään täytyy voida luottaa. Se on meidän yhteiskuntamme turvallisuuden kannalta aivan avaintekijä, eli me teemme tässä tulevaisuutta.

En käy läpi nyt tässä yhteydessä näitä erityislakeja eli substanssilakeja, siviilitiedustelua, sotilastiedustelua, valvontaa, laillisuusvalvontaa ja parlamentaarista valvontaa, se on omansa, mutta tämä perustuslain muutos luo näille pohjan.

Yhden näkökulman otan tässä tästä esille, asian, joka on paljon ollut keskustelussa, ja se on se, salliiko tämä massavalvonnan. On syytä selkeästi todeta, että ei salli. Perusoikeuksien rajoitusedellytykset ja ne edellytykset, mitä valiokunta linjasi, ovat täysimääräisesti voimassa silloin, kun arvioidaan näiden erityislakien suhdetta tähän perustuslakiin. Tämä luo turvallisen näkökulman.

Nyt on keskusteltu siitä, miten kiire tällä on ja onko jotakin nyt yhtäkkiä tapahtunut. Voin todeta, että se kiire on ollut jo kauan, ei se ole nyt hetkessä tullut. Siksi voi todeta, että jos tämä lykkääntyy, niin sekin on varsin iso päätös. On myös syytä todeta, että tästä ei voi vetää sitä johtopäätöstä, että aina perustuslain muutos tehtäisiin kiireellisellä menettelyllä. Tämän hyvin vahvasti perustuslakivaliokunta tuo mietinnössään esille.

Arvoisa puhemies! Teen viitaten perustuslain 73 §:ään ehdotuksen, että tämä lakiesitys julistetaan kiireelliseksi eli käsitellään kiireellisellä menettelyllä, mikä tarkoittaa sitä, että se voidaan näillä valtiopäivillä hyväksyä.

14.17 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan perustuslakivaliokunta on arvioinut mietinnössään hallituksen esityksen Suomen perustuslain 10 §:n muuttamisesta. Valiokunta ei näe esteitä sille, että perustuslakia muutettaisiin kiireellisessä säätämisyksityksessä. Näin mahdollistettaisiin tiedustelulainsäädännön laatiminen vielä tällä kuluvalle vaalikaudella. Parlamentaarisen historiamme kannalta on erittäin merkittävää, että perustuslakivaliokunta teki yksimielisen mietinnön tästä asiasta. [Eero Heinäluoma: Oikein!]

Perustuslakiin esitetty viestintäsalaisuuden muutos on rajattu koskemaan vain vakavia kansallisen turvallisuuden uhkaajia, olivatpa he kotimaisia tai ulkomaalaisia ääritoimijoita. Massavalvontaa ei esitetty perustuslain muutos siis mahdollista. Rajanveto on tältä osin riittävän selkeä ja myös yksiselitteinen. Turvallisuudesta vastaavien viranomaisten valtuuksien kasvaessa lainsäädännöllä on samassa yhteydessä varmistettava kansalaisten perusoikeuksien toteutuminen myös käytännössä. Samalla tiedonvälityksen lähdesuoja ja salassapitovelvollisuuden suojaamien tietojen koskemattomuus tiedustelutoiminnassa on taattava. Tätä hallituksen esityksessä toteuttavat tiedusteluvaltuutetun viran perustaminen ja parlamentaarisen tiedusteluvalvontavalioikunnan muodostaminen. Luotan, että hyvässä parlamentaarisessa yhteistyössä varmistamme selkeät ja riittävät rajat tiedustelutoiminnalle.

Arvoisa puhemies! Pidän erittäin arvokkaana, että eduskuntakäsittelyssä on voitu yksimielisesti tulla sille kannalle, että hankkeen yhteydessä toteutetaan koko suojelupoliisin valvonta. Supon toiminnan parlamentaarisesta valvonnasta on vuosia käyty keskustelua. Nyt on tärkeää, että supon valtuuksien lisääntyessä koko supo tulee parlamentaariseen valvontaan. Valvonnan laajentaminen on tärkeää myös kansalaisten supoa kohtaan kokeman luottamuksen säilyttämiseksi. Tämä oli yksi sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän edellytys uudistuksen toteuttamiseksi.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Koko itsenäisyytemme ajan täällä eduskunnassa on pystytty tekemään puoluerajat ylittävää yhteistyötä valtiollista turvallisuutta koskevissa asioissa. Se on ollut Suomen vahvuus. Tästä pitkästä linjasta on pidettävä kiinni myös nyt, kun käsittelemme vaativaa hanketta tiedustelulainsäädännön toteuttamiseksi. Tosiasioita on katsottava silmiin, kun puhumme kansalaisten turvallisuuden takaamisesta. Lainsäädäntöä on välttämätöntä kehittää vastaamaan Suomen muuttunutta turvallisuusympäristöä. Suomi tarvitsee ajantasaisen tiedustelulainsäädännön varautuakseen uusiin uhkiin.

Arvoisa rouva puhemies! Demokratian on myös kyettävä puolustamaan itseään. Kansalaisten perusoikeudet ja kansalliset turvallisuustarpeet ovat yhdistettävissä, kun parlamentaarinen valvonta viranomaisten uusille valtuuksille ja koko supon toiminnalle on kunnossa. Tältä osin hallituksen esitys perustuslain muuttamisesta on perusteltu. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa tukensa tiedustelulakien voimaansaattamiselle vielä tällä vaalikaudella. Näin ollen minulla on ilo kannattaa edustaja Töllin tekemää esitystä julistamisesta kiireelliseksi.

14.21 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Perustuslain muuttamiseen pitää olla aina erittäin korkea kynnys, ja tämä kynnys tulee jo siitä, missä järjestyksessä perustuslakia pitää muuttaa. Vielä korkeampi kynnys, aivan äärimmäisen korkea kynnys, pitää olla kiireellisyydessä, siinä, että julistetaan muutos kiireelliseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on syytä erottaa perustuslain muutos, tiedustelulait ja perustuslain muutoksen kiireelliseksi julistaminen. Ensimmäisessä käsittelyssä kävi ilmi, että perustuslain muutos nauttii yhteisymmärrystä täällä: kaikki ovat valmiita sen tekemään. Tiedustelulait, joihin erityisesti edustaja Karimäki puheessaan keskittyi, ovat täysin eri asia. Ne tulevat myöhemmässä vaiheessa käsittelyyn. Niiden sisällöstä on monia duubioita, mutta ne on mahdollista säätää sen jälkeen, jos tämä perustuslain muutos hyväksytään. [Markku Rossi: Ja tarve on suuri!] Mutta nyt se kolmas kysymys on, onko muutos niin kiireellinen, että tämä pitää julistaa kiireelliseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on aivan oikein todettu, että perustuslakivaliokunta antoi yksimielisen mietinnön asiasta. Perustuslakivaliokunta ei lähtenyt mietinnössään itse esittämään kiireelliseksi julistamista. Perustuslakivaliokunta arvioi asiaa puhtaasti valtiosääntöoikeudellisesta näkökulmasta ja totesi, että ehdotonta valtiosääntöoikeudellista estettä kiireellisen järjestyksen käytölle ei ole. [Eero Heinäluoma: Juuri näin!] Tämä on minusta tärkeä nähdä, että perustuslakivaliokunta ei esittänyt kiireellisyyttä, mutta ei myöskään nähnyt sille estettä, jos niin halutaan toimia. Asia jää siis eduskunnan ratkaistavaksi. [Eero Heinäluoma: Juuri näin!]

Valiokunta kuitenkin painotti normaalijärjestyksen ehdotonta ensisijaisuutta ja kiireellisyyden poikkeuksellisuutta. Tämä on hyvin tärkeää. Hallinto-, puolustus- ja ulkoasiainvaliokunta kaikki ovat omalta osaltaan lausuneet perustuslakivaliokunnalle turvallisuustilanteen kehityksestä. Itse olen ulkoasiainvaliokunnan jäsen. Mitään sellaista radikaalia tai välitöntä uhkaa, mikä välttämättä edellyttäisi perustuslain kiireellistä muuttamista, ei tullut ilmi näissä kuulemisissa. Kuten perustuslakivaliokuntakin huomioi, on käsittelyssä mennyt myös jo sen verran aikaa ja vaalikausi on siinä vaiheessa, että asian siirto seuraavan eduskunnan ratkaistavaksi ei venyttäisi lakien voimaantuloa enää kuin vähän.

Arvoisa rouva puhemies! Näin myös toteavat valtiosääntöasiantuntijat, joita perustuslakivaliokunta on kuullut.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Martin Scheinin toteaa: On selvästi nähtävissä, että hallitus on priorisoinut muita kiireellisiä lainsäädäntöhankkeita. Tätä taustaa vasten lausumat perustuslain 10 §:n muutoksen kiireellisyydestä ovat menettäneet uskottavuuttaan. Samalla kahden eri menettelytavan käytöstä seuraavien aikataulujen ero on entisestään kaventunut.

Tuomas Ojanen toteaa: Jo yksin se, että perustuslain muutoksen käsittely on jäänyt keväätistuntokaudella kiireellisempinä pidettyjen sote- ja maakuntalakupakettien katveeseen — havaitsen antaneeni perustuslakivaliokunnalle ensimmäisen kerran lausunnon käsillä olevasta hallituksen esityksestä lähes neljä kuukautta sitten — on omiaan horjuttamaan hallituksen esityksen kantaa siitä, että Suomen turvallisuustilanteen heikentyminen ja tarve varautua Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan todella muodostaisivat sellaisen poikkeuksellisen tilanteen, jossa perustuslain kiireellisellä muuttamisella on osoitettavissa välttämätön tarve. Jos näin todella olisi asianlaita, käsillä olevaa hallituksen esitystä olisi toivottavasti priorisoitu myös perustuslakivaliokunnassa niin sanotun sote-makulakupakettien tulipalokiireenomaisen käsittelyn sijaan.

Juha Lavapuro toteaa: Lopuksi kiinnitän valiokunnan huomiota ensinnäkin siihen, että perustuslakivaliokunta tekee kiireellistä menettelyä koskevassa kannanotossaan myös ennakkopäätöksen. Mitä kevyemmin perustein ja lyhyemmän ajan voittamiseksi kiireellinen perustuslain muuttamismenettely hyväksytään, sitä herkemmin ja vähäisemmin syin tähän poikkeukselliseksi tarkoitettuun menettelyyn voidaan turvautua myös jatkossa.

Arvoisa rouva puhemies! Meillä ei ole siis erimielisyyttä siitä, pitääkö perustuslakia muuttaa. Meillä on erimielisyys siitä, onko tämä niin merkittävä ja kiireinen asia, että se pitäisi julistaa kiireelliseksi. Kysymys on perustuslain muuttamisjärjestyksestä ja ennen kaikkea demokratiasta.

Arvoisa rouva puhemies! Ulkoasiainvaliokunnassa kuulemieni asiantuntijoiden sekä lainaamieni perustuslakivaliokunnassa olleiden asiantuntijoiden näkemysten pohjalta olen tullut siihen tulokseen — ja olemme tulleet siihen tulokseen — että kiireellisyys ei ole tässä ylittynyt, se korkea, korkea kynnyks, ja sen vuoksi emme kannata asian julistamista kiireelliseksi, vaikka kannatamme kyllä itse perustuslain muuttamista.

14.27 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On myönnettävä, että en ihan täysin ymmärrä tätä vasemmistoliiton logiikkaa, vaikka edustaja Arhinmäki perusteellisesti esitteli heidän näkökulmansa asiaan. Jos ja kun vasemmistoliittokin pitää tätä perustuslain muutosta perusteltuna ja tarpeellisena ja kun perustuslakivaliokunta on tehnyt täysin selväksi, että tämä ei ole mikään ennakkotapaus sen suhteen, että jatkosakin aina muutettaisiin perustuslakia nimenomaan kiireellisessä menettelyssä, niin en ymmärrä, miten sen jälkeen päädytään kuitenkin vastustamaan tätä kiireelliseksi julistamista. Kukaan meistä ei näe tulevaisuuteen, kukaan ei tiedä, mitä tapahtuisi sen vuoden tai kahden aikana, minkä lakihanke tällä perusteella viivästyisi, mutta kun olemme jo nyt jäljessä näiden valtuuksien osalta suhteessa muihin Suomeen rinnastettaviin maihin, niin ei kiireellisyyttä pidä estää.

14.28 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedustelulakien uudistamisesta vallitsee laaja yhteisymmärrys, ja on erinomaisen hyvä asia, että niiden sisällöstä on myöskin päästy nyt yhteisymmärrykseen. Mutta minua, ehkä vähän jälkijättöisesti, on jäänyt askarruttamaan kysymys siitä, olisiko ollut kuitenkin mahdollista viedä näitä tiedustelulakeja laki kerrallaan eteenpäin niin, että kukin laki säädettäisiin perustuslain

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

säättämisyjärjestyksessä. Tiedän, että oikeusoppineet ovat ja itsekin olen sitä mieltä, että tällainen käytäntö ei ole hyvä ja on tärkeätä, että perustuslaki on riittävän selkeä antamaan kaikkiin kysymyksiin vastaukset.

Mutta kysymykseksi jää tämän jälkeen se, että kun hyväksytään nyt tämä perustuslakimuutos, niin tarkoittaako se sitä — ja toivon, että esimerkiksi edustaja Tölli voisi tätä kommentoida — että jatkossa voidaankin yksinkertaisessa lainsäädäntöjärjestyksessä esimerkiksi palata niihin hallituksen alkuperäisiin esityksiin, jotka nyt täällä on sovittu muutettavaksi kaikkien hyväksymällä tavalla, ilman että silloin enää tarvitaan mitään perustuslain muutosjärjestystä, [Puhemies koputtaa] koska se perustuslaki on näin muutettu.

14.29 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni vasemmistoliiton ja edustaja Arhinmäen sekä äsken edustaja Tuomiojan esille nostamat näkökulmat ovat perusteltuja ja ne pitää ottaa vakavasti. Perustuslain muuttamisen kynnys on korkea, ja eduskunnan pitää osoittaa silloin, jos se päättää kiirehtiä perustuslain muuttamista, sellaista vakavuutta, että se samalla korostaa sitä, että tässä ei luoda ennakkotapausta sille, että perustuslaissa erityisesti perus- ja ihmisoikeuksia, joita tässä ollaan kieltämättä rajoittamassa, lähettäisiin noin vain muuttamaan jatkossakaan.

Ainoa syy, miksi itse voin harkita tässä kiirehtimismenettelyä, on se, että tämä eduskunta laajasti, hallitus—oppositio-rajat ylittäen, näkee yhdessä sen tiedustelulakien sisällön kehittämisen sellaisena, että siitä voidaan laajasti päästä yhteisymmärrykseen, että me saamme sellaiset tiedustelulait, jotka tulevat kunnioittamaan myös tämän uuden perustuslain perus- ja ihmisoikeusvaatimuksia ja olemaan sellaisia, että myös valvontaa parannetaan. Silloin nähdään se, että vuoden—kahden hyöty siinä, että tiedustelulain käytännöt voidaan ottaa käyttöön, on niin suuri, että perustuslain kiireellisyys on poikkeustapauksena mahdollista, mutta silloinkin korostaen perustuslakivaliokunnan näkemystä siitä, että tämä on poikkeus. Se oli mielestäni tärkeä kannanotto perustuslakivaliokunnalta, [Puhemies koputtaa] joka suojaa tulevaisuutta ja suomalaisten perustuslakia.

14.30 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä edustaja Tuomiojan ja edustaja Niinistön esille ottamia asioita perustuslakivaliokunta ja samoin myöskin seurantaryhmä ovat huolellisesti pohtineet.

Mitä tulee tavallisen lain säätämiseen vaikeutetussa järjestyksessä: sitä ei ole tehty vuosiin, vaan lähtökohta on se, että lakiesitykset pitää korjata perustuslain mukaisiksi. Tämä on peruslähtökohta.

Mitä sitten tulee siihen, voidaanko tulevaisuudessa tavallisella lailla tehdä mitä vain: ei voida. Tämän mietinnön mukaisesti ja tämän esityksen mukaisesti nämä säännöksen soveltamisrajoitukset ovat täysimääräisesti voimassa, ja jokaista uutta lakiesitystä tulee tarkkaan peilata tämän perustuslain mukaisesti, ja ne reunaehdot ovat erittäin tiukat. On syytä todeta, että myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset ovat täysimääräisesti voimassa, niin että tässä mielessä voi hyvin turvallisesti tarkastella elämää eteenpäin. [Puhemies koputtaa] Ei voi tulevakaan hallitus, oli se minkä värinen tahansa, tehdä mitä tahansa, vaan nämä on ankkuroitu sillä tavalla.

14.32 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aluksi haluan lämpimästi kiittää parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja Tölliä ja pe-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

rustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintietä tästä mittavasta työstä, että olemme tässä pisteessä, että tämä perustuslain muutos on täällä salissa käsiteltävänä.

Pääsääntönä perustuslain muuttamiselle tulee olla normaali menettely, mutta tässä on minusta pystytty osoittamaan hyvin niitä pointteja, miksi tämä on vietävä kiireellisenä läpi. Meillä on selkeästi turvallisuustilanne heikentynyt, ja kuten olemme täällä kuulleet, olemme muiden maiden tiedustelutiedon varassa. Samaan aikaan meillä on tarve varautua Suomen kansallista turvallisuutta uhkaavaan toimintaan. Jos tätä menettelyä ei kiirehditäisi, nämä tiedustelulait tulisivat voimaan aikaisintaan 2020, mutta nyt on mahdollista aikaistaa, että ne tulevat voimaan jopa 2018 loppuvuodesta tai [Puhemies koputtaa] vuodenvaihteessa.

Samoin sitten uudet ilmiöt, joihin täytyy varautua: meillä on hybridivaikuttamista, kybertoimintaympäristön merkityksen kasvua, terrorismia — kaikkea tämäntyypistä asiaa, joka voi olla ykskaks meidän silmillä. Minusta on vastuullista, [Puhemies koputtaa] että näihin ilmiöihin varaudutaan ajoissa.

14.33 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt tehdä selväksi, että tämä parlamentaarinen seurantaryhmä ei tarkastellut tätä kiireellisyyttä, ja perustuslakivaliokunta, jossa sitä käsiteltiin, myöskin yksimielisesti päätti olla julistamatta tätä esitystä kiireelliseksi, eli tässä on nyt kyse poliittisesta harkinnasta, jota eduskunnassa tehdään.

Vasemmistoliitolle tämä on tärkeä periaatteellinen kysymys. Me haluamme pitää perustuslain muuttamisen kynnystä mahdollisimman korkeana myöskin jatkossa. On syytä painottaa, että esimerkiksi ulkovaltojen edustajathan eivät nauti Suomen perustuslain suojaa, vaan tässä on nyt kyse suomalaisen kansanvallan pelisäännöistä ja suomalaisten perusoikeuksista ja niihin tehtävistä rajoituksista.

Tässä ollaan nyt poikkeamassa normaalista menettelystä, mitä tulee perustuslain muuttamiseen. Kun ollaan poikkeamassa normaalista menettelystä, pitäisi pystyä osoittamaan erityisen tarkkaan ja vakuuttavasti, että nämä kriteerit kiireellisen menettelyn käytölle täytyvät. Näin ei ole tässä tilanteessa tehty.

14.34 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Arhinmäki edellytti korkeaa kynnystä sekä perustuslain muutokselle että sen kiireelliselle käsittelylle. Olen tästä samaa mieltä. Tämä kynnys on kuitenkin mielestäni selvästi ylittynyt. Kiireellinen tarve on ollut tiedossa jo pitkään, ja se, että aikaa on nyt kulunut, ei mielestäni tee tyhjäksi tätä kiireellisyyttä — mainitsen vain siviiliturvallisuuden näkökulmasta terroristisen toiminnan, josta valitettavasti myös Suomessa olemme saaneet kokemusta, ja sitten toisaalta sotilaallisen turvallisuuden kannalta nähdyn hybridivaikuttamisen. Perustuslakivaliokunta ei tehnyt kiireellisyydestä esitystä, mutta kuitenkin totesi, että kiiremenettelyn käytölle on nähtävissä poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta ja kyseessä on pakottava tilanne. Ihmettelen, että edustaja Arhinmäki ei näitä havaintoja tehnyt siellä ulkoasiainvaliokunnassa, kun kuitenkin perustuslakivaliokunta nojasi juuri muiden valiokuntien lausuntoihin ja asiantuntijakuulemisiin.

14.35 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käsillä itse sisällöstä yksimielinen arvio. Ennen kuin menen siihen, haluaisin kuitenkin tehdä sen saman kuin monet muut — tähän saliin kuuluva vähän harvinainen havainto — eli kiittää

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

tämän asian vastuullisesta ja hyvästä käsittelystä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja edustaja Lapintietä ja aivan erityisesti edustaja Tölliä, joka on pitkältä aikaa tehnyt tässä erinomaisen arvokkaan työn, jotta tämä laaja yhteisymmärrys on voinut syntyä. Minusta se on aihetta noteerata, koska se ei ole aivan itsestään selvää eikä ole ollut kovin helppoa, joten kiitos sinne, minne se kuuluu.

Sitten itse asiasta. Jotenkin tuntuu, onko tässä nyt kuitenkin suuren erimielisyyden aihetta. Jos vasemmistoliittokin sanoo, että he hyväksyvät tämän sisällön, niin silloinhan me olemme yhtä mieltä siitä, miten perusoikeudet pidetään voimassa ja nämä turvallisuusnäkökohdat otetaan huomioon lakia tehtäessä. Ainut erimielisyys koskee sitä, tehdäänkö tämä kiireellisesti vai ei, ja se on enemmänkin opillinen erimielisyys kuin perusoikeuksiin liittyvä erimielisyys. Minusta vasemmistoliiton kantaakin voi näin ollen arvostaa yhtenä kansallisen yhteisymmärryksen osatekijänä.

14.37 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Arhinmäki piti erittäin painavan ja hyvän puheenvuoron. Minusta perustuslakivaliokunta on tehnyt hyvää työtä, ja on tietenkin merkittävää, että kun ollaan muuttamassa perustuslakia, siitä ollaan yksimielisiä. Mielestäni tämä keskustelu menettelystä ja äänestys menettelystä näyttää, että se on ongelmallista sen takia, että se vie itse asiassa huomion pois tästä pääasiasta, joka on se suuri asia. Minäkin kiinnitin huomiota siihen, että perustuslakivaliokunta ei esitä, päinvastoin korostaa poikkeuksellisuutta. He myöskin käyttävät sellaista kieltä, jota eivät erityisvaliokunnat ole kuitenkaan toistaneet, kun he ovat edellyttäneet poikkeuksellista ja välttämätöntä tarvetta tai sitä, että ei muutoin kuin pakottavassa tilanteessa. Myös perustuslakiasiantuntijat ovat suhtautuneet kielteisesti tähän nopeutettuun menettelyyn.

Ajattelen, että yksi esimerkki siitä, että olisi ehkä hyödyllistä käyttää hiukan enemmän aikaa — kyseessä ei kuitenkaan ole kovin pitkä aika — on se, että perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että valvonta olisi tasapainossa itse tämän tiedustelulainsäädännön kanssa. Nyt tällä hetkellä budjetissa on aivan alimitoitettusti varoja tälle [Puhemies koputtaa] tiedusteluvaltuutetun toiminnalle, ja minusta se osoittaa sitä, [Puhemies koputtaa] että tätä ei ole valmisteltu riittävästi.

14.38 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Tuomioja puhui siitä, että sisällöistä on päästy yksimielisyyteen. Toivottavasti hän ei puheenvuorossaan tarkoittanut kuitenkaan vielä tiedustelulakeja, koska niitähän ei nyt ole käsitelty. Muun muassa perustuslakivaliokunta ottaa kantaa niihin vasta, kun ne saapuvat.

Edustaja Zyskowicz totesi, että tämä ei ole ennakkotapaus, mutta te olette itse perustuslakivaliokunnan jäsen, niin kuin minäkin, ja kaikki meidän ratkaisumme ovat tietyllä lailla ennakkoratkaisuja. Tämä on ensimmäinen kerta, kun nykyisen perustuslain aikana otetaan kantaa kiireellisyyteen, joten kyllä tämä ennakkoratkaisu siinä mielessä on. Edustaja Räsänen toi esille, että perustuslakivaliokunta olisi todennut, että tässä olisi kiiremenettelyn edellytykset — jo edellisessä keskustelussa huomautin, että me totesimme, että näin voi myös ajatella — mutta seuraava kappale, 41, kuitenkin toteaa, että me emme ota kantaa. Toivon, että tämä luetaan täällä niin kuin se on kirjoitettu.

14.39 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz peräsi täällä johdonmukaisuutta, ja huomenna se nähdään, onko vasemmistoliiton

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

eduskuntaryhmä ainoa, joka on johdonmukainen, ja ainoa, joka ei käy kauppaa tärkeillä asioilla. Me emme allekirjoita mitään salaisia lisäpöytäkirjoja. [Eduskunnasta: Ohhoh!]

Perustuslakivaliokunta on tehnyt hyvän mietinnön, sitä ei voi moittia, mutta kysymys kuuluu, kestävätkö ne linjaukset, jotka siellä ovat, aikaa ja poliittista painetta. 1990-luvun alussa perustuslaki taipui muun muassa siihen, että eläkkeitä leikattiin takautuvasti ja jopa kaksinkertaisesti. Sitäkään ei olisi uskonut. Ja minkälaista painetta on sitten nostatettu tämän talon ulkopuolella? Kyllä ihmetyttää, kuinka tämä Airiston operaatio ajoittuikin tähän kohtaan. Operaatiolle oli tarve, mutta kun näitä kohdehenkilöitä on seurattu vuosia, operaatiota valmisteltu kuukausia, niin oliko sattumaa, että eduskuntatyön yhteyteen ajoittui tämä operaatio? [Ilkka Kanerva: Se oli sattumaa!]

14.40 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että perustuslakia ei pidä lähteä muuttamaan kepein perustein ja, kuten perustuslakivaliokuntakin omassa lausunnossaan korostaa, myös vastaisuudessa tulee pääsääntönä olla se, kun perustuslakia muutetaan, että sen tulee tapahtua kahden eri eduskunnan toimesta.

Kuitenkin jo nykyinen perustuslaki tuntee mahdollisuuden myöskin yhden ja saman eduskuntakauden aikana tehtävään perustuslain muutokseen, mutta se edellyttää hyvin laajaa kansallista yksimielisyyttä, viiden kuudesosan enemmistöä tässä salissa. Ja kuten perustuslakivaliokunta on todennut omassa lausunnossaan, ottaen huomioon hallituksen esityksessä esitetty selvitys, perustuslakivaliokunnan muilta valiokunnilta saamat lausunnot ja perustuslakivaliokunnan saama muu asiantuntijaselvitys perustuslakivaliokunnan mielestä voidaan ajatella, että tilanne poikkeaa perustuslakivaliokunnan aikaisemmin tarkastelemista perustuslain muutoksista siten, että kiiremenettelyn käytölle on poikkeuksellisesti välttämätöntä tarvetta ja kyseessä on pakottava tilanne.

14.42 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minunkaan logiikkaani tämä ei nyt oikein käy. Jos kerran olemme tästä itse asiasta ja lain sisällöstä samaa mieltä, niin miksi emme tätä kiireellisesti nyt sitten voisi käsitellä ja päättää, [Markus Mustajärvi: Tässä on vaalit välissä!] koska jos nyt ei ole sellainen tilanne, että tätä kiireellisesti voisi käyttää, niin missä ihmeen paikassa se sitten olisi? Maailma on muuttunut, ja näitä uhkatekijöitä Suomea kohtaan on tullut huomattavasti lisää. Ei voi jatkaa niin, että me olemme ainoastaan muiden maiden tiedustelutiedon varassa, kun me omaa kansallista turvallisuuttamme selvitämme. Mitä tulee vielä tähän kiireellisyyteen, niin on se nyt aivan eri asia, että meillä on puolen vuoden sisällä tämä lainsäädäntö voimassa, kuin se, että me normaalissa säätämisyksessä kahden vaalikauden aikana tämän säädämme ja se on noin kahdessa vuodessa voimassa.

Minun mielestäni tällä asialla on kiire, ja kannatan kyllä tätä esitystä ja sen viemistä nyt tämän eduskunnan aikana läpi.

14.43 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslain muuttaminen on tehty tarkoituksella vaikeaksi sen vuoksi, että kansalaiskeskustelulle ja poliittiselle prosessille jäisi riittävästi tilaa. Olen itse vähän huolissani siitä, että näiden asioiden ympäriltä en näe vielä sellaista kunnollista kansalaiskeskustelua. Kansalaiset eivät välttämättä tiedä, mitä nämä muutokset merkitsevät.

Kun puututaan luottamuksellisen viestin salaisuuteen ja suojaan, niin puututaan tietysti aivan keskeiseen perusoikeuteen, joka lähtee jo sieltä kirjesalaisuuden ajasta asti. Se kos-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

kee yksilöitä, se koskee yrityksiä, se voi koskea myöskin tiedostusvälineitä ja niiden edustajia, toimittajia tietyissä tapauksissa. Minusta tähän pitäisi sillä vakavuudella suhtautua.

Ongelma tässä kiireelliseksi julistamisessa juuri tällä hetkellä on, että emme tietysti vielä tiedä tulevien tiedustelulakien tarkkaa sisältöä. Edustaja Tölli on tehnyt tässä erittäin hyvää työtä ja konsultoinut, ja on pyritty luomaan tätä yhteistä agenda, mutta jollakin tavalla olisi hyvä, että meillä olisi käsissämme myös ne muotoilut, millaiseksi lopulta nämä tiedustelulait muotoutuvat.

14.44 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yleinen teknologian kehitys vaatii uudentyyppistä tiedustelua. Tilanne Euroopassa ja maailmassa on muuttunut entistä vaikeammaksi. Erityisesti karmea terrorismi on entistä enemmän noussut esille. Nämä ovat kaikki niitä perusteita, joidenka vuoksi tiedustelulakien uudistaminen on tarpeellista.

Me olemme lehdistä saaneet lukea, minkälaisia muutoksia tähän hallituksen esitykseen tiedustelulaista on tulossa, mutta meillä ei ole niistä varsinaisesti tietoa. Toivottavasti nämä todella ovat menossa eteenpäin, koska niissä on paljon niitä kriittisiä kohtia, joita vasemmistoliittokin on nostanut esille.

Mutta nyt emme keskustelleet tiedustelulain sisällöstä vaan perustuslain muuttamisesta ja sen kiireellisyydestä. Aikaisemmin puhuttiin perustuslaillisesta oikeistosta, nyt varmaan pitää puhua sitten perustuslaillisesta vasemmistosta, joka nostaa esille sen, että kiireelliseksi julistamiseen pitää olla erittäin korkea kynnyks. Enkä ymmärrä, mistä tämä väite kahdesta vuodesta tulee, kun tosiasiaa tämä voidaan tämän eduskuntakauden aikana säätää siihen, että vain ne pykälät, jotka eivät mene tässä läpi, voidaan tehdä heti ensi kauden alussa. [Puhemies koputtaa] Puhutaan paljon lyhyemmästä ajasta kuin kahdesta vuodesta. Sen vuoksi kiireellisyys ei ole perusteltua.

14.45 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedustelulain sisältö ei varmasti ole mikään erimielisyyttä herättävä teema kenenkään kohdalla, mutta tästä menettelytavasta tietysti seuraa paljon kysymyksiä erityisesti kansalaisille. Tämä kiireellisyshän monesti johtaa sellaiseen, kuten nyt on nähty vaikkapa sote-uudistuksessa, millaista soppaa keitetään, kun kiireessä tehdään. Eliikkä eihän näin isoja asioita pitäisi tehdä ilman huolellista valmistelua ja semmoista menettelytapaa, joka lisäisi avoimuutta ja luottamusta kansalaisten kohdalla.

Toki ymmärrän tämän, että Suomen pitää pystyä vastaamaan nykyään kaikennäköisiin uhkiin ja suojelupoliisi tarvitsee lisää välineitä kuten myös Puolustusvoimat tiedusteluun ja maanpuolustukseen, mutta samanaikaisesti pitää ymmärtää se, että kansalaiset tietysti ajattelevat sitä, ruvetaanko tätä uutta tiedustelulakia soveltamaan esimerkiksi siten, kuten jotkut maat, jotka seuraavat tällä hetkellä vaikka semmoisia sähköposteja, joissa on pari sanaa ylimääräistä, jotka eivät kuulu normaalin ihmisen sähköpostilistaan, niin että silloin ne kaikki luetaan. Tämä on kuitenkin tulevaisuuden pelko kansalaisilla, ja nämä pelot pitää häivyttää, kuten edustaja Tölli puhui. Siinä mielessä meidän täytyy vastuullisina päättäjinä tehdä semmoista lainsäädäntöä, joka lisää luottamusta eikä vie sitä.

14.46 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä muistaa, että tämä perustuslain 10 §:n muuttaminen on läpikäynyt erittäin huolellisen parlamentaarisen valmistelun, ja se on kaiken pohjana. Seurantaryhmän puheenjohtaja Tapa-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

ni Tölli ja kaikki siinä ryhmässä työskennelleet ja kaikki puolueet tässä asiassa ovat tehneet ansiokasta työtä, erittäin ansiokasta työtä.

On syytä muistaa myös se, että eihän tässä olla menossa minnekään villiin viidakkoon, vaan esimerkiksi näissä tiedusteluasioissa tulee nyt maahan kattava valvonta, parlamentaarinen valvonta, joka on aivan erittäin hyvä asia. Valtaa ilman vastuuta ja valvontaa ei voi olla olemassa. Tässäkin asiassa tämä vanha viisaus toteutuu. Valvonta tulee ja se on parlamentaarisen valvonnan katteen alla aina, se on erittäin hyvä asia.

Kannattaa muistaa sekin asia, että kun perusoikeuksia rajoitetaan, sitä on ennenkin tehty. Perusoikeuksia on rajoitettu eri yhteyksissä ja eri syillä, mutta aina kun perustuslakivaliokunta on siitä lausunut, niin perustelu on ollut se, että kun perusoikeuksia rajoitetaan, niin sen saavutetun hyödyn pitää olla suurempi kuin se haitta, [Puhemies koputtaa] mikä aiheutuu siitä rajoituksesta itsestään.

14.48 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun suomalaisessa kulttuurissa yleisesti ottaen kiitetään liian vähän, niin kyllä minäkin nyt kiitän tässä edustaja Tapani Tölliä siitä arvokkaasta työstä, minkä on tehnyt tämän esityksen hyväksi, ja myös edustaja Lapintietä ja koko perustuslakivaliokuntaa, sekä täytyy antaa myös nyt tunnustus sosiaalidemokraattiselle ryhmälle, joka piti erinomaisen puheenvuoron edustaja Mika Karin suulla. Vastuullinen puheenvuoro, joka olisi varmaan voinut sinisestäkin suusta suurin piirtein tulla, kun nimi olisi vain vaihdettu ryhmästä. Siinä tuli erittäin tärkeä näkemys edustaja Karilta siitä, että me voimme samaan aikaan huolehtia sekä kansalaisten perusoikeuksista että kansalaisten turvallisuudesta.

Tällä hyvin laajalla yksituumaisuudella, mistä nyt vain jotkut poikkeavat, me pystymme vakuuttamaan kansalaiset. Siksi ihmettelen hieman edustaja Biaudet'n ja myös edustaja Niikon näkemyksiä siitä, että olisi jotenkin liian kiireellisesti tehty tätä esitystä. Virkamiestyönä aloitettu vuonna 2013, viisi vuotta tehty työtä, ja nyt ollaan tässä pisteessä. On vaikea nähdä, miten tässä olisi tehty liian nopeaa työtä, vaan nimenomaan on tehty huolellista työtä, jotta nämä perusoikeudet ja kansalaisten [Puhemies koputtaa] turvallisuus ovat tasapainossa.

14.49 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä oli keskustelua siitä, voiko vaihtoehtoisesti ajatella, että yksittäisiä lakeja hyväksyttäisiin viiden kuudesosan enemmistöllä, ja kyllähän näinkin on tehty. Muistelen niin, että kun tehtiin päätös presidentin asemasta kriisinhallintajoukkojen lähettämisessä myös EU-tehtäviin, niin tuo päätös taidettiin toistakymmentä vuotta sitten 2006 tehdä tällä poikkeusmenettelyllä. Eli on semmoinen tie ollut käytössä, vaikei se yleisesti kannatettavaa ole.

Sitten suhteessa uudistuksen kokonaisuuteen kyllähän tämä on merkittävä ratkaisu, ja edelleenkin minusta on aiheellista sanoa, että vaikka tässä nyt on vähän eriseuraisuutta menettelytavasta ja voimaantulosta, niin on tämä hyvin harvinainen parlamentti siinä, että kaikki ovat samaa mieltä itse sisällöstä. Kaikki ovat samaa mieltä itse sisällöstä, miten perustuslaki pitää kirjoittaa, siinä on sataprosenttinen yhteisymmärrys. Sitten ollaan siitä hiukan eri mieltä, tuleeko se voimaan hetimiten vai vuoden päästä. En sanoisi, että historiankirjoituksen kannalta tämä ero on kovin suuri.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tähän vielä kahdeksan vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen mennään takaisin puhujalistalle ainakin joksikin aikaa.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

14.50 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on tehnyt erittäin hyvän työn haastavassa maastossa ja kirjoittanut hyvän mietinnön, ja kun sitä mietintöä lukee, niin on aivan päivänselvää, että siihen ei sisälly minkäänlaista avointa valtakirjaa tai porsaanreikää, joka madaltaa kynnystä tekemään muutoksia perustuslakiin kiireellisellä menettelyllä jatkossakin, vaan se kynnys on ja pysyy ihan samanlaisena.

Kun puhutaan tämän lain tarpeellisuudesta ja myöskin kiireellisyydestä, niin puhutaan tietysti ajasta: mikä on se menetetty aika, joka syntyy, jos me emme hyväksy tätä kiireellisenä. Aika ei ole rahaa, mutta se on turvallisuutta. Kun puhutaan turvallisuudesta, pitää nostaa kissat pöydälle. Jos jotain tässä maassa tapahtuisi ja meillä ei ole tätä lakia voimassa ja tämä menetetty aika on meidän itsemme aiheuttama ja voidaan jonkinmoisella todennäköisyydellä sanoa, että esimerkiksi isku olisi ollut estettävissä, jos viranomaisilla olisi ollut riittävän suuret valtuudet, niin auta armias sitä jälkiviisauden määrää, mikä tässä yhteiskunnassa on. Nyt meillä on mahdollisuus tehdä tämä ratkaisu, ja se tehdään huomenna.

14.51 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitellessään hallituksen esitystä perustuslain muuttamiseksi kiireellisessä järjestyksessä perustuslakivaliokunta kuuli valtiosääntöoppineita asiantuntijoita kahteen kertaan samasta asiasta. Ensimmäisen hallituksen esitykseen pohjautuen pyydettiin ottamaan kantaa esityksen kiireellisyyteen, ja sitten kun oli saatu substanssivaliokuntien — ulkoasiainvaliokunnan, hallintovaliokunnan ja puolustusvaliokunnan — lausunnot kiireellisyyteen ja turvallisuustilanteen muutoksiin liittyen, kuultiin valtiosääntöoppineita asiantuntijoita vielä uudestaan. Näiden kuulemisten jälkeen kenenkään valtiosääntöoppineen lausunnosta ei käynyt ilmi, että joku näkisi ehdottoman esteen tämän julistamiselle kiireelliseksi. Pitivät sitä mahdollisena, toiset suhtautuivat siihen kriittisemmin, näkivät, ettei ole kovin paljon perusteita kiireellisesti säätämiseksi, mutta kukaan ei nähnyt ehdotonta valtiosääntöoikeudellista estettä. Tämän pohjalta perustuslakivaliokunta sitten päätyi oman mietintönsä lopussa oleviin arvioihin siitä, että voidaan ajatella, että turvallisuustilanteen muutoksissa on sellaisia elementtejä, jotka tekevät välttämättömäksi tämän säätämisen kiireellisesti. [Puhemies koputtaa] Näin voidaan ajatella, mutta toisaalta valiokunta toteaa, että ei näe ehdotonta estettä kiireellisesti säätämiseksi.

14.53 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun viimeksi perustuslakia muutettiin, niin Suomen kaikkiin kotitalouksiin jaettiin selkokielinen kirjanen perustuslain sisällöstä. Mielestäni tätä perinnettä tulisi jatkaa, ja aina kun perustuslaki muuttuu, tulisi kaikkiin kotitalouksiin jakaa kirjanen, selkokielinen esite, siitä, mitä muutettiin ja mitä se merkitsee. Tietysti kaikkein parasta demokratian kannalta olisi, jos tällainen muutosesitys jaettaisiin kotitalouksiin muutosesityksenä ja kansalta kysyttäisiin, hyväksyvätkö he eduskunnan kaavaileman perustuslain uudistuksen.

14.54 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämän tiedustelulakipaketin valmistelu on ollut mielestäni erittäin asiallista, ja erityisesti haluan kiittää perustuslakivaliokunnassa valiokunnan puheenjohtajaa ja sitten myöskin varapuheenjohtaja Tölliä. Ymmärrän hyvin nuo kannanotot, jotka tuossa ovat vasemmistosta lähinnä tulleet. Vasemmistoliiton ideologisen taustan huomioiden hyväksyn sen, jo kaukaisilta ajoilta 40-luvulta kriittisyys tällaisiin asioihin on totta kai selkeä.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Mutta keskustelu siitä, onko tämä kiireelliseksi julistettava vai ei, linkittyy myös siihen, että on perusteita sille sisältökeskustelulle. Me olemme jo vuosikausia jäljessä siitä tiedustelujärjestelmästä ja tiedustelulaista, joka muualla maailmassa, muualla Euroopassa, on. Jos nyt jätämme tämän julistamatta kiireelliseksi, seuraava eduskunta ottaa sen käsittelyyn ja tutkii sitä noin 1,5—2 vuotta ja sen jälkeen tekee päätöksen. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Miksi ihmeessä?] Se on selvä, että on [Puhemies koputtaa] tuulesta temmattua puhua, että se päätös tehtäisiin heti.

Puhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa siis vielä neljä vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen mennään puhujalistalle, ja nämä neljä henkilöä ovat edustajat Mika Kari, Niinistö, Andersson ja Tölli.

14.55 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen saanut toimia puolustusvaliokunnassa ja eduskunnan hallintovaliokunnassa, jota myös poliisivaliokunnaksi kutsutaan, vuodesta 2011 asti, siis kohta lähes kahdeksan vuoden ajan, ja kun kuuntelen tässäkin keskustelussa esitettyjä pohdintoja, että turvallisuusympäristössämme ei olisi tapahtunut muutosta tänä aikana, ei sellaista muutosta, joka tässä perustuslain säätämisyjärjestyksessä voitaisiin kiirehtimällä hoitaa, hämmästelen niitä argumentteja lähinnä sen takia, että meillä eduskunnassa on näistä asioista, turvallisuuteemme liittyvistä asioista, paras mahdollinen käytössä oleva tieto.

Ja siihen, että tästä perustuslain säätämisyjärjestyksestä syntyisi joku ennakkotapaus, en jaksa uskoa. Perustuslaki ei ole mikään pyöröovi, johon voidaan työntää lakeja lepattamaan, vaan ne hoidetaan asiallisella järjestyksellä, ja tässä meillä on takanamme perustuslakivaliokunnan yksimielinen kannanotto. Yhdyn kyllä edustaja Heinäluoman näkemykseen, että meillä on tässä edessämme vähän tällainen opillinen riita, ei niinkään sisällöistä, vaan ehkä sitten jotain opillisen ja ideologisen välimaastosta. [Puhemies koputtaa]

Haluan kiittää, edustaja Tölli, teitä hyvästä työstä ja yhteistyöstä.

14.56 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslain muutoksen sisältö on nyt olennainen myös tässä, kun arvioidaan sitä, mikä riski kiirehtimisellä on. Me olemme sisällöstä samaa mieltä, ja siinä perustuslakivaliokunta kavensi merkittävästi alkuperäisen esityksen puuttumista perus- ja ihmisoikeuksiin, koska tämä luottamuksellisen tiedon suojan rikkominen on mahdollista vain silloin, kun se on välttämätöntä, ja samalla kansallisen turvallisuuden vakavan uhan kynnyks nostettiin korkealle. Eli perustuslakivaliokunta on jo tehnyt perus- ja ihmisoikeuksia suojaavat perustelut sille, miten tätä jatkossa voidaan eri tilanteissa soveltaa, ja se suojaa suomalaisten perusoikeuksia.

Koska me olemme siitä sisällöstä kaikki samaa mieltä, niin jos tämä jätettäisiin lepäämään seuraavalle eduskunnalle, seuraavan eduskunnan pitäisi hyväksyä se samansisältöisenä. Eli me olemme sisällöstä samaa mieltä. Vaalit eivät todennäköisesti muuttaisi sitä tulosta, koska kaikki puolueet ovat sisällöstä samaa mieltä. Olennainen asia on nyt se, että siitäkin, mitä kiirehtimisellä vauhditetaan — tiedustelulain sisältöä — me olemme riittävän samanmielisiä, jotta me voimme luottaa toisiimme, niin että tämä voidaan kiirehtiä, niin että siellä ei voi olla sellaista, mikä aiheuttaa ristiriitaa ja mitä kansalaisten pitäisi voida harkita vaalien yli. Minä en näe, että sellaista riskiä on, jos me tässä nyt edustaja Töllin tekemän hyvän työn pohjalta ja edustaja Lapintien jatkaman työn [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

pohjalta luotamme toisiimme. Tämä asia on ollut poikkeuksellinen tällä hallituskaudella, ja siitä kiitän edustaja Tölliä.

14.58 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä ei ole mikään pieni erimielisyys, vaan tässä on kyse periaatteellisesti erittäin merkittävästä asiasta eli siitä, saako Suomen kansa ilmaista mielipiteensä eduskuntavaalien kautta tilanteessa, jossa heidän perusoikeuksiinsa ollaan tekemässä muutoksia ja rajoituksia. Siitähän tässä on kyse.

Keskustelussa menevät koko ajan sekaisin tiedustelulakien tarve ja tämä kiireellisyys. Puheenvuorot, joita tässä on pidetty turvallisuusympäristön muutoksesta, teknologisesta kehityksestä, ovat kaikki olleet ansiokkaita ja puoltavat uusien tiedusteluvaltuuksien tarvetta, mutta ne eivät ole mikään argumentti kiireellisen menettelyn puolesta. Samaten tässä on sanottu, että on yhteisymmärrys sisällöistä. Me emme ole vielä edes aloittaneet näiden varsinaisten tiedustelulakien käsittelyä. Tässä on nyt ainoastaan kyse perustuslain muutoksesta, ja siitä sisällöllisestä muutoksesta on yhteisymmärrys. Tiedustelulait ovat vielä erillinen kokonaisuus, [Puhemies koputtaa] joka tulee myöhemmin tarkasteluun.

Puhemies Paula Risikko: Vielä edustajat Tölli ja Kanerva, ja sen jälkeen mennään listalle.

14.59 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää kaikkia, jotka tässä työssä ovat olleet mukana. Tämähän ei ole vielä valmis, tämä on kesken, mutta kiitän tähänastisesta.

Haluan kiinnittää huomion siihen, minkä edustaja Niinistö otti esille: jos se siirtyy seuraaville valtiopäiville eikä siihen enää tehdä muutoksia, se on hyväksyttävä sisällöltään muuttumattomana, niin mitä harkintaa siinä on muuta kuin se, hylätäänkö vai hyväksytäänkö se? [Markus Mustajärvi: Vaalit välissä!] Nyt kun meillä on sisällöstä selkeä yhteinen ymmärrys, miksi me jätämme sen hyllylle? Kun tämä valmistelu on ollut poikkeuksellisen perusteellista monien tahojen mukaan ja siinä on päädytty yksimielisyyteen, niin miksi me lykkäisimme tätä asiaa? Hyväksytään se. Tämä on kaiken lisäksi tarkkaan rajattu, siinä on kysymyksessä yhden pykälän yksi momentti, tosin erittäin merkittävä ja vaikuttava, mutta se ei ole huijausta, vaan se on huolella harkittu.

15.00 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kollega Andersson puhui siitä, mikä on näiden tiedustelulakien tarve, niin minulle tämä piirtyi erinomaisen selvästi niin, että tiedustelulakien vakavimmat uhat eivät tietenkään tule Suomesta. Ne tulevat meidän kansainvälisestä toimintaympäristöstämme, niillä on kansainvälinen alkuperänsä, ja näillä uhilla ja riskeillä on selvästikin maamme rajojen ulkopuolella olevat kytköksensä. Ne tulevat sieltä, eivät siitä, että tässä epäiltäisiin suomalaisia ihmisiä. Tämä mahdollistaa sen, että valtionjohdolla, turvallisuusviranomaisilla on ajankohtainen tilannekuva oman päätöksentekonsa pohjaksi, ja sellainen täytyy Suomella olla yhtä lailla kuin kaikilla muillakin valtioilla.

Puhemies Paula Risikko: Me menemme nyt puhujalistalle, kuten on kerrottu, ja sitten hetken päästä jatketaan debattia.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

15.01 Pekka Haavisto vihr: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että eduskunta nyt hetkeksi pysähtyy käsittelemään tätä perustuslain muutosesitystä. Perustuslain muuttaminen ei ole arkipäiväinen asia, eikä voi kylliksi korostaa sitä, miten poikkeuksellista on esittää perustuslain muutos kiireellisenä. Syy, miksi perustuslain muuttaminen on tehty vaikeaksi, tai tehdään vaikeutetussa järjestyksessä, on tietenkin se, että kansalaiskeskustelulle ja poliittiselle prosessille, poliittiselle keskustelulle annettaisiin riittävästi tilaa. Mielestäni tällä taustalla on erityinen painoarvo maailmassa, jossa näemme ihan demokraattisissakin maissa sellaisia perustuslain muutoksia, joilla pyritään jähmettämään valtarakenteita tai vähentämään kansalaisten oikeuksia. Mielestäni tätä pitää heijastaa myös tähän kansainväliseen keskusteluun.

Tämä muutos koskee hyvin tärkeää asiaa, luottamuksellisen viestin salaisuutta, sitä periaatetta, voisi sanoa hyvin vanhaa periaatetta, kirjesalaisuudesta ja viestinnän salaisuudesta, jota olemme aina kunnioittaneet. Se koskee yksityishenkilöitä, yrityksiä, se voi koskea myös toimittajia ja tiedotusvälineitä ja näiden lähdesuojaa pahimmassa tapauksessa. Kun tätä perustuslain muutosesitystä käsitellään, niin tätä on tietysti koko ajan ikään kuin hahmotettava tätä tiedustelulakien kokonaisuutta vasten, ja se on vasta tässä eduskuntakäsittelyssä muotoutumassa. Meillä ei vielä ole tarkkoja pykäläesityksiä siitä, miten muutamme siviilitiedustelua ja sotilastiedustelua koskevaa lainsäädäntöä. Mielestäni on kuitenkin tarpeen muutama niihin liittyvä periaate sanoa myös tämän keskustelun yhteydessä.

Ensimmäinen ajatus, joka minulla on tästä kokonaisuudesta, liittyy esitettyyn tiedusteluvaliokuntaan ja myöskin tiedusteluvaltuutettuun, joka toivottavasti on henkisesti riittävän etäällä tiedusteluviranomaisista. Mutta minulla on tiettyjä duubioita sen suhteen, että samaan aikaan kun eduskunta muodostaa tiedusteluvaliokunnan, sen jäsenistä suojelupoliisi tekisi laajan turvallisuusselvityksen, eli valvottava tekisi valvojastaan selvityksen. Mielestäni tässä on sellainen epäsuhta, johon eduskunnan pitää vielä tämän asian, tiedustelulakien, käsittelyssä paremmin paneutua.

Toinen huoleni koskee kansainvälistä tietojenvaihtoa. Mehän Suomessa ajatteleme aina, että viranomainen on rehellinen ja viranomaisella ei ole mitään poliittisia päämääriä, mutta maailmalla toimii paljon tiedusteluviranomaisia, jotka toimivat aivan toisilla pelisäännöillä kuin meidän omat tiedusteluviranomaisemme. Kun tässä nyt kovasti korostamme sitä, että pääsemme vaihtamaan tietoja näiden tiedusteluviranomaisten kanssa, se voi tarkoittaa niiden ihmisten osalta, joiden tietoja vaihdetaan, aivan mahdottomia ihmisoikeus- ja kansalaisoikeustilanteita, mikäli asioimme esimerkiksi autoritääristen hallintojen kanssa, joissa ihmiset voivat joutua ilman oikeusprosessia syytettyjen listalle. Eli tähän tiedonvaihdon merkitykseen pitää myöskin panna tietty varaus, mitä se tarkoittaa kansalaisoikeuksille ja ihmisoikeuksille pahimmissa tilanteissa. En viitsi mainita niitä maita, joissa tämä riski on olemassa, mutta niitä valitettavasti nykymaailmassa on aika paljon.

Kolmas huolenaiheeni liittyy massavalvontaan, josta täällä on monella suulla todistettu, että siitä ei kuitenkaan tässä ole kysymys. Ulkoasiainvaliokunnan lausunnossa todetaan, että monessa maassa kyllä kutsutaan massavalvonnaksi sellaista toimintaa, jossa tietovirasta voi jollakin hakukriteerillä lähteä etsimään yksittäistä tietoa tai yksittäistä hakusanaa. Tämä on ehkä vähän semanttinen kysymys, mutta tiettyssä mielessä meidän ei ehkä kannattaisi tuudittautua siihen, että alamme kutsua Suomessa eri nimellä jotakin toimintaa, millä on esimerkiksi massavalvonnan nimi muualla maailmassa. Toivon, että tähän paneuduttaisiin tämän asian käsittelyssä vielä tarkemmin.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni lopuksi haluan alleviivata sitä periaatetta, että vaikka nykyajan digitaalisessa maailmassa jokin valvontamenetelmä tulisi mahdolliseksi, se ei vielä tarkoita, että se on moraalisesti hyväksyttävä tai oikeusjärjestyksen mukainen. Tämä nykyinen tiedon ja digitaalisen tiedon ja somen maailma antaa mahdollisuuden viranomaisille koota hyvin monista eri lähteistä yksittäisistä ihmisistä tietoa, ja voimme täällä eduskunnassa, ja meidän täytyy, myöskin panna raja, jossa tätä yksityisyydensuojaa suojellaan. Tämä tiedustelulainsäädäntö on tietysti vain yksi esimerkki, mutta tämä raja pitää myös muussa lainsäädännössä vetää. Kansalaiset ovat hyvin huolissaan siitä, että heistä liikkuu sellaista tietoa, jota joku voi kerätä ja muodostaa ihmisten profileja tällä pohjalla. — Kiitos, arvoisa puhemies.

15.06 Pertti Salolainen kok: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä erittäin tärkeää, kansallisesti tärkeää lainsäädäntöä. Olen ollut mukana tässä parlamentaarisessa valmistelutyöryhmässä, jota edustaja Tölli on hienosti vetänyt, ja olemme todella tehneet perusteellista työtä, käyttäneet paljon tunteja ja hankkineet paljon tietoa tästä asiasta.

Tässä nyt keskustellaan tällä kertaa vain tästä kiireellisyydestä, ja siihen aion minäkin keskittyä, koska nuo lait ovat ihan eri asia ja niistä keskustellaan myöhemmin. Se, että tässä on päästy yli puoluerajojen laajaan yksimielisyyteen, käy ilmi muun muassa siitä, että ehdotuksen kiireellisyydestä teki edustaja Tölli ja sitä kannatti edustaja Kari. Se on aikamoinen osoitus siitä, että tässä talossa nyt halutaan tehdä yhteistyötä tärkeän asian osalta.

Miksi meillä sitten on sellainen mahdollisuus ylipäättään, että voidaan perustuslain muutos tehdä kiireellisesti? Se on tietysti sitä varten, että jos todella on kansallisia taikka muita erittäin painavia asioita ja syitä, niin silloin tällainen lainmuutos voidaan tehdä. Ja nyt tällainen tilanne on, se on juuri tässä ja nyt. Keskityn perustelemaan, koska tässä puhutaan nyt tästä kiireelliseksi julistamisesta, vain niitä seikkoja eli sitä, minkä vuoksi tämä on kiireellinen, enkä näitä muita lakeja.

Ensinnäkin: Me olemme vakavasti jäljessä verrokkimaista, 20 vuotta ainakin, ellei enemmän. Meidän viranomaisiltamme puuttuu työkalupakki, millä tavalla näitä asioita voitaisiin käsitellä ja selvittää tässä uudessa kyber- ja digitaalisessa maailmassa, joka tuo ihan omat, uudet haasteensa. Eli meidän viranomaisillamme ei ole mahdollisuutta seurata kansallisesti merkittävällä tavalla, mitä tässä asiassa tapahtuu. Kansainvälinen tilanne on vakavasti muuttunut. Terrorismi on tullut yllättävänkin arkipäiväiseksi, ja kyberhyökkäykset, jotka jo mainitsin, voivat rampauttaa teollisuuslaitoksia, pankkijärjestelmiä ja monia muita yhteiskunnan kannalta tärkeitä instituutioita.

Vähäisimpänä ei tietenkään tässä ole tämä sotilastiedustelulaki, koska sehän mahdollistaa myöskin meidän lähialueemme tiedustelun ihan toisella tavalla kuin tähän asti on ollut asianlaita. Meillähän ei ole ollut kunnollista mahdollisuutta tehdä ulkomaista tiedustelua, mitä nyt sotilasasiamiehet ja vastaavat ja diplomatia ovat voineet tehdä. Me olemme yksinkertaisesti olleet liian riippuvaisia ulkomaista. Satun tämän hyvin läheisesti tietämään erään tehtäväni johdosta, jossa pääsin seuraamaan, millä tavalla ulkomaisten kanssa hoidetaan tiedusteluasioita. Se on ”give and take”: jos sinulla ei ole mitään antaa, et myöskään mitään saa. Se on vuorovaikutusta. Nyt meidän viranomaisemme saavat sellaista tavaraa käyttöönsä, jolla on markkinointiarvoa ja jota voidaan käyttää tällaisissa tilanteissa [Ilkka Kanerva: Meidän hyväksemme!] — meidän hyväksemme.

Oli muuten aika järkyttävä kokemus — palaan siihen vielä, olen sen pari kertaa julkisestikin sanonut — kun meille tuli Mainostelevisiion uutisista tieto, että Suomen ulkoministe-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

riötä oli pitkät ajat vakoiltu, ja tämä tieto tuli Ruotsin tiedustelun kautta meille. Tämä on vain eräs osoitus siitä, minkälaisia tilanteita on, joissa meidän keskeisiä viranomaisiamme, ministeriötämme ja nyt tässä tapauksessa ulkoministeriötämme pystyttiin vakoilemaan ilman, että me tiesimme, ennen kuin ystävällismielinen valtio meille sen kertoi.

Seuraava tärkeä asia, jonka otan esille, on teollisuusvakoilu. Teollisuusvakoilulla pyritään kaappaamaan patentteja ja sellaisia menetelmiä, joita teollisuus käyttää, jotka ovat meidän, Suomen, kilpailuvaltti maailmalla. Ellei meillä ole niitä, niin emme me pärjää tavallisella bulkkihommalla. Meillä täytyy olla näitä korkealuokkaisia tietoja, patentteja ja muita menetelmiä, joilla suomalainen teollisuus pärjää. Näitä voidaan ja on voitu vakoilla tähänkin asti. Monet maat vakoilevat niitä, ja tässä ei ole kysymyksessä nyt vain yksi valtio, vaan vakoilua Suomea kohtaan harjoittavat monet valtiot.

Entä sitten ne vammat, joita voidaan aiheuttaa meidän sähköjärjestelmillemme ja digitaalisille järjestelmillemme? Jos tammikuussa saadaan meidän kansallinen sähköjärjestelmämme sekaisin — pakkasta olisi vaikka -20 astetta — niin me voimme ymmärtää, minkälaisia seuraamuksia siitä on, ja se on mahdollista. Ulkomaiset tiedustelujärjestöt rampauttivat Iranin ydinjärjestelmän, ja tämä on osoitus siitä, minkälaisiin saavutuksiin päästään, kun käytetään näitä nykyaikaisia menetelmiä. Meillä on nyt edes jonkunlaiset mahdollisuudet paremmin seurata sitä, mitä tapahtuu kybermaailmassa ja hybridimaailmassa, eli sähköjärjestelmiä, pankki- ja rahoitusjärjestelmiä, teollisuusvakoilua, joita jo sanoin tässä.

Ja lopuksi vielä: Suomi on siis useiden maiden tiedustelun ja vakoilun kohteena jatkuvasti, [Markus Mustajärvi: Ollut iän kaiken!] ja on vaikea sanoa, miksi on vielä lisäperusteita, minkä vuoksi, me emme tiedä. Emme me tiedä, mitä ovat ne hankkeet, joita Suomea vastaan tehdään, ennen kuin ne tapahtuvat. Tämän vuoksi meillä täytyy olla viranomaisilla nämä työkalupakit käsissä, jotta he voivat tätä hoitaa.

Sitten ihan lopuksi: Tällä viivästymisellä vuoteen 2020 tai vieläkin pitemmälle ei voite mitään. Nämä lait tulevat joka tapauksessa. Se olisi parempi, että ne hoidetaan kiireellisesti, jotta me annamme sen työkalupakin meidän viranomaistemme käsiin.

Puhemies Paula Risikko: Mennään tällä puhujalistalla.

15.13 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuosta edellisestäkin puheenvuorosta huomasin, kuinka vaikeaa itse perustuslain muutoksesta on puhua pelkästään perustuslain muutoksena, koska se ei synny mistään itsestään vaan jostakin yhteiskunnallisesta tarpeesta ja näistä keskusteluista nimenomaan tiedusteluvaltuuksien osalta.

Tässä keskustelussa on hyvä pitää erillään se, että on kysymyksessä perustuslain muutos, ja kun ja jos sitä muutetaan, se koskee jatkossa myös muita lakeja kuin tätä tiedustelulakipakettia, eli luottamuksellisen viestin suojaan voidaan jatkossa tietyin reunaedellytyksin puuttua tavallisessa lainsäätämisyjärestyksessä eli normaalilla yksinkertaisella enemmistöllä aivan kuten säätäisimme minkä tahansa lain. Totta kai se tulee perustuslakivaliokunnan käsittelyyn, mutta siellä tutkimme niitä reunaehtoja, joita olemme muun muassa tässä mietinnössä nyt antaneet tälle sisällölle. Vaikka edustaja Zyskowiec totesi, että tämä ei ole minkäänlainen ennakkoratkaisu, niin kyllä tämä monella tavalla on ennakkoratkaisu, ja tätä tullaan käyttämään tulevana vuosina. Jos ja kun perustuslain muutos menee näin läpi, niin jos tulee muita lakeja, jotka sivuavat tätä uudistettua momenttia, tämä tulee olemaan yksi ennakkoratkaisu. [Vasemmalta: Kyllä!]

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Toinen kysymys on tämä kiireellisyys. Täällä on käytetty hyviä argumentteja siitä, että on aika merkittävää, että tässä jää nyt se kansalaiskeskustelu pois. Meidän edustajamme Ville Tavio otti puheeksi sen, että aikaisemmin oli lähetetty kansalaisille tietopaketti, johon kansalaiset voivat perehtyä. Nyt esimerkiksi itse saan valtavasti viestejä, missä ihmiset kysyvät, mitä tämä tarkoittaa. Miten yksinkertaisesti vastaisin tähän sähköpostilla? Olisi tosi hyvä, jos olisi tällainen selkokielenen, selkeä viesti. Nyt tulee monenlaista viestiä, mikä tulee vaikuttamaan myös siihen, miten kansalaiset hyväksyvät tämän. On valtavia pelkoja siitä, mitä nyt aletaan valvoa. Vaikka me ehkä täällä tunnemme paremmin näitä lain säännöksiä, ymmärrän hyvin kansalaisten huolen. Tämä on ollut itsellenikin valtava paketti tutustua ja mennä sisälle. Ihan esimerkkinä: Keskustelin aikaisemmin tuossa ryhmäläisten kanssa, että Sveitsissä harjoitetaan tällaisia sitovia kansanäänestyksiä — ne ovat nimenomaan myös sitovia — perustuslaistakin. Tässä olisi meillä hieman ehkä opittavaa. Me olemme täällä kuitenkin kansan palvelijoita, unohdamme välillä sen. [Markku Rossi: Neljän vuoden välein!]

Mitä tulee näihin itse lakien sisältöihin, niin niistä ei tosiaan vielä tiedetä, miten ne lähtevät menemään ja miten perustuslakivaliokunta niihin ottaa kantaa, riippuen nyt siitä, meneekö tämä muutos läpi kiireellisenä vai ei, koska jos se ei mene, niin sittenhän me joutuisimme tutkimaan niitä nykyiseen perustuslakiin verrattuna ja kaikki pykälät eivät olisi mahdollisia.

Minä kiinnitin huomiota semmoiseen asiaan, joka joissakin sosiaalidemokraattien puheenvuoroissa tuli esille, että täällä olisi jonkinlaista sopimusta. Oikeastaan minä haluaisin nyt tarkentaa, onko täällä siis sopimusta tulevien tiedustelulakien sisällöistä, [Vasemmalla: On!] koska tämä oli sellainen asia, minkä takia me myös kutsuimme edustaja Töllin tänään meidän ryhmäämme, kun täällä oli puhetta, että on sopimus näistä lakien sisällöistä. Nyt todellakin haluan tietää, onko perustuslaista käyty jonkinlaista kauppaa. [Markus Mustajärvi: Kirjallinen sopimus!] — Tässä huudellaan kirjallisesta sopimuksesta. Olen itse nähnyt sen lapun, ja siihenhän on pyydetty eduskuntaryhmien puheenjohtajien allekirjoitukset. Siinä on muistiinpanoja. En tietenkään itse allekirjoita mitään tuommoisia papereja, en tiedä, mikä niiden merkityskään on. Ne tuntuvat vähän erikoisilta, en toivoisi sellaisia tehtävän. Niistä tulee aina sitä ikävää puhetta, että mitä kassakaappisopimuksia te oiketeette, vaikka ne eivät sitä olisikaan.

Perussuomalaisten ryhmässä on myös herännyt ajatus, josta me kävimme vilkasta keskustelua viime viikolla ja josta emme vielä ole kantaamme lopullisesti muodostaneet: kun puhutaan siitä, että tiedustelulailla on kiire ja tiedusteluvaltuudet pitää saada, niin kyllä, sotilaalliseen tiedusteluun, mutta siviilitiedustelun puolella ongelmia on juuri esimerkiksi massavalvonnan puolella. Juuri tässä on tämä huoli siitä, minkälaisia viestejä joutuu muualle ja kuka niitä lukee ja mitä niille sitten mahdollisesti tehdään. Tuli esille näissä keskusteluissa, että meillä on paljon ongelmia, jotka liittyvät turvallisuuteen ja jotka ovat jo meidän tiedossamme. Siis ne ovat jo meidän tiedossamme, mutta niille ei ole välttämättä tehty kiireellisesti mitään. Yksi asia on tämä viime viikon kyselytunnilla esille tullut strategisten kohteiden maanomistus. Eikö se ole turvallisuusriski, että meillä voivat strategisia kohteita omistaa esimerkiksi venäläiset? Miksei sille ole kiireellisesti tehty mitään? [Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä] Tästä on ollut jo 2014 lehdistössä, tämä on tiedossa oleva asia. Tähän ei tarvita tiedustelulakia.

Toinen asia on se, että supo on ilmoittanut, että useita satoja ihmisiä tarkkaillaan esimerkiksi radikalisoitumisen vuoksi. Täällä on joukossa mahdollisesti laittomasti maassa ole-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

via. Minkä takia heitä ei oteta säilöön? Eikö tällainen ihminen ole turvallisuusuhka? Ei meidän tarvitse tiedustella sitä asiaa enää, supo valvoo jo heitä. Tietyllä tavalla on unohdettu käyttää niitä työkaluja, mitkä ovat olemassa, ja unohdettu, mitkä asiat ovat jo tiedossa. Tähän en ole saanut vastausta, ja eihän siihen oikeastaan halutakaan vastata. Kun kysyin tuossa ministeri Orpolta muutamia viikkoja sitten, aiotaanko tämä maahanmuuttoliittinen ohjelma, joka tuli perussuomalaisten vaatimuksesta loppuvuodesta 2016, täyttää, niin ministeri Orpohan vastasi, että hän ei mielellään puhu näistä turvapaikka-asioista. Tämä oli budjettikeskustelun yhteydessä, kun toin esille sen, kuinka paljon siihen rahaa yhteensä menee.

Mutta meidän ryhmämme tosiaan keskustelee näistä vielä, ja katsotaan, meillä on kyllä hyvinkin kriittisiä ajatuksia. Minun mielestäni on ollut erittäin tervetullutta, ja tunnen jopa sielujen sympatiaa vasemmistoa kohtaan, koska me olemme yleensä ne, joille nauretaan, kun me tuomme kriittisiä ajatuksia esille. Nyt voin samaistua teihin, kun teille sanottiin, että olette 40-luvulta tai miltä luvulta te nyt olittekaan. Meillekin muuten usein sanotaan, että me muistutamme jotain 30-lukulaisia. Minä olen kyllä syntynyt vuonna 68, en 30-luvulla. — Mutta kiitos tästä.

15.20 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! — Niin, itse asiassa jatkan tuosta, että meidän olemme Impivaarasta, näinhän meille hyvin usein sanotaan.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, kyseessä on siis perustuslain kiireellinen muuttaminen. Se on todellakin niin, että kiireelliseen muuttamiseen on aina korkea kynnyks. Me olemme kaikki varmasti yksimielisiä siitä, että turvallisuuden eteen on tehtävä paljon toimia ja on myös varauduttava, mutta toisaalta myös turhanpäiväinen jossittelu ja ehkä pelkojen liioittelu — ymmärrän sen, että pitää olla valmiina ja pitää olla varuillaan — ei ehkä vielä tässä vaiheessa kannata.

On aivan niin, kuten edustaja Meri sanoi, että meillä on jo tällä hetkellä paljon asioita, joihin tulisi kiinnittää huomiota. Meillä ovat juurikin nämä maakaupat, ja ehkäpä voisimme miettiä myös sitä juurisyytä, minkä takia niitä kauppajoja tehdään. Onko hallitus tehnyt sellaista politiikkaa, että tuolla maanomistajat ja tilalliset ja talolliset joutuvat myymään ulkomaalaisille, koska kotimaasta ei löydy ostajaa? Mitä on tapahtunut maan arvolle ja maan hinnalle, ja varsinkin syrjäseuduilla kiinteistöjen hinnoille? Nehän ovat romahtaneet. Se on ymmärrettävää, että kauppa käy sille, joka sen kiinteistön ostaa. Eihän kukaan halua myydä tappiolla omia tiluksiaan.

Arvoisa rouva puhemies! Muistan sen, että kun ministeri Orpo kertoi budjetista, niin siellä mainittiin yhden kerran sana, joka on ollut meillä täällä tulenpalavalla kiireellä eteenpäin vietävä, eli sote. Hän mainitsi, että toivottavasti sote saadaan maaliin, jotta eduskuntaan jää myös tiedustelulain mentävä aukko. Nyt minä ihmettelen sitä. En ole perustuslakivaliokunnan jäsen, olen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, ja olemme istuneet siellä aamusta iltaan, ja meille on sanottu, että kiire on kova saada sote-lait maaliin. Missä ne nyt viipyvät? Ja mitä on nyt tapahtunut sille kiireelliselle sote-paketille, eli onko se nyt sitten pysähtymässä? Hallitus voisi kertoa meille ihan reilusti, jatketaanko työskentelyä siellä vai siirrytäänkö tähän tiedustelulakipakettiin, koska tämä varmasti on aikaa vievää ja aivan varmasti vaatii paljon resursseja. Älkää turhaan istuttako meitä siellä sote-valiokunnassa, jos teidän esityksenne on kaatumassa ja se ei etene. Näillä sanoilla haluan tähän kommentoida. [Leena Meri: Juuri niin, hyvä Juvonen!]

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Arvoisa rouva puhemies! Se on erittäin tärkeää, että meillä käydään kansalaiskeskustelua ja että me kansanedustajina saamme valtavasti postia, palautetta erilaisista lakiesityksistä. Minun täytyy sanoa, että en minä tästä ole saanut niin paljon postia kuin esimerkiksi eutanasiakansalaisaloitteesta tai tasa-arvoisesta avioliittolaista. Niistä tuli valtavasti postia.

Olen monissa asiayhteyksissä esittänyt joukkoistamista, miten äärettömän tärkeä ja hyvä työkalu se on. Sitä käytettiin muun muassa osakeyhtiölainsäädäntöä tarkkailtaessa, mitä virheitä siellä mahdollisesti oli, ja kansalaiset saivat ottaa kantaa. Tämä on sellainen asia, että ihmiset eivät välttämättä tiedä, mutta heitä pelottaa, tulee puskista, tulee pelkoja ja ajatuksia, että mitä ihmettä tämä tarkoittaa — kun minä nyt lähetän sen tekstiviestin, niin kuka sen lukee, ja kuka kuuntelee minun puhelujani. Elikkä me menemme ihan näissä perusasioissa, kun me puhumme kansalaisten kanssa käydyistä keskusteluista, ja nämä olisi hyvä avata, ja niin kuin me perussuomalaiset olemme vuosikausia, vuosikymmeniä puhuneet, selkokielellä, jotta ihmiset ymmärtävät, mistä oikein on kysymys. Mutta todellistahan on Suomessa ja maailmalla se arki, että me olemme kyberhyökkäysten uhreja ja myös meidän sähköverkostot ja muun muassa sairaalamaailma ovat jatkuvasti uhkien alla, tietoverkostot: kuka sinne hyökkää. Ja sehän romahduttaa sitten koko toiminnan, jos sinne virus pääsee tai joku muu hyökkäys.

Näillä ajatuksilla minä tätä ajattelen. Minä toivoisin todellakin, että jos se on niin, että potilasturvallisuus ja ihmisen hoito väistyvät sen sijaan, että saadaan tämä tiedusteluasia — ihmisen turvallisuus — kuntoon, niin minä olen vähän semmoisessa jakomielisessä tilassa: minä en tiedä, kumpi on tärkeämpää. Mutta kertokaa, mitä sotelle tapahtuu, jos tiedustelulait tulevat pikaisesti. — Kiitos.

15.25 Ilkka Kantola sd: Arvoisa rouva puhemies! Ajatus siitä, että viranomaisilla olisi pääsy lukemaan henkilökohtaista viestintääni, on ahdistava. Ei siksi, että viestini olisivat jotenkin julkaisukelvottomia tai noloja, vaan siksi, että yksityisyydelläni on luovuttamaton arvo itsessään. Minulla tulee olla oikeus itse päättää, miten avaan yksityisyyttäni viranomaisille tai julkisuudelle. Ei ole sattumaa, että kotirauhan suoja ja luottamuksellisen viestin salaisuus on perustuslaissamme sijoitettu samaan pykälään. Molemmissa on kyse yksityisyydestä — oikeudesta yksityisyyteen. Yksityisyydensuoja on luovuttamaton osa demokratian kivijalkaa. Se on vähintään yhtä tärkeä demokratian rakennetekijä kuin mielipiteen- ja sananvapaus. Se, että luottamuksellinen viestintä nauttii vahvaa suojaa, tekee mahdolliseksi ajattelun ja ajatusten vaihtamisen täyden vapauden. Ajattelun vapaus tekee mahdolliseksi demokratian — sen, että kansalaisilla on aito mahdollisuus osallistua poliittiseen vallankäyttöön.

Totalitaaristen yhteiskuntien tunnusmerkkinä on viranomaisten vallan kasvattaminen kansalaisten valvomisessa. Luottamuksellisen viestin salaisuuden murtamiselle on matala kynnyks totalitaarisissa valtioissa. Niissä myös sananvapautta rajoitetaan. Vapaan lehdistön asema käy ahtaaksi, viranomaisilla on pääsy kotirauhan piiriin. Totalitaarisissa valtioissa kansalaisten ajattelun ja ajatusten vaihtamisen vapaus on tiukasti rajattua, rajoitettua siksi, että demokratiavaatimukset eivät pääsisi voimistumaan, ja rajoitettua siksi, että kansalaisten ajattelunvapaus uhkaa hallitusvallassa olevien asemaa.

Arvoisa puhemies! Demokratian puolustaminen vaatii sananvapauden turvaamisen lisäksi myös kykyä torjua ennakolta uhkia, jotka vakavasti vaarantaisivat kansallista turvallisuuttamme. Perustuslain muutostarve, jossa puututaan luottamuksellisen viestin salaisuuteen, perustuu käsitykseen siitä, että viestiliikenteeseen kohdistuva tiedustelu on entistä

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

keskeisempi keino tällaisten uhkien torjumisessa. Voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista sellaista tiedustelutoimintaa, jota nykytilanteessa tarvitaan. Suomi on tiedustelutietojen osalta riippuvainen eräiden naapurimaiden avusta, mikä joissakin tilanteissa on riski kansalliselle turvallisuudelle.

Käsitellessään hallituksen esitystä perustuslain 10 §:n muuttamisesta perustuslakivaliokunta on arvioinut lakiesitystä huolellisesti, kuten täällä on käynyt ilmi. Yksimielisesti hyväksymäänsä mietintöön valiokunta on pyrkinyt kirjoittamaan mahdollisimman yksiselitteisesti ne rajat, joiden sisällä viranomaisten on pysyttävä silloin, kun uusia tiedusteluvaltuuksia otetaan käyttöön ja kun tuomioistuin päättää näistä luvista. Me emme halua ottaa askeltakaan siihen suuntaan, että jollekin syntyisi mahdollisuus ryhtyä muuttamaan, kehittämään Suomea totalitaristisesti hallituksi yhteiskunnaksi. Me haluamme varjella kansalaisten oikeutta yksityisyyteen asettamalla riittävän tiukat valtiosääntöiset rajat luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttumiselle. Me haluamme selkeästi torjua niin sanotun massavalvonnan. Tämä ilmenee mietintömme tekstistä. Siteeraan mietinnön tekstiä: ”Ehdotettu sääntely ei mahdollista yleistä, kohdentamatonta ja kaikenkattavaa tietoliikenteen seurantaa tiedustelutoiminnassa.”

Tämän lisäksi valiokunta korostaa sitä, ettei lainmuutos anna lupaa mihinkään kokeilu- luonteiseen tiedusteluoperaatioon yleisellä tasolla. Mitään yleistä haravointia ei perustuslain 10 §:n muutos tule sallimaan. Tiedustelulupaa hakevan viranomaisen on osoitettava, että käyttöön otettava luottamuksellisen viestin suojaan puuttuva tiedustelumenetelmä on kussakin tilanteessa tehokas ja välttämätön keino saada tietoa kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta. Sen pitää olla siis tehokas ja välttämätön keino.

Hyväksyessään mietinnön eduskunta asettaa siis jyrkän rajan viranomaisten tiedustelutoiminnassa harjoitettavalle massavalvonnalle nyt ja tulevaisuudessa. Se ei mahdollista massavalvontaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan perustuslain 10 §:n muutoksen hyväksymistä mietinnössä esitetyssä muodossa ja tuen asian käsittelemistä perustuslain kiireellisessä säätämisyjärjestyksessä.

15.29 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Yksityiselämän suoja ja viestisalaisuuden suoja ovat hyvin vanhoja demokraattisen oikeusvaltion perusperiaatteita, ja niihin kajoamiseen on oltava korkea kynnys. Omana kansanedustaja-aikanani niihin on kajottu muun muassa sallimalla tietyn vakavuusasteen rikoksissa poliisille teletunnistustietojen hankkiminen ja telekuuntelu.

Perustuslakivaliokunnan mietinnön seitsemännellä sivulla todetaan mielestäni yksi olennainen asia siitä, mihin tämä muutos nyt liittyy. Valiokunta toteaa näin: ”Vaikka vieraan valtion sotilas- tai muun viranomaisorganisaation viestintä ei nauti luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa, sotilastiedustelutoimivaltuuksia ei voida kaikissa tapauksissa kohdistaa niin täsmällisesti, ettei olisi vaaraa viranomaisten tilapäisestä pääsystä yksittäisten, tiedustelutehtävään liittymättömien henkilöiden viestintää koskeviin tietoihin, mikä tulee perustuslakivaliokunnan mielestä tavallisissa laeissa rajata mahdollisimman vähäiseksi. Perustuslakivaliokunta korostaa, että säännöksen soveltamisala rajautuu hallituksen esityksen perusteluissa kuvatuin tavoin tiedon hankkimiseen vain Suomeen kohdistuvasta sotilaallisesta toiminnasta tai Suomen turvallisuusympäristön kannalta merkityksellisestä sotilaallisesta toiminnasta. Muutoinkin valiokunta painottaa tarvetta tulkita rajoitusperustetta suppeasti.”

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

No, me tiedämme, ja se on todettu jo moneen kertaan, että kiirehtiminen perustuslain muutoksissa on poikkeuksellista, ja tässä asiassa tämä pyrkimys kiirehtimiseen liittyy tiedustelulakiin, jonka ehdotuksen sisältöä meillä ei ole vielä tiedossamme. Tämän hallituksen aikana luottamus on rakoillut monella tapaa, monista eri syistä, ja tässä yhteydessä halua nyt painottaa sitä, että on todella tärkeää, että hallitus tässä asiassa kunnioittaa sitä parlamentaarista työtä, jota on tehty edustaja Töllin johdolla. Yhdyn niihin kiitoksiin, mitä edustaja Töllin johtaman työryhmän työstä tässä on esitetty.

Epäilyt, joita kansalaisten keskuudessa on, ovat ymmärrettäviä. Hallitushan on heikentänyt ihmisoikeuksien kunnioittamista muun muassa turvapaikkapolitiikassa, ja on luonnollista, että silloin herää epäily siitä, että kyseessä on laajempikin tendenssi ihmisoikeuksien sivuuttamisesta. Toisaalta, parhaassa tapauksessa tiedustelulait tulevat selvittämään laillisen ja laittoman rajaa ja samalla myös tehostamaan poliisin valvontaa. Tiedustelulakiahan sinänsä on pidetty tarpeellisena jo edellisen eduskunnan ja edellisen hallituksen aikana.

On tärkeää, että tiedustelulaki kirjoitetaan sellaisella tavalla, että ihmisoikeusnäkökulmaa kunnioitetaan. Esimerkiksi edustaja Haaviston esille nostama asia ihmisoikeuksien kunnioittamisesta tiedustelun kansainvälisessä yhteistyössä on erittäin tärkeä. On hyvin olennaista, että Suomesta ei jatkossakaan vuoda yksittäisiä ihmisiä koskevia tietoja sellaisiin maihin, joissa ihmisoikeuksia ei kunnioiteta. On myös hyvin tärkeää, että valvojaa valvotaan. Esimerkiksi kun poliisille annettiin tietyn vakavuusasteen rikoksissa oikeus hankkia teletunnistetietoja ja oikeus telekuunteluun, niin sitten on paljastunut tapauksia, joissa poliisi ei ole kunnioittanut niitä rajoja ja niitä edellytyksiä, joita laissa on asetettu. Ja jotta tiedustelu pysyisi lain mukaisissa rajoissa, myös sen valvonta on erittäin tärkeää.

Lopuksi, arvoisa puhemies, muutama sana tästä kiireellisyydestä.

On aivan oikein, useat kollegat ovat todenneet sen, että kiireellisyyteen on oltava erityinen syy, mutta uskon, että moni kysyy myös, että jos itse perustuslain muutoksesta on yksimielisyys, niin onko jokin erityinen syy siihen, että asiaa ei julistettaisi kiireelliseksi. On myös perusteltua kritisoida hallitusta siitä, että vaikka tätä asiaa sinänsä on jo pitkään kuvattu kiireelliseksi, niin käytännössä se on aika pitkäksi aikaa jäänyt sote-uudistuksen jalkoihin. Ja mitä tulee siihen, onko asia ennakkotapaus vai ei, perustuslakivaliokunta mietinnössään korostaa, että se ei ole ennakkotapaus. Ei meillä kuitenkaan ole käytännössä mitään keinoa estää, etteikö tulevaisuudessa tähän viitattaisi ennakkotapauksena. Toisaalta, jos sitten tiedustelulaki säädettäisiin perustuslain säätämisjärjestyksessä, niin ennakkotapauksena sitäkin käsiteltäisiin. Eli kysymys on pohjimmiltaan luottamuksesta, ja todella toivon ja painotan sitä, että hallitus tässä asiassa ei pettäisi luottamusta vaan kunnioittaisi edustaja Töllin johtaman parlamentaarisen työryhmän työtä.

Vielä viimeisenä asiana korostaisin edustaja Biaudet'n esille tuomaa asiaa tiedusteluvaltuutetun määrärahoista. Ei riitä, että tiedusteluvaltuutetulla on laissa valtuudet, hänellä pitää olla myös määrärahat sen toiminnan käytännön hoitamiseen.

15.36 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on useissa puheenvuoroissa kiitetty keskeisiä lainvalmistelussa mukana olevia henkilöitä, ja itsekin haluan antaa syvän kiitoksen perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintielle ja koko perustuslakivaliokunnalle siitä, että tämä mietintö pystyttiin tekemään yksimielisesti ja se on erittäin, erittäin hyvin ja asiantuntevasti laadittu. Sitten myös kiitän osaltani ja parlamentaarisen työryhmän jäsenenä puheenjohtaja Töllä, joka on todellakin hyvin pitkälti ansioitunut siinä,

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

että tässä näin suurella yksimielisyydellä olemme tätä asiaa nyt käsittelemässä. Toivon sitä, että tämä sama yhteishenki jatkuu sitten myös näitten varsinaisten tiedustelulakien käsittelyssä, sekä sotilas- että siviilitiedustelulain ja myös tämän valvontalain käsittelyssä.

Ajattelen, että tätä parlamentaarista työryhmää todellakin edelleenkin tarvitaan. Vaikka se varsinainen työ tietysti tehdään siellä valiokunnissa, näkisin, että tällä edustaja Töllin johtamalla parlamentaarisella työryhmällä on nyt todella tärkeä merkitys, koska on tärkeää, että kunnioitetaan eduskunnan laajaa tahtotilaa myös, kun näitä sisältöjä käsitellään. Haluan myös mainita, rouva puhemies, parlamentaarisesta työryhmästä, että edustaja Kasvi, joka ei ole täällä nyt keskuudessamme, on varsinainen asiantuntija näissä kysymyksissä, ja ajattelen, että hänellä oli kyllä erittäin tärkeä rooli ja panos siinä, kun parlamentaarinen työryhmä näitä lakeja kävi läpi.

15.38 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tämän keskustelun aikana olemme jo monesti kuulleet, perustuslain muuttaminen ei ole mikään pikkujuttu, eikä se tälläkään kertaa sitä ole. Nyt perustuslain 10 §:ään tehtävää muutosta on huolella ja pitkään valmisteltu. Tämä valmistelutyö on tehty parlamentaarisella pohjalla, ja annan sille työlle erittäin suuren arvon.

Maailma ympärillämme on muuttunut viimeisen viiden vuoden aikana, voi sanoa, että tämän vaalikauden aikana, todella nopeasti. Tarve omalle tiedustelutoiminnalle ja ennen kaikkea sille, että saadaan tässä maassa lainsäädäntö muiden Euroopan maiden tasalle, on aivan välttämätön. Meidän on reagoitava niihin muutoksiin, mitä ympärillemme tapahtuu. Muutokselle emme mahda mitään, mutta siihen pitää mukautua. Kun katsoo tätä maailmaa ympärillämme, niin tämä tarve on todellakin huutava. Elämme tälläkin hetkellä tiedusteluasioissa toisilta valtioilta saamiemme tietojen varassa, ja näinhän itsenäisen valtion asiat eivät voi olla. Me tarvitsemme oman tiedustelutoiminnan ja ennen kaikkea sitä varten luodut vakaat lait ja toimintamenetelmät — ja sitten tietysti myös valvonnan tälle toiminnalle. Koska nyt olemme etenemässä harkitulla, hyvällä tavalla, niin nämä kaikki tavoitteet siinä toteutuvat.

Meidän kauttamme kulkee erilaisissa tietoverkoissa valtava määrä tietoa tässä maassa — maan sisällä, maahan ja maasta pois — ja kaikkea tätä tietoa, joka kulkee, koskevaa tiedustelutoimintaa harjoittavat tällä hetkellä vain vieraiden valtioiden toimijat, eivät suomalaiset. Kun tämä laki nyt tulee sitten säädetyksi, toivon mukaan kiireellisessä menettelyssä, kuten edustaja Tölli puheenvuorossaan esitti, niin silloin suomalaisillakin viranomaisilla on lainmukainen oikeus lähteä näitä tietoverkkoja valvomaan. Kuten tässä monessa puheenvuorossa on todettu ja aivan kuten perustuslakivaliokunnan lausunnossakin sanotaan, minkäänlaista massavalvontaa ei tietenkään ole tulossa, vaan kaikki valvonta, toiminta on selkeästi kohdennettua ja rajattua ja sitä valvotaan. Ollaan perustamassa tiedusteluvaliokunta eduskuntaan ja sitten tietysti tiedusteluvaltuutettu, joka toimii itsenäisenä viranomaisena ja valvoo tätä tiedustelutoimintaa yleensä. On ihan selvää, että tällaiset asiat ovat kovin arkaluonteisia ja siellä liikkuu myös sellaisia asioita, jotka ovat ehdottomasti vain viranomaisten tietoon tarkoitettuja, mutta sitäkin toimintaa valvotaan, totta kai, eikä ole olemassa semmoista sokeaa pistettä, joka tällä lainsäännöllä luotaisiin, vaan perustuslain 10 §:n muutos ja tiedustelulait ovat paketti, jolla turvataan sekä kansalaisten perusoikeudet että sitten tietysti luodaan tähän maahan tiedusteluolosuhteet, joilla pystytään kansalaisten turvallisuus takaamaan vuosiksi eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Tässä keskustelussa on kuultu myös puheenvuoroja, että tätä kiireelliseksi julistamista ei tarvittaisi. Hieman ihmettelen niitä perusteita, kun kuitenkin tässä salissa vallitsee aivan täydellinen yksimielisyys tämän lain sisällöstä. En ole kuullut yhtäkään puheenvuoroa siitä, että tämän lain sisältö olisi väärä. Jos me äänestäisimme tämän perustuslain muutoksen yli vaalien lepäämään, niin seuraava eduskunta joutuisi sitten sen saman paketin millilleen samanlaisena hylkäämään tai hyväksymään. Muutostentekomahdollisuutta ei ole. Näin olen tämän hyväksynnän osalta, joka nyt tehtäisiin ja toivon mukaan tehdään kiireellisessä menettelyssä, kuten edustaja Tölli ehdotti ja edustaja Kari ansiokkaasti kannatti ja puheenvuorossaan sen myös hyvin perusteli, on mielestäni tässä aika kummallinen tilanne. Mitä lisäarvoa saisi sillä, että tämä makaisi pari vuotta tuolla jossakin ja sitten sille ei voisi mitään kuitenkaan tehdä? Niitä perusteluja hieman ihmettelen.

Tärkeää kuitenkin tässä asiassa on se, että saadaan tämä perustuslain muutos käsiteltyä ja tiedustelulait nopeasti voimaan, koska sille asialle on taas tällä hetkellä erittäin kipeä tarve.

15.42 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten on useassa puheenvuorossa todettu, perustuslakia ei pidä lähteä muuttamaan kepein perustein. Sen vuoksi perustuslainsamme määrittääkin, että pääsääntönä, kuten perustuslakivaliokunta omassa mietinnössään vielä alleviivaa, tulee vastaisuudessaakin olla se, että perustuslain muutokset tehdään kahden eri eduskunnan voimin. Kuitenkin perustuslakimme tuntee sen mahdollisuuden, että mikäli viisi kuudesosaa eduskunnasta katsoo tarpeelliseksi julistaa perustuslain muutoksen käsiteltäväksi kiireellisessä menettelyssä, niin se on mahdollista.

Kun täällä jotkut edustajat ovat kantaneet puheenvuoroissaan huolta siitä, että ei kai tästä vain muodostu nyt sitten uutta pääsääntöä, niin luonnollisestikaan ei. Jo itsessään se, että viiden kuudesosan enemmistö tarvitaan, korostaa tämän menettelyn poikkeuksellisuutta. Siihen vaaditaan huomattavan laajaa poliittista yhteisymmärrystä. Ja tässä tapauksessa olen siinä käsityksessä, että tällainen yhteisymmärrys on varsin hyvin saatu saavutettua huolellisen parlamentaarisen yhteistyön ja kompromissinhaun kautta.

Mitä tulee perustuslakivaliokunnan työhön tässä käsittelyssä, on syytä yhtyä niihin kiitoksiin, jotka kohdistuvat esimerkiksi valiokunnan puheenjohtaja Annika Lapintien ansiokkaaseen työhön. Perustuslakivaliokunta on tehnyt huolellista työtä sen osalta, että on varmistettu sensitiivisistä ihmisoikeus- ja luottamuksellisen viestin salaisuuteen liittyvistä kysymyksistä, ja onnistunut tämän työn tuloksena tuottamaan yksimielisen mietinnön, jossa todetaan, että esteitä kiireelliseksi julistamiselle ei tämän perustuslain muutoksen osalta ole.

No millaisissa tilanteissa sitten on soveliaista tällaista poikkeuksellista kiireellistä menettelyä käyttää? Ihmettelisin, jollei kansallinen turvallisuus ja painava kansallinen intressi sellainen olisi. Kuten olemme varsin laajapohjaisesti saaneet huomata, on turvallisuusympäristömme muuttunut merkittävästi, eikä lainsäädäntömme eikä myöskään perustuslakimme ole onnistunut tämän muutoksen perässä pysymään. Tästä syystä emme suinkaan ole hätiköiden tekemässä tätä muutosta, vaan itse asiassa olemme jo merkittävän paljon jäljessä niistä lainsäädännöllisistä tarpeista, joita meillä itse asiassa olisi jo vuosien ajan ollut. Tiedustelulainsäädäntöön liittyviä muutoksia on myös vuosien ajan käsitelty parlamentarisessa ryhmässä, jota edustaja Tölli on ansiokkaasti vetänyt. Tämä ryhmä on saavuttanut varsin laajan yksimielisyyden siitä, mikä näkyy tässäkin salissa, että tämänkaltaiset lait tarvitaan ja että niihin tarvittava perustuslain muutos tulee myöskin tavalla tai toilla.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

sella, ja varsin laajasti nähdään myöskin, että nimenomaisesti kiireellisessä järjestyksessä saada hyväksytyksi.

Tällä hetkellä elämme, kuten edustaja Salolainen totesi, sellaisessa lainsäädännöllisessä tilanteessa, jossa olemme enemmän tai vähemmän riippuvaisia ulkomaisten tiedustelupalveluiden hyvántahtoisuudesta. Tämä ei tietenkään ole kestävä tilanne. On korkea aika saada oma lainsäädäntömme vastaamaan niitä tarpeita, joita muuttunut kansainvälispoliittinen ympäristö ja tiedustelullinen ympäristö edellyttävät. Tästä syystä pidän erittäin kannattavana sitä, että tämä perustuslain muutos saataisiin säädetyksi kiireellisessä järjestyksessä. On syytä muistaa se, että jos tämä perustuslain muutos jää lepäämään vaalien ylitse, niin seuraava eduskunta joutuu joko hyväksymään tai hylkäämään sen. Eli sisällöllistä muutosta ei enää ole mahdollista tehdä.

Lisäksi on syytä muistaa se, että vaikka perustuslain muutos jäisi lepäämään, itse sisällölliset lait eivät jää lepäämään, vaan ne raukeavat vaalikauden päättyessä, ja seuraavan hallituksen pitäisi sitten nämä sisällölliset tiedustelulait antaa uudelleen erikseen, mikä viivästyttäisi prosessia myöskin merkittävästi. Täytyy kuitenkin huomioda, että vaalien jälkeen seuraavat hallitusneuvottelut eivät nekään ole välttämättä läpihuutojuttu ja siirrytään aika pian sitten jo syksyn 2019 puolelle. Ja kuten tiedämme, politiikassa voi aina sattua kaikenlaista.

Tätä taustaa vasten en pidä ollenkaan vähämerkityksellisenä sitä ajallista voittoa, mikä saavutettaisiin näiden jo myöhässä olevien lakien hyväksymiselle, mikäli eduskunta saadaan huomiossa äänestyksessä tukemaan tätä kiireellistä säätämisyjärjestystä, kuten toivon, että tästä salista se tarvittava viiden kuudesosan enemmistö löytyy.

15.48 Thomas Blomqvist r: Värderade fru talman! Säkerhetsläget i vår näromgivning har förändrats och det finns ett klart behov också här som den här salen enhälligt har konstaterat, att vi behöver förändra och uppdatera våra spaningslagar. Jag tänker ändå inte gå in på innehållet i spaningslagarna. Eftersom vi i dag diskuterar i vilken ordning den här grundlagsändringen ska stadgas så tänker jag uppehålla mig vid det.

De här spaningslagarna förutsätter alltså en ändring av grundlagens 10 §, och efter att ha dels tagit del av sakkunnighörandena i försvarsutskottet och nu senast av grundlagsutskottets betänkande så har jag den uppfattningen att den här ändringen ska skötas i brådskande ordning. Det är ändå viktigt att poängtera att det här naturligtvis inte är det nya normala. Det ska fortsättningsvis, som också grundlagsutskottet konstaterat, vara en hög tröskel för att med fem sjättedelars majoritet kunna stadga om en ändring i grundlagen. I och för sig är ju redan det att fem sjättedelar av riksdagen är för en ändring en verkligt hög tröskel.

I vår grupp är en väldigt klar majoritet för att det i det här unika fallet är motiverat att göra så som ledamot Tölle föreslår, alltså att ändra grundlagen i brådskande ordning.

Den här möjligheten finns, och min bedömning är att utmaningarna i vår säkerhetsomgivning är så pass stora att jag personligen inte är beredd att ta den risk som det skulle vara att inte stadga den här lagen i brådskande ordning. Men det är naturligtvis alltid ett väldigt noggrant övervägande som vi måste göra innan vi går in för ett sådant här förfarande.

Arvoisa puhemies! Myös minä haluan omasta ja ryhmäni puolesta kiittää parlamentaarista työryhmää ja erityisesti sen puheenjohtajaa, edustaja Tölleä hyvästä työstä. Rakentava ote on ollut koko ajan, ja lopputulos on myös erittäin, erittäin hyvä. Nyt keskustellaan siitä, missä järjestyksessä tämä perustuslain muutos tehdään, ja keskityn nyt siihen.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Me olemme kaikki samaa mieltä siitä, että tarvitsemme uuden tiedustelulain, sellaisen, joka mahdollistaa viranomaisten tehokkaan toiminnan mutta samalla huolehtii kansalaisten perusoikeuksista. Nyt kun olen tutustunut tähän perustuslakivaliokunnan mietintöön ja vielä kun olen puolustusvaliokunnan jäsen ja siellä olen kuullut asiantuntijoita, niin olen sitä mieltä, että edustaja Töllin ehdotus siitä, että tämä muutos tehdään kiireellisellä menettelyllä, on hyvä ehdotus, ja kannatan sitä ehdotusta, kuten myös selkeä enemmistö meidän ryhmästämme tekee. — Kiitos.

15.51 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kuten tämän päivän keskustelun perusteella on käynyt ilmi, niin houkutus kytkeä nämä varsinaiset tiedustelulait yhteen tämän perustuslain muutoksen kanssa on ilmeisen suuri, mutta painotan edelleen, että näitä on tarkasteltava erillisinä kokonaisuuksina ja meillä on nyt tällä hetkellä käsittelyssä vain tämä hallituksen esitys perustuslain muuttamiseksi sekä tämä salissa tehty esitys kiireellisen menettelyn käyttämisestä.

Tämä perustuslain muutos itsessään on periaatteellisesti merkittävä siitä syystä, että se mahdollistaa myöskin muita lainsäädäntöhankkeita tulevaisuudessa kuin vain nämä tiedustelulait, sekä sen takia, että ensimmäistä kertaa koskaan mahdollistetaan luottamuksellisen viestin salaisuuden loukkaaminen sellaisessa toiminnassa, johon ei liity rikoksia tai rikosepäilyjä. Tästäkin syystä on tosiaan kyse erittäin merkittävästä muutoksesta. Samasta syystä on myös syytä painottaa, että ulkovaltat ja ulkovaltojen edustajat eivät nauti Suomen perustuslain suojaa. Tätä muutosta ei siis tehdä sen takia, että viranomaiset voivat valvoa ulkovaltojen toimintaa suomalaisissa tietoverkoissa, vaan sen takia, että tietoliikennetiedustelua ei ole mahdollista teknisesti tehdä sellaisella tavalla, ettei siinä synny tilanteita, joissa myöskin suomalaisten luottamuksellisen viestin suojaa loukataan.

Kuten monet muut puhujat, minäkin pidän tärkeänä, että perustuslakivaliokunta painokkaasti linjaa, että tämä ei mahdollista massavalvontaa. Samaten on kuitenkin syytä huomioida, että massavalvonta perustuslakivaliokunnan mietinnössä määritellään kaiken kattavana tietoliikenteen valvontana. Se on päivänselvää, että sellaiseen ei ole edes teknisiä tai resurssien puolesta valmiuksia Suomessa, mutta kyllä tämä joka tapauksessa mahdollistaa laajamittaisen tietoliikennetiedustelun tekemisen tämän perustuslain muutoksen kautta.

Monissa puheenvuoroissa on myös kysytty, että jos ei hyväksytä kiireellisessä menettelyssä, niin mitä sitten. Tiedustelulait olisi mahdollista tämän vaalikauden aikana viedä eteenpäin niin, että niitä tarkastellaan voimassa olevan perustuslain näkökulmasta. Se tarkoittaa sitä, että kaikkia pykälä ei ole mahdollista tämän vaalikauden aikana säätää mutta seuraavan vaalikauden aikana, kun tämä perustuslain muutos on hyväksytty, olisi hallituksen mahdollista antaa täydentävä esitys, jolla sitten tuotaisiin nämä puuttuvat pykälät tietoliikennetiedustelun osalta. Eli tämä on täysin mahdollista tehdä, mikäli poliittista tahtoa on.

Sitten on kysytty, että jos yhteisymmärrys perustuslain muutoksesta on, niin miksi ei käytetä kiireellistä menettelyä: sen takia, että kukaan meistä ei voi tietää, mikä tulevan eduskunnan kokoonpano on. Tämän perustuslain tavallisen muuttamisjärjestyksen idea on se, että kansalaiset itse pääsevät vaikuttamaan tilanteessa, jossa heidän perusoikeuksiinsa ollaan tekemässä muutoksia, eduskuntavaalien kautta, mutta nyt ollaan vielä sellaisessa onnekaassa tilanteessa, että aikaa eduskuntavaaleihin on hyvin vähän. Eli me pidämme kyllä edelleen tätä tavallista säätämisyjärjestystä tässä oikeana etenemistapana.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

15.54 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! On selvää, ettei maan perustuslakia pidä lähteä muuttamaan kevyin perustein. Yhtä lailla on selvää, että viranomaisilla pitää olla mahdollisuus ja välineet kansallisesta turvallisuudesta huolehtimiseen tämänhetkisessä ja tulevassa toimintaympäristössä.

Parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja Tölli kertoi edellä hyvin tarkasti muutoksen tarpeesta, sisällöstä sekä siitä, miksi muutokset kannattaa tehdä kiireellisessä säätämisyjärjestyksessä. Edustaja Kari täydensi ja laajensi hyvin edustaja Töllin puheenvuoroa, myös sitä, miksi perustuslain muutos on tarpeen tehdä kiireellisessä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Kiitän parlamentaarisen työryhmän jäseniä hyvästä työstä ja rakentavasta käsittelystä, ja erityisesti yhdyn monen suusta täällä tänään kuultuihin ryhmän puheenjohtaja Töllille lausuttuihin kiitoksiin, kiitoksiin puheenjohtaja Töllin vastuullisesta ja rakentavasta työstä, painavista puheenvuoroista, joihin on helppo yhtyä ja joita on helppo kannattaa.

Toivon kovasti, että tulevassa äänestyksessä enemmistövaade kiireelliseksi julistamisesta täyttyy ja muutettu lainsäädäntö saadaan voimaan mahdollisimman nopeasti.

15.56 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa on hyvä perustuslaki. Se suojaa vahvasti ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen ja turvaa oikeusvaltiota Suomessa. Siitä näkökulmasta olen ollut itse aikanaan, kun tähän prosessiin lähdettiin, hyvin kriittinen sen suhteen, että Suomessa lähdettäisiin tekemään sellaisia tiedustelulakeja ja niiden edellyttämiä perustuslain muutoksia, jotka tätä periaatetta merkittävästi muuttaisivat.

Kymmenen vuotta sitten Euroopassa kiisteltiin Ruotsin FRA-laista, ja monissa maissa on selkeästi annettu turvallisuusviranomaisille semmoisia tiedusteluvaltuuksia, jotka ovat olleet liian laajoja, ja niitä on käytetty väärin. Mutta näistä huolista, mitä minulla on ollut tämän prosessin alussa siitä, voiko ylipäättään perustuslakia muuttaa ja voiko sen perusteella säätää tiedustelulakeja, täytyy sanoa, että kaikkiin huoliin on matkan varrella löydetty rajaukset ja vastaukset niin, että edustaja Jyrki Kasvikin, joka vihreiden puolesta on ollut tässä varsinaisessa parlamentaarisessa ryhmässä, on todennut, että ne ovat tulleet hyvin huomioituiksi. Eli tämä on ollut hyvä prosessi siinä, että me, jotka olemme halunneet korostaa ihmisten yksityisyyden suojaa, olemme saaneet ne rajoitukset sekä tähän perustuslakimuutokseen että tiedustelulakivalmisteluun eteenpäin. Sitten kun eurooppalainen tuomioistuinkäytäntö on edennyt niin, että EU:sta on tullut tiukkoja tuomioistuintulkintoja siitä, että tällaista rajatonta massavalvontaa ei edes senkään perusteella voi tehdä ilman selkeää, kohdennettua epäilyä, niin tämä lakimuutos on mennyt sitäkin kautta parempaan suuntaan.

Lopuksi haluan korostaa sitä, että perustuslakivaliokunta omassa mietinnössään selkeästi rajoittaa sitä, miten perustuslain muutospykälää voidaan tulkita. Se korostaa sitä, että tiedonhankinta on turvallisuusviranomaisten tehtävä. Rajoitusedellytys koskisi vain tiedon hankkimista sellaisesta toiminnasta, joka luonteensa takia voi muodostua vakavaksi uhkaksi kansalliselle turvallisuudelle. Se rajoittaa myös kaiken kattavaa valvontaa. Näin ollen kaikkia tulevia lakeja, myös näitä uusia tiedustelulakeja, tullaan arvioimaan hyvin tiukan kriteeristön puitteissa, ja itse perustuslakivaliokunnan jäsenenä tulen varmistaamaan, että nekin lait läpäisevät sellaisen perus- ja ihmisoikeuskontrollin, että voimme olla kansainvälisessä vertailussa ylpeitä. Tämä on eurooppalaisessa vertailussa selkeästi sellainen prosessi, josta tuleva tiedustelulaki rajoittaa kohtuuttomat valtuudet pois ja asettaa valvojalle valvojan. Siinä mielessä tila paranee Suomessa nykyisestä, koska meillä ei ole esimerkiksi suojelupoliisilla laajaa valvontaa tällä hetkellä, ja tämä asia tulee nyt korjattua.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Eli tämä prosessi on sitouttanut meitäkin, jotka voimakkaasti haluamme puolustaa ihmisoikeuksia, ja näin ollen, koska tämä perustuslakimuutos on hyväksyttävä, se helpottaa myös tätä pohdintaa kiireellisyydestä ja asettaa sen tiedustelulain uhkakuvien puitteisiin, ja niiden perusteella sitä on sitten arvioitu.

15.59 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Aiemmin täällä yhdessä puheenvuorossa sanottiin, että tämä lainsäädäntö ei koske suomalaisia. No, jos puhutaan perustuslain muuttamisesta, se nimenomaan koskee suomalaisia. Jos puhutaan tiedustelulaista, se koskee suomalaisia ja muun maan kansalaisia. Sen pitää koskea myös suomalaisia. Jos muistaa nämä kouluampumistapaukset, niin niissä kyllä oli ihan suomalaistoiminnasta valitettavasti kyse.

Perustuslain ja perustuslain muutosten tulee kestää aikaa, poliittista painetta ja ennen kaikkea poliittista epävakautta. Niin pitää kestää myöskin perustuslakivaliokunnan. Kun täällä aikaisemmin viitattiin aikaan vuosikymmenten taakse, niin kannattaa muistaa myös se demokratian musta hetki, kun äärioikeistolaiset tunkeutuivat perustuslakivaliokunnan kokoukseen, veivät sieltä vasemmistolaisia kansanedustajia, jotka oli vaaleilla valittu. Yksi sieppaajista tällä väkivallanteon hetkellä Säätytalossa, missä eduskunta kokoontui, näytti sieppaustilanteessa etsivän keskuspoliisin virkamerkkiä. Eli se palauttaa kyllä mieleen, mihin rooliin suojelupoliisi voi eduskunnassa tulla. Se voi tulla kutsuttuna asiantuntijaroolissa, mutta siihen se saa jäädä.

Edellinen perustuslaki kesti perusmuodossaan liki sata vuotta, ja kyllä tämän aikajänteen pitää olla vuosikymmeniä eteenpäin, kun mietitään, mitä muutoksia tehdään. Edelleenkin ei ole kerrottu mitään perusteita tälle aikatauluviivästykselle, sille, mihin faktaan perustuu se, että puhutaan kahden vuoden viivästyksestä.

Kun viittasin aiemmin siihen, kuinka poliittista painetta sekä poliittisten puolueitten, virkakoneiston että tiedotusvälineitten kautta on nostatettu, niin viittasin tähän Airiston jättioperaation ajoitukseen. En tarvetta kiistänyt, mutta viittasin ajoitukseen, että sillä oli kyllä yks yhteen ajoitus tämän perustuslain ja tiedustelulakien aikataulun kanssa täällä eduskunnassa. On näitä esimerkkejä poliittisesta paineesta hyväksyä tiedustelulait muutenkin. Muistan Osuuspankin palvelunestohyökkäyksen, josta eräs Suomen johtavista asiantuntijoista sanoi heti tuoreeltaan, että kyse on valtiollisesta toimijasta, ja ilmansuuntakin oli selvillä. Sitten myöhemmin selvisi, että kyseessä oli kaksi helsinkiläistä teinipoikaa, jotka olivat tämän palvelunestohyökkäyksen takana. Muun muassa puolustusministeri Niinistö on täysin perusteetta uhkaillut sillä, että pienet vihreät miehet voivat miehittää Ahvenanmaan. Tällaisille uhkakuville ei kyllä ole minkäänlaisia perusteita.

16.02 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa arvostamani edustaja Salolaisen jälkeen, joka tavallaan veti tähän keskusteluun yhden yksityiskohdan perustellen, että nyt pitää kiirehtiä. Se oli se, että tuli yritysvakoilu tähän yhtenä osana mukaan. Hämmästyin kyllä kovasti, kuinka voidaan kaksi niin erilaista asiaa kytkeä toisiinsa. Poliitiikka ja politiikasta puhuminen totta kai omien päämäärien takia on tärkeää, ja niitä on hyvä perustella, mutta yhtä lailla kuin yksityisen yksityisyydensuoja on yrityksillä myös ihan yhtäläinen yksityisyydensuoja. Ne itse turvaavat omat järjestelmänsä. Yritysvakoilu ei ole sitä, että sitä pystyttäisiin hallinnoimaan jotenkin verkon kautta, vaan se tapahtuu kyllä suoraan yhteydessä siihen yritykseen, eikä patentteja pystytä suojaamaan siten, että voidaan sähköisen tiedustelun kautta estää patenttien murtamista. Se kohdistuu

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

kyseiseen yritykseen, se on hyvin fyysistä, läsnä olevaa tietojen hankintaa. Siihen ei liity mitenkään tämä lainsäädäntö, jota me nyt olemme kiirehtimässä ja tekemässä perustuslakimuutosta. Pitää uskaltaa erottaa nyt nämä kaksi asiaa. Ei pidä olla niin notkealanteinen, että tanssi käy niin molemmin puolin lattiaa, että sekoitetaan nämä kaksi asiaa. Siitä olen kyllä vähän pahoillani, että koetetaan johdonmukaisesti tavallaan harhauttaa tätä keskustelua sille puolelle, mikä ei nyt ole tänä iltana käsittelyssä.

16.04 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Tätä tiedustelulakikokonaisuuteen kuuluvaa perustuslain muutosta on valmisteltu huolellisesti ja suurella tarkkuudella. Teknologian kehittyminen ja maailman tapahtumien kulku ovat tehneet ilmeiseksi sen, että myös Suomen tiedustelulainsäädäntö pitää saattaa tämän päivän vaatimusten tasalle. Lakiesityksiä on työstetty pitkään ja niiden sisällöstä vallitsee laaja parlamentaarinen ymmärrys. Korostan siis sitä, ettei varsinaista erimielisyyttä lain tarpeellisuudesta ja sisällöstä ole. Keskustelu on pyörinyt viime aikoina enemmän sen ympärillä, onko kiire vai ei. Näkemykseni mukaan kiire on ja on ollut jo monta vuotta. Tiedustelulakikokonaisuus on ratkaistava ripeästi. On tärkeää, että erityisesti tämä nyt päätettävänä oleva perustuslain muutos tehdään nopeasti.

Tämä esitys perustuslain muuttamisesta on perusteltu, ja toivon, että eduskunta kantaa vastuunsa maan ja kansalaisten turvallisuudesta ja hyväksyy tämän muutoksen nopeutetussa menettelyssä.

16.05 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! On hyvä huomata, että tässä salissa vallitsee kuitenkin yksimielisyys siitä, että ulkoinen turvallisuuskuva on merkittäväällä tavalla muuttunut eikä välttämättä parempaan suuntaan. Kun lukee lehtiä, niin huomaa, että esimerkiksi keskisessä Itä-Euroopassa alkaa moniin maihin muodostua sotilaallisia joukkoja ja ikään kuin leirejä, kerhoja, joiden linjaus on selvästi poikkeavaa maan virallisesta sisä- tai ulkopoliittisesta linjasta. Ja kun me emme tiedä, mitä näiden takana on ja kuka näitä ohjaa ja mikä on tarkoituksensa, niin lienee selviö, että meidänkin täytyy nopeasti pyrkiä reagoimaan tavalla, joka turvaa valtiollisen koskemattomuuden ja meidän sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden, jotka tänä päivänä entistä enemmän ovat yksi ja sama asia.

Itse luin tämän perustuslakivaliokunnan mietinnön, ja minun mielestäni se oli todella huolella tehty, eikä ainakaan minulle tullut sellaista näkökulmaa, etteikö tätä kiireellisyyttä olisi punnittu niin, että se on kerta kaikkiaan kertaluonteinen ja sitä ei koskaan voi toistaa helposti.

16.06 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan mietintö on erittäin ansiokas ja se antaa hyvän pohjan jatkotyölle. Vihreiden päävaatimukset tähän jatkotyöhön liittyen ovat seuraavan suuntaisia:

Me toivomme monen muunkin tavoin, että suojelupoliisin toiminta tuodaan jatkossa kokonaisuudessaan parlamentaarisen valvonnan piiriin. Lisäksi tuomioistuimen harjoittama valvonta on keskeinen kansalaisten oikeussuojan kannalta, ja siksi päätöksenteon tasapuolisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että tiedusteluvaltuutetulla on myös puheoikeus tuomioistuimen käsittelyssä. Lisäksi tiedusteluvaltuutetulla tulisi olla myös valitus- ja kantelu-oikeus tiedusteluun liittyvissä päätöksissä. Tiedustelua valvovalla viranomaisella eli tiedusteluvaltuutetulla tulee olla myös riittävät oikeudet ja resurssit hoitaa tehtäviään, eli meidän tulee huolehtia siitä, että tiedusteluvaltuutettu pystyy aidosti vaikuttamaan eikä hän

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

huku työmääräänsä. Kun tiedustelupalvelut vaihtavat kansainvälisesti tietoja keskenään, tietojen vaihdossa on lähdettävä ihmisoikeusperustaisuudesta. Tämä rajaa tulevaisuudessa tiettyjä valtioita pois meidän tietojenvaihtokumppanuudestamme. Tähän perustuslakivaliokuntakin on jo kiinnittänyt huomiota.

Ja ylipäätään, jos lähdetään siitä, että meidän turvallisuusmaisemamme kuitenkin on muuttunut hyvin laajasti viime vuosina — se on muuttunut kansainvälisen politiikan areenoilla, se on muuttunut osittain Suomen rajojen sisällä, se on muuttunut globaalisti tässä tilanteessa, ja vielä kun otetaan mukaan teknologian kehitys ja muutos — on perusteltua, että Suomeen luodaan solidit ja hyvät tiedustelulait. Suomen tiedustelulait, joita nyt esitetään tähän maahan, jotka toivottavasti lähtevät etenemään nopeammin valiokuntakäsittelyssä, jähka perustuslain muutos on käsitelty, ovat jo sitten, kun ne valmistuvat, epäilemättä läntisten maiden tiukimpia. Ja mikä on tärkeintä tämän lain valmistelussa: olemme saaneet siinä parlamentaarisesti hyvin ääntä kuuluviin ja löytäneet laajaa yhteisymmärrystä sen puolesta, että esimerkiksi ihmisten arjen tietoturva, tietosuojaa tämä laki ei millään tavoin vaaranna. Myös kun puhutaan esimerkiksi teollisuudesta, niin on hyvä huomata, että esimerkiksi monet tietoturva-alalla toimivat yhtiöt toivovat tämän sortista sääntelyä, koska se selkeyttää heidän toimintaympäristöään. Tällä hetkellä se toimintaympäristö on monin paikoin varsin kaoottinen.

16.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua. Tuossa puheenvuorossani nostin jo esiin niitä asioita, jotka mieltäni painavat.

Mutta vielä haluan palata tähän, mitä tässä salikeskustelussa nousi esille. Elikkä joku mainitsi täällä kassakaappisopimuksen ja sen, onko tehty sopimuksia siitä, että saataisiin vietyä kiireellisesti tätä asiaa eteenpäin. Kyllä minullekin herää niitä ajatuksia tässä, kun tavallinen kansanedustaja olen ja mietin sitä, että kun esimerkiksi sote on nyt pysähtynyt kokonaan, niin onko sillä jonkunlainen asiayhteys, että sote ei vedä ja nyt sitten tämä toinen kiireellinen asia ollaan tuomassa, elikkä onko tehty jonkunlaisia sopimuksia siellä, että jos toinen etenee, niin toinenkin etenee, elikkä tehdään sitä kauppaa. Sehän on tässä politiikassa hyvin tuttua, ja jokainen meistä joutuu sitä jossakin vaiheessa sitten... [Välihuuto keskustan ryhmästä] — Tämä ei ole keksimistä, tämä on puhdasta politiikkaa. Edustaja selkäni takana, joka näin sanoitte, kyllä te sen myös tiedätte. — Elikkä tämä on minun ajatukseni nyt sitten tähän loppuun. — Kiitos.

16.09 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Me kaikki täällä salissa varmasti ymmärrämme kansalaisten huolen, mutta yhtä lailla voisin sanoa, että meidän kaikkien tehtävänä ja näkemykseni mukaan myös velvollisuutena on pyrkiä poistamaan niitä huolia asiallisella tiedolla kertomalla tästä lainvalmistelun prosessista, sen eri vaiheista totuudenmukaisesti pysyen asiassa ja totuudessa, ja jos niitä epäilyksen paikkoja on, niin puhua niistäkin asialliseen sävyyn. Minä en itse henkilökohtaisesti kovinkaan paljon välitä tämmöisestä, voiko sanoa, uhkakuvien, mielikuvien synnyttämisestä, kun puhutaan joistakin kassakaappisopimuksista ja muista. Minun mielestäni se ei ole kovinkaan sopivaa myöskään tämän asian arvolle, koska jokaiselta eduskuntaryhmältä on ollut edustaja tässä edustaja Töllin vetämässä parlamentaarisessa seuranta-/koordinaatioryhmässä, jossa asiat on käyty läpi hyvässä parlamentaarisessa yhteistyössä. Toivon, että se asiallisena keskusteluna jatkuu myös jatkossa.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Olen huomannut myös, että tätä asiaa on haluttu lähestyä myös vähän tämmöisestä halitus—oppositio-asetelmasta, mutta näissä turvallisuusasioissa se asetelma ei ole reilu eikä oikein uskottavakaan. Turvallisuusasiat tehdään yli vaalikausien kestäväksi yhteiseksi teräsbetonipohjaksi, jonka päältä voidaan rakentaa arjen turvallisuutta monien viranomais-ten ja kansalaisten ominkin toimin.

Minä haluaisin muutamasta asiasta vielä muistuttaa. Perustuslakia ei ole muutettu hel-poilla prosesseilla. 20 vuoden aikana perustuslakia on muutettu vain kolme kertaa, ja kun puolueet täällä eduskunnassakin ovat tästä isosta kuvasta yksimielisiä, niin tekee mieli hie-man kysyä sen perään, ovatko puolueet sitten muuttamassa kantaansa, jos vaikkapa tämä käsittelyjärjestys ei menisi kiireellisenä. Enpä usko. Muistutan myös, että jos emme tätä lainsäädäntöä nyt kiirehdi, niin me emme menetä pelkästään sitä aikaa, joka lainsäädäntö-prosessiin liittyy, vaan menetämme sen päälle vielä sen ajan, minkä kestää tämän suori-tuskyvyn synnyttäminen ja pystyyn nostaminen turvallisuusviranomaisten toimesta. Se aika on hyvä liittää myös siihen aikaan, joka mahdollisella viivästymisellä menetetään.

16.12 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Omalta osaltani vastaan muutamiin puheenvuoroihin, joita keskustelun kuluessa on esitetty.

Edustaja Meri muun muassa halusi kommentoida tai kumota sen näkemykseni, jonka esitin yhdessä puheenvuorossani, että tämä ei ole mikään ennakkotapaus perustuslain muuttamisen menettelystä. Eli totta kai tämä on ”ennakkotapaus” siinä mielessä, että kun perustuslain pykälää nyt muutetaan, niin sen jälkeen tätä asiaa koskevia erilaisia lakiehdotuksia peilataan tietysti uuteen perustuslain pykälään sellaisena kuin se on silloin voimas-sa. Tarkoitin ja sanoinkin, että tämä ei ole mikään ennakkotapaus sen suhteen, että nyt pe-rustuslakivaliokunta tai eduskunta laittaisi sellaisen viestin maailmalle, että Suomessa on helppo kiirehtiä perustuslain muuttamista ja löytää viiden kuudesosan enemmistö, koska aina kun tätä kiireellistä järjestystä halutaan käyttää, niin siinä ovat voimassa tietyt aika tiu-kat reunaehdot, jotka käyvät ilmi perustuslakivaliokunnan mietinnöstä.

Toiseksi haluan todeta lähinnä edustaja Ville Niinistölle, joka puhui, että ”me, jotka olemme ihmisoikeuksia puolustamassa”, että kyllä tässä kaikki ovat ihmisoikeuksia puo-lustamassa, sillä henki ja elämä ovat aika tärkeitä ihmisoikeuksia, ja tällä lainsäädännöllä pyritään nimenomaan niitä suojaamaan.

Sitten edustaja Juvonen on ollut huolissaan siitä, onko tällä sittenkään kiire, kun perus-tuslakivaliokunnassa on se soteikin kiireellisenä tulossa käsittelyyn. Täällä on perustusla-kivaliokunnan varapuheenjohtaja ja varsinaisia jäseniä, mutta kai noin yleisellä tasolla voi sen todeta, minkä jokainen kansanedustaja tietää, että eri valiokunnissa, myös perustusla-kivaliokunnassa, viedään rinnakkain useita asioita samanaikaisesti eteenpäin.

Viimeisenä seikkana: Edustaja Juvonen ainakin on ollut huolissaan joistakin kassakaap-pisopimuksista tähän liittyen. Ymmärtääkseni tässä on hyvin avoimesti käyty tätä keskus-telua eri eduskuntaryhmien kesken, ja minä näen tilanteen niin, että kun on löytynyt yhteis-ymmärrys hyvin laajasti tästä muutoksesta ja myös lähes yhtä laajasti tästä kiireelliseksi ju-listamisesta, niin samoissa keskusteluissa, samoissa pöydissä on oltu yhtä mieltä siitä, että myös sitten, kun käsitellään näitä varsinaisia tiedustelulakeja, niiden osalta pyritään vas-taavasti laajaan yhteisymmärrykseen eduskunnan piirissä. Mitään salaisuuksia tai salaisia kassakaappisopimuksia minun mielestäni ja minun tietääkseni tähän asiaan ei liity.

16.15 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Pakko käyttää vielä yksi puheenvuoro tämän parlamentaarisen seurantaryhmän jäsenenä, kun tässä mainittiin tavallisten kansalaisten yksityisyydensuoja ja rooli ja asema näiden lakimuutosten jälkeen. Nehän liittyvät oikeastaan suoraan nyt käsiteltävänä olevaan perustuslain muutosesitykseen.

Kohdentaminen, kun puhutaan tietoverkoissa tapahtuvasta tiedustelusta, ei tarkoita sitä, että sitä kohdennetaan jonkin tietyn yksilön verkkoviestintään, vaan se tarkoittaa sitä, että sitä kohdennetaan tiettyyn osaan tietoliikenteestä. Tämä on syytä pitää mielessä. Tämä on myöskin se syy, minkä takia tietoliikennetiedustelua ei ole mahdollista tehdä niin, että on täysi varmuus siitä, että kenenkään tavallisen kansalaisen yksityisyyden suojaa ei loukata, ja siksi hallitus on tuonut tämän perustuslain muutoksen, jossa tosiaankin lisätään uusi rajoitusperuste yksityisyyden suojaan ja mahdollistetaan sen loukkaaminen silloin, kun tietoa kerätään kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta.

Sitten vielä kerran liittyen tähän kiireelliseen menettelyyn ja eduskuntavaaleihin: Painotan nyt vielä kerran, että kysehan on myöskin siitä, että istuva eduskunta ei voi tietää, ketkä täällä ovat edustamassa kansalaisia seuraavien eduskuntavaalien jälkeen, ja tähän on ollut se perustuslain tavallisen säätämisyjärjestyksen idea, että kansalaiset äänestämällä vaaleissa pääsevät vaikuttamaan myöskin siihen, kun perustuslakia muutetaan ja tehdään rajoituksia ja muutoksia ihmisten perusoikeuksiin. Tästä ollaan nyt poikkeamassa, mikä on kansanvallan näkökulmasta tietenkin ikävää. Mielestäni on harmillista, että sitä tehdään nyt tilanteessa, jossa eduskuntavaalit ovat niin lähellä, että tämä ajallinen säästö, mikä saadaan kiireellisen menettelyn kautta, on melko vähäinen.

Vielä lopuksi, kun tässä on keskusteltu siitä, minkälainen ennakkotapaus tästä sitten tulee, puhuisin ehkä itse mieluiten poliittisesta ennakkotapauksesta. Eräs oikeudellinen asiantuntija, joka on perustuslakivaliokunnalle lausunut, on mielestäni kiteyttänyt sen hyvin tällä tavalla: mitä kevyemmin perusteina ja lyhyemmän ajan voittamiseksi kiireellinen perustuslain muuttamismenettely hyväksytään, sitä herkemmin ja vähäisemmin syin tähän poikkeukselliseksi tarkoitettuun menettelyyn voidaan turvautua myös jatkossa.

16.17 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Tästä ajallisesta säästöstä olen kyllä vahvasti eri mieltä, koska kun uusi eduskunta ensi keväänä valitaan ja jos se lähtee tätä käsittelemään, ottaa tuo joka tapauksessa aikaa paljon. Uusien kansanedustajien ja uudelleen valittujen valiokuntien jäsenten täytyy perehtyä hyvin vahvasti tietysti kaikkiin asioihin, mutta myös tähän, ja se ottaa aikaa, ja kunnes uusi hallituskin pääsee aloittamaan, antamaan esitykset ja niin edelleen, niin kyllä se helposti sen puolitoista vuotta, kaksi vuotta-kin voi eteenpäin ottaa. Sen takia itse ainakin haluan tätä kiireellisyyttä tässä nyt viedä eteenpäin nimenomaan niin, että tämän eduskunnan aikana nämä päätökset saataisiin tehtyä.

Arvostan tuota edustaja Mika Karin kannanottoa kyllä. Olemme puolustusvaliokunnassa saaneet tehdä hyvää yhteistyötä. Kun luette nämä sekä puolustusvaliokunnan että ulkoasiainvaliokunnan lausunnot liittyen tähän kiireellisyyteen ja sen toimintaympäristökuvausten, mitä ne pitävät sisällään, niin niistä voitte jo nähdä vahvasti niitä perusteita, minä takia tätä kiireellisyyttä nyt tässä näinkin voimakkaasti puolletaan.

Terroritekoja on tapahtunut valitettavasti Euroopassa, niin myös Suomessa, ja nämä ovat tietysti semmoisia, mihinkä pitää pystyä ennalta ehkäisevästi tarttumaan, että tällaisia ei koskaan enää Suomessa tai missään muuallakaan Euroopan sisällä tapahtuisi. Ja mitä tulee maanpuolustukseen, mitä tulee ylipäätään siihen vaikuttamiseen, mitä tällöisten ul-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

koisten turvallisuustekijöitten kautta tulee, niin ennakkovaroitusaika on muuttunut. Sitä ei oikeastaan enää ole. Ei ole enää mitään perinteisiä sodanjulistuksia, missä rupeaisivat maat sitten valmiuttaan tai joukkojaan liikekannallepanon myötä nostamaan. Valmiuteen on toki panostettu. Puolustusvoimat on muuttunut entistä enemmän koulutusorganisaatiosta valmiusorganisaatioksi, mutta jotta voidaan reagoida, on myös valmiudet siihen oltava, ja se vaatii sen, että meillä on nämä tiedustelulait kunnossa, mikä vaatii sen, että tämä perustuslain muutos tehdään nyt ja kiireellisenä.

16.20 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Suomen tiedustelukyky tarvitaan ajan tasalle uhkia vastaan. Sotilas- ja siviilitiedustelulakeja ja niiden valvontaa koskevia lakeja voidaan viedä eteenpäin, jos perustuslain muutoksen kiirehtimistä koskeva kanta voittaa huomenna. Erityisen tärkeätä tässä on ollut, että tätä itse asiaa kannatetaan puoluerajoista riippumatta. Tämä on tärkeä viesti myös suomalaisille, että kannamme huolta suomalaisten turvallisuudesta.

Kaikki puolueet ovat tosiaan tiedustelulakien tarpeellisuuden kannalla. Ainoa vääntö käydään enää tämän lakeja koskevan perustuslakimuutoksen kiireellisyydestä. Ehkä ihmettelen tosiaan itsekin tätä vasemmistoliiton vastustusta tätä koskien, koska lain sisällöstä ollaan samaa mieltä. Asian siirtämisellä seuraavien vaalien yli ensi kaudelle ei voida enää vaikuttaa lakimuutoksen sisältöön vaan ainoastaan hyväksyä tai hylätä laki. Kiireellisyyden vastustaminen ei ole siksi oikein johdonmukaista mielestäni.

Tiedustelulakeja on pidetty tarpeellisina jo edellisen hallituksen aikana. Suomi on elänyt jo pitkään turvallisuusympäristön muutoksesta johtuen tilanteessa, jossa tunnistetaan erilaisia uhkia ja niiden toteuttajia niin maan sisällä, maahan tullen kuin maahan koskaan tulematta. Olemme olleet ja olemme nyt riippuvaisia muiden maiden tiedustelusta, jonka kautta olemme osittain saaneet tietoa Suomeen kohdistuvista uhista ja esimerkiksi viranomaisiin, yksityishenkilöihin tai yrityksiin kohdistuvasta vakoilusta. Myös omat viranomaisemme tarvitsevat työkalut, joiden avulla tiedämme paremmin, mitä turvallisuusympäristössämme tapahtuu meitä koskien. Niin puolustusvaliokunnassa asiaa käsitellessämme kuin myös muissa valiokunnissa on todettu, että tiedustelulaissa ei ole kyse massavalvonnasta ja tiedustelulle asetetaan myös kattava parlamentaarinen valvonta. Kansalaistemme suojaamiseksi tarvitsemme myös Suomelle jatkossa mahdollisuuden nykyaikaiseen sotilas- ja siviilitiedusteluun erilaisten uhkien torjumiseksi.

16.22 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut hyvin tarkasti edustajien puheenvuoroja tiedustelulaista ja myös edustaja Töllin perusteluja lain puitteista. Sotilaallinen uhka ja terrorismin uhka maathamme koskien ovat niitä asioita, joiden painoarvo on valtava. Niitä on syytäkin punnita tosi tarkasti perustuslain muutosta käsiteltäessä.

Onko sitten kiire asialla? No, tässä ei varmasti kovin paljon aikaakaan voida tuhlata miettimiseen. Asia on erityisen vakava. Turvallisuustilanne ei ole enää sama kuin kymmenen vuotta sitten. Olemme perussuomalaisessa eduskuntaryhmässä, kuten edustaja Meri sanoi, paljon keskustelleet tästä asiasta. Siinä on monta pointtia, muun muassa tämä yksilön oikeusturva, yksityisyydensuoja tietojen saamisessa. Se on tärkeä ja hyvin painotettava asia, se ei ole mikään heppoinen asia, mutta tietysti, kun ajatellaan turvallisuutta maassamme, niin se menee kaiken edelle.

16.23 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Kun viime helmikuussa eduskunta aloitti tämän tiedustelulakikokonaisuuden käsittelyn, siinä yhteydessä ryhmäpuheenvuorossani toin esiin sosiaalidemokraattien pitkäaikaisen tavoitteen siitä, että myös meillä turvallisuusviranomaisten valvonta toimii, ja tällä varmistetaan se, että kun viranomaisille annetaan lisää toimivaltuuksia, myös näitten toimivaltuuksien käyttöä valvotaan. Silloin vielä helmikuussa tähän näkemykseen eivät ihan kaikki voineet yhtyä, mutta myöhemmin, kun oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies tulivat tälle samalle kannalle, oli helppo yhteistyöllä parlamentaarisessa seuranta-/ohjausryhmässä hakea yksimielisyyttä ja yhteistä näkymää sille maailmalle, että myös meidän turvallisuusviranomaistemme toimivaltuuksia valvotaan ja nimenomaan parlamentin puolelta.

Olen käyttänyt muutaman puheenvuoron ja kiitellyt toimijoita. Yksi toimija on kuitenkin unohtunut, jäänyt kiittämättä, ja haluan sen tässä yhteydessä tehdä. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Lapintie on tehnyt valiokuntansa kanssa merkittävän työn tälle tasavallalle, ja siinä perustuslakivaliokunnan mietinnössä on hyvin seikkaperäisesti kuvattu, siinä sisällössä, joka tähän mietintöön kuuluu, myös perustuslain roolia suomalaisessa lainsäädäntöjärjestelmässä. Minuun on tehnyt suuren vaikutuksen se tapa, jolla tästä turvallisuusorientoituneesta aiheesta, tiedustelulaista ja tässä tapauksessa perustuslain säätämisestä, on tässä parlamentissa keskusteltu. Mielipiteitä on, erilaisiakin mielipiteitä, mutta se kyky, jota tämä eduskunta on jälleen kerran osoittanut siinä, millä tavalla asioista voidaan keskustella, kyllä ansaitsee myös kiitoksen ja arvon. Ja myös tästä parlamentaarisesta työstä yksi kulma: tässä eduskunnassa ei käytetä ainoastaan puolueiden valtaa, vaan meidän kansanedustajien valtaa, ja se, että parlamentti käyttää parlamentin valtaa, on ehkä tästä vallankäytöstä se kaikkein korkein taso.

16.26 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! [Eduskunnasta: Vielä kerran!] — Vielä kerran. [Naurua] — Mikäli eduskunta päätyisi ratkaisuun, jossa jätetään tämä perustuslain muutos lepäämään seuraaville valtiopäiville, hallitus voisi joka tapauksessa siis viedä eteenpäin tämän tiedustelulakikokonaisuuden käsittelyyn jo tämän vaalikauden aikana. Silloin sitä sisältöä käsitellään nykyisen voimassa olevan perustuslain näkökulmasta, ja, kuten tiedämme, esimerkiksi suurin osa sotilastiedustelusta on mahdollista säätää voimassa olevan perustuslain nojalla siitä syystä, että ulkovaltojen edustajat eivät nauti Suomen perustuslain suojaa.

Kun sitten seuraavat valtiopäivät eduskuntavaalien jälkeen sitten istuvat, niin olisi mahdollista hyväksyä tai hylätä tämä lepäämään jätetty perustuslain muutos, minkä jälkeen hallituksen on mahdollista tuoda ne pykälät, jotka on mahdollista säätää tämän perustuslain muutoksen jälkeen, joten minä osaltani myöskin ihmettelen sitä, mistä tämä aika-arvio kahdesta vuodesta on tullut, kun kyllä on mahdollista menetellä nopeammin, mikäli siihen on poliittista tahtoa.

16.27 Matti Torvinen sin: Arvoisa puhemies! Halusin vielä lopuksi käyttää tämän puheenvuoron, koska nyt on ilmennyt selkeää väärinkäsitystä monenlaisissa asioissa. Ensinnäkin on tietenkin perustuslakivaliokunnan lähtökohta siitä, että tästä kiireelliseksi julistamisesta ei tule pääsääntöä, niin kuin me toteamme loppujohtopäätöksissä, eli sen vuoksi emme suosittele tätä kiireelliseksi julistamista, mutta toteamme, että se on mahdollista. Toinen on tietenkin se, että kun täällä koko ajan tietysti tuodaan julki sitä, että onhan mahdollista jo nykyisen lainsäädännön mukaisesti vieraan valtion sotilastiedusteluviranomai-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

siin puuttua eikä heillä ole sellaisia suoja mekanismeja kuin on kansalaisilla, niin nyt kuitenkin on todettava se, että meillä on jo maassa runsaasti sellaisia tiedusteluorganisaatioita, jotka ovat tunnuksettomia, eikä niitä voida arvioida vieraan valtion tunnustuksellisinä sotilasorganisaatioina. Eli kiireellisyydelle on tarvetta, toisin kuin oli varmasti joskus aikaisemmin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 154/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan puolitoista tuntia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräjän päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 8. asiakohtaan. Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 19. asiasta.

Keskustelu

16.29 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tämä uusi, nyt käsittelyssä oleva eläinten hyvinvointilaki korvaisi voimassa olevan eläinsuojelulain. Esityksellä uudistettaisiin eläinsuojelulainsäädäntö vastaamaan nykyisin saatavilla olevaa tieteellistä tietoa eläinten hyvinvoinnista ja samalla turvattaisiin suomalaisen eläintuotannon toimintaedellytykset jatkossakin. Samalla se vahvistaa edelleenkin meidän tämänhetkistä hyvää eläinten hyvinvointitilannettamme täällä Suomessa.

Esityksen lähtökohtana on eläinten hyvä kohtelu ja kunnioitus. Eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua eikä kärsimystä, eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa. Eläintenpidossa tulisi varmistua siitä, että eläimillä on mahdollisuus toteuttaa tärkeimpiä käyttäytymistarpeitaan. Eläimen jatkuva paikalleen kytkeminen ja kääntymisen rajoittaminen pysyvässä pitopaikassa kiellettäisiin tietyin poikkeuksin. Nisäkkäillä ja linnuilla tulisi olla jatkuvasti mahdollisuus juoda vettä pysyvässä pitopaikassaan. Eräitä eläintenpitoa koskevista poikkeuksista jatkuvan vedensaannin vaatimukseen säädettäisiin laissa ja asetuksilla.

Eläimille tehtävien kivulioiden toimenpiteiden yhteydessä tulisi jatkossa käyttää kivunlievitystä. Kivunlievitysvaatimuksesta voitaisiin poiketa ainoastaan, jos toimenpiteestä aiheutuu vain lievää tai hetkellistä kipua tai on kyseessä hätätilanne.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Eläinjalostusta koskevaa säätelyä selkeytettäisiin nykyisestään. Säännöksiä on tarkoitus tarkentaa myöskin asetustasolle.

Laissa säädettäisiin myös niistä nisäkäs- ja lintulajeista, joita voidaan pitää tuotantoeläiminä. Lakiin sisältyisi myös listaus sirkuksissa ja kiertävissä eläinnäyttelyissä sallituista eläinlajeista.

Seura- ja harrastuseläiminä sallituista eläinlajeista säädettäisiin asetuksella. Tämä pitää sisällään myös sen ajatuksen, että koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä säädettäisiin eläinten tunnistamislainsäädännössä. Tunnistusmerkintärekisterin perustamista koskeva selvitys valmistuu nyt syksyn aikana. Kissojen pakollista tunnistusrekisteröintiä koskeva säädös on mahdollista sisällyttää lainsäädäntöön myöhemmin.

Puhemies! Eläinten teurastusta koskevaa säätelyä muutettaisiin myös siten, että eläin olisi aina tainnutettava ennen veren laskun aloittamista.

Eräistä toiminnan harjoittamista koskevista luvista luovuttaisiin ja päällekkäisiä ilmoitusvelvollisuuksia karsittaisiin. Ilmoitusta edellyttävässä toiminnassa ilmoitus tulisi tehdä vain siltä osin, kuin sitä ei tehdä jo muun lainsäädännön perusteella.

Myös eläinten hyvinvoinnin valvontaa koskevaa säätelyä tarkennettaisiin ja lisättäisiin valvonnan tehostamiseksi. Erityisesti valvontaviranomaisten keinoja puuttua eläinten hyvinvointia koskeviin epäkohtiin lisättäisiin ja niitä täsmennettäisiin.

Esityksestä aiheutuvat julkisen talouden kustannukset hoidettaisiin valtiontalouden hyväksytyn kehyksen ja valtion talousarvion puitteissa. Eläintenpitäjille aiheutuvien kohtuuttomien kustannusten välttämiseksi esitykseen on sisällytetty riittävät siirtymäajat uusille vaatimuksille. Lisäksi ehdotetaan eräitä tuotannollisista ja taloudellisista syistä tarvittavia poikkeamia. Esityksestä ei aiheudu merkittäviä kustannuksia kotitalouksille.

Tämä esitys on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2021 alusta samanaikaisesti maa-kuntauudistuksen kanssa.

16.34 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Tätä tärkeää lakiesitystä on odotettu jo pitkään, ja kiitos ministerille, että vihdoinkin päästään asiasta keskustelemaan.

Tutkimustieto eläinten älykkyydestä ja hyvinvoinnista sekä tuotantoeläinten kokemasta kärsimyksestä on lisääntynyt valtavasti viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. Samaan aikaan myös suomalaisten asenteet ovat muuttuneet. Kuluttajat ovat koko ajan kiinnostuneempia ruuan eettisyydestä ja eläinten hyvinvoinnista. EU-barometrin mukaan 90 prosenttia haluaa tuotantoeläimille parempaa kohtelua. Siksi onkin vähän surullista, että kun laki nyt vihdoinkin uusitaan, ei lakiesityksessä huomioida tätä tutkimustietoa tai muuttunutta asenneilmapiiriä riittävästi. Eläinten hyvinvointi nähdään edelleen pääasiassa kulu-eränä eikä itseisarvona. Tästä syystä tuntuu vähän kummalliselta kutsua tätä esitystä laiksi eläinten hyvinvoinnista.

Heikko mahdollisuus liikkumiseen aiheuttaa eläimille tutkitusti tarpeetonta kärsimystä ja estää lajityypillistä käyttäytymistä. Eläinten liikkumista eniten rajoittaviin asioihin on saatava parannuksia. Yksi suurimmista ongelmista on emakoille stressiä aiheuttavat porsitushäkit, joita ei edelleenkään kielletä. Naudoille ei taata ympärivuotista pääsyä laitumille eikä naapurimaissa lopetettavia lehmien parsinavetoita vielääkään kielletä. Kaikille eläimille ei edelleenkään anneta oikeutta juoda halutessaan vettä, vaikka eläinten hyvinvoinnin asiantuntijat ovat tätä laajasti vaatineet. Laki ei myöskään puutu turkistarhaukseen eikä kiellä häkkikanaloita. Tämä laki ei takaa vielä eläinten hyvinvointia, ja myös ihmiset vaativat parempaa.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Tämän lain tärkeys näkyi hyvin myös siinä, että tämän lakiluonnoksen lausuntoja annettiin lähes 400 kappaletta, ja se on iso määrä. Suurin osa näistä lausunnoista vaati selkeitä parannuksia eläinten hyvinvointiin, mutta liian moni kansalaisten ja asiantuntijoiden huoli jätettiin tässä huomioimatta. On hyvä, että jotkut lausuntokierroksella esiin nousseet huolet korjattiin ja esimerkiksi nautojen jaloittelua lisättiin, jalostukseen puututaan tiukemmin ja jatkuva vedensaanti halutaan turvata monille nisäkkäille ja linnuille — ei kuitenkaan kaikille. Hallituksen esitys sisältää monia hyviä periaatteita, mutta ne vesitetään lukuisilla poikkeuksilla.

Arvoisa puhemies! Tämän lain toivottiin olevan maailman paras eläinsuojelulaki, laki, joka takaisi joka ikiselle suomalaiselle sen, että täällä eläimet voivat paremmin kuin missään muualla maailmassa. Sitä tämä hallituksen esitys ei ikävä kyllä tee. Siksi me vihreät olemme laatineet oman esityksemme laiksi eläinten hyvinvoinnista. Me vaadimme konkreettisia parannuksia eläinten oloihin. Me esitämme, että eläinten itseisarvo tunnustetaan ja kirjataan lakiin. Me esitämme, että parsinavetat kielletään ja että naudat saavat jaloitella ulkona ympäri vuoden. Me esitämme, että porsitushäkit kielletään ja että kanojen häkkikasvatuksesta vihdoin luovutaan. Me esitämme, että turkistarhaus lopetetaan, sillä turkistarhaus on eläintuotannon julmin muoto. [Eduskunnasta: Mennään Kiinaan sitten!] Ja me vaadimme, että kivun tuottamista eläimille vältetään ja taataan aina riittävä kivunhoito.

Arvoisa puhemies! Eläimille tulee taata mahdollisuus toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään: liikkua, levätä, muodostaa sosiaalisia suhteita, tutkia ympäristöä, ruokailla ja leikkiä. Tämän vuoksi lain ei tule sallia eläinten liikkumisen estämistä. Hallituksen esityksessä lehmä saa pitää edelleen kiinni kytkettyinä, samoin sikoja saa pitää porsitushäkeissä ja tiineytshäkitkin ollaan kieltämässä vasta 15 vuoden siirtymäajalla. Tämä siirtymäaika on niin pitkä, että ennen sen päättymistä me ehdimme todennäköisesti tässä talossa tehdä jo uuden eläinsuojelulain.

Eläinten kasvattamista ja tappamista pelkästään turkisten tuottamista varten pidetään yhä laajemmin eettisesti kestämättömänä, ja muotitalo toisensa jälkeen tällä hetkellä luopuu turkiksista. Eläimet eivät voi hyvin turkistuotannossa, sillä eläimet kärsivät liikunnan puutteesta ja virikkeettömyydestä. Häkeissä turkiseläimet eivät voi toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään. Eläinten hyvinvoinnin kannalta ainoa mahdollisuus on lopettaa turkistuotanto Suomessa siirtymäajalla.

Eläinten hyvinvoinnin turvaamisen yksi keskeinen kulmakivi on se, että eläimille aiheutettavaa haittaa ja etenkin kipua ja kärsimystä pyritään välttämään. Hallituksen esitys vaatii, että kivuliaissa toimenpiteissä on käytettävä kivunlievitystä. Tämä ei kuitenkaan takaa eläimille riittävää kivunhoitoa. Siksi eläimille on taattava riittävä toimenpiteen aikainen kivunpoisto ja jälkikivunlievitys.

Lisäksi: Nykyhallitus lopetti lyhyeen vuonna 2013 perustetun eläinsuojeluasiamiehen viran. Nyt tämän uuden lain yhteydessä meillä on hyvä mahdollisuus perustaa tämä tehtävä uudestaan, sillä eläimillä ei ole mahdollisuutta puolustaa omia oikeuksiaan ja meidän on varmistettava, että eläimillä on oma puolestapuhujansa myös valtionhallinnossa.

Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että tuottajat tekevät usein paljon enemmän kuin heiltä vaaditaan, ja suomalaiset tuottajat haluavat, että eläimet voivat hyvin. Jos lainsäädäntömme on muita maita jäljessä, se heikentää suomalaisen ruuan mainetta. Tämä ei ole tuottajien etu, eikä se ole eläinten etu. Eläinsuojelulain uudistamisen tarkoitus oli nostaa Suomi eläinten hyvinvoinnin kärkimaaksi ja päivittää tämä laki tämän päivän vaatimusten mukaiseksi. Uusi nimi, laki eläinten hyvinvoinnista, tarkoitettiin kuvaamaan tätä. Tämä halli-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

tuksen esitys ottaa kyllä pieniä edistysaskeleita, mutta se suuri, odotettu harppaus jää ikävä kyllä ottamatta. Me haluamme Suomeen maailman parhaan eläinsuojelulain.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tämä saattaa antaa aiheen pieneen debattiin. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.41 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun kuunteli edustaja Karin puheenvuoroa, tuntui, että happamia, sanoi kettu pihlajanmarjoista. Vihreät ovat istuneet hallituksessa monen monta kertaa, eivätkä ole saaneet uudistusta aikaan, vaikka edellinen eläinsuojelulaki tehtiin vuonna 95. On syytä antaa vahva tunnustus meidän nykyiselle ministerillemme siitä, että eläinten kipu vähenee, eläinten vapaus lisääntyy, lajityypillisen käyttäytymisen mahdollisuus paranee, tulee kieltolistoja siitä, mitkä luonnonvaraiset eläimet eivät kuulu sirkukseen eivätkä lemmikeiksi, valvonta paranee, lemmikkien asema paranee, tulee rekisteröintejä, pentutehtailu loppuu, laitton eläinten maahantuonti tulee kontrolliin. Monia, monia hyviä asioita. Ja tässä edustaja Kari osasi luetella vain niitä asioita, joita toivovat erilaiset järjestöt, jotka haluavat lopettaa esimerkiksi [Puhemies koputtaa] oli se sitten lemmikkien pidon tai tuotantoeläinten pidon, ja sellaisia tulisi hänen mielestään lisää.

16.42 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laki on kauan odotettu, ja kiitos niistä hyvistä asioista, mitä siinä on, mutta kyllä myös minä yhdyn tuohon pettymykseen sen suhteen, että lain kunnianhimon taso ei ole sellainen kuin sen tänä päivänä tulisi olla. Liikaksi tästä paistaa läpi se, että eläimet edelleen nähdään vain tuotantovälineinä, ei niinkään muisteta sitä eläimen itseisarvoa. On, ministeri, hyvin tärkeää muistaa se, että asenneilmapiiri muuttuu nopeasti ja on muuttunut vuosien varrella. Siitä esimerkkinä esimerkiksi tämä yli 100 000:n allekirjoittama adressi tiukan eläinsuojelulain puolesta. Minä edellytän, puhemies, ja toivon kovasti, että valiokunta katsoisi nyt erityisen tarkkaan tämän kansalaisten ja eläinsuojelujärjestöjen kritiikin. Täällä on paljon puutteita, täällä on asioita, jotka eivät vielä tule korjatuiksi, ja ne ovat hyvin sellaisia, että nyt olisi nimenomaan eduskunnan momentum tarttua asioihin ja korjata ne.

Puhemies! Omalta osaltani toivon tälle työlle, mitä valiokunnassa tehdään, huolellisuutta ja sitä, että nämä ongelmakohdat, mitä muun muassa eläinsuojelujärjestöt ovat osoittaneet, otetaan tosissaan.

16.43 Jaana Laitinen-Pesola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri totesi täällä, niin koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä on tarkoitus säätää eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain nojalla, ja hyvä näin.

Mutta minä olen huolissani näistä eläinmaailman lainsuojattomista eli kissoista. Kissan kohdalla todetaan, että vasta myöhemmin sitten voidaan ottaa tämä rekisteröinti mukaan. Jos kuitenkin katsotaan tätä nykyaikaa, niin me saamme jatkuvasti edelleenkin lukea autoista pois heitetyistä kissanpojista tai kesäkissoista ja muista, joten minä kyllä toivoisin, että kissojen tasa-arvo tässä myös muistettaisiin eikä jätettäisi sitä tällaiseksi mahdollisuudeksi, vaan otettaisiin huomioon se, että kissat ovat yhtä tärkeitä kuin koiratkin.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

16.44 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille ja koko hallitukselle. Hienoa, että tämä uudistus valmisteltiin keskustan johdolla. Saatiin hyvä lakikokonaisuus aikaan ja juuri sitä, mitä vihervasemmisto ei täällä aiemmin ole saanut aikaan.

Vihreät tuossa puheenvuorossaan ottavat itselleen tällaisen ei-puolueen roolin: ei, ei, ei — ei kaikelle, ei parsinavetoille, ei turkistarhaukselle [Satu Hassin välihuuto] ja niin edelleen. Eihän sillä tavalla yhteiskuntaa kehitetä, vaan pitää olla erilaisten intressien yhteensovittamista. Pitää nähdä se, että viljelijät tekevät äärettömän tärkeää työtä ja hoitavat eläimiä mahdollisimman hyvin, koska silloin ne tuottavat myös parhaiten. Ei pidä asettaa sellaista vastakkainasettelua, että kielletään kaikki. Ja mitä tulee tähän turkistarhaukseen, niin se on meille tärkeä vientituloja tuova elinkeino, ja täällä turkistarhauksen taso verrattuna moniin, moniin maailman maihin on paljon paremmassa kunnossa ja koko ajan tämä elinkeino hoitaa itse, niin kuin pitääkin hoitaa, näitä eettisiä periaatteita ja investointeja.

Elikä viedään tämä hyvä lakiesitys läpi ja ollaan iloisia siitä, että on otettu monta askelta eteenpäin.

16.45 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ajattelin olla kovinkin sovittelava, mutta edustaja Rantakangas kyllä pyyhki pöydän sellaisesti sileäksi, että nyt ei tarvitse ruveta enää kehumään sitä, että asioissa on hyviä puolia, sillä poikkeuksia, mitä sinne on laitettu joukkoon, on niin pitkä lista, että myös ne pitää uskaltaa edustaja Kalmarinkin tunnustaa sieltä. Kun eläimen hyvinvoinnista on kysymys, niin sitten siellä ovat kuitenkin perusteena taloudelliset ja tuotannolliset syyt, joista ne poikkeamat tulevat. Olisin halunnut, että tässä olisi nyt ollut niin, että kaikille oikeasti pitää olla juomaveteen mahdollisuus. Minä olen tyytyväinen nyt koirien osalta ja toivoisin, että tämä säteilee jatkossa myös koko kenneltoimintaan, jossa on pentutehtailua ja ulkomailta tuotuja koiria, niin että tämän kautta päästäisiin myös inhimillisempään seuraeläinten hyvinvoinnin edistämiseen. [Puhemies koputtaa]

Joka tapauksessa: Rantakangas, ei ihan noin ronskisti.

16.46 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei riitä, että kohtelemme hyvin lemmikkieläimiä. Myös tuotantoeläimiä pitää kohdella hyvin. Hallituksen esityksen keskeinen puute on se, että se sisältää aivan liian pitkän listan poikkeuksia hyvistä eläinsuojeluperiaatteista juuri tuotantoeläinten kohdalla. Kuitenkin valtava enemmistö suomalaisista tukee sitä, että tuotantoeläinten kohtelua parannetaan. Eurobarometrin mukaan juuri suomalaisten asenteet kaikista Euroopan maista ovat jyrkimmin muuttuneet viimeisen 10 vuoden aikana siten, että ihmiset vaativat eläinten parempaa kohtelua. Se olisi myös tuottajien etu, jos laki vaatisi suomalaisia tuottajia toimimaan siten, että se kohtelu vastaa nykyaikaista tieteellistä tietoa siitä, mitä eläinten hyvinvointi vaatii.

16.47 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Eivät nämä asiat taida kiivailemalla parantua. Minun oma käsitykseni on se, että ihmisten ja eläinten hyvinvointi kulkevat käsi kädessä. Kyllähän se näin on, että jos hoitaja voi hyvin, niin eläimet voivat hyvin, ja on helpompi ottaa se vastuu eläimestä, kun ovat omat asiat kunnossa. Lailla me emme valitettavasti voi ihan kaikkea tässä yhteiskunnassa eikä ihmisten toiminnassa säädellä. Mutta jotakin tässä on tietenkin hyvää. Onhan tämä jatkuva vedensaanti niin perusedellytys, ja nyt se on lakiin kirjattu oikein. Toki siellä turkistarhauksen ja mo-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

nien muitten yksityiskohtien suhteen täytyykin mainita poikkeuksia, koska se johtaisi kohtuuttomuuksiin. Mutta mitä itse pitäisin kyllä tärkeänä ja mitä vihreät eivät maininneet — edustaja Arhinmäki tulee sen varmasti mainitsemaan — on tämä, että eläinsuojelunäkökulmasta kaikkein tärkeintä on säilyttää 24/7-päivystysjärjestelmä ympäri maata niin, että myös ihmiset, joilla ei ole isoa maksukykyä, pystyvät toimittamaan [Puhemies koputtaa] milloin tahansa kohtalaisen lähelle eläimen hoitoon.

16.48 Reijo Hongisto sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös minä haluan omalta osaltani kiittää ministeriä ja koko hallitusta hyvästä lakiesityksestä, josta nyt lähetekeskustellaan. Edustaja Kalmari omassa puheenvuorossaan luetteli liudan niitä parannuksia ja uudistuksia, joita tämä esitys tuo muassaan. Ei ole tarkoitus eikä tarpeen niitä enää toistaa. Jokainen voi lukea ne tuosta esityksestä.

Arvoisa puhemies! Nostan esiin edustaja Emma Karin puheenvuorossaan käyttämän sanan kuluera: ”Eläinten hyvinvointi nähdään kulueränä eikä itseisarvona.” Itse pohdiskelen eläinten arvoa omistajalleen niin, että jos nyt ajatellaan, että eläin nähdään kulueränä, niin väitän, että terve ja hyvinvoiva eläin on omistajalleen huomattavasti halvempi kuin sairas ja eläinlääkäripalvelua tarvitseva eläin. Rinnastaa yrittäjät, jotka eläimiä pitävät, mihin yritystoimintaan tahansa, niin työvälineiden täytyy olla kunnossa, [Puhemies koputtaa] jotta voidaan ammattia harrastaa menestyksekkäästi.

16.50 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vuonna 2015 sydämeni särkyi ja varmasti monen muunkin suomalaisen, kun saimme tiedon, että pienissä teurastamoissa oli tapahtunut runsaasti vakavia laiminlyöntejä eläinten teurastamisessa. Pidän erittäin hyvänä sitä, ja kiitän siitä, arvoisa ministeri, että tässä laissa huomioidaan nyt se, että tähän teurastamiseenkin on tarkkuutta tulossa, ja se, että eläimen pitää olla tainnutettu ensin. Onko se nyt varmasti näin, että se koskee kaikkia teurastamoja? Tämä olisi erittäin tärkeä tieto saada.

Monia lukuisia kirjallisia kysymyksiä vuodesta 2011 alkaen olen tehnyt liittyen juurikin eläinten hyvinvointiin. Myös luonnoneläimet ovat sydäntäni lähellä. Kysynkin teiltä: millä tavalla nyt varmistetaan, että nämä luonnossa elävät eläimet, jos loukkaantuvat tai tulee jotakin vakavaa hoidon tarvetta, pääsevät tulevaisuudessa hoitoon? Kysyn vielä Ruokaviraston asemaa. Eliikkä tässä tulee teurastamoihin kameravalvontaa mahdollisesti. [Puhemies koputtaa] Mielestäni se on hyvä asia, ja myös teurastajien koulutukseen varmasti täytyy kiinnittää huomiota. [Puhemies koputtaa] Miten ovat Ruokaviraston resurssit?

16.51 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa eläinten hyvinvointi on korkealla tasolla. Minä toivoisin, että me olisimme siitä tässä salissa tästä yhtä mieltä, koska se on fakta. Parempaan pitää pyrkiä, mutta minusta äärettömän arvokas asia olisi se, että me todella arvostaisimme niitä asioita, jotka ovat totta. Me olemme salmonellavapaita, antibioottien käyttö on hyvin vähäistä muihin EU-maihin verrattuna, Suomessa eläimiä lääkitään vain tarpeeseen, kun muualla antibiootteja annetaan rehun mukana. Suomalaisilla sioilla on saparot ja kanoilla nokat, toisin kuin monissa muissa EU-maissa. Eli meillä on sellaisia vahvuuksia, joiden pohjalle on hyvä rakentaa, ja tämä uusi eläinten hyvinvointilaki parantaa vielä tilannetta merkittävästi.

Kysymykseen siitä, miksi tässä nyt sitten tarvitaan aikaa: siksi, että suomalainen maatalouselinkeino on tänään erittäin huonossa kannattavuuden tilanteessa. Niin kauan kuin

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

kaupasta ja kaupan kautta ei saada kunnan hintaa tuottajien kustannuksia kattamaan, on oltava varovainen sen edessä, mitä vaaditaan. [Puhemies koputtaa] Siinä mielessä tämä esitys on hyvin tasapainossa.

16.52 Mats Nylund r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan ensin kiittää hallitusta ja ministeri Leppää hyvästä lakiesityksestä. Tätä on pitkään valmisteltu, ja tämä ottaa huomioon niin eläinten hyvinvoinnin kuin myös tuotannon jatkamisen mahdollisuudet. Laki on merkittävä askel kohti parempaa eläinten hyvinvointia, ja se takaa, että tulevaisuudessakin Euroopan tasolla Suomi on edelläkävijä. Lakiesitys vahvistaa sitä.

Edustaja Emma Karille: Voi hyvin olla, että tämä lakiesitys nimenomaan on maailman paras eläinten hyvinvointilaki nimenomaan tästä syystä. Me olemme nähneet varoittavan esimerkin naapurimaassa Ruotsissa, missä laitettiin niin sanottu maailman paras eläinsuojelulaki, joka oli niin kireä, että tuotanto on siirtynyt ulkomaille. Alle puolet ruotsalaisesta ruuasta tuotetaan nyt Ruotsissa. Onko se parantanut [Puhemies koputtaa] eläinten hyvinvointia? No, ei missään tapauksessa.

16.53 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo jatkaa edustaja Nylundin jälkeen. Yhdyn täysin hänen kommentteihinsa. Sanoisin, että tämä laki eläinten hyvinvoinnista on yksi tärkeimmistä säädöksistä, joka koskee kaikkea eläintenpitoa, eläimen omistajan vastuuta ja velvollisuuksia. Minun mielestäni nyt on menty oikeaan suuntaan.

Mutta sitten tähän yleiseen keskusteluun ja ilmapiiriin — politiikkahan on mielikuvalaji. Edustaja Hassi sanoi, että on tärkeää, ettei pidetä hyvää huolta ainoastaan lemmikkieläimistä vaan myöskin tuotantoeläimistä. Totta kai. Minä en tunne yhtäkään maanviljelijää tai turkistarhaajaa, joka ei haluaisi pitää hyvää huolta eläimestään. Tunnetteko te, kun te sanotte näin, vai luotteko te vain sellaista mielikuvaa, että maanviljelijät eivät pidä huolta eläimestään? Totta kai jokaisessa ihmisryhmässä on niitä, jotka eivät jostakin syystä jaksa täyttää kaikkia normeja ja kriteereitä, mutta niinhän on täällä eduskunnassakin. Meitä on täällä [Puhemies koputtaa] parisen sataa, ja aina mekään emme onnistu.

16.54 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ei varmaan mistään näkökulmasta katsottuna ole kyse siitä, että tässä salissa tai yleisemminkään epäiltäisi, että turkistuottajat tai kotieläinten pitäjät, tuotantotilalliset haluaisivat kohdella eläimiä huonosti. Kyse on varmaan paremminkin siitä, että meillä ihmisillä, kaikenlaisilla ihmisillä on erilaisia käsityksiä siitä, mikä on minimitaso eläinten hyvinvoinnista huolehtimiselle.

Tutkimusten mukainen ja eläinten käyttäytymisen seurantojen mukainen tieteellinen fakta on se, että eläin voi hyvin silloin, kun se voi mahdollisimman hyvin käyttäytyä lajilleen tyypillisellä tavalla. Silloin ne ongelmakohdat, mitä tässä lakiesityksessä on nähty, liittyvät erityisesti eläimen liikkumisen ja muun luontaisen käyttäytymisen jyrkkään rajoittamiseen. Siitä meillä on eri näkemyksiä, ei siitä, etteivätkö ihmiset ylipäätään [Puhemies koputtaa] ajattelisi, että eläimiä on kohdeltava hyvin.

16.56 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaankin tapahtunut iso muutos kansalaisten asenteissa, Suomessa eurooppalaisittain verrattuna kaikkein

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

merkittävin, siinä, miten suhtaudutaan eläinten hyvinvointiin. 90 prosenttia kansalaisista haluaa, että tuotantoeläimiä suojellaan paremmin.

Tämä muutos liittyy nähdäkseni myös kansalaisten tietoisuuteen ilmastonmuutoksesta ja ylipäänsä kykyyn ottaa kantaa sentyyppeihin kysymyksiin, jotka ovat ennen tuntuneet vaikeammilta, koska tieto on lisääntynyt, ennen kaikkea tutkimustieto tässä tapauksessa. Senpä vuoksi toivon, kun tämä nyt valiokuntaan lähtee, että kahta asiaa erityisesti vielä siellä arvioitaisiin: toinen liittyy eläimen itseisarvon kirjaamiseen lakiin ja toinen sitten parsinavetoiden tulevaisuuteen ja niiden mahdolliseen muutokseen. [Mikko Savola: Oletko käynyt koskaan?] — Kyllä, edustaja, olen käynyt. Olen nimenomaan maalaistyttö Lamilta sydämeltäni ja syntyjäni, ja juuri senkin takia rakastan myös eläimiä. — Kiitos.

16.57 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Lepälle ja hallitukselle hyvästä lainvalmistelusta. Tästä käydään, niin kuin jo tänään on huomattu puolesta tunnissa, laaja keskustelu syksyn aikana. Valiokunnassa tullaan tarttumaan varmasti yksityiskohtiin ja käydään myöskin hyvin ansiokasta keskustelua.

Minä haluankin korostaa tässä kohtaa, että puhutaan siis laista eläinten hyvinvoinnista, ja muistutan siitä, että tämä koskee niin lemmikkejä kuin tuotantoeläimiä. Ei katsota aina pelkästään sitä, missä tuotetaan elintarvikkeen raaka-ainetta, vaan puhutaan laista eläinten hyvinvoinnista. Siitä syystä täytyy kyllä sanoa, että on aika jäätävää puhetta kotimaisen tuottajan korville tällainen puhe, jota vihreät täällä toivat äsken esille. Ei oikeastaan ole arvostusta siihen, mistä tämä kotimainen ruoka tänä päivänä tulee, millä tavalla eläinten hyvinvoinnista huolehditaan tämän päivän tiloilla. Täällä puhutaan jopa niin, että lemmikeistä pidetään hyvää huolta ja nyt lainsäädäntö tuo myöskin tuotantoeläimille hyvinvointivoitteen. Kyllä tämä on käsittämätöntä puhetta. Toivon, että mennään oikealle tasolle ja puhutaan oikeasti siitä, että puhutaan eläinten hyvinvoinnista, niin lemmikeistä kuin tuotantoeläimistä.

16.58 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Lepä, te sanoitte avauspuheenvuorossanne, että tällä esityksellä tämä laki saatetaan tämän päivän tieteellisen tutkimustiedon kanssa ajan tasalle. Kahlattuani tämän pitkän esityksen läpi olen kanssanne kyllä eri mieltä. Tässä on hyviä parannuksia, kiitos niistä, ja tässä on erittäin hyviä periaatteita, mutta se lista poikkeuksista on niin pitkä, että tämä laki ei enää takaa eläinten hyvinvointia. Tässä sallitaan edelleen parsinavettojen rakentaminen ja näin rajoitetaan merkittävästi liikkumista, mikä on aivan perusedellytys hyvinvoinnille. Edelleenkin kaikille eläimille ei taata jatkuvaa vedensaintia. Vesi on elinehto. Tämän takia näen, että tämä ei vastaa tutkimustietoa eikä tämä takaa eläinten hyvinvointia.

Haluaisin kuitenkin, ministeri, kysyä teiltä yksityiskohtaa pykälästä 16. Siinä säädetään kivunlievityksen käytöstä eri toimenpiteiden kohdalla ja todetaan, että näistä tarkemmin säädetään asetuksissa. Perusteluissa lukee seuraavaa: porsaiden kastraation kohdalla on tarkoitus vaatia vähintään tulehduskipulääkkeen antamista. Siis voidaanko porsas kastroida ilman puudutusta? Kastroiminen on kirurginen toimenpide. Voitaisiinko se tehdä tämän mukaan ilman puudutusta? [Puhemies koputtaa] Koska me tiedämme, että eläin tuntee kipua aivan samoin kuin ihminen, minun on aivan pakko kysyä teiltä: jos teille tehtäisiin kirurginen [Puhemies: Aika!] toimenpide, niin ettekö te kaipaaisi puudutusta, riittäisikö teille Burana?

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Modig, 1 minuutti 20 sekuntia. Arvoisat edustajat, pelisäännöt ovat samat kaikille. Sopinee sellainen menettely, että otetaan vielä muutama puheenvuoro, ehkä viisi kuusi, ja sen jälkeen ministerillä ja edustaja Emma Karilla vastauspuheenvuorot. — Seuraavana edustaja Koski, vastauspuheenvuoro teille.

17.00 Susanna Koski kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerille kiitokset. On kiitettävää, että eri alojen toimijoiden kanssa on päästy yhteisymmärrykseen siitä, että suomalainen ruoantuotanto voi olla jatkossakin Suomessa mahdollista. Todellakin Suomi on jo nyt maailman edistyneisin maa, mitä tulee ruoantuotannon laatuvaatimuksiin ja eläinten hyvinvointiin. Tämäkin laki on aikanaan vain minimitaso. Hyvät kuulijat, kyllä tässäkin ne kestävimmat ja pitkäaikaisimmat parannukset eläinten hyvinvointiin tehdään kauppojen hyllyillä. Mitä enemmän kuluttaja suosii kotimaista ruokaa, sen kestävämmät parannukset on mahdollista tehdä eläinten hyvinvointiin.

Mitä taas tulee keskustelun lähtökohtaan, niin haastan tässä kyllä vihreitä, että jos lähtökohtana on turkistarhauksen täyskielto, niin se ei kyllä varmastikaan vie keskustelua yhtään hedelmällisempään suuntaan. Nimittäin turkistuotannossa on todennäköisesti koko alan edistyneisimmät omat sertifiointijärjestelmät, jotka sisältävät [Puhemies koputtaa] myös ennalta ehkäisevän eläinterveydenhuollon ja lääkintäjärjestelmän.

17.01 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuottajien tilanteeseen minä perehdyn sitten vähän tarkemmin omassa puheenvuorossani.

Eduskunnan eläinsuojeluryhmä ja myös eläinsuojelujärjestöt ovat esittäneet paljon parannusehdotuksia. Osa niistä toteutetaan. Hyvä! Perussuomalaiset ovat esittäneet erittäin monta lakialoitetta, ja myös henkilökohtaisesti noin kymmenkunta kirjallista kysymystä olen tehnyt näiden vuosien aikana. Osa niidenkin aiheista on toteutumassa, siitä kiitos.

Kysymys ministerille siitä, kuinka suhtaudutaan laiminlyönteihin eläintenpidossa. Kun ajatellaan hyvin monien valvontaeläinlääkärien lausumaa, että eläin on jo puolikuollut, melkein raato, ennen kuin pystytään näihin eläintenpitokorjauksiin ja -rikoksiin puuttumaan, niin liian myöhään pystytään puuttumaan. Onko tähän, valvontaan ja resursseihin, tulossa mitään parannusta?

17.02 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä eläinten hyvinvointilaki on hyvä eläinten hyvinvoinnin, kuluttajien ja ruoantuottajien näkökulmasta. Esitys tukee vahvasti kotimaisten kotieläintuotteiden kilpailuasetelmaa ja mahdollistaa vastuullisesti ja eettisesti tuotetun ruoantuotannon kannattavuuden myös jatkossa.

Täällä keskustelussa on nostettu esille muun muassa tämä jatkuva vedensaanti. Se tulaaan tällä lainsäädännöllä turvaamaan, toki osin siirtymävaiheen kautta, mutta se ottaa huomioon myöskin siihen liittyvät kustannukset. Toivottavasti tällä saadaankin huomioitua myös se, että turvataan myös näiden kerrostaloissa pidettävien suurikokoisten koirien lajityypillinen käyttäytyminen ja jatkuva vedensaanti.

Mitä tulee turkistuotantoon, sen vientitulot ovat yli 400 miljoonaa euroa vuodessa ja se hyödyntää kotimaisia raaka-aineita, jotka olisivat ympäristöongelma muutoin, ellei niitä turkistuotannon kautta hoidettaisi. Siellä olosuhteet ovat sertifiointin ja muiden kautta merkittävästi parantuneet viimekin vuosina.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

17.03 **Ari Jalonen sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn kiitoksiin tämän lain osalta. Mutta muutama puheenvuoro täällä on maalannut kohtalaisen synkkiä pilviä, ja pyytäisin teitä vertailemaan vähän Suomen tilannetta muihin maihin. Käsitteäkseeni esimerkiksi tämä Anttilan esille nostama antibioottien käyttö todistaa sen, että jo tällä hetkellä Suomessa on eläimet ja niiden hyvinvoinnin huomioon ottava tilanne. Sitten esimerkiksi jos tämä turkistuotanto täällä lopetettaisiin, kielletäisiin, niin väittäisin, että se ei loppuisi, vaan turkikset tuotettaisiin Kiinassa ja Venäjällä. Voisitteko vertailla Suomen turkistuotannon, Kiinan ja Venäjän turkistuotannon eläinystävällisyyttä?

17.04 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eestilä on siinä oikeassa, että eläinsuojelua ovat myös saatavilla olevat 24/7 eläinlääkäripalvelut ja niin, että niihin on ihmisillä myös varaa ja siihen yhteiskunnan pitää panostaa. Se on myös sosiaalisesti oikeudenmukaista, mutta tässä laissa ei niinkään niistä päätetä, mutta se on tärkeää pitää mielessä, kun käymme keskustelua.

Tämän lain tarkoitus ja pitopaikan ja hoidon yleiset vaatimukset ovat hyviä. Mutta tässä esityksessä kuten nykyisessäkin laissa olevat hyvät tarkoitukset vesitetään poikkeuksilla ja alemmanasteisilla säädöksillä. Tämä on se suuri ongelma, että periaatteet, lähtökohdat, ovat hyvät, mutta on liikaa poikkeuksia ja vesityksiä. Ehkä tätä kuvaa kaikkein selkeimmin se, että maininta eläinten itseisarvosta on vain perusteluteksteissä. Sitä ei löydy ollenkaan pykälistä, ja kun se ei ole laissa pykälissä, niin silloin tavallaan tämä pohja tältä osittain lähtee. Mutta varsinaisessa puheenvuorossani menen tarkemmin näihin yksityiskohtiin.

17.06 **Juha Pylväs kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan, kiitoksia ministerille tästä laista. Se, mikä minua varsinkin lämmittää, on, että tämä on vihdoinkin laki eläinten hyvinvoinnista ja tämä koskee silloin kaikkia eläimiä, myös niitä lemmikkieläimiä. Täälläkin keskusteluissa hyvin paljon nousee esille tuotantoeläinten kaltoinkohtelu, mutta meillä on julkisuudessa hyvin paljon esimerkkejä siitä — milloin käärme karkaa Espoossa, ja pentutehtailua löytyy milloin mistäkin, ja kissanpentuja, kesäkissoja jätetään luonnon armoille — että kyllä näitä eläinten kaltoinkohteluja löytyy joka sektorilta. Tällä lailla puututaan myös näihin lemmikkieläimiin, ja pidänkin tärkeänä sitä, että tämä on ihan aidosti kaikkien eläinten hyvinvointilaki eliikkä huomioidaan myös nämä lemmikkieläimet ja ne koirat ja kissat, jotka ovat päivisin siellä kerrostaloyksioissä kahdeksan tuntia, että niilläkin on vesi. Ministeriltä kysyisin: takaako tämä laki myös lemmikkieläimille — siis kaikille lemmikkieläimille — lajinomaisen käyttäytymisen ja hyvinvoinnin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, myönnän vielä vastauspuheenvuorot seuraaville edustajille: edustaja Olli-Poika Parviainen, edustaja Meri, edustaja Taavitsainen ja edustaja Laiho. Sitten ministerillä ja edustaja Emma Karilla puheenvuoro.

17.07 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä hiukan kummeksun sitä keskustelua, kaikella kunnioituksella, että erityisesti te maataloustauksaiset kansanedustajat paheksutte jonakin moraalisenä kysymyksenä sitä, että ei sovi esittää toisenlaisia näkökulmia lainsäädäntöön. Varmasti me kaikki kunnioitamme koti-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

maista ruuantuotantoa ja haluamme pyrkiä sen säilyttämään. Teillä on siitä tietenkin ensi käden kokemusta, ja olisi tärkeää löytää näistä asioista myös dialogia.

Turkistarhauksen osalta meidänkin mallimme on sellainen, että olisimme lähtemässä liikkeelle siirtymäajalla ja luonnollisesti tuottajien olosuhteet huomioiden. Nämä eivät ole yksinkertaisia kysymyksiä ikinä, kun puhutaan ihmisten toimeentulosta, joka on saattanut olla ylisukupolvistakin, ja näinhän usein maataloussektorilla muutenkin Suomessa vielä on. Kuitenkin meidän näkemyksenne on se, että nyt, kun ensimmäisen kerran pariinkymmenen vuoteen niin sanottua eläinsuojelulakia päivitetään, olisimme toivoneet sinne eräitä näkökulmia, joita esimerkiksi edustaja Kari on nostanut esiin, ja siksi myös pyrimme pitämään tätä omaa viestiämme esillä.

17.08 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki olisi hyvä, että eläinten itseisarvo olisi kirjoitettu lakitekstiin, mutta tärkeämpänä pidän itse pykälää. Tanne on nyt tullut pitkään toivotut säädökset siitä, että eläinten kanssa seksuaalinen kanssakäyminen kielletään. Olen tehnyt tästä jo kolme vuotta sitten lakialoitteen ja saanut eräitä henkilöitä kimppuuni siitä, etten ymmärrä heidän suuntaumuksiaan, ja kiitän tästä rohkeudesta hallitusta, että tämä tuotiin.

Samoiten perussuomalaisten edustaja Ronkainen on tehnyt tästä halal-teurastuksesta lakimuutosehdotuksen, että eläin tulee tainnuttaa ennen veren laskua. Olisin toivonut, kun vihreät tuovat esille sitä, mikä on minimitaso ja eläinten hyvinvointi, että silloin, kun näitä lakialoitteita oli täällä allekirjoitettavana, niin olisimme saaneet tukea. Perussuomalaiset ovat tuoneet näitä aika kiusallisia aiheita keskusteluun, ja minä olen huomannut, että me olemme olleet ainoa ryhmä, joka on puhunut esimerkiksi tästä eläinseksistä ja sentyyppisistä asioista. Jotenkin tulee mieleen, että silloin kun pitää pykäliin saada nimiä, niin laitakaa, ystävät hyvät, nimet aloitteisiin silloin, [Puhemies koputtaa] niin saadaan ne nopeasti käsittelyyn.

17.09 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti ymmärsin oikein, että ministeri Leppä aikoo esittää vielä tulevan talven aikana koirille pakollista tunnistusmerkintää ja näin kitkeä Suomesta tämän laittoman koirakaupan ja koirien pentutehtailun ja tämän lemmikkien salakuljetuksen ulkomailta sekä näihin liittyvät eläinsuojelurikokset. Tämä Suomessa rehottava laitton lemmikkikauppa ja sen kasvu nimittäin tällä hetkellä huolestuttavat yhä useampia kansalaisia. Euroopassa pentutehtailu on kolmanneksi suurin rikollisuuden muoto laittoman huume- ja asekaupan jälkeen. Usein ne ovat samoja tahoja. He salakuljettavat huumeita rajojen yli koirien ja hevosten sisällä, ja eläimet tapetaan, ja huumeet päätyvät katukauppaan, joten on todella hyvä, jos ministeri aikoo tätä kitkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Laiho, ja sitten ministerille.

17.10 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä eläinsuojelulain uudistusta on odotettu pitkään, ja siinä on merkittäviä parannuksia nykytilanteeseen. Kiihtokset niistä. Erityisesti kivunlievityksen suhteen, veden saatavuuden suhteen on merkittäviä parannuksia. Tämä, mitä edustaja Eestilä toi esille, eläinlääkärijärjestelmä 24/7, olisi tärkeää saada kattamaan ympäri vuorokauden. Nostaisin tässä esiin myöskin ne muut taust-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

tasyyt, mitkä aiheuttavat sen, että eläimiä kohdellaan huonosti. Yhteistyö viranomaisten kanssa on ensiarvoisen tärkeää.

Itse ihmettelin kuitenkin, että tästä muuten kattavasta kokonaisuudesta puuttuu tämä koirien pakollinen tunnistusmerkintä. Me saimme tietää, että tämä on tulossa syksyn aikana. Se olisi tosi tärkeää, koska pentujen tehtailu [Puhemies koputtaa] on merkittävä ongelma ja hyvinvointia huonontava tilanne.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri, 3 minuuttia.

17.11 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa puhemies! Kiitos paljon hyvistä kommentteista ja puheenvuoroista, joita käytitte. Niin kuin täällä esille on jo tullut, tämä koostuu erittäin lukuisista yksityiskohdista, joita täällä olette lävitse käyneet, ja siksi meidän pitää katsoa sitä isoa kokonaisuutta, jonka tämä uusi eläinten hyvinvointilaki muodostaa. On aivan päivänselvää, että mikään laki ei yksin ratkaise eläinten hyvinvointia, vaan me ihmiset olemme siinä se kaikkein keskeisin tekijä. Tällä luodaan raamit sille, mitä me emme voi hyväksyä, mutta tämän lisäksi meidän jokaisen pitää katsoa itseämme peiliin ja vähän kaveriakin siinä, miten me eläimiämme kohtelemme. Se on päivänselvä asia. Näin se on, ja näin sen olla pitääkin tietenkin.

Me emme myöskään halua aiheuttaa sellaista tilannetta, jossa meillä tulisi hyvinvointivuotoa tästä maasta. Tähän viittasi useampi edustaja. Jos meillä täällä oma tuotantomme, vaikkapa ruuantuotantomme, kotieläinperustainen ruuantuotantomme vähenisi, on päivänselvää, että se tuodaan tänne jostakin muualta, jolloin me emme voi mitenkään kontrolloida, mitä se on. Silloin tapahtuu eläinten hyvinvointivuotoa, ja sitä me emme voi hyväksyä. Siksi meillä on oltava tasapainossa myös se kohta, että meillä on järkevällä tavalla ja kannattavalla tavalla mahdollista harjoittaa kotieläintuotantoa myöskin tämän uuden lain pohjalta, ja se on se lähtökohta, johon me olemme kaikella tavalla tässä lainsäädäntöehdotuksessa pyrkineet.

Meidän eläintemme hyvinvointitilanne on todellakin hyvä. Meillä on maailman paras eläintautitilanne. Me käytämme lääkkeitä vähiten maailmassa. Nämä kaksi asiaa jo kuvaavat sitä, mikä meidän tilanteemme eläinten hyvinvoinnin osalta on. Sen lisäksi, niin kuin täällä on mainittu, sioilla on saporot ja kanoilla nokat. Se on itsestään selvää meille, mutta maailman ruuantuotannossa näin ei ole, ja siksi on tärkeää, että me pystymme näitä meidän hyviä käytänteitämme myöskin maailmalle viemään ja pitämään huolta tästä omasta toiminnastamme.

On myöskin päivänselvää, sitten kun näitä poikkeuksia määritellään vaikkapa veden saannissa — luen nyt täältä suoraan perusteluista kaikille — mikä on se poikkeus jatkuvan veden saannista. Se tulee nyt kaikille kerralla selväksi. Elikkä nämä poikkeukset koskisivat igluvasikoita ulkona siirrettävillä alueilla. Ne ovat igluvasikoita. Lisäksi asetustasolla säädettäisiin poikkeuksia, jotka koskisivat vieroitettuja rekikoiria ammattimaisilla tarhoilla, turkiseläimistä samana vuonna syntyneitä vieroitettuja pentuja tai siitoksesta poistettuja eläimiä, mutta sen lisäksi siellä sanotaan, että siitä huolimatta, että on nämä poikkeukset, eläimiä pitää juottaa vähintään kolme kertaa päivässä. Eli eivät ne ilman vettä jää, mutta on olosuhdeasiat, joita meidän pitää myöskin huomioida.

Sitten, puhemies, ihan lopuksi siitä, miten tämä valvonta toimii. On selvää, että me emme voi hyväksyä yhtään eläinten kaltoinkohtelutilannetta. Niihin on puututtava, niihin on puututtava nopeasti ja tehokkaalla tavalla. [Puhemies koputtaa] Siksi me haluamme hal-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

lintoa kehittää, tiedonkulkua virtaviivaistaa, että pystytään puuttumaan mahdollisimman nopeasti näihin asioihin, [Puhemies koputtaa] jotta kaltoinkohtelu saadaan päättymään. Se on ihan selvä, ja se on meidän velvollisuutemme.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Kari, paikan päältä 2 minuuttia.

17.15 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Itse toivon, että täällä ei millään tavalla luotaisi semmoista mielikuvaa, että joka ikinen edustaja tässä salissa ei arvostaisi suomalaisia ruoantuottajia. Aivan varmasti arvostaa, ja itsekin heti avauspuheenvuorossani totesin, että suomalaiset tuottajat tekevät usein paljon enemmän kuin mitä heiltä vaaditaan. Kysymyshän tässä on siitä, minkälaisen minimitason me täällä suomalaisille lupaamme, niin että ihmiset tietävät, että suomalainen ruoka on aina eettisesti tuotettua, koska 90 prosenttia suomalaisista odottaa meiltä parempaa eläinten suojelua.

Tässä puhuttiin aikaisemmin itseisarvosta. Me olemme täysin samaa mieltä siitä: totta kai eläimillä on itseisarvo. Varmasti suurin osa suomalaisista ajattelee, että eläimillä on itseisarvo. Varmasti suurin osa tuottajista ajattelee itsestäänselvästi, että eläimillä on itseisarvo. Kysymys on siitä, olemmeko me sitä mieltä, että eläimillä on itseisarvo, koska se edellyttäisi varmaan silloin sitä, että me kirjaamme sen tähän lakiin, kuten vihreät esittävät.

Tässä sanottiin, että vihreitten esitykset ovat samantyyppisiä kuin joidenkin järjestöjen, jotka haluavat esimerkiksi kieltää lemmikkieläinten pidon Suomessa, mutta toivoisin nyt, että edustajat aidosti perehtyvät näihin laista annettuihin lausuntoihin. Esimerkiksi Suomen Eläinlääkäriliitto: ei kyse ole mistään liitosta, joka haluaa kieltää eläintenpidon, vaan juuri niistä ihmisistä, jotka näkevät sen todellisuuden, näkevät ne muutokset, joita tarvitaan. He ovat todenneet esimerkiksi sen, että uusien parsinavettojen rakentaminen tulisi kieltää, he ovat todenneet, että porsimishäkit tulisi kieltää siirtymäajalla, ja he ovat todenneet myös tämän: ”Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan nykymuotoinen turkistarhaus ei ole hyväksyttävää uuden eläinten hyvinvointilain nojalla.” Samantyyppisiä kantoja kuin vihreät he ovat myös ottaneet näihin kivunlievityskysymyksiin. Eli ei luoda tämmöistä mielikuvaa, että kysymys ei olisi asiantuntijoitte, nimenomaan eläinten hyvinvoinnin, eläinten terveyden asiantuntijoiden lausunnoista vaan joistain ihan muista. Eli kannattaa lukea nämä lausunnot ja katsoa, mitä siellä oikeasti sanotaan. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

17.17 Eero Reijonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy ministeriä kiittää. Tämä on erittäin hyvä ja kannatettava lakiesitys. Kokonaisvaltainen hyvinvointi eläimillä paranee, ja lajityypillinen käyttäytyminen huomioidaan tässä esityksessä. Se on erinomaista. Liikkumisvapaus paranee. Ymmärrän sen, että täytyy olla jonkinlaisia rajoituksia. Erittäin hienoa on myös se, että tässä on huomioitu tämä vedensaantikysymys. Mutta sitten me kaikki tiedämme täällä, että tuottajat ovat tänä päivänä varsin tiukoilla taloudellisesti, ja minusta on hyvää tässä esityksessä se, että tähän on siirtymäaika saatu. Olsi kohtuutonta nopealla aikataululla kaikki uudistukset tehdä, ja se olisi vaatinut merkittäviä investointeja, eikä rahaa varmasti tuottajilla ole eikä tässä esityksessäkään varmaan sitä rahaa ole osoittaa.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Mutta oikeastaan sitten jonkin tapaisena hevosmiehenä kysyn vielä, kun täällä on nämä eläinkilpailut, rinnastetaanko ravit eläinkilpailuihin, millä tavalla tämä vaikuttaa raveihin, koska tämä nyt jäi vähän minulla auki.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän — äsken hivenen myöhästyin — edustaja Hakaselle vastauspuheenvuoron edustaja Karin puheenvuoron johdosta.

17.18 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vihreitten Parviainen piti rakentavan puheenvuoron ja otti oikeasti uuteen valoon myöskin vihreitten näkökulmasta, millä tavalla te haluatte näitä asioita nostaa esille. Tuo oli hyvä puheenvuoro, kiitos siitä edustaja Parviaiselle.

Te korostatte, edustaja Kari, nyt parsinavettoja, porsitushäkkejä. Totta kai on tutkittua tietoa siitä, millä tavalla esimerkiksi vapaana oleva emakko porsieksaan käyttäytyy, millä tavalla pihatossa oleva lypsylehmä käyttäytyy. Näistähän on totta kai tietoa, ja meillä on kaikilla se luettavissa, ei sitä kukaan kiistä. Mutta se tosiasia, miten me menemme tässä eteenpäin: Haluatteko te todellakin vapauttaa myös nimenomaan sen ison emakon lähtökohdasta sen liikkumisen, lajityypillisen käyttäytymisen? Huomaatteko te lainkaan niitä pieniä porsaita, jotka sitten siinä ovat hengenvaarassa sen jälkeen? Se on myöskin tutkittua, että niitten turvallisuus ei ole [Puhemies koputtaa] enää lisääntymässä siinä vaiheessa.

17.19 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on monia eläinten hyvinvointia parantavia asioita, ja katson ilolla myös sitä, että tässä on otettu mukaan monia perussuomalaisten edustajien tekemiä hyviä lakialoitteita. Myös oppositiosta voi vaikuttaa, kun on järkevä ajatus, minkä esittää. Mutta olen seurannut hieman hämmentyneenä tätä keskustelua, mitä tulee punavihreän opposition kritiikkiin tätä esitystä kohtaan. Eikö mikään riitä? Aivan mahdottomia ei pidä lähteä vaatimaan. Suomalaisen maataloustuotannon täytyy olla kilpailukykyinen. Emme voi lähteä näissä asioissa ainaakaan samaa sisämarkkina-aluetta eli EU:n kilpailijoitamme huomattavasti tiukempiin säädöksiin. Tällöin tuotanto vain siirtyisi muualle ja meiltä häviäisi huoltovarmuus ja työllisyys ja maaseutu tyhjenisi. Tämä voi uskottavasti olla vihreiden tavoite, mutta näinkö myös sosiaalidemokraatit ovat ajatelleet suomalaisesta maaseudusta ja maakunnista?

17.20 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiitän ministeri Leppää siitä, että vihdoinkin ja viimein pääsemme keskustelemaan tästä laista ja tämän sisällöstä, mutta samalla yhdyin siihen kritiikkiin, että tästä puuttuu kunnianhimo. Tässä on paljon hyviä parannuksia nykyiseen lainsäädäntöön, mutta ei minusta riittäviä parannuksia.

Suomalaiset tänä päivänä haluavat ostaa kotimaista, ekologisesti ja eettisesti tuotettua lihaa. He myös kiinnittävät entistä enemmän huomiota siihen, miten se on tuotettu. Meillä oli tässä pari viikkoa sitten Osta tilalta -päivä, jolloin tilat avasivat ovensa kansalaisille, joita kiinnosti nähdä, miten niitä suomalaisia eläimiä oikein pidetään. Kyllä meillä valtaosa tuottajista pitää tuotantoeläimistä erittäin hyvää huolta, mutta siitä huolimatta olen ihmeissäni siitä, että kaikille ei vielä tässäkään laissa esimerkiksi taata jokapäiväistä, jatkuvaa veden saantia. [Puhemies koputtaa] Toisaalta tästä valvonnasta: miten te aiotte valvonnan järjestää, jotta niihin epäkohtiin pystytään puuttumaan välittömästi?

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

17.22 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille ja ministeriölle tämän asian valmistelusta. Tässä on hyvä lakipohja, mistä lähdetään liikkeelle.

Tämä käsittelee eläimen olintilaa, veden saantia, liikkumista, kipua, tainnutusta, teurastusta. Tässä on monia hyviä asioita, ja on yksilöity nämä asiat. Sitten on myös ihmisten sekaantuminen eläimiin. Pohdin tätä sisältöä ja sitä, kuinka nämä viherterroristit tulevat sinne tilalle ja häiritsevät sitten tämän eläimen olosuhteita. Onko tämä huomioitu esimerkiksi niin, että tästä voisi antaa vielä kovemmat rangaistukset?

Tämä on erittäin hyvä, mitä edustaja Eestilä sanoi, että miten viljelijä voi, niin voi myös eläin, tai mitenkä voi harrastelija, joka omistaa koiran tai kissan. Minun mielestäni tässä on nyt maataloustuotannon näkökulma otettu hyvin huomioon niin ruuantuotannon kuin tarhauksen kuin sitten muunkin osalta. Tässä on riittävät siirtymäajat ja riittävän selkeä säännöstö.

17.23 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uutta eläinsuojelulakia on odotettu 20 vuotta, ja sinä aikana on saatu paljon tutkimustietoa eläinten käyttäytymisestä, muun muassa siitä, että tuotantoeläimillä on samat lajityypilliset tarpeet kuin heidän luonnossa eläneillä esivanhemmillaan.

On minusta hieman valitettavaa, että kunnianhimon taso ei yllä pohjoismaiselle tasolle. Esimerkiksi nyt nämä parsinavetat, joissa lehmät ovat kaulastaan kytkettyinä parressa, tai sitten porsitushäkit, jolloin porsasemo ei pääse rakentamaan turvallista pesää porsailleen. Kysyisin ministerin arviota siitä, miksi on valittu tämä linja tai millä tavalla on vertailtu muihin pohjoismaihin.

Toisaalta täällä on noussut esiin myös tuottajanäkökulma, mikä on äärimmäisen tärkeä. On tärkeää, että kannustetaan suomalaista tuottajaa, joka panostaa eläinten hyvinvointiin, annetaan hyvinvointitukea tuottajille, jotka panostavat eläinten hyvinvointiin. Onko näitä asioita mietitty?

17.24 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten on jo mainittu, tässä laissa on useita eläinten hyvinvointia parantavia toimenpiteitä: kivunlievitykseen, eläinten tainnuttamiseen, lajityypilliseen käyttäytymiseen liittyviä asioita, jalostusta rajoittavia asioita, vedensaantia parantavia asioita ja niin edelleen. Kyllähän viljelijä haluaa kantaa huolta omista tuotantoeläimistään. Näillä siirtymäajoilla, jotka tänne nyt on sisään laitettu, käytännössä mahdollistetaan se, että kestäväällä tavalla pystytään tekemään näitä hyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä siellä tilalla.

Mitä tulee turkistuotantoon, niin kyllä turkis on ekologinen vaate, tärkeä vientituote meillä. Tämän kaiken lisäksi se on tuote, joka parantaa ympäristöä meillä muun muassa fosforikuormaa huomattavasti parantaen ja sitä ympäristöjätettä poistaen, mitä teurastamoilta ja niin edelleen tulee. Myös sillä saralla on tehty äärimmäisen paljon.

Kun tämä laki tulee voimaan ja kun tässä yhteydessä hyvinvointilaista puhutaan, niin kun sitä vertaa useisiin EU-maihin ja muihin, käytännössä muihin maihin, mistä meillekin ruokaa tuodaan, niin kyllä se osoittaa sen, että meillä on paras hyvinvointilaki myös tästä eteenpäin.

17.25 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua siitä, miten me kaikki haluamme, että eläinten hyvinvointia lisätään,

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

mutta ero tässä on ehkä se, kuinka suuri se meidän kunnianhimomme aste on. Varsinkin kun me tiedämme, että tätä lakia on valmisteltu todella kauan ja tutkimustietoa on sinä aikana tullut todella paljon eläinten käyttäytymiseen liittyen, eläinten kivuntuntemukseen liittyen, niin olisin toivonut kyllä itse, että tässä olisi asetettu rima paljon korkeammalle kuin tässä on nyt tehty. Varsinkin se, että tässä on kyse hyvin pitkistä siirtymäajoista, olisi mahdollistanut sen, että se tavoite olisi ollut vielä korkeampi, koska on aikaa sopeutua, tai kun nämä muutokset ovat niin pieniä, jollaisiksi ne tässä monin kohdin ovat jääneet, paljon lyhyemmät siirtymäajat olisivat riittäneet. [Puhemies koputtaa] Tämä ristiriita minusta tässä laissa hyvin vahvasti jää.

17.26 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on nytten pöydällä yksi maailman tiukimmista eläinsuojelulaeista ja yhtenä asiana siinä tämä sulan veden saanti. Se on nytten erittäin laaja ja tiukasti määritelty. Sen takia nytten kysynkin, kun ainakin tuolla Lapissa ja monilla kyläalueilla lähes joka talossa, ainakin joka toisessa on koira ulkona, metsästyskoira, ikinä niille ei ole annettu ympäri vuorokauden sulaa vettä, ja varmasti ovat nestettä riittävästi saaneet: tarkoittavatko nämä poikkeukset nyt sitä, että jatkossakin me pystymme koiria siellä pitämään, vai pitääkö ne koirat lopettaa?

Ja toinen asia on sitten se, että tällä hetkellä eläinsuojeluongelmissa, mitä maataloilla tapahtuu, on kyllä yleensä kyse maanviljelijöiden jaksamisen loppumisesta. Sen takia nytten haluankin esittää kysymyksen, kun meillä on pöydällä laki eläinten suojelusta: koska tulee laki maanviljelijöitten suojelusta?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, nähdäkseni edustaja Ronkaista lukuun ottamatta kaikki paikalla olevat kansanedustajat, jotka ovat pyytäneet vastauspuheenvuoron, ovat sen tässä keskustelussa saaneet. Edustaja Kiljunen pyysi nyt, mutta ei täällä aikaisemmin ollut. [Anneli Kiljunen: Aikaisemmin jo!] — Hyvä, ehkä jossakin on, tässä listassa ei ollut. — Minä myönnän tässä pyydetty puheenvuorot, ja sen jälkeen, kun ne on pidetty, toiveeni on, että otetaan vielä ja katsotaan, jos jollekulle on aivan välttämätöntä vastauspuheenvuoro esittää. Siihen vielä tilaisuuden suon.

Ajatus on, että tämantapaisissa asioissa ei käytetä tuntikausia pelkästään minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja vaan sellaisia puheenvuoroja, joissa edustaja useamman minuutin aikana pääsee kertomaan, kuinka hän on asian ottanut hanksaan, kuinka hän erittelee sitä ja kuinka ja minkä johtopäätöksen hän oman erittelynsä pohjalta tekee siitä esityksestä, mikä tässä tapauksessa tällä kertaa on käsitellyssä. [Sirkka-Liisa Anttila: Hyvä!]

17.28 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tein tosiaan keväällä 2016 lakialoitteen, jossa edellytetään eläimen tainnutusta ennen verenlaskua uskonnollisia tapoja noudattavassa teurastustavassa. Ilokseni huomasin, että hallitus onkin sisällyttänyt tämän esitykseensä uudeksi laiksi eläinten hyvinvoinnista. Verenlaskua ennen tainnutusta on pidettävä eläinräökkäyksenä, jollaista Suomen kaltaisessa sivistysvaltiossa ei voi hyväksyä. Mikäli laki säädetään esityksen mukaisesti, asia saadaan vihdoinkin korjattua.

Huolenani on kuitenkin rituaaliteurastettu tuontiliha maista, joissa lainsäädäntö ei ole samalla tolalla. Kysyn ministeriltä: onko mahdollista rajoittaa tai jopa kieltää eläinten hyvinvointia loukkaavalla teurastustavalla tuotetun lihan tuontia tai myyntiä Suomessa?

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

17.29 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen kantanut suurta huolta siitä, kuinka näihin erittäin vakaviin ja joskus pitkäkantoisiin eläinsuojelutilanteisiin puututaan. Meillä on kokemusta siitä, kuinka esimerkiksi koiria on kohdeltu tai sitten karjaa on kohdeltu tai muuta vastaavaa, ja näihin on pyritty puuttumaan, mutta yksinkertaisesti niihin ei ole saatu otetta. Nyt kysyisin ministeriltä siitä, kuinka tämä eläinsuojelulaki puuttuu nimenomaan näihin pitkäjaksoisiin ja usein tapahtuviin eläinsuojeluhuomautuksiin. Kun niiden taustalla voi olla esimerkiksi päihdeongelmaa, mielenterveysongelmaa, talousongelmia, niin onko tällaista kokonaisvaltaista mahdollisuutta puuttua esimerkiksi tukemalla eläimen omistajia terveydenhuollon palveluiden piiriin tai muita vastaavia toimia, niin että esimerkiksi edellytetään menoa vaikka päihdehuollon palveluun piiriin ja sitä kautta sitten parannetaan myös eläinten hyvinvointia?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, pyydän nyt niitä edustajia, jotka erittäin tiukan siivilän läpi korkeata pidättyvääsyyttä osoittaen siitä huolimatta haluavat pyytää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

17.31 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, onko asia hanskassa, mutta usein olen kyllä hanksen vetänyt käteen oman ammattini aikana. Lähinnä minä haluaisin kommentoida paria asiaa.

Tätä eläimen itseisarvoa ministeri voi tietysti kommentoida omalta osaltaan, mutta minä luulen niin, että yksi peruste siihen, että sitä ei nostettu pykälätasolle, oli se, että me emme halua, että oikeusasteet alkavat arvioimaan, mitä tämä itseisarvo itse asiassa tarkoittaa, koska se olisi todennäköisesti johtanut siihen. Nyt se ei johda siihen.

Toinen juttu näistä parsinavetoista. Minä olen hyvin iloinen, että kehitys on mennyt siihen suuntaan, että eläimet pystyvät lajinomaista käytöstä harjoittamaan. Monet ihmiset eivät osta kuin vapaan kanan munia, ja sama varmaan saattaa tulevaisuudessa koskea sitä, että ihmiset ostavat sitten pihatoissa olevien lehmien maitoa. Mutta minä olen kyllä urani aikana nähnyt kymmeniätuhansia lehmiä parressa ja minä olen nähnyt aika hyvinvoivia lehmiä. Ei se välttämättä ole ihan totta sekään, etteivät ne eläimet voisi hyvin, koska aika vaikea on eläimen hyvinvointia loppujen lopuksi mitata. [Puhemies koputtaa] Tämänkin minä halusin tuoda esille, että ei syyllistetä ihmisiä liikaa.

17.32 **Lasse Hautala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Monissa puheenvuoroissa on nostettu esiin nämä parsinavetat, ja niiden osalta on nyt syytä muistaa se, että uusia parsinavettoja ei Suomessa enää rakenneta. Navettainvestointi on suuruudeltaan niin merkittävä, noin 10 000 euroa per lehmäpaikka, että kukaan ei enää uusia navettoja tee, eli ne ovat kaikki pihattoja, eikä niitäkään juuri ole, joissa tehtäisiin peruskorjauksia ja laajennettaisiin parsinavettoja, vaan yleensä siirrytään sitten pihattoratkaisuihin.

Edustaja Maijala otti täällä esiin Lapin koirat. Sitä on helppo lähteä pohtimaan myös luonnossa elävien eläinten osalta. Eli kun on 30 asteen pakkas, niin yksikään luonnossa elävä eläin ei saa suoraan vettä vaan ne syövät siellä lunta. Niin tekevät ketut, hirvet ynnä muut. Eli se, että tämä asia korjataan meillä nyt tuotantotiloissa siirtymäkaudella, on täysin riittävä toimenpide.

17.33 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu pentutehtailusta, ja sitä Suomessa valitettavasti on. Koirien tunnistusmerkinnän mahdollinen

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

hyväksyntä, jolloin se tulisi pakolliseksi, tulee vähentämään pentutehtailua, mikä on hyvä. Mutta se ydinongelma on monissa Euroopan maissa, joissa äitikoiria voi olla tuhansia niissä halleissa karmeissa olosuhteissa, ja niitä pennutetaan koko ajan ja ne ovat tuolla Länsisatamassa sitten auton takaluukun takana. Siihen täytyy puuttua vahvemmin. Hyvinvointikorvaus tuottajille: täällä ovat tuottajien ongelmat tulleet esille, ja hyvinvointikorvauksen pitäisi olla paljon parempi tuottajille, jotka panostavat eettiseen hyvinvointiin eläinten kohdalla.

Sitten sanoisin myös, kun täällä on näin paljon eläinten ystäviä: Eduskunnassa toimii Eduskunnan eläinsuojeluryhmä, jonka puheenjohtaja olen. Valitettavasti niissä kokouksissa on hyvin vähän osanottajia, vaikka [Puhemies koputtaa] jäseniä on paljon. Tervetuloa kokouksiin.

17.34 Mats Nylund r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli hyvä kuulla, että vihreät arvostavat suomalaisen ruoan tuottajia. Edustaja Kari toisti sen omassa puheenvuorossaan. Mutta nyt haluan kysyä liittyen vihreitten lakialoitteeseen: kunnioitatteko te myös turkistarhaajia? Minusta tämä on aika kovasti kirjattu: turkistarhaus on eläintuotannon julmin muoto, ja te haluatte lopettaa sen. Missä on kunnioitus suomalaista turkistuotantoa kohtaan? Se käsiteltiin erittäin tarkasti viime kaudella, kun meillä oli kansalaisaloite, ja me kunnioitimme myös turkistarhaajia, otimme sen erittäin vakavasti ja kirjasimme sen mietintöön, joka käsiteltiin sitten salissa. Missä se kunnioitus on nyt?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro edustaja Kalmari, sitten edustaja Kari.

17.35 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni ei ole rakentavaa, jos lähtökohtana on nimenomaan se, että jokin tuotantomuoto halutaan lopettaa kokonaan, olipa kyseessä sitten pienet lypsykarjatilat tai turkistuotanto. Mielestäni on käsittämätöntä, että vihreät lähtevät tällaiselle tielle samaan aikaan, kun he esimerkiksi julistavat maaseudun pientilojen puolesta puhumista toisella suupielellä. Nyt vihreillä on selkeä linjaus: he eivät halua pienten lypsykarjatilojen olevan täällä Suomessa. Vedotaan siihen, että tämä olisi toisin muualla, muissa maissa tai muissa Pohjoismaissa. Esimerkiksi Englannissa, Sveitsissä, Itävallassa, Belgiassa, Alankomaissa ei ole kieltoa, rakentaa voi Tanskassa, Norjassa. Ja aivan kuten tuossa Hautala sanoi, meillä siirrytään Ruotsin linjalle, [Puhemies koputtaa] meillä ei investointitukia tule ensi vuoden alussa.

17.36 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun me puhumme eläinten hyvinvoinnista ja siitä, että meillä on nyt tullut 20 vuotta lisää tutkittua tietoa siitä, mikä aiheuttaa eläimelle stressiä, kipua, kärsimystä, niin meidän on tehtävä eläinten hyvinvoinnin lakia tämän tutkitun tiedon perusteella. En arvosta sitä, että jos me yritämme täällä tuoda tutkittua tietoa esille, niin väitetään, että me emme arvosta tuottajia. Totta kai me arvostamme tuottajia, ja totta kai me arvostamme ihmisiä. Kysymys on siitä, että me haluamme, että tämä laki pohjaa siihen tutkittuun tietoon, jota meillä eläinten hyvinvoinnista on. Tähän nojaa myös esimerkiksi tämä Suomen Eläinlääkäriliiton kanta, jonka aikaisemmin toin tässä esille. He toteavat hyvin selvästi, että nykymuotoinen turkistarhaus ei voi olla hyväksyttävää uuden eläinten hyvinvointilain nojalla perustuen juuri siihen, että turkiseläi-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

met eivät voi toteuttaa lajityypillistä käytöstään näissä häkeissä. Se aiheuttaa stressiä ja kärsimystä, ja eläin ei voi siellä hyvin.

17.37 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On valitettavaa, että meillä toimii täällä Suomessa muutamia järjestöjä, jotka antavat mielikuvan siitä, että Suomessa hoidetaan eläimiä huonosti, [Satu Hassin välihuuto] ja on myöskin poliitikkoja, jotka puhuvat siitä, miten meillä niin huonosti asioita hoidetaan. Täällä ministeri ja myös edustaja Anttila vahvistivat sen, että me olemme maailman tasollakin kärkipäässä ruuantuotannon edellytyksissä ja tavallaan siinä kaikessa säädöspohjassa, mikä on olemassa, joten se on sillä lailla harmillista. Toisaalta sanotaan, että arvostetaan ruokaa, mutta ne käytännön teot, joilla luotaisiin edellytyksiä siihen, että meillä kotimainen maatalous voi hyvin ja meillä jatkossakin syötäisiin kotimaista ruokaa, ovat valitettavasti osalla puolueista päinvastaisia. Niin kuin ministeri hyvin totesi, jos täällä ei tuoteta, niin se tuodaan sitten muualta, jossa nämä tuotanto-olosuhteet ovat lähtökohtaisesti paljon huonommat kuin täällä kotimaassa. Puhutaan tässä mielessä yhteisesti ja toimitaan sitten käytännön tasollakin suomalaisen ruuantuotannon edellytysten parantamiseksi.

17.38 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kysyisin myös itse tästä pentutehtailusta, kun on valitettavasti siitä jonkun verran kokemusta ystäväpiirissä. Tätä pentutehtailua on myös Suomessa, ja kokemukset ovat sen suuntaiset, että näitä pentuja myydään huoltoasemilla tai jossain muualla kuin missä tämän varsinaisen omistajan tai näiden pentujen koti on. Ne ovat yleensä halpoja, saattavat olla osittain myös sairaita, ja taustalla myös sitten käytetään hyväksi ihmisen, voisiko sanoa, tämmöistä auttamisen halua, ja ehkä se taloudellisuuskin siellä taustalla näkyy. Mitä hallitus aikoo tehdä tämän lainsäädännön puitteissa, että tällainen pentutehtailu täällä Suomessa voitaisiin estää?

17.39 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palaan vielä tuohon teurastusteemaan. Tein tosiaan kirjallisen kysymyksen vuonna 2015, kun paljastuivat nämä pienet teurastamot, joissa oli laiminlyöntejä. Eläin ei taintunut, vaan oli vielä tajuisaan, kun sitten teurastettiin, ja se oli aika julmaa kamerakuvaa, mikä tuli. Silloin oli paikalla kamerat, mutta ei suinkaan tällaiset viralliset valvontakamerat. Nyt tässä laissa esitetään, että Ruokavirasto voi asettaa kameroita. Minä kysyisinkin: Onko tämä riittävää, että siellä on, että ”voi”? Eikö pitäisi olla kamerat valvomassa?

Sitten kysyn ylipäänsä tästä teurastajien koulutuksesta, sehän on elintarvikealan perustutkinto ja lihatuotteiden valmistajan nimikkeellä kulkee. Millä tavalla valvotaan, ja onko riittävää se valvonta, että varmasti siellä sitten osataan ne hommat ja ylipäänsäkin sitten tämä valvonta?

Entäpä sitten — yksi kysymys vielä — nämä eläinlääkärikustannukset? On olemassa paljon ihmisiä, joilla ei ole varaa viedä eläintä eläinlääkäriin. Mitä vastaisitte heille, miten he toimivat niissä tilanteissa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, myönnän tässä keskustelussa, siis tässä debattivaiheessa, vielä puheenvuorot seuraaville edustajille: edustajat Modig, Hakanen, Hassi ja Meri. Sen jälkeen ministerillä 2 minuuttia, ja sitten siirrymme puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

17.41 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Myös vasemmistoliitto näkee, että turkistarhauksesta tulee luopua riittävän pitkällä siirtymäajalla ja elinkeinonharjoittajaa tukien siten, että muutoksesta ei tule heille kohtuuton. Siinä voi käyttää hyväkseen sukupolvenvaihdoksia ja muita keinoja, joilla voidaan tukea elinkeinon muuttamista toiseksi.

Mutta me vasemmistoliitossa haluamme myös, että suomalainen ruuantuotanto voi hyvin ja että suomalainen ruuantuottaja voi hyvin. Jos me haluamme, että suomalainen ruuantuotanto pärjää, niin me emme voi olla huomioimatta sitä asennemuutosta ja arvojen muutosta, mikä suomalaisessa yhteiskunnassa on tapahtunut. Yhä useampi haluaa ostaa eettisestä tuotettua, läpinäkyvästi tuotettua, puhdasta ruokaa. Se on suomalaisen ruuantuotannon suurin valtti, että se oikeasti pystyy vastaamaan niihin vaatimuksiin, mitä nykyinen tutkimustieto kertoo meille, että eläinten hyvinvointi vaatii ja joita yhä useampi suomalainen pitää tärkeänä.

17.42 **Pertti Hakanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Pylväs aiemmin kysyi ministeriltä, takaako tämä lainsäädäntö niin tuotantoeläinten valvonnan jatkumisen kuin lemmikkieläinten valvomisen tulevaisuudessa. Tämä on iso kysymys myöskin siltä osin, miten näitä lakeja tullaan valvomaan. Me tiedämme, että tuotantoeläimillä on kaiken aikaa terveydenhuoltosopimukset, on valvontakäyntejä, hyvin usein, monta kertaa vuodessa käydään, ja tullaan huomioimaan kaikki, jos tulee jotakin epäilyttävää. Niin kuin joku täällä aikaisemmin sanoi, kuluttaja kuitenkin tekee lopullisen valinnan siitä, mitä hän kaupasta elintarvikkeena ostaa, ja sitä kautta tulee myöskin tämä vasemmistoliitonkin äsken puheissaan esille tuoma eettisyys. Puhuttaessa niin turkistuotannosta kuin lihanuotannosta tai mistä tahansa muusta ajatteletko te niin, että kun se on pois silmistä, niin se on pois mielestä? Me emme voi turvata eettisyyttä, jos emme me tiedä, miten tuotteet oikeasti tuotetaan tuolla ulkomailla. Jos turkistuotantokin loppuu Suomesta, niin ei varmastikaan turkisten käyttö täällä katukuvassa lopu eikä asusteissa. Se on ihan varma asia, että tullaan niitä kuitenkin käyttämään. Elikkä arvioikaa myös sitä, haluatteko asian oikeasti pois silmistä ja pois mielestä. Onko se se mentaliteetti?

17.43 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En pidä ollenkaan valittavana sitä, että Suomessa toimii esimerkiksi järjestö nimeltä Eläinlääkäriliitto, joka tuo muun muassa meille kansanedustajille tietoa siitä, mitä nykyinen tieteellinen tutkimus eläinten hyvinvoinnin vaatimuksista kertoo. Se, että eläimellä ei ole jotain tautia, ei vielä tarkoita sitä, että eläin oikeasti voisi hyvin. Mutta mielestäni oudointa on se, että tässä keskustelussa tulkitaan tuotantoeläimiä pitävien maatalousyrittäjien leimaamiseksi ja heidän moraalinsa epäilemiseksi sitä, että halutaan parempaa lakia. Kysehän on kilpailuolosta, siitä, että reilun kilpailun tilanteessa kaikkien pitää toimia hyvin. Mehän täällä koko ajan säädämme lakeja, joissa erilaisille toimintoille asetetaan laissa rajoja ja ehtoja siitä, millä ehdoilla on toimittava, [Puhemies koputtaa] jotta se elinkeino olisi laillinen.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Meri. Viimeinen vastauspuheenvuoro on tämä.

17.44 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla itselläni on adoptoituja entisiä kodittomia koiria ja suomenhevoseja, ja olen erittäin eläinrakas. Silti ym-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

määrän sen, että me emme voi laittaa maatalouden tuottajia kiinni ja maataloja kiinni siten, että laittamme liian nopeasti liian kovat vaatimukset ja lähdemme siitä, että kaikki ovat lähestulkoon eläinten kaltoinkohtelijoita, joita meidän pitää 24/7 valvoa.

Olisin kysynyt nyt hevosenomistajana ja hevosystävänä, kun täällä puhutaan tästä juomaveden saannista, että voi poiketa, jos on poikkeukselliset ja vaikeat sääolosuhteet. Mietin sitä, että hevostalleilla ulkona — hevoset haluavat olla talvella ulkona ja jotkut, kuten suomenhevoset, eivät halua edes loimea — ei voida millään taata sitä, ettei se vesi välillä jäädy. Miten pitäisi sitten toimia? Pitääkö ne hevoset nyt laittaa pois vai mikä se poikeus on?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt ministerille tuolta puhujapöytästä maksimissaan 3 minuuttia, mutta ministeri voi alittaa itsensä ihan hyvinkin halutessaan.

17.45 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Hyvä. — Kiitoksia tästä mahdollisuudesta.

Arvoisa puhemies! Pikajuoksua muutamia asioita. Aloitetaan tuosta vertailusta Pohjoismaihin ja muihin maihin tämän lainsäädännön uudistuksen osalta. Totta kai sitä tehtiin. Ja niin kuin totesin, tämä on valtavan laaja kokonaisuus ja sen vertaileminen niin, että jos sieltä poimitaan yksi yksittäinen asiakohda, ei tee oikeutta tälle kokonaisuudelle, jota me luomme. Me luomme nyt maailman parasta lainsäädäntöä eläinten hyvinvoinnille, kun me katsoimme sitä isoa kokonaisuutta, ja näin pitää ollakin. Totta kai me ehdottomasti haluamme olla tässä suunnannäyttäjät, ja tämä pohjaa viimeisimpään tieteelliseen tietoon, samoin kuin se pohjaa siihen, että moni rakenne on myöskin muuttunut. Täällä puhutaan vapaista kanoista, täällä puhutaan parsinavetoista, täällä puhutaan vapaista porsimisista ja niin edelleen. Tähän suuntaan tämä menee, yhä voimakkaammin ja yhä vahvemmin. Siitä kertoo muun muassa se, että noiden parsinavettojen investointituet on lakkautettu, lopetettu.

Sitten täällä oli kysymys siitä, voidaanko estää se, että muualla maailmassa tuotettua ruokaa, jota ei ole tuotettu suomalaisen lainsäädännön mukaisesti eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta... — Vapaakauppa ei mahdollista sen kieltämistä, ja tähän hengenvetoon, samaan hengenvetoon totean, että silloin kun puhutaan ainoastaan hinnasta ja kilpaillaan ainoastaan hinnalla, silloin me olemme alttiita tällaiselle toiminnalle. Me tuomme maista, joissa ei noudateta — ei ympäristön kannalta, ei ilmaston kannalta, ei sosiaalisilta näkökulmiltaan, ei eläinten hyvinvoinnin näkökulmilta — samanlaisia tiukkoja säädöksiä kuin meillä ja vaikkapa Ruotsissa noudatetaan. Silloin tullaan siihen, että väkisinkin se eläin ei ole voinut niin hyvin siellä, kun se tuote mahdollisimman halvalla halutaan markkinoille. Tässä on se epäsuhta, joka meillä tässä ilman muuta on. Siksi me olemme tehneet myöskin valtion ruokahankinnoissa periaatepäätöksen, jossa pitää noudattaa hankinnoissa suomalaisia tuotantovaatimuksia. Toivon, että samaa jokainen meistä kuntapäätäjistä vie myöskin omiin kuntiin.

Sitten, puhemies, kissojen rekisteröinti-, koirien rekisteröintiasiat. — On tosi tärkeä asia, että pentutehtailu saadaan suitsittua. Se on äärimmäisen tärkeä asia. Meillä on nyt selvitys ministeriössä menossa. Se valmistuu syksyn aikana. Sen jälkeen me palaamme tähän asiaan, mitä kaikkia toimenpiteitä tämän suitsimiseksi tehdään. Jo nyt on selvää, että linjaus on se, että koirat tulevat pakollisen rekisteröinnin piiriin, mutta se on helpompi toteuttaa kuin kissojen osalta, koska siellä rekisterissä on jo yli 80 prosenttia koirista, mutta kissoista on ihan toisenlaiset lukemat, ja siksi me lähdemme liikkeelle tästä. Nykyisenkaltaisiin

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

ravikilpailuihin, ratsastuskilpailuihin tällä ei ole vaikutusta, vaan siellä täsmennetään osaamisen pohjaa ja pätevyysvaatimuksia. Se on asia, jota me siellä haluamme tehdä. Laki koskee tietysti kaikkia mahdollisia tuotantomuotoja ja myöskin harraste-eläimiä, se on selvä.

Viimeinen kysymys, puhemies, mihin vastaan, on se, onko tämä kameravalvonnan määrittely riittävä: mielestäni on. Teurastamoista on olemassa niin vahvat valvontakriteerit, että silloin viranomainen voi tarvittaessa sen tehdä. — Kiitos.

17.49 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi eläinten hyvinvoinnista jättää monet keskeiset eläinjärjestöjen vaatimukset toteuttamatta. Kun vanhentunutta lakia vihdoin uudistetaan, on sääli, ettei eläinten hyvinvoinnin parantamisessa haluta edes muiden Pohjoismaiden tasolle. Parsinavettoja ja porsitushäkkejä ei lakiluonnoksessa kielletä, vaan eläimet voi pitää kiinni kytkettyinä. Porsasemo ei pääse rakentamaan turvallista pesää poikasilleen, ja lypsykarjaa saa pitää kaulastaan kytkettynä. Laitumelle pääsyn ja ulkoilun pitäisi olla eläimille lajityypillinen oikeus, mutta tätäkään ei lakiesityksessä taata. Kaikeksi huipuksi kaikki eläimet eivät saa oikeutta jatkuvaan juomaveeteen. Turkistarhaus säilyy ennallaan, vaikka kestävämpää olisi luopua siitä siirtymäajan kuluessa. Vihreiden esityksessä luopuville turkistarhaajille annetaan tukea alanvaihtoon.

Viimeisten 20 vuoden aikana on saatu paljon uutta tutkimustietoa eläinten käyttäytymisestä ja tarpeista, ja uuden lain pitäisi tukeutua tutkittuun tietoon. Eläimen hyvinvoinnille on tärkeää, että eläin saa toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan, kuten liikkumiseen, lepäämiseen, laumakäyttäytymiseen, ympäristön tutkimiseen, ruokailuun, leikkimiseen ja emojen poikasten hoivaamiseen liittyviä tarpeita.

Lakivalmistelussa eläinjärjestöt ja muut asiantuntijat ovat osallistuneet vuosien ajan ohjausryhmätyöskentelyyn, mutta monet eläinten oloja parantavat uudistukset jäävät tekemättä, mikäli laki hyväksytään hallituksen esittämässä muodossa. Toivon, että eduskunta parantaa esitystä monelta osin. Se on myös monen muun suomalaisen toive. Eurobarometri vuodelta 2016 osoittaa, että suomalaisista 90 prosenttia haluaa, että tuotantoeläimiä suojellaan paremmin. Samalla on tärkeää huolehtia tuottajien toimeentulosta ja jaksamisesta. Jo ilmastoystävien lihankulutusta on vähennettävä, ja sen pitäisi maksaa enemmän. Eläimen hyvinvoinnista huolehtiva viljelijä ansaitsisi paremman tuen siitä, että eläimet voivat paremmin. Teollista tuotantotapaa lähestyvä teomaatalous ei ole kuluttajien, viljelijöiden eikä eläinten etu. Toivoisin myös suurempaa painoarvoa luomutuotannolle, jossa eläimistä ja ympäristöstä huolehditaan paremmin.

On hallituksen esityksessä myös joitakin askelia oikeaan suuntaan. Koirien pakollinen tunnistusmerkintä on laissa kannatettava esitys, ja eläinjalostukseen asetetut tiukennukset ovat tervetulleita. Esimerkiksi kivuliaiden toimenpiteiden osalta on tärkeää vaade pakollisesta kivunlievityksestä, mutta tämäkään ei ole täydellisesti kirjattu. Miksi porsaas saisi edelleen kastroida ilman tehokasta kivunpoistoa?

Tämä laki vaikuttaa monen eläimen elämään ja siihen, miten niitä kohdellaan. Siksi tämä esitys vaatii lukuisia parannuksia. Tuotantoeläinten oloja on parannettava. Kuluttajat ovat yhä tiedostavampia ja puolustavat vahvemmin eläinten oikeuksia. Kotimaisuuden ja Joutsenmerkin tulee olla entistä vahvemmin myös tae eläinten hyvinvoinnista.

17.52 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Laki eläinten hyvinvoinnista sisältää sekä hyviä asioita että asioita, jotka vaativat vielä kehittämistä ja parantamista eduskuntakäsittelyssä. Hyvää on laissa ja lausuntokierroksen jälkeen parannetuissa asioissa

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

muun muassa kivunlievitys nupoutukseen ja kastrointiin, se, että tiineytyshäikeissä pidettävää aikaa rajoitetaan, parsinavetoissa elävien nautojen jaloittelua lisätään, juomaveden saanti parantui lausuntojen ja kansalaispalautteen avulla, koirien tunnusmerkinnöistä säädetään erillisellä lailla, valvontaviranomaisena mainitaan maakunnassa työskentelevä eläinlääkäri, ei enää vain maakunta, kuten lakiluonnoksessa, kameravalvonta teurastamoille säädetään mahdolliseksi, tulee teurastusrajoituksia, enää ei uskonnon nimissä voida teurastaa kohtuuttomalla tavalla. Eli hyviä asioita on tässä laissa.

Arvoisa herra puhemies! Mutta näiden hyvien asioiden ongelma on se, että lain tarkoitus ja pitopaikan ja hoidon yleiset vaatimukset ovat hyviä, mutta tässä esityksessä, kuten nykyisessäkin laissa, nämä hyvät tarkoitukset vesitetään poikkeuksilla ja alemmanasteisilla säädöksillä. Nostan muutamia asioita esille.

Ensinnäkin maininta eläinten itseisarvosta puuttuu pykälistä, se on ainoastaan perustelutekstissä. Se olisi tärkeätä nostaa sinne.

Turkistarhauksen jatkuminen kaikkien nykyisten turkiseläinten osalta aiotaan sallia, vaikka on mahdotonta taata niille olosuhteet, joissa niiden lajille tyypilliset käyttäytymistarpeet muun muassa liikkumisen ja ravinnon etsintään liittyen tulisivat huomioituiksi. Itse asiassa turkistarhaus pitäisi jo tällä hetkellä voimassa olevan lainsäädännön perusteella kieltää. Turkistarhausta ei kielletä. Ei edellytetä edes jatkuvaa vedensaantia, se rajataan vain siitoseläimille, ja siinäkin on peräti yhdeksän vuoden siirtymäaika. Olisi perusteltua tehdä pitkällä siirtymäajalla turkistarhauksesta luopuminen niin, että tarhaajille tulee luopumisjärjestelmä.

Porsimishäkkien kieltäminen edes pitkällä siirtymäajalla antaisi signaalin siitä, että eläinten hyvinvointitutkimus otettaisiin vakavasti lainsäädäntöä valmisteltaessa. Porsaiden kastroatio mahdollisesti pelkän kipulääkityksen kanssa ei ole riittävä muutos nykyiseen. Kastroatiosta pitäisi luopua kokonaan.

Parsinavetoissa lehmien jaloittelua lisätään 60 päivästä 90 päivään vuodessa. Tämän saa jatkossa toteuttaa muulloinkin kuin kesäaikaan. Tämä on hyvä asia ja hyvä tarkoitus, mutta se voi todellisuudessa myös vähentää jaloittelua, jos ei huolehdi siitä, että valvonta toimii. Nimittäin valvominen on vaikeaa, jos ei ole selkeää ajanjaksoa, jolloin eläinten ainakin pitäisi olla ulkona. Tämä on asia, jota on syytä miettiä lain käsittelyssä täällä. Vasemmistoliiton näkökulma on se, että parsinavetat pitäisi kieltää kokonaan. Tämä investointituista luopuminenhan johtaa toki tähän suuntaan.

Arvoisa herra puhemies! Suomalaisen maatalouden, suomalaisen ruuantuotannon ainoa kestävä kilpailuetu on se, että se on turvallista, se on puhdasta ja se on eettisesti tuotettua. Aikoinaan ei esimerkiksi kielletty kokonaan häkkikanaloita, vaan tuotanto siirtyi niin sanottuihin virikehäkkikanaloihin, joita kehdataan markkinoida myös pienryhmäkanaloina. Nyt kuluttajat ja kaupat äänestävät omilla toimillaan ja virikehäkkikananmunien kysyntä hiipuu.

Arvoisa puhemies! Yksin emme voi nojata kuluttajiin, vaan lainsäädäntöä pitää parantaa. Nostin esille niitä kysymyksiä, jotka olisi hyvä tässä eduskuntakäsittelyssä vielä viedä eteenpäin, mutta kyllä kuluttajat tulevat myös itse kaupan hyllyllä äänestämään sen puolesta, että haluavat entistä eettisemmin, entistä paremmin eläinten hyvinvoinnin turvaavia elintarvikkeita ostaa. Nyt ei anneta tarpeellista sysäystä kotieläintuotannolle muuttua eläinten hyvinvointia todella huomioivaksi, vaan pitäydytään vanhassa, kunnes se käy kannattamattomaksi, jos mennään tämän esityksen mukaan. Sen vuoksi toivon, että eduskun-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

takäsittelyssä huomioidaan näitä monissa lausunnoissa monien asiantuntijoiden esille nostamia huolia.

17.58 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa oleva laki eläinten hyvinvoinnista on hyvin tasapainoinen kokonaisuus, jossa on selkeitä parannuksia eläinten hyvinvointiin samalla, kun siinä on huomioitu lain tuotantotaloudelliset vaikutukset. Laki on valmisteltu maalaisjärjellä. Tästä annankin suuret kiitokset sekä ministeri Lepälle että asian valmisteluun osallistuneille virkamiehille. Lopputulos on erinomaisen hyvä ja tasapainoinen. Tässä otetaan merkittävä kehitys- ja edistysaskel eläinten hyvinvointia ajatellen, ja se tehdään tavalla, joka voidaan toteuttaa myöskin käytännössä.

Eläinten ylijalostukseen puututaan, samoin viranomaisille annetaan mahdollisuudet puuttua lainvastaiseen eläinjalostukseen. Lisäksi eläimille kipua aiheuttavien välineiden, kuten sähköpantojen hallussapito, käyttö ja maahantuonti kielletään. Eläimet on tainnutettava aina ennen teurastamista. Parsinavetat poistuvat ajan myötä. Vaikka muuta niistä täällä tänään on puhuttu, niin se on totta: uudet navetathan ovat pihattoja. Ala tarvitsee kuitenkin aikaa sopeutuakseen kustannusmielessä näihin. Esimerkiksi sikataloudessa vapaa porcitus varmasti tulee lisääntymään ja pihattosikala on yksi uusi keksintö. Olen ollut tutustumassakin yhteen uuteen pihattosikalaan, jossa eläinten hyvinvointi on viety viimeisen päälle.

Mutta on muistettava samalla, että tuotantoeläinten hyvinvointiin liittyvät parannukset ovat suomalaisen tuottajan kukkarosta pois. On erittäin helppo vaatia uusia toimia silloin, kun ei ole itse maksajana. Tuottajat eivät kykene parannuksiin nyt tässä taloustilanteessa rahoittamaan, ja siksi tässä on nämä siirtymäajat. Toivon, että ne sitä kautta ja sitä taustaa vasten ymmärretään. Kotimainen tuotanto täyttää kuitenkin eläinten korkealuokkaiset hyvinvointivaatimukset ja hyvinvointia parannetaan hallitusti.

Arvoisa puhemies! Suomalaisesta korkealaatuisesta ruuasta kauppa on tehnyt pelkääntään hintatoteemin. Siinä eivät näy lainkaan eläinten hyvinvoinnin kustannukset. Vaikka meillä on nyt jo tiukemmat säännökset kuin EU:ssa keskimäärin, kauppa halpuuttaa lihan hintaa alaspäin. Korkeiden vaatimusten ja hyvinvoinnin hyvän tason pitäisikin näkyä täysimääräisesti tuottajahinnassa. Kun me tiedämme, että tuottajat painivat vakavissa kannattavuusongelmissa, niin tämä on entistä tärkeämpää.

Samaan aikaan Suomeen tuodaan lihaa Keski-Euroopasta, jopa Brasiliasta broilerinlihaa, Thaimaastakin saakka. Vuosi sitten keväällä levisivät uutiset syömäkelvottomasta brasilialaisesta lihasta. Tämä nostikin esille ulkomaiseen lihaan liittyvät riskit ja toi esille Suomessa myytävän lihan laadun. Moni suosii puheissaan suomalaista, koska suomalaisen lihan tuotantoketju voidaan jäljittää maataloilta aina kuluttajan pöytään asti, mutta valitettavasti viime kädessä valinnan ratkaisee hinta.

Kuluttaja voi aina valita luomun. Se takaa eläimille ulkoilu- ja jaloittelumahdollisuudet ja lajityypillisen käyttäytymisen. Lakiluonnokseen on sisäankirjattuna vaatimus eläinhoidosta, joka antaa eläimille mahdollisuuden tyydyttää käyttäytymistarpeitaan liikkumiseen, lepoon, mukavaan olotilaan, ravinnon etsintään ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! Eläinten hyvinvointi vaatii erittäin pitkäjänteistä työtä. Suomalainen eläinten hyvinvointi on erittäin korkealla tasolla. Todella toivoisin, että tässä salissa me jokainen olisimme ylpeitä siitä, mitä me olemme saaneet aikaan, kun verrataan siihen, mikä on tilanne muualla. Joka päivä voimme kiittää siitä, että asiat ovat meillä pääosin erittäin hyvin. Ja se, että me itse olemme siitä ylpeitä ja sitä arvostamme, auttaa myöskin tuottajia

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

saamaan jatkossa markkinoilta parempaa hintaa. Toki sen eteen täytyy tehdä muutakin työtä, ja sellaista lainsäädäntöä tässä talossa on juuri nyt käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten ministerille vastauspuheenvuoro. Se on minuutti. Olkaa hyvä.

18.02 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tähänastisesta erittäin hyvästä keskustelusta, laaja-alaisesta sellaisesta. Yhden asian, joka ei ole tässä keskustelussa vielä tullut esille, haluan nostaa tässä esille. Se on eläinjalostus. Tässä laissa, tässä hyvinvointilaissa, täsmennetään, puututaan nyt merkittävällä, uudella tavalla myös eläinjalostukseen, jossa tietenkin kaikilta osin pitää olla aina tavoitteena terveet ja elinvoimaiset eläimet. Nyt näin välttämättä ei ihan joka kohdalla ole ollut. Tämä koskee varsinkin harrastajien lemmikkieläimiä. Siksi meidän on tarpeen tässä uudessa laissa tämäkin puoli ottaa huomioon. Tämä on yksi merkittävä asia eläinten hyvinvointia, että myöskin elinvoimaisuus nähdään yhtenä isona, isona kohtana eläinten kokonaisterveydentilaa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. [Välihuutoja] — Minä joudun nyt noudattamaan niitä nuotteja, jotka on kaikille etukäteen jaettu, että tähän lähetekeskusteluun oli varattu puolitoista tuntia. Nyt keskustelu ja asian käsittely siis keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.04.

Keskustelua jatkettiin kello 22.02.

Puhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7. käsittelyä.

Edustaja Modig, olkaa hyvä. — Vielä tämä otetaan, ja sitten keskeytetään.

22.02 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Tänä iltana on käyty minun mielestäni hyvin arvokasta keskustelua, ja myönnän ainakin itse, että olen oppinut tässä monta asiaa ja laajentanut näkökulmaani. Mielipidettäni en ole muuttanut.

Tässä hallituksen esityksessä ensimmäinen pykälähän alkaa ja kuuluu näin: ”Tämän lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Lain tarkoituksena on myös lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua.” Tämähän on mitä tärkein ja mitä kannatettavin pyrkimys, mutta sitten kun tätä lakiesitystä kahlaa eteenpäin, niin tämä on sisäisesti niin ristiriitainen, että vilpittömästi en pysty näkemään, että tämä ensimmäinen pykälä täyttyy. Tässä keskustelussa on käyty läpi monia niitä kysymyksiä, jotka mielestäni kyseenalaistavat tämän ensimmäisen pykälän hengen ja kirjaimen, mutta aivan selvää on se, että eläinten hyvinvoinnin edellytys on se, että eläimen lajityypilliset tarpeet toteutuvat.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Täällä on keskusteltu paljon parsinavetoista, ja on varmasti totta se, että kun investointituki loppuu, niin se pikkuhiljaa ohjaa toimintaa siihen suuntaan, että niitä ei enää rakenneta ja siirrytään pihattoihin. Itse näkisin, että moderni ja kunnianhimoinen eläinsuojelulaki tai laki eläinten hyvinvoinnista kieltäisi ne nyt. Sen voisi sillä siirtymäajalla ottaa huomioon, mutta lainsäädännöllä me myös annamme viestiä niistä arvoista, mitä me pidämme tärkeinä. Täällä sanottiin, että myös parsinavetoissa olevien eläinten ulkoilutusvelvollisuus laajenee. Onko joku oikeasti sitä mieltä, että naudalle riittää kolme kuukautta ulkoilua vuodessa? Minä en ole.

Täällä on puhuttu paljon kastroatiosta. En mene siihen immunokastroation kysymykseen enää mutta tuon vain esiin sen, että Ruotsissa on säädetty puudutus pakolliseksi kastroation yhteydessä vuonna 2016. Myös monissa muissa Pohjoismaissa on säädetty tiukempia määräyksiä, tiukempia kieltoja juuri parsinavettojen ja porsimishäkkien osalta ilman, että heidän tuotannolliset ja taloudelliset edellytyksensä olisivat romahtaneet. Tällä haen sitä, että uskon edelleen, että tuottajien ahdinko ei lähde eläinsuojelulaista tai eläinsuojelusta vaan se lähtee kaupan alan sisältä. Se lähtee siitä rakenteesta, minkä hinnan tuottajat tuotteelleen saavat.

Olen edustaja Halmeenpään ajatuksen kanssa aivan samaa mieltä, että suunnan pitäisi olla se, että tuotamme vähemmän lihaa mutta siitä saa tuottaja isomman hinnan, ja siitä myös kuluttajan pitää maksaa isompi hinta. Jos katsotaan asiaa pelkästään ilmastonmuutoksen näkökulmasta, niin meidän on pystyttävä lisäämään kasvisproteiinin osuutta ruokavaliossamme, ja se ei tarkoita sitä, että jokaisen pitäisi ruveta vegaaniksi huomenna.

Arvoisa puhemies! Minä toivon, että tämä keskustelu jatkaa matkaansa nytten valiokuntatyöhön, ja minun mielestäni, jotta perusteluissa kirjattu lain henki [Puhemies koputtaa] ja ensimmäiseen pykälään kirjoitettu toteutuu, valiokunnan tulisi tehdä seuraavat muutokset: eläimen itseisarvo pitää kirjata pykälään, sikojen liikkumisen estävät häkit ja nautojen kaa-ret tulisi kieltää siirtymäajan jälkeen, turkistarhauksesta on luovuttava [Puhemies: Aika!] siirtymäajan jälkeen ja kivuliaisiin toimenpiteisiin tarvitaan pakollinen puudutus. Näillä muutoksilla me saamme hyvän eläinsuojelulain. — Kiitoksia!

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 153/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 9. asiaan. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Leppä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Keskustelu

18.05 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kestävän metsätalouden väliaikaisen rahoituslain tavoite on kannustaa metsänomistajia metsien kestävään hoitoon ja käyttöön. Kemera-esityksen tavoitteena on nopeuttaa taimikon varhaishoidon, nuoren metsän hoidon ja terveyslannoituksen tuen päätöksentekoa. Näissä tuissa tuen myöntämistä ja tuen lopullista määrää koskevat päätökset voitaisiin tehdä automaattisesti. Tällöin näitä hankkeita päästäisiin toteuttamaan aiemmin. Samoin automatisointi nopeuttaisi toteutuneiden hankkeiden tuen maksamista, ja tämä liittyy pääministeri Sipilän hallitusohjelman digitalisaatiota koskeviin tavoitteisiin ja osaltaan edistää tukihallinnon tehostamista ja byrokratian purkua.

Automaattinen päätöksenteko koskisi niin sanottuja selviä tapauksia, jolloin hakemuksessa tai toteutusilmoituksessa olevat seikat ovat tarkistettavissa joko Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä tai viranomaisen tietojärjestelmästä teknisen rajapinnan kautta. Maanomistajan oikeusturva on otettu esityksessä huomioon. Automatisointi koskee vain niitä päätöksiä, joissa tuki myönnetään hakemuksen tai toteutusilmoituksen mukaisena. Jos tietojen tarkistaminen ei onnistu automaattisesti tai asiassa on jotain epäselvyyttä, Metsäkeskuksen toimihenkilö käsittelee hakemuksen, kuten nykyisinkin tehdään.

Kemeran muutoksenhakusäädöksiin tehtäisiin samalla tekniset muutokset. Kemeran takaisinperintäsäädöksissä samoin kuin sopimuksen purkua koskevissa säännöksissä on ollut kaksivaiheinen muutoksenhakumenettely eli valitus hallinto-oikeuteen ja sen jälkeen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Niin olisi jatkossakin. Sen sijaan tuen myöntämiseen ja tuen maksamiseen liittyvissä päätöksissä on ollut kolmivaiheinen muutoksenhakumenettely. Ensin oikaisuvaatimus Metsäkeskukseen, sitten valitus hallinto-oikeuteen ja lopulta valitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Jatkossa menettely olisi pääsääntöisesti kaksivaiheinen. Jos korkein hallinto-oikeus kuitenkin myöntää valitusluvan, menettely olisi silloin kolmivaiheinen. Samassa yhteydessä poistettaisiin Kemerasta Metsäkeskuksen kuulemisvelvoitetta koskeva säännös. Muutoksenhakutuomioistuin voi kuulla ja kuuleekin Metsäkeskusta suoraan hallintolainkäyttölain perusteella ilman Kemeran erityissäännöstä.

Korkein hallinto-oikeus nosti nämä muutoshakua koskevat Kemeran tarkistustarpeet esiin eduskunnan hallintovaliokunnassa maakuntaudistuspaketin yhteydessä. Silloin katsottiin, että muutokset olisi tarkoituksenmukaista tehdä samalla, kun Kemera-laki muutenkin avataan.

Tämä automaattinen päätöksenteko tehostaa päätöksentekoa ja vapauttaa Metsäkeskuksen resursseja rutiiniluontoisista tehtävistä muihin vaativiin tehtäviin ja esimerkiksi asiakaspalveluun. Tietojärjestelmämuutokset tehdään valtiontalouden kehyspäättöksen ja valtion talousarvion määrärahojen ja henkilötyövuosien puitteissa.

Todettakoon vielä, että näitä kaikkia ehdotettuja muutoksia kannattivat kaikki lausunnonantajat. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

18.08 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin lainsäädäntöesitys on erittäin hyvää työtä ministeriltä. Olemme puhuneet, mitä Kemeran jälkeen, ja esittäneet, että sen pitäisi olla vähemmän byrokraattinen, mutta todella hienoa, että siihen, mihin edelliset

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

ministerit eivät uskoneet, että voimme EU-säännöksistä huolimatta keventää myös nyky-Kemeraa, on nyt pystytty. On mahtavaa, että Metsäkeskuksen henkilöiden aika ei mene turhaan työhön vaan he voivat keskittyä nyt oleelliseen: neuvontaan ja monimuotoisuuden turvaamiseen hakkuiden lisääntyessä ja tämäntyyppisiin asioihin. Taimikon varhaishoito, nuoren metsän hoito, terveyslannoituksen tuki tulevat nyt automaattisesti automaatiopäätöksenä ja myöskin lopulliset tuet. Tämä on erittäin hyvä asia. Samoin myöskin tämä valitusjärjestelmä yksinkertaistuu.

Mutta koska tässä sain tilaisuuden, niin vielä pohdin hieman sitä Kemeran jälkeistä aikaa, jota yhden seminaarin verrankin kävimme valiokunnan kanssa viime keväänä läpi. Sen uuden kannustinjärjestelmän soisin olevan — tässä haastetta ministerille — vielä entistäkin tehokkaampi ja vähemmän byrokraattinen, ja sen pitää korjata sellaisia asioita, jotka eivät tapahdu automaattisesti. Esimerkiksi jo kannattavaa markkinaa ei ehkä kannata tukea meidän yhteisin verovaroin. Viitataan tässä esimerkiksi kuitupuumarkkinaan. Tulevan tuen ei saa antaa vääristää kilpailua, ja näillä tuilla tulee olla aidosti kannustava vaikutus. Kun pidimme tätä seminaaria, niin oli kohtuullisen yksimielinen se ajatusmalli siitä, että nämä olisivat niitä peruseriaatteita, mihin kannattaa tulevaisuudessa satsata. Meillä on nimittäin esimerkkejä siitäkin, että veropoukkoilulla saamme ihan kaaosta aikaan.

18.11 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kemera-laki on erinomainen laki, ja kuten näistä tunnuslukuista hallituksen esityksessä käy ilmi, niin aivan valtavia hehtaari-määriä on pystytty tämän tuen voimin saamaan kuntoon. Me kaikki tiedämme sen, että metsiä täytyy hoitaa, taimikoita raivata ja nuorta metsää kunnostaa. Tässä on kyse byrokraattian karsimisesta. Tavallaan on normitalkoissa oltu, ja tämä on erinomainen asia. Nyt voi hakea Kemeraa paljon yksinkertaisemmin, ja päätöksenteko nopeutuu erittäin paljon, tukien maksatus, joka tänä päivänä on ollut kohtuullisen ongelmallinen, nopeutuu. Kaiken kaikkiaan myös säästöjä saadaan se 500 000 euroa, mikä tässä on mainittu, mikä on erinomainen asia. Totta kai tässä on lähtökohta se, että myös aivan normaali metsänomistaja voi itse tehdä nämä anomukset, hoitaa sen. Kun on metsävaratieto olemassa Metsäkeskuksissa, niin sitä kautta asioita voidaan viedä paremmin eteenpäin. Koko Suomen metsätalouden näkökulmasta tätä on pidettävä erittäin kannatettava esityksenä.

18.12 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Yhdyn edustaja Reijosen käyttämään puheenvuoroon ja samalla totean, että tänä iltana on useampia lakiesityksiä, joissa normeja sujuvoitetaan. Voidaan sanoa, että byrokratiaa puretaan ja hyödynnetään digitalisaatiota, kuten tässä laissa. Sehän on hallitusohjelman keskeinen tavoite, ja on hyvä todeta, että se työ, mitä myöskin eduskuntaryhmien suunnalta on tehty, puskettu näitä asioita eteenpäin, menee tällä tavalla konkreettisesti käytäntöön.

Toinen näkökulma on tietenkin se, että tämä on hyvin tasapainoinen laki ja että Suomen metsätalous on tänään hyvässä iskussa. Sitä pidettiin tässä muutama vuosi sitten vielä jopa auringonlaskun alana, mutta arvio oli täysin virheellinen. Maa- ja metsätalous taas jälleen kerran nostaa Suomea, ja tämä biotalouden kokonaisuus on meille erityisen tärkeä tänä päivänä.

18.13 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä Kemera-lain uudistaminen ja uusi menettelytapa Kemera-rahoituksessa on aivan erinomaisen hyvä asia. Tärkeäähän kuitenkin loppujen lopuksi tässä rahojen käytössä on vain se, miten iso osa euroista

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

menee nimenomaan sinne metsän hoitoon ja miten vähän käytetään byrokratiaan. Mitä enemmän metsään käytetään, sen parempi, ja totta kai tässäkin rahoitusmenettelyssä on olemassa kontrolli, jotta kontrolloidaan pistokokein sitten sitä, onko rahojen käyttö ollut oikein ja perustuu siihen todellisuuteen, mitä on ilmoitettu, eli kontrollikin olla pitää, totta kai.

Tärkeää olisi huomata myös se, että tulevina vuosina, kun tämäkin Kemera-laki — kuten tiedetään, se on määräaikainen — uudistetaan joskus maailmassa, niin Kemera rahoitusmuotona metsänhoidossa tulee edelleen säilyttää jollakin muodolla, mutta se muoto, olkoon se mikä tahansa. Mutta tämä lakiesitys, mikä tässä pöydällä nyt on, olkoon sen uuden tulevan lain yksi eräänlainen suunta, minne ollaan menossa, koska se on selvä asia, että kaikki se rahamäärä, minkä me metsiin haluamme sijoittaa, pitää pyrkiä sijoittamaan nimenomaan sinne ja purkaa sitä byrokratiaa, niin kuin Juha Sipilän hallituksen yksi tärkeimpiä päämääriä on ollut: byrokratia pois ja keskitytään aitoon työntekoon.

18.15 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Kestävän metsätalouden rahoituslaille on asetettu kunnianhimoisia tavoitteita, joilla on kauaskantoisia ja kansallisestikin merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia. Nyt täytyy kuitenkin tunnustaa, että Kemera-avulla ei ole onnistuttu saavuttamaan kaikkia sille asetettuja tavoitteita. Siksi nämä nyt ehdotetut muutokset ovat tervetulleita. Byrokratian karsiminen, toimintojen sujuvoittaminen ja päätöksenteon ja päätösten saamisen nopeuttaminen ovat askelia oikeaan suuntaan. On hienoa, että perinteisellä alalla pystytään nyt hyödyntämään uuden tekniikan ja digitalisaation mahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kaikki toimet, jotka entisestään parantavat edellytyksiä suomalaiselle korkealaatuiselle metsien hoidolle ja kasvatukselle, kaikki nämä muutokset ovat tervetulleita. Tässä tapauksessa muutokset kohdistuvat myös oikeaan suuntaan. Ajasta, vaivasta ja rahoista pitää saada mahdollisimman suuri osuus juurikin sinne varsinaiseen työhön, esimerkiksi nuorten metsien käsittelyn rästien hoitamiseen. Kiitänkin ministeriä ja hallitusta, että nämä muutosehdotukset ovat nyt tulleet ja menevät rivakasti varmaan tässä talossa läpi ja viedään lainsäädäntöä oikeaan suuntaan.

18.16 Antti Rantakangas kesk: Arvoisa puhemies! Suomi on metsänhoidollisesti kyllä menestystarina. Meillä 1950-luvulla metsät kasvoivat noin 50 miljoonaa kuutiota vuodessa, ja tällä hetkellä se kasvu on 110 miljoonaa kuutiota vuodessa, ja hyvin merkittävä osa tässä kasvun lisäyksestä on ollut näillä metsänhoidollisilla toimenpiteillä. Kun on tehty uudishakkuita, on kylvetty tai istutettu, sitten on tehty taimikon hoitoa, nuoren metsän hoitoa ja niin edelleen. On rakennettu metsäteitä, on tehty kunnostusojituksia ja niin edelleen. Eli voi sanoa, että me olemme maailman mittakaavassakin hoitaneet erittäin hyvin metsäsektorin toimintaedellytyksiä. Nämä luvut puhuvat puolestaan. Niin kuin täällä kollegat totesivat, metsäsektorin merkitys myöskin tulevaisuudessa näyttää vain kasvavan ja vahvistuvan, elikkä biotalous kokonaisuutena on vahvin menestyksen tekijä Suomelle jatkossakin.

On hyvä asia, että tätä säästöjen keventämistä, digitalisaatiota ja byrokratian purkua toteutetaan hallitusohjelman mukaan kaikilla sektoreilla. Kemera-lakiin tehtävät muutokset omalta osaltaan nopeuttavat päätöksentekoa ja maksatusta ja tuovat sitten tätä tekniikkaa kaikkien ulottuville. Tämä järjestelmä on siis hyvä perustaltaan, ja nyt tällä lainsäädännöllä parannetaan sitä. Mitä tulee sitten uuteen järjestelmään, niin on selvää, että panostaminen myöskin tukitoimien osalta metsäsektorille tuo kyllä ne moninkertaisina takaisin kan-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

santalouteen työpaikkojen muodossa, verotulojen muodossa ja kaikella tavalla hyvinvoinnin muodossa. Eli sitä metsätalouden edistämistä tarvitaan myöskin tulevaisuudessa. Mikä se järjestelmä sitten onkin, niin mahdollisimman kannustava sen pitäisi olla.

18.18 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jäi vielä sanomatta se, että tämä kehitys, jossa mennään tällaiseen automaattiseen tuenmyöntämismenettelyyn, on aivan luonnollinen kehityssuunta metsäasioissakin, koska lähes kaikilla metsätiloilla on metsäsuunnitelma ja nykyisin pystytään näkemään kuviotiedoista jo aika pitkälti, ihan tietokoneen kuvaputkelta, minkälaisesta metsästä on kysymys ja voidaanko sellaiselle kohteelle mainittu tuki myöntää. Kun tämä digitalisaatio kerran on tässä maassa edennyt ja sitä tuetaan vahvasti muun muassa hallituksen tärkeänä linjauksena, niin siinäkin mielessä tämä uusi lakiesitys on erittäin hyvä. Ja kun katsoo noita rahamääriä, mitä Kemeraa kautta Suomen metsiin on käytetty — hieman yli 50 miljoonaa euroa vuosittain menee rahaa, josta taimikon ja nuoren metsän hoitoon käytetään se kaksi kolmasosaa — niin huomaamme sen, että loppujen lopuksi kovin isoista rahoista ei ole kysymys, mutta kun Suomen metsät ovat Suomen kansatalouden kannalta äärimmäisen tärkeä asia, niin on erittäin hyvä asia, että tämä byrokratia on purettu ja saadaan se rahamäärä käytettyä yhä tehokkaammin siihen kenttätöihin, mikä on se kaikkein tärkein. Kun metsät on saatu kuntoon, ne kasvavat paremmin ja tuottavat hyvinvointia, huom., tuleville sukupolville. Tämän päivän työ on vasta työtä tuleville sukupolville.

18.19 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Rantakankaan innoittamana vielä käytän toisen puheenvuoron siitä, miten metsäpolitiikan tulee olla pitkäjänteistä ja ylisukupolvista. Silloin kun päätöksiä tehtiin kymmeniä vuosia sitten, silloin luotiin pohja sille, että meidän hiilensidontamme on tänä päivänä se, mitä se on. Jos silloin metsien kasvuun ja hoitoon ei olisi panostettu, se ei olisi tänä päivänä sellaista kuin se nyt on. 70-luvun alussa meidän metsissämme oli puustoa 1,5 miljardia kuutiota ja nyt sitä on 2,5 miljardia. Eli valtavasti on tullut kasvua lisää siitä huolimatta, että olemme koko ajan käyttäneet metsiä entistä enemmän, ja Kemera on osaltaan aikaansaanut sen, että sitä kasvua on tullut.

Meidän tulee jatkossa yhä enenevässä määrin panostaa siihen, että etenkin sinne metsänhoidon alkupäähän on kannustimia tulevaisuudessakin. Niistä tuloksista ei ehkä oman sukupolven aikana pääse välttämättä edes nauttimaan, mutta kuten tämän puheenvuoron aloitin, metsätalous on ylisukupolvista toimintaa.

18.20 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että Suomi elää pitkälti metsistä ja metsänhoitoa tarvitaan, jotta metsät tuottavat hyvin, mutta samanaikaisesti me tiedämme, että myös metsän monimuotoisuudesta on syytä pitää huolta, ja sitä ei voi tehdä vain suojelulla, vaan siinä on myös ratkaisevassa osassa se, miten niin sanottuja talousmetsiä käsitellään.

Tietysti tässä lainsäädännössä nyt mietitään lähinnä sitä, miten Kemera-tukien hallintointia voidaan keventää, miten voidaan hyödyntää digitalisaatiota siinä, että näistä rahoista ei menisi hallintoon niin suurta osaa vaan saataisiin mahdollisimman paljon kentälle niihin hoitotöihin, mutta sitten jatkossa, kun mietitään, miten näitä Kemera-tukia tulisi kehittää, olisi tärkeää suunnata niitä sentyyppisiin toimenpiteisiin, joilla voimme varmistaa myös talousmetsien monimuotoisuutta. Esimerkiksi tämän eri-ikäisrakenteisen kasvatuk-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

sen, joka nyt on selvästi lisääntymässä ja johon on paljon kiinnostusta, siirtymävaiheen toimenpiteisiin olisi syytä jatkossa myös kohdistaa riittävä määrä tästä Kemera-tuesta.

18.22 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On juuri näin kuin edustaja Mikko-nen totesi, että metsillä on iso merkitys Suomen aluetalouteen ja koko kansantalouteen. Työllisyysvaikutus on myös aika mittava tuolla maaseudulla. Kuitenkin tämä tuo paljon työtä, ei pelkästään metsänomistajille — kaikki eivät sitä työtä pysty tekemään — vaan myös muille, urakoitsijoille ja niin edelleen.

Tässä esityksessä on minusta erinomaista se, että tässä on vielä otettu metsäteitten tie-verkoston tuki mukaan, eli uuden metsätien rakentaminen ja perusparantaminen. Se on äärettömän tärkeätä tilanteessa, jossa autojen akselipainot kasvavat ja metsäautoteille tulee entistä suurempia rasituksia. Ja tänä päivänä puu liikkuu, ja sen takia on äärettömän tärkeätä, että myös metsäautotieverkosto on kunnossa. Terveyslannoitus näyttää edelleenkin täällä säilyvän, se on erinomaisen hieno asia.

Nyt kun tässä esityksessä lähtökohtana on se, että läpimenoaika näissä käsittelyissä nopeutuisi — nyt se näytti olevan nuoren metsän ja taimikonhoidon osalta semmoinen 32 vuorokautta — niin jos sitä saadaan nopeutettua, niin totta kai se helpottaa, että nopeammin päästään, kun tilanne on päällä, tekemään sitä varsinaista työtä. Tämä on minusta erinomaisen hieno asia.

Kaiken kaikkiaan minä haluan itse vielä painottaa sitä hallinnon merkitystä, kun itsellä-nikin on kokemusta metsäautotien peruskorjauksesta, ja kyllä se hallinnollinen kustannus oli kohtuuton, jos näin sanotaan, ja tähän hommaan pitää kyllä saada jonkunlainen roti. Aivan liian paljon menee — en nyt mainitse nimeä, kuka sitä operoi — mutta on monesti niin, että kohtuullisen yksinkertainen metsäautotien kunnostaminenkin vaatii sitä byrokratiaa ja niin edelleen. Mutta ei se hallinnollinen kustannus voi olla 25—30 prosenttia, kun siellä on niin sanottu valvonta. Saattaa olla, että joku käy kaksi kertaa katsomassa, että hyvältä näyttää, mutta se kustannus on ihan kohtuuton, ja minusta tähän tässä esityksessä varmasti on tarkoitus myös puuttua, ja se on ihan oikeasuuntainen ratkaisu.

18.24 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys koskee Kemera-päätösten automatisointia. Kuten edustaja Ala-Nissilä täällä toi hyvin esille, digitalisaatio, sääntelyn keventäminen ja normien purkaminen tulee tässä kyllä nyt äärimmäisen hyvin huomioitua.

Kun puhutaan automaattisesta päätöksenteosta, niin tähän koskee siis niin sanottuja selviä tapauksia, jolloin hakemuksen ja toteutusilmoituksen seikat ovat tarkistettavissa joko Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä tai viranomaisen tietojärjestelmästä siten, että se tekninen rajapinta tulee siinä katsottua lävitse. Tämä on myöskin yksi sellainen asia, joka nopeuttaa toteutuksen jälkeen maksatusta, ja myöskin metsänomistajan oikeusturva tulee tässä merkittävästi myöskin huomioitua, ja se on hyvin pieni yksittäinen asia tässä lakiesityksessä, mutta tärkeä, kun puhutaan maanomistajien oikeusturvasta. Lisäksi kun ajatellaan sitä, että tämä automaattinen päätöksenteko tehostaa sitä päätöksentekoa, niin se myöskin vapauttaa Metsäkeskuksen resursseja rutiiniluontoisiin tehtäviin, kun niitä muita vaativampia tehtäviä ja asiakaspalvelua kuitenkin kaiken aikaa on.

18.25 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Metsäteollisuus on ollut Suomelle jo vuosikymmenet hyvin tärkeä teollisuudenala, ja on tärkeää sekin, että metsäalalla

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

huomataan muutos ja ilmastonmuutoksen torjunta ja se, että metsätuotteista yhä suurempi osa menisi kestävämpiin puutuotteisiin. Yhtä kaikki, tämä laki kestävä metsätalouden rahoituksen muutoksesta on sinänsä tarpeellinen, koska metsien harvennukset on toki pystyttävä tekemään ajallaan ja metsäkoneen kuljettajille saadaan silloin työtä ja saadaan kotimaista puuta liikkeelle, mutta haluan kiinnittää huomiota siihen, että kun kysymyksessä on myös sääntelyn keventäminen, digitalisaatio ja normien purku, niin on todella keskeistä, että otetaan huomioon luonnon monimuotoisuus ja sen suojelu. Esimerkiksi talousmetsissäkin voi olla arvokkaita luontokohteita, jotka pitää suojella metsänhoidollisilta toimenpiteiltä, ja sitten toisaalta luonnon monimuotoisuuden vaaliminen edellyttää sitä, mistä jo edustaja Mikkonen tuossa edellä puhui, että myös talousmetsissä käytetään entistä enemmän pehmeämpiä metsänkäsittelymenetelmiä, jatkuvaa kasvatusta, että on eri kokoisia, eri lajeja olevia puita metsässä, ja tällainen ympäristö tarjoaa paljon monimuotoisemman ympäristön eläimille.

Tässä hallituksen esityksessä on syytä tarkastella huolella, että luonnon monimuotoisuus on näiltä osin otettu kunnollisesti huomioon. Toisaalta nostaisin vielä keskusteluun senkin seikan, että Suomessahan on erittäin paljon ojitettuja, kituliaita metsämaita, joiden puun tuotto on todella heikkoa mutta jotka voitaisiin ennallistaa takaisin suoluonnoksi, joka niin ikään on hyvinkin uhanalaista tällä hetkellä Suomessa. Miten ministeri näkee: voiko tämän lain avulla myös tehdä tällaisten kitulaiden, ojitettujen metsäpohjien ennallistamista niin, että saadaan ekologiset systeemit palautettua luonnontilaan?

18.28 Anne Kalmari kesk: Rouva puhemies! Metsäluonnonhoito ja biologisen monimuotoisuuden ylläpitäminen toki ovat myös Kemera-rahoituksen asioita, ja niistä on huolehditu ja tullaan huolehtimaan. On erittäin tärkeää, että vihreätkin nyt lähtivät kannustamaan sitä, että metsiä hoidetaan. Olen ollut vähän huolissani siitä, kun välillä tuntuu, ettei ikään kuin ymmärretä, että tukkipuuta ei kasva, jos metsiä ei harvenneta, ja on jotenkin vähätelty kuitupuun merkitystä. Se on aivan selvä asia, että kun puu kaadetaan, niin sieltä tulee eri osia. Keskimäärin 60 prosenttia menee sinne tukkiosioon ja 25 kuituun ja sitten loppu energiaan. On ihan järkevää, että me käytämme ne kaikki puun osat ja myös hoidamme metsiä eri kasvuvaiheissa, että saamme sitä tukkipuuta. Mielestäni aina, kun käytämme uusiutuvia tuotteita fossiilista alkuperää omaavien tuotteiden sijaan, teemme ekoteon. Mielestäni oli todella hienoa kuulla tämä edustaja Karimäen puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annan puheenvuoron vielä edustaja Mikkoselle ja sitten ministerille, ja sitten me joudumme lopettamaan aikapulan vuoksi.

18.29 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Haluan edustaja Kalmarille sanoa, että hänen käsityksensä siitä, että vihreät eivät ymmärtäisi sitä, miten metsätaloudella on suuri merkitys, on kyllä väärä. Kyllä me sen hyvin tiedämme. Itsekin tulen Suomen metsäpääkaupungista Joensuusta, sieltä metsien keskeltä, ja aivan varmasti käsityksemme on yhtäläinen siinä, että metsiä tarvitaan — puu on hyvä, uusiutuva luonnonvara — mutta toki me olemme korostaneet paljon sitä, että metsän käsittelyssä täytyy huomioida monimuotoisuuden ylläpito, koska tiedämme, että Suomen uhanalaisista lajeista valtaosa on nimenomaan metsälajeja. Ja kuten tuossa äsken jo totesin, pelkällä metsien suojelulla emme voi taata tätä monimuotoisuutta, vaan se tarkoittaa myös sitä, että metsän käsittelyssä on huomioitava metsien lajisto ja taattava sen elinmahdollisuudet. Ja toisaalta olemme korosta-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

neet sitä, että kun puuta käytetään, niin se kannattaa käyttää ennen kaikkea sen tyyppisesti, että se hiilivarasto säilyy: kestäviin tuotteisiin, pitkälle jalostettuihin tuotteisiin, jotta saamme siitä myös paremman arvon ja sitä kautta vientituloja. Nämä ovat semmoisia asioita, mistä me olemme pitkään puhuneet, ja uskon, että meillä on hyvin samantyyppinen käsitys. Minusta tästä ei kannata nyt mitään vastakkainasettelua ryhtyä rakentamaan.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoro ministeri Leppä, 2 minuuttia.

18.31 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitos asiantuntevista puheenvuoroista, mitä äsken kuultiin. On selvää, että digitalisaatio, automatisointi, sujuvoittaminen tuo tullessaan myöskin sen tavoitteen, mikä useimmassa puheenvuorossa oli, eli sen, että niitä varattuja varoja yhä enemmän päätyy nimenomaan siihen aitoon, oikeaan käytännön metsänhoitotyöhön. Sitähän tämä myös tarkoittaa. Sen lisäksi, että se on helpompaa ja nopeampaa, sen lisäksi se vie ne rahat siihen oikeaan suuntaan, mihin ne on tarkoitettukin. Se on selvä asia.

Metsäsektorin merkitys korostuu, se on ihan selvä asia. Näin tulee varmasti myös tapahtumaan. Se, että me pystymme luopumaan fossiilisista raaka-aineista yhä enemmän, on osa meidän ilmaston ja ympäristön tilan kohentamista.

Monimuotoisuudesta on pidettävä huolta, se on ihan selvä, niin talousmetsissä kuin muuallakin. Meillä on monia hankkeita: on monimetsää, on metsoa, on riistametsää, on kosteikkoja ja niin edelleen ja niin edelleen.

Ja kun Metsäkeskuksella on käytettävissään tässä automaattisessa järjestelmässä myös kaikkien muiden hallinnonalojen tiedot ja ne automaattisesti vertautuvat keskenään, niin jos siellä havaitaan, että se hanke, jota Kemera koskee, on sellaisella alueella, että siellä on merkittäviä alueita ja erityiskohteita, niin silloin se siirretään automaattisesti manuaaliseen käsittelyyn. Eli tällä halutaan varmistaa se, että täällä ei tapahdu sitä, että automaattisesti joitakin alueita, jotka ovat meille erityisen arvokkaita, jopa tuhoutuisi sen myötä. Se on ihan selvä asia.

Täällä tuli myös se havainto, että tässä on myöskin suuntaviivoja seuraavan Kemeran, uuden Kemeran rakentamiseen, joka on entistä sujuvampi. Ja on varmaan näin, että ehkä pitää joiltakin osin niiden kitualiaiden alueiden asioita arvioida uudelleen.

Ja ihan vihonviimeiseksi asiaksi, arvoisa puhemies, kannustan käyttämään Kemeran varoja. Niitä on vielä runsaasti tällekin vuodelle jäljellä, ja meillä työtehtäviä metsissä riittää. Nyt kaikki tehdään töitä sen eteen, että niitä haetaan sieltä ja laitetaan sitten taimikoita ja muita alueita kuntoon. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulaiksi sekä laeiksi sosiaalihuoltolain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 159/2018 vp

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan 1 tunti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 10. asiakohtaan.

Avataan keskustelu. — Ministeri Saarikko, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.34 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan vihdoin säädettäväksi uusi vammaispalvelulaki vuosien valmistelun, yhteistyön ja ponnistelujen jälkeen. Uudessa laissa sovitetaan yhteen nykyiset vammaispalveluja ja kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevat lait, niin kutsutut nykyiset vammaispalvelu- ja kehitysvammalaki. Laki täydentäisi yleisiä kaikille tarkoitettuja sosiaalipalveluja, joista puolestaan säädetään sosiaalihuoltolaissa. Kuten tähänkin asti, vammaisten henkilöiden terveydenhuoltoon sovellettaisiin terveydenhuoltolakia.

Esityksen tavoite on turvata vammaisille henkilöille yhdenvertaiset palvelut ja vahvistaa heidän itsemääräämisoikeuttaan ja osallisuuttaan. Esityksellä toteutettaisiin myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan vammaissopimuksen ja lapsen oikeuksien sopimuksen periaatetta. Lain lähtökohta on ei niinkään ihmisen diagnoosi, sairaus, vamma tai muu lääketieteellinen määritelmä, vaan ennen kaikkea aito palvelujen tarve. Kuten nykyäänkin, esityksen mukaiset palvelut ovat siis erityispalveluja, jotka turvattaisiin vammaisille henkilöille yksilöllisen tarpeen mukaan, jos muuhun lakiin perustuvat palvelut eli esimerkiksi yleiset sosiaalihuoltolain palvelut eivät ole riittäviä tai sopivia.

Arvoisa puhemies! Laissa ei ole määritelty vammaiselle ihmiselle ylä- tai alaikäraja. Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden tulisi toteutua suhteessa muihin samassa elämänvaiheessa oleviin. Iäkäs henkilö voisi saada vammaispalvelulain mukaisia palveluita, jos sosiaalihuoltolain palvelut eivät ole riittäviä. Iäkkäiden henkilöiden palveluissa olisi otettava huomioon myös vanhuspalvelulaki ja sen säännökset iäkkään henkilön palvelutarpeisiin vastaamisesta sekä iäkkäiden palveluiden toteuttamisesta ja laadusta.

Arvoisa puhemies! Itsemääräämisoikeudesta ja osallisuudesta tässä laissa: Vammaisen henkilön osallistuminen, kuuleminen ja osallisuus ovat keskeisiä palvelujen tarvetta arvioitaessa, suunniteltaessa ja palveluja käytännössä toteutettaessa. Tätä jo olemassa olevaa sääntelyä täydennetään tässä esityksessä samalla myös sosiaalihuoltolain muutoksilla, jotka koskisivat palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaika, toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja sekä asiakassuunnitelman sisältöä.

Subjektiiiviset oikeudet säilyvät tämän esityksen myötä suurimmassa osassa palveluita. Vammaisen henkilön osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja välttämätöntä huolenpitoa turvaavat palvelut säilyisivät vahvoina subjektiivisina oikeuksina. Näitä olisivat asumisen tuki, joka vastaisi nykyisten lakien asumisen palveluja, sekä tuki esteettömään asumiseen eli niin kutsutut asunnon muutostyöt, henkilökohtainen apu ja liikkumisen tuki eli nykyiset kuljetuspalvelut. Subjektiiivisia oikeuksia olisivat myös uudistuksessa vahvistuvat valmen-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

nus ja tuki sekä lyhytaikainen huolenpito ja päiväaikainen toiminta sekä niihin kuuluvat tarpeenmukaiset kuljetukset. Näitä palveluja saisi jatkossa useampi eri tavoin vammaisen henkilö kuin tänä päivänä.

Asumiseen liittyen, arvoisa puhemies, erityisesti itsenäistä asumista tuettaisiin erilaisin kotiin tuotavin palveluin. Vammaisen henkilön tulisi ensisijaisesti voida asua itse valitsemassaan asunnossa. Tuen kokonaisuus määriteltäisiin vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaan. Säännöksen perusteella apua ja tukea annettaisiin päivittäisiin toimiin, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä osallisuuden, kommunikoinnin ja myös perhe-elämän mahdollistamiseen. Vammaisten lasten perheet saisivat kotiin apua, joka mahdollistaisi lapsen kotona asumisen vaativassakin tilanteessa. Tätä voitaisiin tukea esimerkiksi järjestämällä lapselle hoitaja kotiin.

Henkilökohtaisesta avusta totean, että palveluilla tuettaisiin vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta ja omia valintoja nykyistä lainsäädäntöä vastaavalla tavalla. Nykyiset henkilökohtaisen avun eri toteuttamistavat säilyisivät, mutta työnantajamallista säädettäisiin kuitenkin nykyistä tarkemmin. Se edellyttäisi vammaisen henkilön suostumusta ja riittävää selvitystä maakunnan liikelaitokselta työnantajan velvollisuuksista ja vastuista. Jatkossa kukaan ei voi joutua henkilökohtaisessa avussa työnantajaksi vastoin tahtoaan.

Liikkumisesta. Laissa liikkumiseen linjataan lisää vaihtoehtoja ja joustavuutta. Kuljetuspalvelujen sijaan vammaisen henkilö voisi tietyin edellytyksin saada käyttöönsä myös auton. Kuljetuspalveluja voitaisiin myöntää muihin kuin työ- ja opiskelumatkoihin kilometrimääräisesti kunta- ja maakuntarajoista riippumatta. Lisäämme siis sujuvuutta ja arkielämäisyyttä, oman elämän hallinnan kokemusta. Mainittuja kuljetuspalveluja voitaisiin myöntää kuukauden sijaan enintään yhden vuoden aikana käytettäväksi.

Uutena asiana korostuu laissa valmennus ja tuki, jonka palvelua annettaisiin vammaiselle, hänen perheelleen tai muulle läheiselle elämänmuutostilanteissa ja eri taitojen oppimisessa. Esimerkiksi itsenäistyvää nuorta tai vammautunutta henkilöä tuettaisiin palvelun kautta itsenäiseen asumiseen ja liikkumiseen.

Lasten näkökulmasta ja heidän perheidensä osalta oleellista on maksuttoman varhaiskasvatuksen rooli valmennuksena ja tukena nykyistä laajemmin. Nykyisin maksuton varhaiskasvatus on kuulunut vain kehitysvammalain soveltamisaloihin kuuluviin lapsiin, ja muut perheet ovat maksaneet normaalin asiakasmaksun. Jatkossa palvelua järjestettäisiin niille eri tavoin vammaisille lapsille, joilla palvelutarpeen arvioinnin perusteella olisi välttämätön tarve varhaiskasvatukseen nimenomaan osallisuutta edistävänä toimintana. Tämä vaikuttaa siis siihen, miksi tässä samassa yhteydessä muutamme nyt myös varhaiskasvatuslakia.

Uutena painotuksena myös päiväaikaisen toiminnan osuudesta palvelu mahdollistaisi osallisuuden toteutumisen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vaativaa sosiaalisen vuorovaikutuksen ja osallisuuden turvaa, toimintakykyä ylläpitävää palvelua. Palvelu vastaisi pääosin nykyistä vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa ja vastaavaa toimintaa, jota nyt järjestetään kehitysvammalain nojalla, mutta se sisältäisi lain nojalla jatkossa myös kuljetukset.

Palvelujen maksuttomuus. Vammaispalvelut säilyisivät pääosin maksuttomina vastaavasti kuin nykyisessä lainsäädännössä. Maksuttomista palveluista säädetään asiakasmaksulainsäädännössä, joka on niin ikään tulossa uutena lakina tänä syksynä eduskuntaan.

Tässä uudistuksessa, arvoisa puhemies, ei ainoastaan yhteensoviteta kahta lakia, vaan tavoitteena on uudistaa ja ajantasaistaa lainsäädäntöä, laittaa se sopivaksi nykyiseen palve-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

lujärjestelmään ja erilaisten vammaisten ihmisten tarpeisiin. Tähän liittyy tietysti samalla myös joidenkin palveluiden kustannusten kasvua sekä vastaavasti hallitusohjelman mukaisia säästötavoitteita liittyen kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsintaan, joita jo useampi hallitus on tavoitellut. Säästötavoitteesta huolimatta esityksessä on säilytetty uudistuksen keskeiset tavoitteet yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja palveluiden saamisesta tarpeen mukaan.

Alkuperäisestä säästötavoitteesta, joka oli hallitusohjelmaneuvoitteluiden pohjalta yli 60 miljoonaa euroa, on tingitty paljon. Esityksestä on poistettu sellaiset säästötoimenpiteet, jotka olisivat asiakkaiden näkökulmasta heikennyksiä. Uudistuksen arvioidaan vähentävän julkisen talouden menoja kuntien toiminnasta käytännössä 15,3 miljoonaa euroa. Näiden muutosten on valmistelussa arvioitu tapahtuvan siten, että ne eivät heikennä palveluja, ne ainoastaan ikään kuin muuttavat tapaa, jolla palvelut järjestetään. Kotona asumisen tukemiseen, henkilökohtaiseen apuun, valmennukseen, lyhytaikaiseen huolenpitoon ja päiväaikaiseen toimintaan sitä vastaavasti kohdennetaan lisää voimavaroja. Valtio lisää maakuntien rahoitusta 6,5 miljoonalla eurolla suhteessa nykytilaan. Kelan menot vastaavasti lisääntyisivät 4 miljoonaa euroa avohoidon lisääntymisen vuoksi.

Aiemmin on esitelty laki liittyen invalidivähennyksistä luopumiseen ja niiden varojen kohdistamisesta vammaispalvelujen kehittämiseen. Nuo rahat on nyt kohdennettu tämän lain muutoksissa. Invalidivähennyksen poistosta saatava valtion ja kuntien verotulojen lisäys, arviolta noin 26 miljoonaa, kohdennetaan vammaispalvelujen uudistamiseen ja tämän muun säästötavoitteen saavuttamiseen. Näin on voitu vähentää vammaispalveluihin kohdistuneen säästön tarvetta.

Totean vielä, arvoisa puhemies, että tällä vammaispalvelulalla on yhteys valmisteltavana olevaan asiakas- ja potilaslakiin, niin kutsuttuun IMO-lakiin, jota sitäkin on tehty vuosia. Siihen tulisivat sisällyttämään nykyiset kehitysvammalain säännökset tahdosta riippumattomasta erityishuollosta ja rajoitustoimenpiteistä. Myös valmisteltavana olevassa uudessa asiakasmaksulaissa on vammaispalvelujen kannalta merkittäviä säännöksiä. Tavoitteena on, että tämä uusi vammaispalvelulaki tulisi voimaan ja vammaispalvelujen järjestämisvastuu siirtyisi kunnilta maakunnille 1.1.2021 samaan aikaan sote-uudistuksen tullessa voimaan. Tämä laki on siis kytköksissä sote-uudistukseen, kuten tietysti monet muutkin sisältölait, jotka tulevat muuttumaan sote-uudistuksen maailman mukaisesti vahvemmille järjestäjävastuuharteille.

Arvoisa puhemies! Tätä esitystä on odotettu pitkään, ja haluan lausua lämpimät kiitokset yhteistyökumppaneille, erityisesti vammaisjärjestöille, jotka ovat antaneet tinkimättömän panoksensa, samoin kuin kokemusasiantuntijat lain valmistelussa. Uuden lainsäädännön avulla vammaiset henkilöt pääsevät entistä enemmän mukaan yhteiskuntaan ja voivat toimia itsenäisesti siihen tarvittavan tuen avulla. Tämä noudattelee YK:n vammaisoikeuksien sopimuksen periaatteita vahvasti.

Haluan myös todeta, että tämä oli myös selvitysmies Kalle Könkkölän tavoite, kun hän vuonna 2016 teki ehdotuksensa valmistelun tueksi. Tällä esityksellä Sipilän hallitus kunioittaa samalla myös Kalle Könkkölän arvokasta elämäntyötä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avataan keskustelu, halutaanko debattia? — Avataan debatti. Ne edustajat, jotka haluavat käyttää debatissa puheenvuoron, painavat V-painiketta ja nousevat seisomaan.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

18.44 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Arvoisa ministeri, olen todella iloinen, tässä esityksessä on paljon hyviä parannusehdotuksia. Erityisen iloinen olen muun muassa siitä, että tämän henkilökohtaisen avun järjestämistapoja vahvistetaan ja ketään ei voi enää pakottaa työnantajaksi, että tämäkin tältä osin selkeytyy. Ja toinen asia, joka on erittäin positiivinen, on tämä, että maksutonta varhaiskasvatusta osana valmennusta ja tukea saivat jatkossa yhdenvertaisesti kaikki ne vammaiset lapset, jotka tätä tarvitsevat.

Toisaalta kannan sitten myös huolta siitä, että samanaikaisesti tässä lakiesityksessä heikennetään subjektiivisia oikeuksia ja oikeusturvaa. Tämä liittyy sitten tähän subjektiiviseen oikeuteen valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka edellyttäisi valituslupaa. Ja kuten me tiedämme, usein korkein hallinto-oikeus on turvannut vaikeasti vammaisten ihmisten oikeusturvan viime kädessä, ja nyt tältä osin tämä tulee heikkenemään. [Puhemies koputtaa] Kysyisin teiltä: miksi tämä heikennys tähän lakiin tuli?

18.46 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, kiittelen minäkin tätä lakiesitystä ja kiitän myös vihreiden puolesta kauniista sanoistanne rakkaan kollegamme Kalle Könkkölän muistoksi.

Minulla olisi muutama kysymys liittyen tähän lakiesitykseen. Tässä lausunnonantajat ehdottavat muutamia parannuksia. He katsovat esimerkiksi, että myös henkilöillä, jotka eivät pysty määrittelemään tarvitsemansa avun sisältöä ja toteuttamistapaa, tulisi olla oikeus henkilökohtaiseen apuun ja myös he tarvitsevat siinä neuvontaa, koska täällä laissa sanotaan, että henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa. Kiinnostaisi kuulla, miten ministeri ajattelee tästä palautteesta. Samoin useat lausunnonantajat katsovat, että vammaisen henkilön asumisen omassa yksityiskodissa tulisi olla aina ensisijainen vaihtoehto. [Puhemies: Aika!] Tämän turvaamista ehdotettiin vahvistettavaksi säännöksissä. Olisin kysynyt ministeriltä: miten suhtaudutte tähän?

18.47 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan erinomaista, että vammaispalvelulain uudistamisen yhteydessä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 13 §:ään lisätään nyt uusi momentti, joka takaa sen, että päivähoito on maksutonta lapselle, joka osallistuu varhaiskasvatukseen osana vammaispalvelulain 7 §:ssä tarkoitettua valmennusta ja tukea. Tämän on arvioitu tuovan erityislasten perheille noin 1,6 miljoonan euron säästön varhaiskasvatuksen asiakasmaksuissa. Tämä on todella hieno muutos, ja kiitos siitä ministerille. On muutoinkin erinomainen asia, että tämän vammaispalvelulain lähtökohtana on vammaisten henkilöiden erityispalvelujen säilyttäminen maksuttomina. Kiitos siitä.

18.48 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uutta vammaispalvelulakia on kauan odotettu. Kiitos ministerille, että saimme tämän käsittelyyn, ja kiitos myös arvostuksestanne Kalle Könkkölän elämäntyölle.

Tämä on hyvin laaja laki, ja tässä on paljon asioita. Minusta nämä kuljetuspalvelumuutokset vaikuttivat järkeviltä, koska nykyinen käytäntö, että on vain 18 matkaa kuukaudesta, on aivan liian vähäinen. Vammaisille henkilöille on turvattava hyvät palvelut ja osallisuus kaikissa tilanteissa, olivat he sitten henkilökohtaisen avustajansa työllistäjinä itse tai toisaalta sitten saivat nämä palvelut kunnalta tai ilmeisesti maakunnalta tämän esityksen

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

mukaan. Kysyisin oikeastaan tähän liittyen: toimiiko tämä laki myös siinä maailmassa, että meille ei tulekaan heti maakuntia? Tällä lailla on kova kiire, ja tätä on kauan odotettu, että saataisiin parannusta vammaisten palveluihin.

18.49 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn myös näihin kiitoksiin lain lähtökohdista liittyen osallisuuteen, itsemääräämisoikeuteen, YK-sopimukseen ja niin edelleen. Tätä lakia on tosiaan vuosia sekä toivottu että valmisteltu, ja hyvä, että olemme tässä. Varmasti kaikki täällä läsnä olevat yhtyvät ja yhteiskunta laajasti yhtyy tähän Kalle Könkkölän elämäntyön kunnioituksen henkeen ja tavoitteeseen.

Kun keskustelin järjestöjen kanssa vähän näitten lausuntojenkin pohjalta, niin tuntui, että kaksi asiaa sieltä nousee oikein erityisesti. Toinen on sellainen, mihin me emme voi lainsäädännöllä vaikuttaa mutta keskustelulla kyllä, ja se on kyllä edelleen nämä asenteet. Ehkä hämmäntävää kuitenkin on, että meidän yhteiskunnan suurin ongelma tuntuvat olevan yhteiskunnan sisältämät asenteet. Puhun niistä vähän tarkemmin sitten puheenvuorosani esimerkkien kautta. Mutta sitten toinen on tämä jo edustaja Kiljusen nostama KHO:n rooli jatkossa. Mielelläni olisin, jos ministerillä on siihen vielä mahdollisuus ja hetki aikaa, vähän kuullut tätä avausta, miksi nyt päädyttiin tähän esitykseen, johon päädyttiin. Siitä on tosiaan kumpaankin suuntaan näkökulmia, mutta aika monet tuntuvat olevan tästä valitusasiasta kuitenkin nyt huolissaan. — Kiitos.

18.50 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin yhdyn kiitoksiin siitä, että vammaisten henkilöiden osallisuus ja itsemääräämisoikeus on nostettu tässä laissa tämän päivän vaatimusten tasolle ja ylipäätään laki ei lähde enää lääketieteellisestä diagnoosipohjaisesta käsityksestä vaan ihmisen yksilöllisyydestä.

Tässä on useitakin muutoksia, joista varmaan matkan varrella tekee mieli kysyä, mutta tässä kohtaa kiinnittäisin huomiota asiakasprosessiin, jossa olette esittämässä uutta asiakassuunnitelmaa, joka kattaisi vammaisen henkilön tarpeet ja laadittaisiin sitten maakuntatasolla. Se on varmasti erittäin tarpeellinen ja hyvä. Kysyisin siitä, miten ollaan aikeissa turvata se, että sosiaalihuollon viranomaisten tuleva osaaminen on riittävällä tasolla kaikissa maakunnissa, jotta tätä voidaan edistää.

Ihan viimeisenä haluaisin todeta, että hienoa, että olette turvanneet vammaisen henkilön työnantajamallin mutta tuoneet siihen rinnalle vapaaehtoisuuden, joka mahdollistaa yksilöllisyyden ja joustot. — Kiitos.

18.51 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kysyisin vielä toisesta ongelmasta, joka on noussut täällä esille. Se on tämä asiakkaan oikeusturva kilpailutilanteessa. Sitä ei ole vielä kukaan pystytty ratkaisemaan tässä tilanteessa. Meillä on myös tähän liittyen kansalaisaloite, joka liittyy hankintalakiin. Nyt kysyisin ministeriltä tästä kansalaisaloitteesta Ei myytävänä ja sitten toisaalta tästä laista, jossa meillä olisi jo ollut mahdollisuus puuttua niihin ongelmiin, joita kansalaisaloite on nostanut. Monet järjestöt ja vammaisjärjestöt ja eri tahot ovat nostaneet esille, että hankintalaki ei riittävän hyvin huomioi vammaisten ihmisten oikeusturvaan liittyviä kysymyksiä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Saarikko, vastauspuheenvuoro, 2 minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

18.52 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Minusta tämä keskustelu kuvastaa hienolla tavalla sitä yhteistä näkemystä siitä lain valitusta pääperiaatteesta. Se on ensinnäkin yhdenvertaisuus, joka tarkoittaa sitä, että suhteessa nykyiseen kahteen erilliseen lakiin voi löytyä tilanteita, joissa yksittäinen vammaisen kansalainen kokee, että tämä muutos heikensi minun asemaani, ja yksittäinen vammaisen, toinen kansalainen, joka sanoo, että tämä laki paransi minun nykytilaani. Mutta sitähan yhdenvertaisuuden tekeminen aina on, sitä, että jos me lähdemme aidosti palveluiden tarpeista emmekä lääketieteellisestä diagnoosista, joka on nyt ollut omiaan luomaan väliinputoajia kehitysvammalain ja vammaislain välille, niin päädytään tilanteeseen, jossa yhdenvertaisuus tarkoittaa aitoa palveluiden tarvelähtöisyyttä. Sinänsä olen ilahtunut siitä, että tämä pääperiaate saa kannatusta, samoin kuin aito palvelujen tarve ja myös laissa tehty euromääräinen punninta siitä, että toisaalle satsaamisen on ikään kuin toiminnallisena muutoksena voitu arvioida tuottavan laskennallisia säästöjä pitkällä aikavälillä, ja lisäksi se eduskuntaan jo tuotu pääperiaate invalidivähennyksen poiston vaikutuksesta, joka tuo palveluiden äärelle enemmän käyttövoimaa niille ihmisille, jotka eniten yhteiskunnan tukea tarvitsevat.

Tämä esitys lähtee siitä, että se astuu voimaan samaan aikaan sote-uudistuksen kanssa, ja on kirjoitettu niitä rakenteita ajatellen. Sosiaalihuollon voimavarat liittyvät oleellisesti myös maakuntauudistukseen. Uskon, että vahvemmillä järjestäjävastuualueilla, joita maakunnat eittämättä ovat vaikkapa pikkukunnan rinnalla, on merkittävä parannus vaikkapa harvinaista sairautta ja vammautumista elävän ihmisen kohdalla, kun sosiaalihuollon voimavarat ovat yhdistettynä laajemmille vastuualueille.

Viimeimmäksi, arvoisa puhemies, totean tästä kansalaisaloitteesta: Eduskunta tekee itsenäiset päätökset, mutta itsekseen olen vastuuministerinä pohtinut, että olisi ehkä luontevaa käsitellä se kansalaisaloite samassa yhteydessä nyt tämän lain kanssa. Se on täysin valiokunnan käsissä ja teidän harkittavissanne, mutta näkisin, että yhteisiä toimijoita, sidosryhmiä ja lain vaikutusarvioita on huomionarvoista pohtia yhtäaikaisesti. Se, että muutos tehtäisiin vain vammaispalvelulakiin, tuottaisi sinänsä sen ristiriidan, että entäpä sitten pitkäaikaisia asumispalveluja hyödyntävät mielenterveys- tai muut pitkäaikaissairaat. Kyse on hankintalain ongelmista muidenkin kuin vammaisten ihmisten kohdalla, ja tässä tarvitaan ennen kaikkea lisää tietoisuutta kilpailuttajille ja osaamista aiheessa.

18.54 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kysyisin vielä yhden kysymyksen, arvoisa ministeri: Viittasitte itsekkin tähän itsemääräämislakiin ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen. Tämä itsemääräämislaki on ministeriössä valmisteilla vielä edelleen, ja olisin kysynyt teiltä sitä, että kun tämä laki on nivottu nyt niin vahvasti näihin kahteen muuhun elikkä itsemääräämisoikeuteen ja siihen lainsäädäntöön sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen, niin mitenkä tämän vammaispalvelulain sitten tässä yhteydessä käy, jos nämä asiat eivät etene toivotulla tavalla, ?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Saarikko, 1 minuutti, vastauspuheenvuoro.

18.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kysymys on siinä määrin tärkeä ja valiokunnan työlle oleellinen, että vastaan siihen mielelläni. Tätä olemme juuri pohtineet. Alkuperäinen ajatus oli tuoda niin kutsuttu IMO eli asiakas- ja potilaslaki samanaikaisesti vammaispalvelulain kanssa. Koska se on perusoikeuksien näkö-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

kulmasta niin haastavaa lainsäädäntöä, että se on jo kertaalleen viime vaalikaudella törmännyt perustuslakivaliokuntaan, me tarvitsimme vieläkin aikalisän sen valmistelun äärelä, mutta päätimme, että vammaispalvelulaki ei saa jäädä jumiin sen vuoksi. Koska vammaispalvelulain voimaantulo vuoteen 21 antaa sen riittävän aikaikkunan, että ellei tässä välissä tämä hallitus tuo, niin oletettavaa on, että hallituspohjasta riippumatta itsemäärämis-oikeuslainsäädäntö tänne halutaan tuoda niin ripeästi kuin suinkin mahdollista, koska en ole kenenkään Suomessa nähnyt vastustavan sen lain lähtökohtia, joka selkeyttäisi vaikkapa kaikkein haavoittuvimmissa asemissa olevien ihmisten rajoittamistoimenpiteitä ja samalla toisaalta myös henkilöstön oikeuksia ja velvoitteita näissä hyvin herkissä tilanteissa. Eli lait ovat sidottuina toisiinsa, mutta se ei estä vammaispalvelulain käsittelyä, koska siihen voidaan laatia erillinen voimaannpanolaki, kun niin kutsuttu IMO-laki tänne tuodaan.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt menemme puhujalistaan, edustaja Karimäki.

18.57 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on esitys uudeksi vammaispalvelulaksi. Sen on turvattava hyvä arki ja osallisuus vammaisille ihmisille. Lain on oltava YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen mukainen ja kohdeltava tasaveroisesti eri vammaisryhmiä. On kuitenkin tärkeää, ettei pelkästään vamma määritä palveluja vaan yksilölliset tarpeet.

Välttämättömien palvelujen on oltava maksuttomia. Palvelujen on myös turvattava esteettömyys ja mahdollistettava osallistuminen työhön ja harrastuksiin. Toivoisin lakiin myös vahvemman aseman selkokielellisen kirjallisuuden edistämiseen. Arviolta jopa 650 000 ihmistä tarvitsee selkokieltä.

Vammaisten lasten asema on turvattava laissa. Vammaisten lasten laitosasuminen on lisääntynyt, sillä nyt perheet eivät saa riittävästi tukea ja kotiin vietäviä palveluja. Lapsen paikka ei ole laitoksessa. Vammaisten lasten palveluista on säädettävä laissa. Niille, jotka eivät voi syystä tai toisesta asua kotonaan, tarvitaan kodinomaisia hoivakoteja laitosten sijaan.

Vammaisjärjestöjen Operaatio itsenäinen elämä -hanke korostaa vammaisen omaa toimintakykyä ja siihen liittyvää henkilökohtaista apua. On tärkeää, että henkilökohtaisen avun työnantajamalli on jokaisen sitä toivovan käytössä, ja kunnalta tai maakunnasta on saatava tukea ja apua työnantajavelvoitteisiin. Vammaista avustavien palvelujen on oltava myös yhteiskunnan vastuulla, jos vammaisen toive on, ettei itse halua toimia työnantajana. Jokaisen vaikeasti vammaisen on saatava avustaja päivittäisiin rutiineihin: pukeutumiseen, syömiseen, liikkumiseen, peseytymiseen, harrastuksiin, työhön ja opintoihin. Vammaisen ja hänen läheistensä näkemyksiä ja toiveita palveluista on kuunneltava. Lakiin tarvitaan myös tuettu päätöksenteko vammaiselle, joka tarvitsee apua päätöksentekoon elämän isoissa asioissa.

Ei myytävänä -kansalaisaloite on vielä eduskunnan käsittelyssä. Aloite tarvitsee meidän kaikkien tuen ja suojelun. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, elämän mittaisten asumisen palvelujen tarpeessa olevat, tarvitsevat tutut hoitajat ja turvallisen ympäristön. Ei ole kestävää muutaman vuoden välein kilpailuttaa palveluntuottajaa, jolloin hoitajat vaihtuvat yhdessä yössä. Meidän on saatettava kansalaisaloite voimaan.

Hankintalakiin tarvitaan kirjaus, ettei herkkien vammaisten välttämättömiä palveluja tarvitse kilpailuttaa. Edes EU ei edellytä kilpailuttamista. Henkilökohtainen budjetti vam-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

maisen itsensä käyttöön voi olla ratkaisu, mutta silloinkin on varmistettava, että budjetti kattaa kaikki yksilökohtaiset tarpeet: budjetin on joustettava ja oltava riittävän suuri.

Välttämätön hoiva ja huolenpito ovat tärkeitä, kuin myös ihmisten seura, yhteisöllisyys ja lämpö. Luin juuri kirjan, jossa vaikeasti vammaisen nuoren äiti kertoo kokemuksistaan. Liikuntakyvyttömille nuorille oli tärkeää asua kodinomaisesti, mutta yhdessä. He halusivat yhteisiä ruoka-, kahvi- ja pelihetkiä yhteistilassa ja oman huoneen. Kun yöllä pitää kääntää kylkeä, on hoitajan oltava auttamassa. Tietokoneiden maailma tarjoaa mahdollisuuksia tehdä luovia töitä, tarinoita ja maalauksia, vaikka kädet eivät toimisi.

Meillä on velvollisuus lähimmäisinä varmistaa, että kaikkein heikoimmista huolehditaan. Lain on turvattava vammaisten ihmisten oikeusturva ja subjektiivinen oikeus palveluihin. Meillä on nykyisinkin paljon puutteita palveluissa. Parannuksia tarvitaan muun muassa moniammatilliseen sosiaalitoimintaan ja vammaissosiaalitoimintaan.

Yksi vapautta ja hyvinvointia tukeva elementti on yhteiskunnan tarjoamat kuljetuspalvelut vammaisille soveltuvalla esteettömällä ajoneuvolla. Pitkään voimassa ollut 18 taksimatkaa kuukaudessa on aivan liian vähän. On tärkeää, että kuljetuspalveluiden käyttöalue laajenisi työhön, opiskeluun ja osallisuutta edistävään toimintaan.

Tämä lakikokonaisuus on valtavan suuri. Sen yksityiskohtiin on vielä huolella tutustuttava, mutta jo nyt on selvää, että korjattavaa on. Vammaisjärjestöjen mukaan subjektiivisten oikeuksien oikeusturvaa heikennetään, sillä valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Tätä ei voi hyväksyä.

Uudistuksen alkuperäinen säästötavoite, 61 miljoonaa euroa, on pienentynyt noin 15 miljoonaan euroon. Voidaan silti perustellusti kysyä, miksi kaikkein heikoimmilla olevilta halutaan säästää? Hallitus on kurittanut köyhiä, kuten takuueläkeläisiä, pienituloisia ja paljon lääkkeitä käyttäviä muutenkin. Vammaispalvelulain oikeudenmukainen voimaansaattaminen vaatii pikemminkin lisäresursseja. Uusi vammaispalvelulaki tarvitaan, vaikka hallituksen sote-esitys kaatuisi. Hallitus ennakoi esityksessä maakunnan roolia, mutta vammaisten oikeuksia parantavat palvelut on turvattava nyt.

19.02 Niilo Keränen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on jo eri puheenvuoroissa ja debatinkin aikana tuotu esille yksityiskohtia hallituksen esittämästä vammaispalvelulaista. Oman työurani olen ollut käytännön lääkärinä yli kolme vuosikymmentä, ja valtaosan tästä ajasta olen vastannut alueen kehitysvammaisten ihmisten terveyden- ja sairaanhoidosta. Nimenomaan tätä taustaa vasten ajattelin ottaa esille tästä lakiesityksestä muutamia tärkeitä asioita.

Kuten jo kuultiin, lakiesitys yhdistää aiemman vammaispalvelulain sekä kehitysvammalain. Lain tarkoituksena on saattaa samalle viivalle kaikki erilaisten vammojen rajoittamat ihmiset diagnoosista riippumatta. Edelleen laki tähtää siihen, että nämä erilaiset vammaiset olisivat mahdollisimman yhdenvertaisia kaikkien muiden kansalaisten kanssa niin arkena kuin juhlapäivinä, asumisessa, liikkumisessa, vapaa-ajalla ja tavallisessa elämässä. Erityisen merkittävä lakiehdotuksessa on juuri tuo: jos jokin vamma tai sairaus rajoittaa ihmisen osallistumista elämään ja yhteiskuntaan, yhteiskunta tulee vastaan niin, että vammaiselle tarjotaan maksutta hänen tarvitsemansa erityispalvelut, joiden turvin hän pystyy tavalliseen toimintaan mahdollisimman samalla tavalla kuin muutkin kansalaiset. Tämä koskee esimerkiksi juuri henkilökohtaista avustajaa, josta tässä edellä kuulin.

Arvoisa puhemies! Merkittävää on myös lakiehdotuksen 3 §. Sen 1 momentti alkaa: ”Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteuttamisen seu-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

ranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön kanssa.” Kyseisessä pykälässä ja sen perusteluissa tuodaan esiin se, että vammaisen henkilön mielipide pitää aina ottaa huomioon, kun hänen palvelujaan suunnitellaan. Vammaista henkilöä tulee tukea niin, että mahdollisista kommunikaatiorajoitteista riippumatta hänen mielipiteensä palvelujen järjestämisestä tulee otetuksi huomioon. Uusi laki parantaa siten tältäkin osin vammaisen osallistumista oman elämänsä järjestelyyn.

Lakiesitys poistaa myös käsitteen vaikeavammainen. Nykyisin kyseinen termi ikään kuin jakaa vammaiset ihmiset eri lokeroihin. Uuden lain tarkoitus on, että tässäkin suhteessa diagnoosi taikka vamman laatu ei ole merkitsevä, vaan avun ja tuen tarpeen määrittää juuri tämä yksilöllinen avun tarve.

Arvoisa puhemies! Muutama yksityiskohta.

Vammaisella säilyy edelleen mahdollisuus vapaa-aikana tapahtuviin kuljetuksiin, siis 18 yhdensuuntaiseen matkaan kuukaudessa. Lisäksi laki mahdollistaa esimerkiksi työ- tai opiskelumatkat. Laki tuo vaihtoehdoksi sen, että palvelujen järjestäjä eli maakunta voi antaa vammaiselle käyttöön auton. Uusi laki ei aseta ylä- tai alaikärajaa sille, että vammainen voi saada lainmukaiset palvelut. Siten myös ikääntynyt vammainen saa palvelunsa, kun edellytykset täyttyvät. Kuljetuspalveluihin tulee myös muita vaihtoehtoja.

Lakiin otetaan myös säännökset lyhytaikaisesta huolenpidosta, jolla tuetaan vammaisen perhettä esimerkiksi väsymisen tai jonkun kriisitilanteen jaksamisessa. Lyhytaikainen huolenpito voi olla esimerkiksi kotipalvelua, perhehoitoa, tukihenkilön apua tai asumispalvelua.

Vammaisen valmennuksen tarkoitus on, kuten ministeri tuossa kertoi, vahvistaa vammaisella itsellään olevia vahvuuksia niin, että hän pystyy elämään esimerkiksi entistä itsenäisemmin ja omatoimisemmin. Tähän perustuu myös se, että arvioidaan, että vammaiset ihmiset selviytyvät tulevaisuudessa paremmin ja kenties tulevaisuudessa säästöäkin tulee pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi korostan vielä sitä, että kyseessä ei ole säästölaki vaan jo pitemmän aikaa vireillä ollut uudistus lainsäädännön saattamisesta ajan tasalle.

19.07 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Tämä vammaispalvelulaki ja monet sen esitykset ovat erittäin tervetulleita, ja olen iloinen siitä, että tämä lakiesitys on nyt täällä käsittelyssä, vaikkakin se on sidottu tähän sinänsä nähdäkseni aika epävarmaan sosiaali- ja terveyslain uudistuksen ja maakuntalain toimeenpanon etenemiseen. Mutta pidän tässä lakiesityksessä esitettyjä monia tavoitteita erittäin kannatettavina, ja olen sitä mieltä, että jos sote- ja maakuntalaki kuitenkin ei jostain syystä tällä kaudella tulisi koskaan valmiiksi, niin tämän lakiesityksen sisältämiä monia asioita on syytä kuitenkin edistää. On kuitenkin lisättävä, että lausunnonantajat ovat löytäneet tästä lakiesityksestä monia korjattavia seikkoja, joihin sosiaali- ja terveysvaliokunta joutuu sitten omissa asiantuntija-kuulemisissaan kiinnittämään huomiota ja perehtymään tarkemmin.

Mutta sinänsä pidän erittäin kiitettävänä sitä, että hallitus on vetänyt pois ne megalomaanisat säästönsä, joita vammaispalveluihin alun perin tällä kaudella esitettiin, ja nyt mitaluokka on hyvin paljon pienempi. Pidän hyvänä esimerkiksi sitä asiaa, että invalidivähennys poistamalla on siitä saatavat tulot sitten käytetty vammaisten palveluiden parantamiseksi. Minusta se on ihan perusteltu asia.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Pidän myöskin hyvänä sitä lähtökohtaa, että tässä laissa lähdetään vammaispalveluiden tarvelähtöisyydestä ja siitä, että pyritäisiin nimenomaan vahvistamaan vammaisten henkilöiden osallisuutta ja mahdollisuuksia osallistua ympäröivään yhteiskuntaan, eikä lähtökohtana olisi niinkään lääketieteellinen, diagnoosipohjainen määrittely. Se, että pyritään tukemaan vammaisen henkilön itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeutta, olisi varmasti täällä moneen kertaan mainitun Kalle Könkkölänkin mielen mukainen tavoite ollut. Se, että pyritään noudattamaan YK:n vammaissopimusta ja lapsen oikeuksien sopimuksen periaatetta, ovat niin ikään asioita, joita on ehdottomasti pidettävä tukemisen arvoisina.

Mutta itsellänikin heräsi kysymys siitä, miten on sitten tämän kansalaisaloitteen laita. Meillähän on eduskunnan käsittelyyn tullut tämä Ei myytävänä -kansalaisaloite, joka koskee nimenomaan heikommassa asemassa olevien asumispalveluita ja niiden kilpailuttamista. Pidän itsekin tavoiteltavana sitä, että voisimme käsitellä tämän Ei myytävänä -kansalaisaloitteen jollei nyt tämän lain yhteydessä, niin ainakin hyvin peräjälkeen tämän kanssa. Pidän ehdottoman tärkeänä sitä, että tämä kansalaisaloite saadaan tällä kaudella käsiteltyä, koska se, että vammaiset henkilöt joutuvat vaihtamaan kotiaan kilpailutuksen seurauksena, ei ole missään tapauksessa esimerkiksi edellä mainitun YK:n vammaisoikeuksien sopimuksen mukainen tilanne ja siitä on päästävä Suomessa ehdottomasti eroon.

Myös tässä lakiesityksessä ja sen yhteydessä useat lausunnonantajat katsoivat, että vammaisen henkilön asumisen omassa yksityiskodissaan tulisi aina olla ensisijainen vaihtoehto, ja sen turvaamista ehdotettiin vahvistettavaksi säännöksessä. Samoin ehdotettiin muun muassa, että yhdenvertaisuuden turvaamiseksi on keskeistä huolehtia joukkoliikenteen esteettömyydestä ja että olisi varmistettava, ettei tässä lakiesityksessä mainittu joukkoliikenteen ensisijaisuuden periaate tosiasiallisesti heikennä niiden henkilöiden liikkumismahdollisuuksia, jotka eivät pysty käyttämään joukkoliikennettä.

Pidän tärkeänä myös sitä, että tämän esityksen mukaiset palvelut säilyvät vahvoina, subjektiivisina oikeuksina. Määrärahasidonnaiset palvelut eivät kuitenkaan takaa vammaisten ihmisten tarpeiden mukaisia yksilöllisiä palveluita, ja me tiedämme, että vammaiset henkilöt kuuluvat tämän yhteiskunnan kaikkein köyhimpiin siitä syystä, että useimmat heistä eivät koskaan ole olleet työelämässä eivätkä voi siihen osallistua, joten on hyvin tärkeää pitää kiinni siitä, että palvelut ovat vahvasti subjektiivisia oikeuksia.

Edustaja Karimäki mainitsi omassa puheenvuorossaan selkokielen kirjallisuuden tarpeen, ja itsekin nostaisin sen tässä esille. Meillä on Suomessa jo noin puoli miljoonaa suomalaista, jotka tarvitsevat selkokieltä selvittääkseen arkielämän kielellisistä vaatimuksista, ja pitäisin erittäin hyvänä sitä, että tämän lain yhteydessä edistettäisiin vammaisten henkilöiden mahdollisuutta saada selkokielistä kirjallisuutta ja selvittää selkokielen avulla arjestaan. Vammaisten henkilöiden lisäksi muistisairaat ja ikääntyneet ovat ihmisiä, jotka hyötyvät selkokielestä, ja selkokieli on keino ehkäistä kielellistä syrjäytymistä.

Arvoisa puhemies! Vielä jos on aikaa: Tässä lakiesityksessä ehdotetaan täydennettäväksi sosiaalihuoltolakiin tehtävillä muutoksilla asiakasprosessia, ja tässä yhteydessä on huomattava, että nykyisin lainmukaisia asiakassuunnitelmia ei aina laadita tai ne laaditaan puutteellisesti, mihin esimerkiksi eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota ja todennut, että tässä suhteessa nykykäytännöissä pitäisi pystyä parempaan. Huolelana on muun muassa se, millä tavoin asiakkaan osallisuus hänen omassa prosessissaan varmistetaan, jos asiakassuunnitelmia ei huolella laadita. [Puhemies koputtaa]

Mutta, summa summarum, valiokunnalla riittää tämän lakiesityksen kanssa työtä. Paljon tässä on hyvää, mutta paljon vielä korjattavaa. Kiitän hallitusta tästä esityksestä.

19.15 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! On tosiaan helppo yhtyä siihen yleisarvioon ja kiitokseen siitä, että hallitus on tämän, jo edellisellä kaudella valmisteluun saatetun lain, nyt tuonut eduskuntaan, ja myös toiveeseen, että se ehditään käsitellä. Tämä lähtökohta, jossa lähdetään palvelutarpeesta diagnostiikan sijaan ja erilaisista osallisuuteen, itsemääräämisoikeuteen liittyvistä perusarvoista, on modernin yhteiskunnan ja ehkä sen ihmiskuvankin mukainen, jota haluamme tällaisella lainsäädännöllä myös julki tuoda. Tässä lähetekeskustelussa halusin oikeastaan puuttua kahteen seikkaan, kun en itse kuulu tähän käsittelevään valiokuntaan.

Tässä viimeisen viikon parin aikana itselläni on ollut mahdollisuus tavata sekä Ei myytävänä -kansalaisaloitteen aktiiveja että 80-vuotisjuhlakiertuettaan pitävän Invalidiliiton edustajia, ja näissä keskusteluissa, kun tästä lakiesityksestä on käyty vähän tarkempaa keskustelua, niin edelleen yleiseksi johtopäätökseksi valitettavasti muodostuu se, että ehkä kuitenkin meidän suurin ongelmamme piilee asenteissa, ei ehkä niinkään yksittäisten henkilöiden asenteissa, vaan tällaisessa jonkinlaisessa yleisessä kollektiivisessä asennevammassa, kyvyttömyydessä empatiaan ja asettumiseen toisen, tässä tapauksessa vammaisen henkilön, asemaan, ja tämä näkyy ehkä erityisesti tämmöisenä kollektiivisena viranomaisasenteena. En siis halua syyllistää yksittäistä henkilöä viranomaistehtävää hoitamassa vaan toimijoita, jotka sitten noudattavat tämän salin säätämää lainsäädäntöä erilaisilla tavoilla.

Muutamia esimerkkejä nostaakseni: Tietysti meillä on ollut täällä jo aiemmin käsittelyssä aiemmasta lakimuutoksesta eli taksiuudistuksesta seuranneita tilanteita, jotka ovat olleet täysin kestäättömiä monille vammaisille. Meille on tullut sinällään hieno uudistus, vammaiskortti, mutta sen hakeminen edellyttää henkilökohtaista sähköpostiosoitetta, joka taas saattaa joillekin kyseiseen korttiin oikeutetuille henkilöille olla aika mahdotonta hankkia. Meillä on apuvälinelainausta, joka ei tunnista esimerkiksi kokoonhaittavia apuvälineitä, jotka mahtuisivat henkilöiden omiin kulkuneuvoihin tai autoihin. Sen sijaan halutaan tarjota esimerkiksi sellaisia pyörätuoleja, jotka edellyttävät aina invakuljetuksia, jotka ovat siis sekä yhteiskunnalle kalliimpia että näitten henkilöiden kannalta monimutkaisia, ja niin edelleen ja niin edelleen. No, asenteita me emme tietenkään tässä salissa muuta, mutta me kyllä luomme henkeä, jolla tämä viranomaistoiminta yhteiskunnassa tapahtuu, ja tätä henkeä ehkä toivon myös käsiteltävän tämän lain käsittelyn yhteydessä.

Sitten tietysti toinen taso on lainsäädäntö ja sen toteutuminen. Palaute, mitä täältä järjestökentästä ja aktivisteilta ehkä eniten tulee, on, että meillä on päätöksiä, jotka eivät toteudu. Näistä tietysti kuuluisimpina ja surullisimpina monet kilpailutuksiin liittyvät ongelmat, joita on juuri mainittu ja joita Ei myytävänä -kansalaisaloite omalta osaltaan ja esimerkiksi on pyrkimässä korjaamaan.

Näin ollen, arvoisa puhemies, toivon, kun laki nyt lähtee valiokuntaan, että voisi olla mahdollista, että saisimme tämän lakiesityksen yhteyteen tämän Ei myytävänä -kansalaisaloitteen. On esimerkiksi iso joukko vammaisia ihmisiä, jotka ovat keränneet näitä mikikirjoituksia, joille tämä on todella iso osoitus demokratian toimivuudesta tai toimimattomuudesta. Eli jos me puhumme osallisuudesta ja käsittelemme vammaispalvelulakia ja samaan aikaan jätämme sitten tämän kansalaisaloitteen käsittelemättä, niin se on kyllä viestinä hyvin ongelmallinen.

Sitten kun tässä tullaan lain viimeistelyvaiheeseen, niin tämän yhteiskunnallisen asenneproblematiikan käsittelyä pidän kyllä jossain määrin mahdollisena ja tunnistettavana kuulemisten jälkeen. Eli nyt kun esimerkiksi tehdään täsmennyksiä kuljetuspalveluiden osaan ja näiden tiettyjen kohtien epäselvyyksiä valiokunnassa puretaan, niin ehkä se on

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

juuri se oikea kohta ottaa esiin myös se, että me tunnistamme myös, että tapa, jolla näitä siten viedään toimeen, on mahdollisimman johdonmukainen ja käyttäjän tarpeista lähtevä, kun se kerran on tämän koko lain perushenki. — Kiitos.

19.20 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset edustajakollegat! On aivan erinomaista, että vammaispalvelulain uudistamisen yhteydessä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 13 §:ään lisätään nyt uusi momentti, joka takaa sen, että päivähoito on maksutonta lapselle, joka osallistuu varhaiskasvatukseen osana vammaispalvelulain mukaista valmennusta ja tukea. Tämän arvioidaan tuovan erityislasten perheille noin 1,6 miljoonan euron säästön varhaiskasvatuksen asiakasmaksuissa. Tämä on todella hieno muutos. Varhaiskasvatus on kaikille lapsille hyvä tiedollisten ja toiminnallisten taitojen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen harjoittelupaikka. Täysin maksuton varhaiskasvatus aloitetaan nyt erityislapsista, ja se on aivan oikein. Siitä on hyvä edetä kunnianhimoisesti eteenpäin. On erinomainen asia, että tämän lain lähtökohtana muutoinkin on, että vammaisten henkilöiden erityispalvelut säilyisivät maksuttomina.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaki on aika tuore laki. Se tuli voimaan puolitoista vuotta sitten eli maaliskuussa 2017. Lain 13 §:ssä todetaan, että päivähoitomaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos periminen vaarantaa perheen toimeentulon edellytyksiä. Kaikkiaan 35 709 varhaiskasvatuksen asiakasmaksua, eli siis päivähoitomaksua, päättyi viime vuonna ulosottoon. Epäilen, että suurin osa on lainvastaisesti ulosottoon joutuneita laskuja. Ne ovat kunnan kamreerin, talousosaston, voudille laittamia ilman, että varhaiskasvatuksen virkamies on keskustellut perheen kanssa heidän tilanteestaan ja tehnyt päätöstä maksun alentamisesta tai poistamisesta. On niin rankka juttu, jos lapsiperhe laitetaan ulosottoon päivähoitomaksujen takia, että siihen pitää olla todella hyvät perusteet, jos kunta sen tekee. Ulosottoon laittaminen jos mikä vaarantaa perheen toimeentulon edellytyksiä ja elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Vaikka laki muuttui jo silloin puolitoista vuotta sitten ja nyt me muutamme sitä vielä hiukan paremmaksi, niin ei ulosottoon lähetettyjen varhaiskasvatusmaksujen määrä ole siis juurikaan muuttunut. Ennen lain voimaantuloa vuonna 2016 voudille päättyi 37 792 laskua, ja lain voimaantulovuonna eli viime vuonna määrä aleni vain noin 2 000:lla, eli uudella lailla ei ole ollut merkittävää vaikutusta kuntien toimintaan. Joukossa on varmasti myöskin erityislasten perheitä, jotka ovat muutoinkin kovilla myös toimeentulon osalta, sillä usein erityislasten perheissä toisen vanhemman on tehtävä töissä lyhyempää työaikaa ja näin hän saa myös pienempää palkkaa, jotta perheen arki erityislapsen kanssa saadaan sujumaan. Erityisesti itseäni harmittaa se, jos ihmisille ei kerrota uuden lain tarjoamasta mahdollisuudesta hakea päivähoitomaksun kohtuullistamista tai kokonaan sen perimättä jättämistä. Tähän toivon parannusta ja ministeriöltä sen vahtimista, että kuntien toimintatavat muuttuvat uuden varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain mukaisiksi.

Arvoisa puhemies! Pidän myös erittäin hyvänä tämän vammaispalvelulain 16 §:ää, jossa turvataan vammaiselle liikkumisen tuki niin, että myös oman auton käyttämistä tuetaan. Tapasin tässä vastikään vammaisen nuoren miehen, joka liikkuu pyörätuolilla, ja hän oli aiemmin ollut pelkkien invataksien kyytien varassa. Nyt hän oli saanut tukea oman auton hankintaan, kun hän pääsi tähän henkilökohtaisen budjetin kokeiluohjelmaan, ja hänen hyvinvointinsa oli parantunut aivan merkittävästi. Hän kuvasi elämäänsä sanoen, että hänen vapautensa on lisääntynyt, hän saa itse aikatauluttaa sen, milloin hän lähtee harrastuksiin, kaupungille, käymään asioilla ja niin edelleen. Hänen omatoimisuutensa ja vuorovaikutus

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

toisten ihmisten kanssa oli lisääntynyt. Hän saa nyt tehdä samoja asioita kuin muutkin ihmiset, kuten käydä ostamassa Motonetista moottoriöljyä.

On huomioitava, että vammaisille henkilöille vapaus valita palvelunsa liittyy perustavasti ja laajasti senkaltaisten ihmisoikeuksien toteutumiseen arkielämässä, jotka näyttäytyvät meille muille itsestään selvinä mutta joita heiltä usein puuttuu. Mikäli henkilöllä ei ole vapautta määrittellä itse tarpeitaan tai toteuttaa itseään eikä liioin vapautta tehdä päätöksiä omista palveluistaan, ei voida puhua yhteiskunnallisesta osallisuudesta. Tähän on tulossa nyt tämän lain myötä parannusta. Kiitos siitä.

19.26 Matti Torvinen sin: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen pitkään valmisteleva vammaispalvelulaki on tullut vihdoinkin eduskuntakäsittelyyn. Itselläni on ollut oman lakiasiain toimiston kautta vanhoihin kehitysvammalakiin ja vammaispalvelulakiin liittyviä toimeksiantoja useita. Tämä lakikokonaisuus on erinomainen, joka nyt on saatettu käsittelemään. Vanha kehitysvammalaki ja vammaispalvelulaki ovat tulleet tiensä päähän. Nyt ymmärrämme erilaisista toiminnan rajoitteista, vammaisuudesta, ja asenteemme ovat muuttuneet lisääntyneen tiedon ja tutkimuksen myötä. Lait ovat olleet vanhentuneita. Niissä on aikansa eläneitä säännöksiä, jotka eivät vastaa eri tavoin vammaisten henkilöiden erilaisiin tarpeisiin.

Oleellista on se, että kun aikaisemmin palveluiden piiriin pääsi ainoastaan diagnoosin perusteella, niin sellaiset henkilöt, joilla oli kognitiivisia, neurologisia tai kommunikointiin liittyviä toimintarajoitteita, jäivät palveluiden ulkopuolelle, ja usein juuri näistä oikeuksista sitten käytiin erilaisia riitoja ja arvokeskusteluja. Tämä oli erittäin epäoikeudenmukaista ja, etten sanoisi, hyvin epäreilua. Se asetti vammaiset eriarvoiseen asemaan. Nyt tämä epäkohta saadaan tilkittyä niin, että palvelujen saamisen perusteeksi tulee vammaisen toimintakyky. Toimintakykypohjainen on tasa-arvoisempi tapa arvioida palvelujen tarvetta kuin diagnoosipohjainen.

Myös lapsia ja nuoria koskevat erityiset tarpeet huomioidaan nyt entistä paremmin. Esimerkiksi vammaisten lasten perheet saavat lapsen asumiseen kotiin yksilöllistä apua, jotta lapsi voi asua kotonaan hyvinkin vaativissa tilanteissa. Aikuistuvaa nuorta tuetaan valmennuksen ja tuen avulla siirtymään omaan kotiin, omaan elämään itsenäisesti, ja tällaisia palveluita on yhä laajemmin käytössä. Vammaisten itsemääräämisoikeus otetaan paremmin huomioon ja osallistumista sekä osallisuutta lisätään.

Tärkeää on, että tuleva maakuntauudistus toteutuu. Täällä jotkut sitä epäilevät, sotea ja maakuntauudistusta. Itse uskon, että se toteutuu. Se on hyvä uudistus, se siirtää Suomen aivan uuteen aikakauteen, ja silloin maakunnat ottavat nämä vastuulleen. Tärkeää on, että rahat ja varat riittävät, niin että vammaiset eri puolilla maata saavat tasapuolisen kohtelun.

19.29 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin kiitoksiin, joita on esitetty tämän lakiesityksen yhteydessä.

Laissa vammaisuuden kuvaamisen lähtökohtana olisi henkilön suhde ja mahdollisuudet osallistua ympäröivään yhteiskuntaan, ei lääketieteellinen diagnoosipohjainen määrittely. Tämä on tärkeä ja oikea lähestymistapa. Lain tarkoituksena on toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta ja osallisuutta sekä ehkäistä ja poistaa sellaisia esteitä, jotka näitä rajoittavat. Lisäksi lain tavoitteena on tukea itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata yksilöllisen tarpeen mukaiset riittävät ja laadultaan hyvät

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

palvelut. On tärkeää, että jokainen, aivan jokainen voi vammastaan huolimatta elää mahdollisimman hyvän ja täyden elämän.

Laissa säädetään keskeisistä vammaisen henkilön osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä välttämätöntä huolenpitoa turvaavista palveluista. Näitä palveluja olisivat valmennus ja tuki, henkilökohtainen apu, asumisen tuki, mukaan lukien tuki esteettömään asumiseen, lyhytaikainen huolenpito ja päiväaikainen toiminta sekä liikkumisen tuki. On tärkeää, että vammaisella henkilöllä itsellään on oikeus päättää siitä, mitä, missä, milloin ja miten hän saa henkilökohtaista apua ja kuka häntä avustaa. On myös huolehdittava siitä, että myös niillä henkilöillä, jotka eivät pysty määrittelemään avun sisältöä ja toteutustapaa, on oikeus henkilökohtaiseen apuun ja he saavat tarvitsemaansa neuvontaa. Kynnyksen henkilökohtaisen avun saamisen on oltava matala.

Esitys sisältää säännökset vammaisen henkilön osallistumisen ja osallisuuden tukemisesta palvelutarpeen arvioinnissa, palvelujen suunnittelussa sekä toteuttamisen ja toteuttamisen seurannassa ja osallistumisessa järjestettävästä tuesta. Osallisuutta ja osallistumista koskevat momentit ovat tärkeitä uudistuksia vammaislainsäädännössä ja YK:n vammais-sopimuksen mukaisia.

Jatkovalmistelussa vammaisten lasten puhevallan käyttöön ja edunvalvonnan järjestämiseen liittyviä kysymyksiä olisi syytä käsitellä tarkemmin. On tärkeää, että vammaisten lasten ja heidän perheidensä erityistarpeet huomioidaan. Muutenkin on syytä kiinnittää erityistä huomiota vammaisen lapsen ja nuoren palvelujen toteuttamiseen. Ne on toteutettava siten, että ne turvaavat lapsen ja nuoren hyvinvointia ja kehitystä sekä mahdollistavat toimimisen yhdenvertaisesti muiden lasten ja nuorten kanssa.

Ministeri kertoi, että lakiesitys on sidottu sosiaali- ja terveydenhuoltouudistukseen ja maakuntiin. On huolehdittava siitä, että jos käy niin, että sote ja maakunnat eivät etenekään, tämä lainsäädäntö etenee siitä huolimatta.

Keskustelussa on noussut esiin myös Ei myytävänä -kansalaisaloite, [Puhemies koputtaa] jolla halutaan taata elämänmittaisten palveluiden pysyvyys [Puhemies: Aika!] niin, että esimerkiksi vammaisten asumispalvelut rajataan hankintalain soveltamisen ulkopuolelle. [Puhemies koputtaa] On tärkeää, että se käsitellään tämän lainsäädännön yhteydessä.

19.32 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Pyysin vielä toisen puheenvuoron, kun unohdin todeta kaksi asiaa tuossa aikaisemmassa.

Ensimmäinen: Voin yhtyä edustaja Mikkolan tuossa juuri toteamaan eli siihen, että tämän yhteys sote- ja maakuntauudistukseen, jota ministeri nyt korosti tämän vammaispalvelulain eteenpäin menemisen yhteydessä voimakkaasti, on sitten syytä purkaa, jos näyttää, että ensimmäinen ei etene, ja tämä sitten viedä eteenpäin joka tapauksessa, koska on kuitenkin kyse ehdottomasti sillä tavalla itsenäisestä kokonaisuudesta.

Toinen asia, minkä oikeastaan halusin jakaa, kun käytin puheenvuoron yhteiskunnan kollektiivisista asennevammoista, jotka näkyvät vaikka viranomais toiminnassa, on se, että itseäni kosketti kovasti, kun Paralympiakomitean pääsihteeri Tero Kuorikoski hiljattain totesi, kun sivistysvaliokunta kävi pelaamassa kelkkalätkää: ”Vammaisurheilu muuttaa ihmistä, se muuttaa kaupunkeja ja se muuttaa yhteiskuntia.” Ja hän käytti esimerkkinä Lontoota, joka on muuttunut sekä työllisyysnäkökulmasta että erilaisista esteettömyysnäkökulmista kuulemma kutakuinkin eri kaupungiksi olympiakisojen jälkeen. Ilmeisesti sama on tapahtunut esimerkiksi Tokiossa.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Ehkä tämän lain käsittelyn yhteydessä, siinä rajapinnassa, on hyvä pohtia, mitkä ovat niitä asioita, mitä me voimme yhteiskuntana vähän laajemminkin tehdä, mikä sitten edesauttaa sitä, että tämän lain ikään kuin hyvä tarkoitus ja ehkä oikeat pykälätkin todella tulevat voimaan, koska se edellyttää asioita juuri tällä asennepuolella. Me kaikki tiedämme, että etenkin täällä työllisyyden puolella me emme ole Pohjoismaissa kovinkaan hyvin vertailussa menestyneet. Olisi hienoa, jos päästäisiin siellä eteenpäin. Se edellyttää ihan muita toimijoita kuin pelkästään julkista sektoria. Näihin asioihin me voimme vaikuttaa. Eli kannattaa Kuorikosken hengessä vähän miettiä ”out of the box” myöskin tämän lain käsittelyn yhteydessä. — Kiitos.

19.35 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Lain tarkoituksena on toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa kaikin tavoin. Itsenäisen suoriutumisen tuki ja itsemääräämisoikeuden toteutuminen ovat myös lain tarkoituksena. Tässä on erittäin paljon hyviä asioita, mutta kuten edustaja Karimäki toi esille, myös ongelmakohtia. On syytä muistuttaa, että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus on ratifioitu myös Suomessa. Tämän yhteydessä haluan nostaa esille ja puhua muutaman sanan hankintalaista, kilpailutuksesta ja kuntoutuksesta.

Palvelujen kilpailutuksessa pitäisi ottaa huomioon laadun merkitys pitkällä tähtäimellä, koska se tuo usein viime kädessä kuitenkin säästöjä. Olen Kelan valtuutettuna perussuomalaisista aivan kuten edustaja Merikin. Puhelimemme ovat soineet tiuhaan tahtiin liittyen Kelan toimintaan viime aikoina. Valituksia tulee etenkin kuljetusten suhteen, jotka aiheuttavat monille tuensaajille hankalia arjen ongelmia. Valituksia tulee myös siitä, että asiakas on kokenut mielestään epäoikeudenmukaisuutta. Monet asiat ovat ratkenneet kuitenkin myös hyvin, ja Kelan suhtautuminen ongelmakohtiin on pääsääntöisesti ratkaisuhakuista.

On myös paljon ongelmia, jotka näyttäytyvät ihmisille Kelan aiheuttamina. Tästä esimerkkinä Kela-kuljetusten toimimattomuus. Pääasiallinen syy ongelmiin löytyy tässä tapauksessa ministeriön linjauksista eikä Kelan toiminnasta. Kela pallottelee usein tavallisten ihmisten asioiden hoidon ja poliittisten päätösten kanssa. Tässä taksiasiassa Kelalla oli vahva tahto pidentää uudistuksen siirtymäaikaa ja testata vähitellen sen toimivuutta käytännössä. Tämähän ei ministeriölle käynyt. Yleinen joustamattomuus ja byrokratia on monesti tuskallista hädässä oleville ihmisille. Kela yrittää hoitaa ihmisten asioita parhaansa mukaan annettujen sääntöjen rajoissa. Joskus maalaisjärkeen ja inhimillisyyden käsitykseen eivät mahdu kaikki ratkaisut, ja tässä on vielä paljon parantamisen varaa.

Nyt vielä, kun puhutaan kilpailutuksesta, nostan esille esimerkkitapauksen, missä kilpailutus on ongelma ja tuo ongelmia. Se on Maskun neurokeskus, joka joutui lähtemään mukaan tähän kilpailutukseen. Se on Suomen suurin neurologisten sairauksien kuntoutukseen erikoistunut keskus, Suomen ykkönen, voidaan sanoa, kun puhutaan vaativasta laitospalvelusta. Kelan kilpailutuksessa Masku hävisi niukasti kaikille muille palveluntuottajille — oli hyvin pienestä rahasta kysymys — koska kriteereissä laatu ei ole ykköstilalla vaan hinta. Maskun neurokeskus pystyy tuottamaan palveluitaan ilman mitään alihankintoja. Se on huippulaitos. Nyt täytyy odottaa vähintään vuosi tai jopa kolme ja pysyä pysyissä. Lyhytnäköistä toimintaa, koska halvin ei tarkoita sitä, että se olisi edullisin vaihtoehto pitkällä tähtäimellä.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Täällä salissa on nostettu esille myös Ei myytävänä -kansalaisaloite. Se on erittäin hyvä aloite, ja kaikkien on syytä tutustua siihen aloitteeseen ja miettiä, miksi se on tehty. — Kii-tos.

19.39 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Kahden rinnakkaisen lain, kehitysvamma-lain ja vanhan vammaispalvelulain, soveltaminen on ollut hankalaa, ja tätä kokonaisuudis-tusta on tehty hyvin pitkään. Taustalla on laajapohjainen työryhmä, joka työskenteli kah-den vuoden ajan 2013—2015 selvitysmies Kalle Könkkölän johdolla, jota täytyy kiittää koko hänen elämäntyöstään, mitä hän on tämän asian hyväksi tehnyt.

Kun ajatellaan kehitysvammaispalveluita ja kehitysvammalakia, niin omalla kohdalla-nikin se on sillä tavalla läheinen asia, että siskollani on Downin syndrooma ja sitä kautta olen tietysti seurannut koko hänen elämänsä ajan sitä, miten näitä asioita Suomessa hoide-taan. Kyllä olen tyytyväinen siihen, että tällainen kokonaisuudistus tulee ja tehdään sel-keämmäksi ne lainsäädännölliset puitteet, missä näitä kaikkia asioita käsitellään.

Kaikkein oleellisintahan on se, että vammaisilla henkilöillä säilyy subjektiiviset oikeu-det välttämättömiin erityispalveluihin. Toimintakyky on nimenomaan silloin se palvelun saamisen peruste eikä diagnoosi. Tämänkin olen keskusteluissa kehitysvammajärjestöjen kanssa ja myös vammaisjärjestöjen kanssa huomannut, että se katsotaan paremmaksi kuin se, että diagnoosi olisi perusteena. Aikaisempi tilanne on kyllä asettanut ihmisiä eriarvoi-seen asemaan, painottanut lääkäreiden osaamista ja valitettavasti luonut tilanteita tai vah-voja epäilyksiä siitä, että lääkäriosaaminen ei ole aina riittänyt.

Näistä palveluista haluan erityisesti nostaa esille henkilökohtaisen avun ja asumisen tuen. Nämä ovat sellaisia kysymyksiä, joista eniten tulee palautetta eri kunnista, että on suuria eroja kuntien välillä siinä, miten näitä asioita hoidetaan, esimerkiksi esteettömyy-dessä liittyen asumisen tukeen. Silloin on kyllä joutunut vastaamaan myös mediassa näille järjestöille, että kun me menemme maakuntien Suomeen, jos nyt näin keskustalaista ter-miä saa käyttää maakuntauudistuksen myötä [Timo V. Korhosen välihuuto] — saan heti täältä tukea edustaja Korhoselta — niin silloin kyllä ei voi olla niin, että on se tilanne kuin tällä hetkellä, että on yli 300 toimijaa, hyvin erilaisia ratkaisuja ja asenteitakin, vaan pääs-tään järkevämpään tilaan, että on 18 maakuntaa, jotka näitä asioita hoitavat. Eli maakunta-uudistus, totta kai, on myös tässä asiassa erittäin olennainen. Ja kun ajatellaan tätä kansa-laisaloitetta, niin sitä on heidänkin pitänyt tähdentää, vaikka aivan aiheellisia huolia heillä on ja vaatimuksia, että nyt tarvitaan uutta lainsäädäntöä ottamaan uusi tilanne huomioon. Ja myös uskon, että tämä sitä tilannetta parantaa, koska pitkälti se kritiikki, mitä nykytilan-teeseen liittyen on ollut vammaisjärjestöillä ja kehitysvammajärjestöillä, on nimenomaan siitä, että eri kunnissa on niin erilaiset ratkaisut. Tämän myötä pitäisi tulla yhteneväisempi tilanne koko maahan, ja pidän sitä erittäin tärkeänä. Ihan henkilökohtaisestikin siskoni elä-mää seuranneena katson, että tämä voi parantaa monia niitä karikoita, mitä hänenkin elä-mässään näihin palveluihin liittyen on ollut.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annetta-va lausunto.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 147/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 11. asiaan.

Avataan keskustelu. — Ministeri Vehviläinen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.43 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lähetekeskustelussa oleva lainsäädännön muutos mahdollistaa Hansel Oy:n ja KL-Kuntahankintojen fuusion. Tällä muutoksella osaltaan tuetaan myös ajatusta toiminnallisesti yhtenäisestä julkisesta hallinnosta. On paljon asioita, joissa koko julkinen hallinto — valtio, kunnat ja ne tulevat maakunnat — voi tehdä nykyistä paljon enemmän asioita yhdessä järkevällä ja kustannustehokkaalla tavalla, ja tämä on tietysti aivan erityisen perusteltua yhteisten verovarojemme tehokkaan käytön kannalta.

KL-Kuntahankinnat sulautuisi fuusiossa Hansel Osakeyhtiöön. Uuden Hansel Oy:n omistus jakautuisi siten, että valtio omistaisi yhtiöstä edelleen 65 prosenttia ja Kuntaliitto 35 prosenttia. Valtiolla säilyisi edelleen määräysvalta yhtiössä. Eduskunnan suostumus tarvitaan aina, kun valtion kokonaan omistamaan osakeyhtiöön tulee muita omistajia.

Hansel on ollut merkittävä julkisten hankintojen uudistaja ja digitaalisten hankintoihin liittyvien palveluiden kehittäjä. Esimerkiksi tästä sopii tutkihankintoja.fi-sivusto. Tämän reilun vuoden käytössä olleen palvelun avulla niin kansalaiset kuin mediakin saavat tietoa siitä, mitä, minne ja mistä valtio hankkii julkisilla varoilla. Yritykset saavat puolestaan tietoa markkinoista. Hanselin ja Kuntahankintojen fuusiolla tavoitellaan julkisen sektorin hankintaosaamisen lisäämistä ja hankintaprosessien tehostamista. Muutos mahdollistaa yhtenäisemmät ja ajanmukaisemmat toimintatavat julkisissa kilpailutuksissa, mikä helpottaa kaikkien yritysten, myös pienten, osallistumista julkisiin tarjouskilpailuihin. Fiksusti toteutettuina puitesopimukset ja alueellisesti toteutetut kilpailutukset mahdollistavat tämän. Pk-yritykset voivat muodostaa myös ryhmittymiä, jonka kautta ne osallistuvat isompaan hankintaan.

Hansel Oy:stä annettua lakia muutetaan siten, että yhtiön asiakkaina voisivat nykyisten asiakkaiden lisäksi olla kunnat, kuntayhtymät, evankelisluterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko ja Keva. Asiakkuus perustuisi näille tahoille vapaaehtoisuuteen. Kunta voi siis jatkossakin halutessaan hoitaa hankinnat myös itse. Tämä lakimuutos on siis mahdollistava, ei velvoittava.

Julkisten hankintojen volyymi on Suomessa vuositasolla suuruusluokaltaan noin 35 miljardia euroa. Viime vuoden tiedoilla Hanselin ja Kuntahankintojen hankinnat ovat yhteen-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

sä noin 1,2 miljardia euroa. Suurin osa tästä Hanselin ja Kuntahankintojen hankintapotista suuntautuu sellaisille toimialoille, kuten lentomatkustaminen, sähkö, polttoaineet, tietyt ict-lisenssit ja ajoneuvot. On ehkä syytä tässä yhteydessä todeta, että pk-yritysten ja markkinoiden kannalta tärkeää ei ole niinkään se, minkä kokoinen organisaatio on kilpailuttajana, vaan se, kuinka kilpailutetaan. Kyse on viime kädessä osaamisesta eli hankinnan toteuttamisesta niin, että markkinoita hyödynnetään mahdollisimman laajasti. Tämä osaaminen fuusiossa lisääntyy.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2019. Totean myös, että eduskunnassa on edelleen käsittelyssä myös aiempi Hanselia koskeva esitys, jolla on tarkoitus muuttaa hankintaan liittyvien tietojen hyödyntämistä sekä samalla laajentaa asiakaskuntaa siten, että tulevilla maakunnilla olisi halutessaan mahdollista hyödyntää Hanselin palveluita.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avataan keskustelu.

19.47 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Kun näitä julkisen sektorin liiketoimintoja aina järjestellään ja pyritään saamaan isompia kokonaisuuksia, niin hyvin useinhan siinä keskustellaan myös siitä, millä tavalla nämä järjestelyt vaikuttavat sitten pk-yritysten toimintamahdollisuuksiin ja tarjoamismahdollisuuksiin julkiselle sektorille. Ymmärrän sillä tavalla, että tällä järjestelyllä ilmeisestikään ei arvioida olevan mitään merkittäviä vaikutuksia siihen, kuinka pk-yritykset, pienet yritykset, pystyvät näihin mahdollisiin tarjouskilpailuihin ja toimintaan osallistumaan. Ymmärränpö oikein?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Haluaako ministeri vastata? 1 minuutti.

19.48 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Juuri näin kuin tässä edustaja Korhonen totesi. Tiedämme tästä, ja tässä lausuntokierroksella myös Suomen Yrittäjiltä tuli tässä kohtaa tällaista arviointia siitä, vaikuttaako tämä. Mutta haluan korostaa sitä, että kun kysymys on hankinnoissa aina myös siitä, että ne tehdään fiksellä tavalla ja osaavasti, niin se on olennaisempaa kuin se, onko tämä hankinnan tekijä minkä suuruinen. Eli näiden puitesopimusten ja toisaalta sitten alueellisesti toteutettujen kilpailutusten avulla pystytään myös auttamaan sitä, että myös pk-sektori voi olla tässä mukana. Näin ollen uskoisin vielä, kun tulee huomata, että tässä on kysymys fuusiosta eli kuntasektori tulee mukaan, että tämä ei ole kunnille velvoittava. Se kannattaa muistaa, että tämä on kunnille vapaaehtoista, haluavatko he käyttää isoissa hankinnoissa Hanselia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 149/2018 vp

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 12. asiakohtaan.

Keskustelu. — Ministeri Vehviläinen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.49 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tunnetaan maailmalla hyvästä ja avoimesta hallinnostaan. Suomalainen virkamieskunta toimii vastuullisesti ja asiantuntevasti. Maailman nopea muutos, uudet ilmiöt ja teknologinen kehitys kuitenkin haastavat myös valtionhallintoa, ja eettiset kysymykset nousevat yhä enemmän esille. Esimerkiksi nyt juuri parasta aikaa lausuntokierroksella olevassa tietopolitiikkaa ja tekoälyä koskevassa selontekoluonnoksessa korostetaan eettisten kysymysten merkitystä. Virkamieseettisten kysymysten tarkastelua varten on vuodesta 2014 lähtien ollut virkamieseettinen neuvottelukunta, mutta sillä ei ole ollut vielä lainsäädännön perustaa, ja sitä ollaan tässä nyt tekemässä.

Neuvottelukunnan tehtävänä on edistää virkamieseettisten kysymysten parempaa hallintaa ja yhtenäisyyttä valtionhallinnossa. Neuvottelukunta toimii valtiovarainministeriön yhteydessä, mutta korostettakoon, että se on toiminnassaan riippumaton. Nyt tehtävällä virkamieslain muutoksella virallistetaan neuvottelukunnan asema ja tehtävät.

Mitä sitten on virkamiesetiikka? Virkamiesetiikasta puhuttaessa tarkoitetaan virkamies-ten ja viranomaisten arvoja ja periaatteita. Virkamiesetiikkaa ei ole säännelty oikeusnormein, ja sen sisältöä onkin vaikea säännellä oikeudellisesti. Kuitenkin esimerkiksi virkamieslain 15 §:ssä säädetty velvollisuus pidäytyä luottamusta vaarantavista eduista kuuluu myös virkamiesetiikan keskeisiin piirteisiin. Virkamiehen toiminta voi olla eettisesti sopimatonta, vaikka virkamies olisikin menetellyt oikeusnormien mukaisesti. Erilaisia eettisiä valintatilanteita syntyy osana normaalia arkipäivän toimintaa. Valtaosassa tilanteista oikea toimintatapa onkin itsestäänselvyys. Eettiseen arviointiin liittyy myös olennaisesti se, että eri tilanteissa ei ole välttämättä olemassa yhtä ainoaa oikeaa toimintatapaa, vaan ihmisten subjektiiviset käsitykset vaikuttavat vahvasti sen arviointiin, onko jokin toiminta oikein vai väärin.

Tämän esityksen mukaan virkamieseettisen neuvottelukunnan tehtävänä tulee olemaan 1) tehdä aloitteita ja antaa yleisiä suosituksia virkamiesetiikasta, 2) antaa valtion virastojen pyynnöstä lausuntoja virkamieseettisistä kysymyksistä sekä toimia päätöksenteon tukena ja 3) suorittaa valtiovarainministeriön osoittamat virkamieseettisiä kysymyksiä koskevat tehtävät.

Neuvottelukunnan antamat lausunnot ja suositukset ovat luonteeltaan neuvoa-antavia, eivätkä ne ole oikeudellisesti sitovia. Neuvottelukunnan tehtävänä ei ole toimia riidanratkaisu- tai kanteluvelimenä. Tähän mennessä virkamieseettinen neuvottelukunta on antanut muun muassa kaksi eri suositusta virkamiehistä. Toinen liittyy sosiaaliseen mediaan:

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

vuonna 2016 annettiin suositus virkamiehistä sosiaalisessa mediassa eli koottiin periaatteita, joita virkamiehen olisi hyvä muistaa toimiessaan siellä sosiaalisen median puolella. Toinen suositus liittyi siihen, minkälaisia toimenpiteitä ministereiden sekä valtiosihteereiden ja erityisavustajien siirtyessä toisiin tehtäviin tulisi tehdä. Täällä eduskunnassa hyväksyttiin vuonna 2016 laki karensseista, ja virkamieseettisen neuvottelukunnan tekemä taustatyö oli tässä karenssilainsäädännössä silloin merkityksellistä. Todettakoon, että jos ja kun eduskunta säätää nyt tämän lakisäateisen virkamieseettisen neuvottelukunnan, niin voi ajatella, että esimerkiksi karenssisopimusten käsittely ja toimeenpano voisi olla siellä neuvottelukunnassa työlliställä.

Tässä yhteydessä haluan todeta vielä aivan lyhyesti lobbarirekisteristä. Minulle luovutettiin syyskuussa selvitys lobbarirekisterin kansainvälisistä malleista, ja haluan todeta sen, että mikäli Suomessa tullaan menemään lobbarirekisterin säätämiseen, ajattelen niin, että se täytyy tehdä huolella tulevana kuukausina ja vasta seuraava eduskunta pystyy ottamaan siihen kantaa. On ratkaistavana monenlaisia kysymyksiä siitä, ketä se lobbarirekisteri koskettaisi, koskettaako se valtion virkamiehiä, koskettaako se kansanedustajia ja niin päin pois, mutta on tärkeää, että tästä lähdetään myös julkisemminkin keskustelemaan. Mutta korostan sitä, että se selvitys, joka minulle luovutettiin, oli malleja kansainvälisistä erilaisista esimerkeistä. Itse ajattelen sillä tavalla, että olisi hyvä, että meillä sellainen säädettäisiin, ja aion tulevana kuukausina toimia sen mukaisesti, että tällainen valmistelutyö voi lähteä käyntiin.

19.54 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puhemies! Oheinen hallituksen esitys näyttää aika pehmeältä ja ehkä vähän viattomaltakin.

Katselin tuossa erilaisia määritelmiä etiikalle, ja etiikkahan on tutkimusala, joka tutkii moraalia ja siihen liittyviä kysymyksiä, kuten eettisen toiminnan periaatetta, mikä on oikeaa ja väärää, hyvää elämää, sekä arvojen ja eettisten väittämien luonnetta. Katsoin tässä hyvin lyhyessä hallituksen esityksessä, minkälaista palautetta tästä oli tullut kuulemiskierroksella, ja täällä todetaan, että näitä on otettu hallituksen esityksen jatkovalmisteluissa huomioon, mutta itseäni jäi mietityttämään esimerkiksi eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen näkemys eettisistä ohjeista ja kannanotoista — tässä ymmärrän, että vaikka ne olisivat suosituksia, niin siitä huolimatta ne ovat ohjeita tai kannanottoja — ja eduskunnan oikeusasiamies toteaa, että lainsäädäntöön suoraan perustuvien normien asettamien velvoitteiden sekoittumista tällaisiin ohjeisiin tulee välttää. Edelleen eduskunnan apulaisoikeusasiamies kyseenalaistaa tarpeen, miksi tällaisia erillisiä kokoonpanoja tarvitaan virkamiesetiikan näkökulmasta. Tämä jää hyvin epäselväksi.

Itse katsoin aluksi, että jaaha, tämä on joku mukava asia, ja sitten rupesin oikein tutkimaan tätä asiaa ja huomasin myöskin, että neuvottelukunnan kokoonpanosta, siis ketä sinne kuuluu, ja tehtävistä säädetään tarkemmin — asetuksella. Elikkä me emme edes lainsäädännössä nyt sitten tule tietämään, mitä nämä tehtävät ovat. Perustuslakivaliokunnan jäsenenä kun olen, niin yleensä esimerkiksi tehtävistä tulisi säätää jo ihan lain tasolla ja täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, ja kyllä jotenkin tässä tuntuu, että minkälaisia elämänohjeita ja suosituksia tämä alkaa tämä konklaavi antamaan. Tässä ministeri Vehviläinen toi esille, että jos saa esimerkiksi tiettyjä etuja, okei, se voi olla joku luottamusaseman väärinkäyttö, se on helppo ratkaista, mutta kun mennään sitten sen ulkopuolelle, niin hetkinen, hetkinen, hetkinen. Onko tässä nyt niin, että aletaan jakaa ehkä tällaisien suositusten pe-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

rusteella varoituksia, mikä on hyvä virkamies, mitä hänen tulee ajatella? Tämä jää oikeasti epäselväksi.

Nyt haluaisin ministeriltä vastauksen, mihin tätä nyt aidosti tarvitaan ja miksi tästä kokoonpanosta ei säädetä tarkemmin lailla. Tiedän, että perustuslakivaliokunta on äärettömän ruuhkautunut, mutta vaikka tämä näyttää viattomalta, niin kyllä tässä on paljon ongelmia ja kysyn, miksi ei ole ajateltu, että tästä esimerkiksi tarvittaessa pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto. Ihan vilpittömästi kysyn tätä, koska tässä on kuitenkin kysymys asioista, joissa ollaan virkasuhteessa, ja viroissa on pysyvyys ja irtisanomisperusteet. Tämä jää hyvin epäselväksi, minkälaista moraalinvartijakonklaavia tässä on nyt sitten tulossa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Vehviläinen, 1 minuutti.

19.58 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Edustaja Meren huomioihin: kiinnitin myös tässä lyhyessä esityksessä huomiota siihen, että oli myös arvioitu tätä, että kun meillä on olemassa jo laki ja lain tasoiset normit, niin miten tämä suhtautuu siihen. No, laki on aina ihan selvä, siitä tiedetään, mikä se on, mutta silti puolustan sitä menettelyä. Kun 2013 itse asiassa tätä lähdettiin tekemään, ensin epäviralliselta pohjalta, ja meillä ei ole ollut säädöspohjaa tälle neuvottelukunnalle, 2014 aloitti ensimmäinen neuvottelukunta, niin kyllä sillä on ollut ihan oikeasti tätä tämmöistä suositusten tekemistä. On vaikea ajatella, että esimerkiksi vaikka some-ohjeet virkamiehille olisivat lainsäädännössä. Mutta se on totta, että tarkemmin täytyy säätää. Tässä lakipykälässä on hyvin lyhyesti sanottu tämä tehtävä, ja se täytyy asetuksessa tarkemmin sanoa, mistä on kysymys.

Tästä kokoonpanosta totean niin, että on haluttu, että kokoonpano on monipuolinen, on ministeriöitten, virastojen edustajia, ja tässä on nyt toiminut tällä hetkellä valtion työmarkkinajohtaja, eläkkeellä oleva Teuvo Metsäpelto. Minä olen katsonut, että tämä kokoonpano, joka on ollut monipuolinen, on ollut erittäin hyvä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaisesta ajoneuvo- ja ajokorttitietojärjestelmästä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 155/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Tähän on lähetekeskusteluun varattu 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä tässä ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 13. asiaan.

Keskustelua. — Ministeri Berner, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Keskustelu

20.00 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Euroopan unionin sisämarkkinat rakentuvat ihmisten ja tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle. Suomalaiset perheet voivat lähteä kesälomalla automatkalle Eurooppaan, ja muut EU-kansalaiset voivat suunnata tänne. Samoin suomalaiset voivat ostaa ajoneuvonsa toisesta jäsenvaltiosta ja tuoda sen tänne. Nämä vapaudet lisäävät eurooppalaisten hyvinvointia. On kuitenkin tärkeää, että liikkuvuutta tukevat viranomaismuodollisuudet ovat sujuvia ja että mahdolliset väärinkäytökset huomioidaan.

Tämän toteuttamisessa on keskeistä, että tieto liikkuu viranomaisten välillä. Tämän takia hallitus esittää, että Suomi liittyy eurooppalaiseen ajoneuvo- ja ajokorttitietojärjestelmästä tehtyyn sopimukseen. Sopimus koskee osapuolten rekisteröinnistä vastaavien keskusviranomaisten tiedonvaihtoa ajoneuvoista ja ajo-oikeuksista. Tietojenvaihtojärjestelmän tavoitteena on varmistaa sopimusvaltioiden rekisterien ajantasaisuus ja luotettavuus, edistää ajo-oikeuksiin ja ajoneuvoihin liittyvän rikollisuuden torjuntaa ja tutkimista sekä tehostaa sopimusvaltioiden hallintoa tarjoamalla tarvittavia tietoja nopeasti ja tehokkaasti. Suomi käyttää jo osittain tietojenvaihtojärjestelmää EU-sääntelyn velvoittamana. Sopimukseen liittyminen mahdollistaa kuitenkin entistä paremman tietojenvaihdon sekä mahdollisuuden vaikuttaa järjestelmän jatkokehitykseen.

Arvoisa rouva puhemies! EUCARIS-sopimus ja Suomessa sovellettava lainsäädäntö eivät mahdollista vapaata selailuoikeutta, vaan tiedot saa toimittaa vain sopimuksen mukaisesti kohdennetun pyynnön perusteella. Tietosuoja ja tietoturvan toteutuminen on varmistettu sopimuksessa kattavasti. Jos kansallinen sääntely on näiltä osin tiukempaa kuin sopimuksessa, noudatetaan tietojen käsittelyssä kansallista sääntelyä. Rekisteriviranomaiset saavat välittää järjestelmän puitteissa tietoja ainoastaan sopimuksessa mainittuihin käyttötarkoituksiin. Sopimuksen mukaan tiedot luovuttavan viranomaisen tulee huomioida annettavien tietojen oikeellisuus sekä se, ovatko tiedot tarpeellisia tai yhteismitallisia suhteessa siihen, mitä tarkoitusta varten ne luovutetaan. Rekisteriviranomaisten on myös ryhdyttävä tarvittaviin teknisiin ja organisatorisiin toimiin tietoturvan takaamiseksi sopimuksen soveltamisalalla. Toimiin on ryhdyttävä erityisesti muun muassa sen estämiseksi, ettei tietoja pääse kyselemään tai välittämään luvatta.

Arvoisa rouva puhemies! Lausuntokierroksella liittyminen sai lausunnon antajilta laajan tuen, joten toivon, että liittymisen sujuvaa käsittelyä voidaan edistää myös eduskunnassa. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

20.03 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä saatettaisiin voimaan eurooppalaisesta ajoneuvo- ja ajokorttitietojärjestelmästä tehty sopimus. Suomi käyttää jo joitakin EUCARIS-järjestelmän palveluita Euroopan unionin lainsäädännön nojalla. Kuitenkin jos valtio haluaa käyttää kaikkia järjestelmän palveluita, on sen liitettävä sopimukseen.

Esityksen tavoitteena on, että Suomi pystyy jatkossa tehostamaan tietojenvaihtoa ajokortti- ja ajoneuvoasioissa eurooppalaisten viranomaisten kanssa. Tällä tavoin voidaan vähentää hallinnollista taakkaa sekä ennaltaehkäistä ja selvittää epäselvyyksiä. Suomi käyttää jo nyt joitakin EUCARIS-palveluita unionin oikeuden nojalla. Jotta Suomi voisi käyt-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

tää kaikkia palveluita, ehdotetaan Suomen liittymistä EUCARIS-sopimukseen. EUCARIS-palveluiden käyttäjinä eivät ole siis kansalaiset tai yritykset vaan viranomaiset. Mielestäni Suomen tulee ehdottomasti kuulua tähän sopimukseen.

Arvoisa puhemies! Suomeen tuodaan käytettyjä autoja muista valtioista. Sopimuksen mukanaan tuoman mileage-palvelun avulla on mahdollista selvittää käytettynä maahan-tuotujen ajoneuvojen matkamittarihistoria tuontivaltiosta. Tällä hetkellä rajat ylittävä tiedonvaihto matkamittarilukemista ei ole vielä yleistä, joten väärennöksestä kiinni jääminen ajoneuvon maahantuonnin yhteydessä on ollut hyvin harvinaista. Uskon, että kiinnijäämis-riski väärennöksestä paranee tämän sopimuksen hyväksynnän myötä.

20.05 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensiksikin iso kiitos ministeri Bernerille tästä asian esittelystä ja kiitos, että tämä on tullut hallituksen esityksenä nyt käsitte-lyyn. Hallituksen esityksellähän saatetaan siis voimaan eurooppalaisesta ajoneuvo- ja ajo-korttijärjestelmästä tehty sopimus, ja sopimus koskee osapuolten rekisteröinnistä vastaavi-en keskusviranomaisten tiedonvaihtoa ajoneuvoista ja ajo-oikeuksista.

Tavoitteena on edistää ajo-oikeuksiin ja ajoneuvoihin liittyvän rikollisuuden torjuntaa ja tutkimista sekä tehostaa sopimusvaltioiden hallintoa tarjoamalla tietoa nopeasti ja tehok-kaasti. Sopimus antaa myös ajokortteja myöntäville viranomaisille nykyistä tehokkaam-mat mahdollisuudet verrata ajokorttitietoja muiden maiden rekistereihin. Tiedot ulkomai-sista ajo-oikeusrekistereistä voisivat siis tulevaisuudessa olla helpommin saatavilla myös ajo-oikeuksien valvontaan tien päällä. Tämä myöskin edesauttaa sitä, että pystytään jo ra-jalla helpommin valvomaan, että maahan ei tuoda tai maasta viedä esimerkiksi väärin hal-tuun otettuja autoja eli varastettuja autoja. Tätä pystytään myöskin valvomaan rajalla hel-pommin. Omasta mielestäni on myös erittäin tärkeää se, että sopimus turvaa myös tulevai-suudessa kansalaisten tietosuojan ja tietoturvaan liittyvät oikeudet.

20.07 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Itse myös haluan kiittää minis-teriä tästä esityksestä. Tämä hallituksen esitys tuli tänne saliin ja menee sitten aikanaan va-liokuntaan. Suomi kuuluu tosiaan jo joiltakin osin tähän EUCARIS-järjestelmään, niin kuin edustaja Kulmala tuossa ansiokkaasti totesi. Jos halutaan kaikki ne palvelut, mitä siel-tä on mahdollisuus saada, on tietysti tärkeää liittyä siihen järjestelmään jäseneksi. Silloin pystytään tosiaan selvittämään käytettyjen autojen liikkuvuutta Euroopassa. Tänä päivänä ja ilmeisesti tulevaisuudessakin autoja aika merkittäviä määriä Suomeen tulee. Silloin saa-daan todennettua, minkä tyyppisiä autoja ne ovat ja ovatko ne tiedot, mitä niistä autoista asiakkailta on, varmasti oikeat tiedot. Vapaa liikkuminen kaiken kaikkiaan tietenkin tar-koittaa sitä, että tieto liikkuu, mutta erityisesti tässä ajokorttiasiaassa on hyvä, että tiedot, mitä niissä ajokorteissa on, liikkuvat yli rajojen Euroopan maiden kesken. Se helpottaa vi-ranomaisten toimintaa ja ihmisten liikkuvuuden todentamista ja myös ajo-oikeuden mää-rittelemistä: onko ajo-oikeus voimassa vai onko kyseessä ilman ajo-oikeutta ajo. Näissä asioissa tämä ajokortin tietojen liikkuvuus on tärkeä asia.

20.08 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin täällä salissa on jo todettu, tällä hallituksen esityksellä saatetaan voimaan eurooppalaisesta ajoneuvo- ja ajokorttitie-tojärjestelmästä tehty sopimus. Tämä sopimus koskee osapuolten rekisteröinnistä vastaa-vien keskusviranomaisten tiedonvaihtoa ajoneuvoista ja ajo-oikeuksista. Tällä esityksellä

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

toteutetaan hallitusohjelman Digitalisoidaan julkiset palvelut -kärkihanketta, eli tämä on siellä tietysti vahvasti takana.

Mitä tämä tarkoittaa käytännössä? Esityksellä tosiaan vahvistetaan EUCARIS-sopimus viranomaisten tietojen vaihdosta koskien ajokortti- ja ajoneuvotietoja. On hyvä huomioida se, mikä on täällä salissa jo tullut todettua, että Suomi käyttää jo joitakin näitä EUCARIS-palveluita unionioikeuden nojalla, ja jotta Suomi voi jatkossa käyttää kaikkia näitä palveluita, ehdotetaan Suomen liittymistä nyt EUCARIS-sopimukseen.

Mitä EU tekee? EU velvoittaa tietojenvaihtoa jäsenmaiden kesken, ja EUCARIS tarjoaa Suomelle sopivan puitteen toimia viranomaisten kesken jatkossa. Reaaliaikaisen tiedon ilmeisen hyödyn lisäksi pääsy nopeasti muiden maiden rekistereihin helpottaa muun muassa ajoneuvojen kaupassa esiintyvien huijausten sekä harmaan talouden selvittelyä. Paitsi että täällä salissa tänään edustajakollegoilta on tullut pelkästään myönteistä palautetta tätä hallituksen esitystä kohtaan, niin myös lausuntokierroksella tätä sopimusta vahvasti kannatettiin. Haluan myös itse tuoda julki sen, että kannatan kaikkea viranomaisten yhteistyön tehostamista, jolla valvontaa pystytään parantamaan, ja tämä esitys on sellainen.

20.10 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä EUCARIS-järjestelmään liittyminen on osa hallitusohjelman Digitalisoidaan julkiset palvelut -kärkihanketta ja edistää siis digitalisaatiota ja palveluiden sujuvoittamista. EUCARIS-sopimuksessa Suomelle erityisen hyödyllisiä palveluita ovat muun muassa laajat ajoneuvo-, omistaja- ja haltijatiedot, jotka jatkossa saataisiin siis reaaliaikaisina. Parannusta nykyiseen olisi se, että tiedot saadaan kaikista sopimusmaista ja myös poliisilla on kyselyjen tekoon oikeus. Tämä uusi menettely sujuvoittaa ja nopeuttaa viranomaisten toimintaa, ja reaaliaikaisuus takaa sen, että valvottavat tiedot ovat ajan tasalla toisin kuin tänä päivänä. Esitys on hyvä ja tervetullut. Kannatan sen hyväksymistä.

20.11 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tällä esityksellä saatetaisiin voimaan eurooppalaisesta ajoneuvo- ja ajokorttitietojärjestelmästä tehty sopimus, EUCARIS-sopimus. Tämähän nimenomaan varmistaa rekisterin ajantasaisuutta ja luotettavuutta ja edistää ajo-oikeuksiin ja ajoneuvoihin liittyvää rikollisuuden torjuntaa. Aika paljon on epävirallista tietoa siitä, että noita mittareita, ajoneuvomittareita, kilometrimittareita, muutetaan, niitä vääristellään. Nythän Saksassa tehtiin päätös, että ei kielletä diesel-autojen tuloa kaupunkeihin, mutta katalysaattoreiden asentamista edistetään. Kyllä niitä autoja edelleen sieltä Saksasta ja vähän muistakin maista meillekin tuodaan. Todella on tärkeää tietää myös se, onko auto varastettu ja mikä sen historia on. Tässä on hyvin tärkeistä asioista kysymys. Me olemme aika riippuvaisia autojen tuonnista, ja siinä mielessä tähän EUCARISIin liittyminen on tärkeää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle yleissopimukseen tavarankansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta tehdyn sähköistä rahtikirjaa koskevan lisäpöytäkir-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

jan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi tiekuljetussopimuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 156/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan tässäkin 30 minuuttia. Mikäli puhujalista ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määrärajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 14. asiakohtaan. — Ministeri Berner, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.13 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Liikennepalvelulakihankkeen keskeisenä tavoitteena on sujuvoittaa liikennealan sääntelyä. Haluamme Suomeen modernia ja mahdollistavaa sääntelyä. Lainsäädännön tulee tukea digitalisaation hyödyntämistä, ei estää sitä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on tärkeää, että hyödynnämme täysimääräisesti kansainvälisen sääntelyn meille tarjomat mahdollisuudet.

Nyt annetulla esityksellä ehdotetaan Suomen liittymistä YK:ssa tehtyyn lisäpöytäkirjaan, joka täydentää sopimusta tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta. Lisäpöytäkirja sallii sähköisten rahtikirjojen käyttämisen kansainvälisissä tiekuljetuksissa sopimusvaltioiden välisessä kuljetuksessa, kun tähän asti sopimus on kattanut vain paperiset asiakirjat. Samalla tiekuljetussopimuslakia muutettaisiin ottamaan huomioon nämä lisäpöytäkirjan tuomat uudet mahdollisuudet.

Esityksellä edistetään logistiikkasektorin digitalisaatiota. Tietojen saaminen paperilta sähköiseen muotoon on edellytys logistiikkasektorin laajemmalle digitalisaatiolle. Se on ensimmäinen askel tietojen parempaan hyödyntämiseen kuljetusketjussa. Kun tiedot ovat jatkossa entistä enemmän sähköisessä muodossa, voi se tulevaisuudessa helpottaa tietojen käyttämistä entistä joustavampien palveluiden luomiseksi tai nopeuttaa viranomaisvalvontaa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen liittyminen lisäpöytäkirjaan on toimialan kovasti odottamaa. Toivonkin, että asia voidaan joutuisasti käsitellä ja liittyminen pikaisesti vahvistaa. Näin voimme tarjota suomalaisille toimijoille ympäristön, joka tukee heidän digitalisaatiotoimenpiteitään ja siten vahvistaa heidän asemaansa kansainvälisessä kilpailussa. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan, edustaja Kulmala.

20.14 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Esityksellä saatettaisiin voimaan sähköistä rahtikirjaa koskeva lisäpöytäkirja yleissopimukseen tavarankansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta. Tiekuljetussopimuslakia sovelletaan kansainvälisten kuljetusten lisäksi myös kotimaisiin kuljetuksiin.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Tämän esityksen tavoitteena on saattaa Suomessa voimaan eCMR-lisäpöytäkirja. Lisäksi tavoitteena on edistää logistiikan digitalisaatiota kotimaisissa kuljetuksissa sallimalla lain tasolla sähköisten rahtikirjojen käyttäminen.

Pidän sähköisten rahtikirjojen mahdollistamista hyvänä uudistuksena, vaikka erityisesti vaarallisten aineiden kuljetuksessa olisi hyvä olla myös paperiversio mukana kuljetuksessa voimassa olevan lain mukaisin vaatimuksin. Perustelen tätä sillä, että kun tällainen ajoneuvo joutuu onnettomuuteen, monesti vaaralliset aineet huomataan ensin ajoneuvon merkinnöistä. Mikäli merkintänä on vain ajoneuvon edessä ja takana oranssi suorakaiteenmuotoinen tunniste ilman numerointia, ei se sisällä muuta tietoa kuljetettavasta aineesta. Kun pelastushenkilöstö tulee paikalle, on tärkeää saada mahdollisimman nopeasti tieto kuljetettavasta aineesta. Tämä löytyy helpoiten yritykseltä, mikäli he ehtivät vastaamaan puhelimeen. Tämän jälkeen tieto löytyy nykysäännösten mukaan ajoneuvon sisältä paperiversiona.

Arvoisa puhemies! Mielestäni vaarallisen aineen kuljetuksessa olisi hyvä, että tiedot rahdista löytyisivät jatkossakin sähköisen version lisäksi myös paperiversiona, mutta nämä ADR-määräykset ovat kansainvälisiä määräyksiä, eivät pelkästään kansallisia.

20.16 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tätä hallituksen esitystä on nimenomaan kauan odotettu ja toivottu, ja kiitos, että se on nyt meillä täällä käsittelyssä. Vihdoin myöskin kuljetusala saa näin toivomiansa asioita eteenpäin. Ja voin sanoa, kun olen vuosien saatossa ollut liikenne- ja viestintävaliokunnassa, että useissa kokouksissa on tähän asiaan viitattu ja toivottu, että myös Suomessa sähköinen rahtikirja otettaisiin käyttöön. Tätä on toivottu muun muassa, kun keskusteltiin kabotaasilainsäädännöstä ja siihen liittyvistä asioista. Tätä asiaa on toivottu, kun ollaan puhuttu harmaan talouden torjunnasta. Tällä hallituksen esityksellä torjutaan myös harmaata taloutta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on edistää logistiikkasektorin digitalisaatiota. Omasta mielestäni on erittäin hyvä, että tiedot ovat tämän jälkeen sähköisessä muodossa. Ne ovat silloin ajan tasalla, ja niitä pystytään seuraamaan myöskin jatkossa. Kaiken kaikkiaan tämä hallituksen esitys on erittäin toivottu ja toivottavasti saa myös valiokunnassa yksimielisen käsittelyn ja voidaan viedä ripeästi asiaa eteenpäin.

20.18 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! CMR-sopimus on vanha ja kansainvälinen sopimus, jota on vuosien saatossa päivitetty. Taitaa olla niin, että 1956 on ensimmäiset sopimukset jo tehty, ja tähän on tätä kansainvälistä rahtikirjaa. Sähköistä rahtikirjaa on todellakin toivottu jo useamman vuoden ajan, ja on hienoa, että se nyt viimein saadaan Suomessakin ajan tasalle. Se helpottaa kansainvälisiä kuljetuksia ja seuranta. Harmaata taloutta, niin kuin täällä on tullut esille, sillä pystytään torjumaan. Ja yleisestikin ottaen, jos tämä digitalisaation tuleminen jossain työtä helpottaa, niin tämän tyyppisissä asioissa raskaassa liikenteessä. Kotimaisessa liikenteessä tätä asiaa varmaan vielä kehitellään ja tiellä paperiset rahtikirjat taitavat säilyä edelleen, mutta kansainvälisissä rahtikirjakäytännöissä tämä eCMR-rahtikirja saadaan toivottavasti mahdollisimman pikaisesti voimaan.

20.19 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt keskustellaan todellakin tavarankansainvälisessä tiekuljetuksessa käytettävästä rahtisopimuksesta tehdyn sähköistä rahtikirjaa koskevan lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja voimaan saattamisesta sekä ehdotukses-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

ta laiksi tiekuljetussopimuslain muuttamisesta. Käytännössä tämä tarkoittaa siis sitä, että mahdollistetaan sähköisen rahtikirjan käyttöönotto kansainvälisessä tavaraliikenteessä hyväksymällä kansainvälisen sopimuksen lisäpöytäkirja. Tämä sähköisen rahtikirjan käyttö ei tule pakolliseksi, vaan yritykset voivat itse sopia keskenään sen käytöstä. Ja sen käsityksen mukaan, minkä itse olen tästä saanut myös eri kuljetusyrittäjiltä, suuremmilla yrityksillä on pääsääntöisesti halua investoida rahtikirjojen sähköistämiseen kustannuksista huolimatta, koska tämä sähköinen rahtikirja tulee kuitenkin aina vähentämään niitä virheitä ja tuo myös tehokkuutta siihen työhön. Toinen juttu on sitten se, että palaute on ollut myös sen kaltaista, että ehkä lähtökohtaisesti pienemmillä yrityksillä on vähemmän halukkuutta tähän investointiin. Sähköistä rahtikirjaa voidaan käyttää tietysti myös sovittaessa kotimaan liikenteessä, niin kuin tässä keskustelussa on myös jo tullut esiin.

Sitten mitä tulee tähän harmaaseen talouteen ja harmaan talouden kitkemiseen — koska kaikessa lainsäädännössä, jossa me voimme harmaata taloutta kitkeä, niin meidän yksinkertaisesti pitää se tehdä — tätä sähköistä rahtikirjaa on ajettu yhtenä tavaraliikennealan harmaata taloutta torjuvana keinona aiempina vuosina eri työryhmissä ja eri verkostoissa. Ja toive on todellakin kuljetusalalla itsellään myös, että nyt sitten tämä sähköinen rahtikirja tulee toteutumaan. Me olemme tätä sähköistä rahtikirjaa pitäneet myös oman puolueeni osalla esillä kabotaasilainsäädännön kansallisten säädösten purkamisen aikana. Ja näin lyhyesti voisin loppuun todeta, että kun kabotaasia pystytään valvomaan paremmin, kun saadaan parempaa tietoa rajanylitystilanteista, kun saadaan onnettomuustilanteista rahtitietoa ja kun verojen ja muiden liikenteen maksujen valvonta paranee, se on yksinkertaisesti Suomen etu ja se on eduskunnan etu, ja tässä asiassa pitää edetä todella nopeasti valiokuntatyössä.

20.21 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä sähköisen rahtikirjan käyttöönotto on tervetullut hanke, jolla edistetään hallitusohjelman julkisten palvelujen digitalisointipyrkimyksiä. Kyseessä on hyvä edistysaskel. Se edistää kuljetussektorin toimintaa ja parantaa mahdollisesti sen kilpailukykyä. Sähköistä rahtikirjaa on kuljetusalalla toivottu pitkään, kuten olemme täällä kuulleet, ja hyödyt ovat ilmeiset muun muassa toimintojen tehostamisessa ja harmaan talouden torjunnassa. Lisäpöytäkirjaan liittyminen ja sähköisen rahtikirjan mahdollistaminen on hyvä hanke, ja toivon sen ripeää etenemistä täällä eduskunnan lainsäädäntöprosessissa.

20.22 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kun ministeri esitteli tätä, niin minulle tuli ihan nuoruus mieleen. Olin 90-luvulla huolintaliikikkeessä liikenneapulaisena Finnexpress Oy:ssä ja ASG Oy:ssä. Niitä ei enää ole. Muistan elävästi, kuinka käsin kirjoitin rahtikirjoja ja passeja myös täällä Pohjoismaiden liikenteestä. Niitä passejahan ei enää tarvita. Monesti kuljettajat odottivat sitten jonossa siinä, että saivat rahtikirjat ja passit, kun kuorma oli lastattu, ja siinä oli muuten todella kiire ja se oli tosi kiireistä työtä. He meinasivat ehtiä sitten Eteläsatamaan laivoihin, ja siinä kyllä oli sitten liikenneapulaisella kiire, kun niitä kirjoitin. Tämä on hienoa, että edistytään, mutta tuntuu, että tämä on 90-luvun alussa jo ollut ja vieläkin ollaan vasta tässä. Kun tuossa äsken muistelin, niin muistan vieläkin, että kun Kone vei hissiä, niin tullikoodi oli 8510 30 30 ja hissien osat olivat sitten loppuosa 33. En tiedä, miten muistan tämän vieläkin, mutta ne tullikoodit ovat hyvin jääneet mieleen.

Tuossa edustaja Kulmala otti esille sen, että olisi hyvä löytyä näistä vaarallisista kuljetuksista myös mahdollisesti jotain paperilla. No, ainakin sen pitäisi tietysti jossakin sel-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

keästi näkyä, että esimerkiksi se kuljetus ei nyt ole sitten siellä jossakin rekan tietokoneessa, että se olisi sitten jossakin erillisenä sähköisesti löydettävissä. Ja tietysti, jos se on kuljettajan kännykässä, niin kukas sen koodin sinne sitten tietää, eli siinä mielessä ihan hyvä. Mietin vain sitä, että näissä asioissa kestää niin kauan, että ihminen on mennyt avaruuteenkin, mutta välillä me emme saa näitä järjestelmiä toimimaan.

Toinen muisto, joka tulee mieleen: olen ollut maistraatissa pitkään ja siellä on vissiin kymmenen vuotta sitä sähköistä arkistoa valmisteltu, eikä se ikinä tunnu valmistuvan. Taas on aloitettu uusi yritys, ja toivottavasti tämä toimii.

Tuossa tuli myös esille tuo valvonta. Pystyykö tätä käyttämään esimerkiksi toiveeseen, joka liittyy siihen, mitä olen kuullut, että kun kotimaisilta liikennöitsijöiltä valvotaan ajopäivät ja lepotunnit, niin sitten siitä tulee vähän vääristymää kilpailutilanteessa muiden maiden kuljetusyrittäjien kanssa? Pystyisikö tällä tavalla auttamaan sitä, että pystyisi valvomaan, että ollaan samassa kilpailutilanteessa? Silloin on helpompi ehkä tälläkin myös valvoa sitä liikennettä. Mutta hyvä, että nyt ollaan 90-luvulta vähän edistytty.

20.25 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin sen 15 vuotta, mitä olen liikennevaliokunnassa ollut, niin nimenomaan kuljetusala on toivonut tätä sähköistä rahtikirjaa jo pelkästään tämän kilpailutilanteen vuoksi, koska on hyvin epäselviä rahtikirjoja ja siellä on ajeltu vähän miten sun sattu, varsinkin mitä tuolta Itä-Euroopan puolelta on tullut noita rekkoja tänne. Siinä mielessä tämä on erittäin tärkeä, että sähköistä rahtikirjaa koskeva lisäpöytäkirja tulee tähän sopimukseen ja tosiaan muutetaan tiekuljetussopimuslakia. Ja todellakin tämä on tärkeä myös siinä mielessä, että me voimme valvoa myös, millaista tavaraa liikkuu tuolla tien päällä.

Totta kai tällä on myös kustannusvaikutus. Tämähän aiheuttaa sen, että täytyy investoida näihin sähköisiin järjestelmiin, mutta uskon, että pitkällä tähtäimellä tämä kuitenkin tulee olemaan esimerkiksi erityisesti suomalaiselle rekkaliikenteelle erittäin hyvä asia ja kilpailu tältä puolen muuttuu rehdimmäksi ja rehellisemmäksi. Sähköisen rahtikirjan käyttäminen ei ole tosiaan pakollista, vaan osapuolet voivat sopia sen käyttämisestä paperisen asiakirjan sijasta. Tämän ehkä jatkossa pitäisi olla niin, että sähköinen rahtiasiakirja olisi standardi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 157/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin tilanteessa 30 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan, 15. asiakohtaan.

Keskustelua. — Ministeri Berner, olkaapa hyvä.

Keskustelu

20.27 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulla on ilo ja kunnia esitellä liikenteen palveluista annetun lain kolmas varsinainen vaihe. Kyse on mittavasta lakihankkeesta, joka jo alun perin päätettiin toteuttaa vaiheittain sen suuruuden johdosta. Haluan tässä vaiheessa esittää kiitokseni eduskunnalle, että sillä on ollut rohkeutta säätää kansainvälisestikin katsoen uudistuksia mahdollistava laki.

Nyt eduskunnan käsittelyyn tuotu hallituksen esitys viimeistelee liikennepalvelulain ja luo edellytykset liikenteen digitalisaatiolle ja uusille liiketoimintamalleille. Liikennepalvelulain lähtökohtana on alusta alkaen ollut luoda liikenteestä kokonaisvaltainen palvelukokonaisuus ja tarjota näin liikenteen käyttäjille joustavuutta ja valinnan mahdollisuuksia. Edistykselliset liikenteen palvelut auttavat myös vähentämään päästöjä. Liikennepalvelulailla rakennetaan tulevaisuutta, tulevaisuuden palveluja ja uusia liiketoimintaedellytyksiä. Koko liikennepalvelun ajattelu eli MaaS on suomalainen innovaatio, joka on ollut kansainvälisesti menestys. Liikennepalvelulaki mahdollistaa MaaS:n. Lainsäädäntömme on herättänyt laajasti kiinnostusta EU-maissa ja kansainvälisesti erityisesti urauurtavien tietosäätöjen osalta.

Nyt ehdotettava esitys jatkaa tällä tiellä. Sen keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa asiakaslähtöiset liikennepalvelut luomalla markkinoille toimintaedellytyksiä. Tämä toteutetaan muun muassa helpottamalla kuljettajapulaa. Asiallisesti nyt käsiteltäväksi tuleva esitys sisältää raskaan tieliikenteen, taksinkuljettajien sekä meriliikenteen ammattipätevyysääntelyä sekä varautumiseen ja julkisen liikenteen liityntäpysäköintiin liittyvää sääntelyä. Lainsäädäntöteknisesti ehdotus muuttaa liikenteen palveluista annetun lain numeerin juokseväksi.

Tieliikenteen raskaan kaluston kuljettajien ammattipätevyyden suorittamiseen otettaisiin käyttöön niin sanottu koevaihtoehto nykyisten koulutusmallien rinnalle. Tällä mahdollistetaan entistä joustavammin ammattipätevyyttä suorittavan taustan, aiemman osaamisen sekä kielitaidon huomioiminen. Lakimuutos on myös vastaus eduskunnan ponteen. Ponnassa edellytettiin kehitettävän järjestelmä, joka helpottaa toimimista raskaan liikenteen tehtävissä Puolustusvoimien nopeutetun ammattipätevyyskoulutuksen pohjalta. Koevaihtoehtoon käyttöönotto Puolustusvoimissa mahdollistaisi perustason ammattipätevyyden antamisen yhden mallin mukaisesti kaikille sotilaskuljettajiksi koulutettaville varusmiehille.

Merenkulun ammattipätevyysien osalta kevennettäisiin pelastuslaitosten, poliisin ja Tullin aluksia koskevia miehitys- ja pätevyysvaatimuksia. Niiden alukset jäisivät yleisten miehitys- ja pätevyysvaatimusten ulkopuolelle siltä osin kuin niillä on käytössään oma koulutusjärjestelmä, jonka Liikenne- ja viestintävirasto on hyväksynyt. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi sen, että kyseiset viranomaiset voisivat itse perehdyttää henkilökuntansa halutessaan ja räätälöidä koulutuksen omien viranomaistarpeiden mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Myös taksinkuljettajiin kohdistuvia vaatimuksia kevennettäisiin siten, että taksinkuljettajan paikallistuntemuksen mittaamisesta kokeella taksinkuljettajan ajoluvan edellytyksenä luovuttaisiin. Aloite muutokseen on tullut alan toimijoilta. Liikenteen palveluista annettu laki on mahdollistanut taksipalvelujen tarjonnan kasvun. Ala kärsii kuitenkin tällä hetkellä kuljettajapulasta, joka rajoittaa alan kasvua. Taksinkuljettajan paikallistuntemuskoe vähentää potentiaalisten työntekijöiden hakeutumista alalle. Ulkomuistia testaava paikallistuntemuskoe ei tänä päivänä ole mielekäs kuljettajan osaamisen mittari, koska kuljettajalla on käytössään GPS-järjestelmät ja lupa myös on ennen kaikkea valtakunnallinen. Lisäksi uuden taksisääntelyn tavoitteena on tuoda joustoa palvelutarjontaan mahdollistamalla ammatin harjoittaminen kaikkialla Suomessa. Yhdellä alueella suoritettu koe ei mittaa paikallistuntemusta kattavasti eikä välttämättä osoita kuljettajan osaamista tosiasiallisella toiminta-alueella. On huomattava, että taksiyrittäjä olisi edelleen vastuussa kuljettajan riittävästä pätevyydestä muun muassa paikallistuntemuksen ja reitin valinnan osalta. Taksinkuljettajan olisi edelleen myös läpäistävä kuljettajan muuta osaamista mittaava niin sanottu teoriakoe.

Esityksessä ehdotetaan uutta varautumisvelvollisuutta tieliikenteessä. Varautumisvelvollisuus koskisi sellaisia henkilöliikenneluvan haltijoita, joilla on käytössään enemmän kuin 15 linja-autoa tai tavaraliikenteen osalta enemmän kuin 15 raskasta ajoneuvoa tai ajoneuvoyhdistelmää. Velvoite ei kuitenkaan koskisi taksiliikennettä. Velvoite on sisällöllisesti verrattain kevyt, ja sillä edellytetään suuremmilta liikenteenharjoittajilta sellaista valmiussuunnittelua, riskiarviointia ja oman toimintansa jatkuvuuden varmistamista, joka hyödyttää yrityksiä itseäänkin.

Lisäksi esityksellä asetettaisiin julkisen liikenteen liityntäpysäköintiä tarjoavalle yritykselle tai yhteisölle velvollisuus tarjota liityntäpysäköintiä tasapuolisoin ehdoin kaikkien liikumis- ja yhdistämispalvelun tarjoajien asiakkaille.

Arvoisa puhemies! Kuten jo lakihanketta käynnistettäessä kaavailtiin, kolmas vaihe on itsessään luonteeltaan täydentävä. Toivon esityksestä hyvää keskustelua. — Kiitos.

20.33 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Otan käsiteltäväksi tässä kohtaa raskaan liikenteen osuudesta muutaman kohdan.

Tämän esityksen myötä tieliikenteen raskaan kaluston kuljettajien ammattipätevyyden hankkimisessa otettaisiin käyttöön pelkkien kokeiden suorittamiseen perustuva vaihtoehto nykyisten koulutusmallien rinnalle. Perustason ammattipätevyyskoe olisi kaksiosainen ja edellyttäisi teoriaa ja käytäntöä koskevien kokeiden suorittamista. Perustason ammattipätevyyskoulutukseen liittyvä osaaminen testataan kaikissa tilanteissa kokeella.

Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa luodaan ainoastaan rinnakkainen väylä tutkintoon. Toinen on siis koulutuksen kautta ja toinen on ilman sitä. Lopputulema on kuitenkin sama eli osaamista mittaava koe. Kokeen tulos ratkaisee edelleen sen, ovatko kokelaan tiedot ja taidot riittävällä tasolla, ja näin on oltava jatkossakin.

Puolustusvoimat on edelleen erittäin merkittävä kouluttaja. He antavat kuorma-autonkuljettajan ammattipätevyyteen johtavaa koulutusta kymmenessä joukko-osastossa eri puolilla Suomea. Koulutettujen määrä on noin 14 prosenttia varusmiesten vuotuisesta määrästä. Puolustusvoimien tarjoamaa koulutusta voidaan pitää alueellisesti ja määrällisesti kattavana koulutusmahdollisuutena. Koulutusmalli on todettu myös Puolustusvoimissa toimivaksi. Esityksessä on Puolustusvoimissa saavutettavan ammattipätevyyden siirtämistä siviiliin parannettu. Nopeutetun koulutuksen Puolustusvoimissa suorittanut saisi ehdo-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

tuksen mukaisesti ammattipätevyyden siviiliin alle 21-vuotiaana suorittamalla ammattipätevyyskokeen siviilissä. Mielestäni tämä on erinomainen esitys tältä osin.

Arvoisa puhemies! Tieliikenteessä ollaan tällä hetkellä tilanteessa, jossa monissa kuljetusyrityksissä on vaikeuksia saada ammattitaitoista työvoimaa palvelukseensa. Jatkossa näköpiirissä on selkeä kuljettajapula. Koevaihtoehdon tuominen koulutusvaihtoehdon rinnalle madaltaa alalle tulon kynnystä, ja sillä on siten positiivisia vaikutuksia työvoiman saatavuuteen. Mielestäni tämä esitys ei vaaranna liikenneturvallisuutta mutta ei myöskään paranna sitä.

20.35 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on siis liikennekaarena aiemmin tunnetun lakiuudistuksen kolmas osa. Tässä esityksessä muun muassa kevennetään raskaan kaluston ammattipätevyyden suorittamista tuomalla nykyisten koulutusmahdollisuuksien rinnalle näyttökokeisiin perustuva malli. Esitystä on pääosin kannatettu työvoiman saamiseksi alalle, niin kuin on jo käynyt ministerin ja edustaja Kulmalankin puheenvuoroissa esille.

Suurimmille luvanvaraisen liikenteen harjoittajille säädetään varautumisvelvoite ja aiemmin tieliikenteessä Huoltovarmuuskeskuksen kautta järjestettynä ollut velvoite tuodaan nyt lakiin kuten juna- ja lentoliikenteessäkin. Tämä osa tästä esityksestä on saanut lausuntokierroksella pääsääntöisesti kannatusta.

Mitä sitten tapahtuu taksien kohdalla, niin tämä kolmas osa tuo tullessaan sen, että taksinkuljettajilta poistettaisiin kokeesta paikallistuntemuksen osuus. Tälläkin pyritään esityksen mukaan vähentämään työvoimapulaa, ja tietysti se tulee myös vähentämään Trafín työtä.

Itse uskallan jotenkin ajatella tässä lähete keskustelussa ääneen sellaista, että vaikka tämä taksikuski selviäisikin työtehtävistään pääsääntöisesti GPS:n avulla, on jonkintasoinen paikallistuntemus pakollinen jo pelkästään sen vuoksi, että hinnoista voidaan jo etukäteen sopia nykyisen taksilainsäädännön aikana. Toisaalta nykyisen järjestelmän puute on siinä, ettei taksilupa rajoitu alueelle, josta paikallistuntemus on testattu. Esim. Helsingissä taksia ajavalta on voitu testata paikallistuntemus vaikka Imatralla, ja tavallaan tämä tuo määrätynlaisia epäluotettavuustekijöitä siihen taksipalveluun. Näin ainakin itse näen.

Lähete keskustelussa olen tyytyväinen siihen, että tässä esityksessä ei ole mukana lausuntokierroksella olleita paikantamisvelvollisuuksia, jotka olisivat kohdistuneet tavara- ja henkilöliikenneluvan haltijaan, rautatieliikenteessä toimiluvan haltijaan ja raideliikenteessä ilmoitusvelvolliseen toimijaan.

Erityisen kiitoksen haluan antaa hallituspuolueiden niille sankareille ja osaajille, jotka tässä kohtaa tekivät sen, että tässä esityksessä ei myöskään ole mukana postilakiin muutoksia, joissa olisi Postin luovutettava operatiivisia tietoja omille kilpailijoilleen, koska se olisi ollut aivan täysin kohtuuton esitys tässä kohtaa.

20.38 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on pitkään odotettu liikennepalvelulakikokonaisuuden kolmas osa, ja nyt sitä pääsemme sitten eduskunnassa käsittelemään. Pitkin vuosia tässä on saanut kuulla raskaan liikenteen puolelta kommentteja siitä, että pätevytyminen ja koulutus on hyvin raskasta ja ammattimiehetkin pannaan käymään kursseja asioista, jotka he jo osaavat. Nyt tässä esityksessä mennään kyllä hyvällä tavalla eteenpäin eli tulee tämä koevaihtoehto eli sen sijaan, että osoitetaan sitä pätevyyttä istu-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

malla tuntitolkulla tai päiväkaupalla kursseilla, niin riittää, kun osoittaa sen osaamisensa kokeella ja saa näin niitä pätevyyskursseja hankittua. Se on hyvä ja tervetullut uudistus.

Edelleen on hyvä, että poliisi, rajavartiolaitos ynnä muut viranomaiset voivat meripuolella kouluttaa ja myöntää pätevyyskursseja itse sen sijaan, että ovat tässä raskaammassa yleisessä mekanismissa mukana.

Taksien osalta: Takseista on liikennepalvelulain yhteydessä puhuttu joka käänteessä hyvin paljon, ja niin tälläkin kertaa. Paikallistuntemuskoe on tarkoitus poistaa, ja pyyntö ja aloite muutokseen on tullut alan toimijoilta. Mielestäni, jos tällä polulla edetään, jatkossa kuljettajien osaamiseen on kyllä kiinnitettävä huomiota. Ei voida päästää täysin villiksi tätä koepuolta. On oltava tietty taso kuskeilla. Nyt vastuu tästä asiasta siirtyy liikenneluvan haltijalle ja tavallaan yrittäjän vastuu kasvaa. Uskon tietysti ja toivon, että se osaaminen sitten varmistetaan sitä kautta ja että kentällä nähdään, että on kilpailuetu, että taksiyritykset voivat kertoa asiakkaalleen, että meidän kuskimme tietävät, minne asiakkaat vievät, eivätkä ole täysin navigaattorin varassa, vaikka se nyt sitten tämän paikallistuntemuskoeen poistumisen myötä olisikin mahdollista.

20.40 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Liikennepalvelulaki luo edellytykset liikenteen digitalisaatiolle ja uusille liiketoimintamalleille. Se on ollut hallituksen tahona ja myöskin tavoitteena. Keskeisenä tavoitteena on myös mahdollistaa asiakaslähtöiset liikennepalvelut, ja liikenteestä luodaan kokonaisvaltainen palvelukokonaisuus ja liikenteen käyttäjille tarjotaan joustavuutta ja valinnanvapautta. Se on hyvä asia. Tämä hallituksen esitys nyt on tämän lain liikenteen palveluista kolmas vaihe. On erittäin hyvä, että tässä on nyt myöskin huomioitu edellisessä vaiheessa tulleet eduskunnan ponnet muun muassa siihen juoksevaan pykälänumerointiin, joka on aika kattava tuolla hallituksen esityksessä, sekä myös Puolustusvoimissa saavutettavan ammattipätevyyden huomioiminen tulevaisuudessa.

Tässä liikennepalvelulain kolmannessa vaiheessa kevennetään tie- ja meriliikenteen ammattipätevyyssääntelyä. Tieliikenteen raskaan kaluston kuljettajien perustason ammattipätevyyden suorittamiseen ehdotetaan kokeisiin perustuvaa vaihtoehtoa nykyisten koulutusmallien rinnalle. Kokeissa mitattaisiin samaa osaamista kuin koulutusvaihtoehtoissa. Kuitenkin tulevaisuudessa se on huomioitava asia.

Tässä hallituksen esityksessä helpotetaan myös taksinkuljettajapulaa, joka on ilmennyt tässä lähiaikoina. Kun nyt hallituksen esityksessä luovutaan taksinkuljettajan paikallistuntemuskokeen suorittamisesta, niin se on myöskin Taksiliitolta tullut toive, joka on näin hallituksen esitykseen saatu aikaiseksi. Muistan, kun tästä liikenne- ja viestintävaliokunnassa aikanaan keskusteltiin ja silloin katsottiin se paikallistuntemus tärkeäksi asiaksi, mutta nyt on tullut myöskin Taksiliitolta toiveita, että tähän voitaisiin joustoa saada. Niissä takseissa on kuitenkin navigaattorit, ja kuitenkin on huomioitava, että taksin kuljettaminen edellyttää edelleen taksinkuljettajan ajolupaa ja taksinkuljettajan on edelleen suoritettava hyväksytysti niin sanottu teoriakoe, jonka tarkoituksena on selvittää ajoluvan hakemisen yhteydessä, että kuljettaja kykenee huolehtimaan matkustajan turvallisuudesta myös käytettävästä ajoneuvosta riippumatta ja ottamaan huomioon matkustajan toimintarajoitukset. Huomionarvoista on, että edelleen taksiyrittäjä on vastuussa kuljettajan riittävästä pätevyydestä muun muassa paikallistuntemuksen ja reitin valinnan osalta, ja kuljettajanhan on aina valittava joko asiakkaan ilmoittama reitti tai tarkoituksenmukaisin reitti. Itse toivon,

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

että tähän myöskin taksiyrittäjät kiinnittävät huomiota, että taksinkuljettajat ovat riittävän päteviä.

20.44 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on liikenteen palveluista annetun lain kolmas vaihe. Todellakin rekkojen ammattikuskeilta on tullut palautetta niin sanotuista turhista kursseista, jossa muna opettaa kanaa eli opitaan itsestäänselvyyksiä. Jos tällä lailla voidaan helpottaa työvoiman saantia ja helpottaa alalle tuloa, niin se on tietysti hyvä asia. Työvoimasta on ollut pulaa rekkaliikenteen kuljetuksissa, jopa eläkeläisetkin on komennettu töihin. Ja todellakin tämä koevaihtoehto on silloin se helpompi vaihtoehto tulla alalle, mutta eihän tämä tietenkään poista sitä ammatillista koulutusta, sekin on mahdollista suorittaa.

Toinen kysymys on, että taksinkuljettajan ajoluvan edellytyksenä ei olisi enää paikallistuntemuskokeen suorittaminen. Tämä on kriittinen kysymys. Siitä on tullut palautetta, että milläs se taksikuski tietää sen matkan, jos ei tiedä reitin pituutta. No, navigaattorista se pitää tietysti sitten tutkia. Mutta tämä palaute on tosiaan tullut myös yrittäjiltä. Edelleen taksinkuljettajan on kuitenkin suoritettava teoriakoe, jonka tarkoituksena on selvittää myös se, että kuljettaja kykenee huolehtimaan matkustajan turvallisuudesta ja ajoneuvosta riippumatta ottamaan huomioon matkustajan toimintarajoitukset. Ja se on nyt sitten taksiyrittäjän vastuulla, että kuljettaja tietää reitit ja osaa paikallistuntemuksen. Kuljettajan on aina valittava joko asiakkaan ilmoittama reitti tai sitten tarkoituksenmukainen reitti. Ja kyllähän navigaattoristakin apua on, mutta välillä tuntuu, etteivät täällä pääkaupunkiseudullaakaan kaikki kuskit oikein tiedä, mistä kautta pääsee mihinkin, kun navigaattori ei pidä välttämättä paikkansa.

Todellakin täältä on yksi tärkeä pykälä, 38 a §, poistettu. Se olisi ollut lisäys postilakiin, jolla postiyrityksiä olisi velvoitettu luovuttamaan postipalveluja koskevat olennaiset ja ajantasaiset tiedot postipalveluiden ja jakelutoiminnan kehittämistä ja nimenomaan myös muiden kuin posti- ja jakelutoimintaa koskevien palveluiden tarjoamista ja kehittämistä varten. Erityisesti mediayhtiöt ovat tässä olleet tietysti aktiivisena. Ehdotukset saivat lausuntokierroksella aika vähän kannatusta, ja meillä ei myöskään eduskuntaryhmä ollut yksimielinen tästä. Niiden jatkotyöstäminen ei ollut mahdollista käytettävissä olevassa aikataulussa, ja lausuntokierroksella olleet esitykset valmisteltiin tietysti jo aiemmin hyväksytyjen linjausten pohjalta — tämä valtioneuvoston periaatepäätös logistiikan digitalisaatiosta. Mutta joka tapauksessa se pykälä on nyt poissa, ja tulevaisuus sitten näyttää, mitenkä edetään postin reittitietojen osalta — osa näistä tiedoista ja osoitetiedoista on jo käytössä muillekin — ja ennen kaikkea kuinka sitten toimitaan, jos halutaan turvata myös haja-asutusalueella postin jakelu.

20.47 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä erityisesti tämä ammattipätevyyskohta on herättänyt paljon keskustelua, ja on hyvä, että siinä on päästy eteenpäin ja saatu sellaista riittävää väljennystä. Työvoiman saatavuus on kuljetusalalla monella kuljetusyrittäjällä ollut haasteellista, ja siksi tähän pätevyYTEEN on syytä kiinnittää huomio. Tärkeää on myös se, että Puolustusvoimien antama koulutus hyväksytään nyt yhä helpommin ja nuoret, jotka siitä ovat kiinnostuneet, pääsevät sitä kautta helpommin työelämään kiinni. Esitänkin vielä kysymyksen ministerille: nyt kun ammattipätevyys on todettu, niin kun nythän on tämä viiden vuoden välein päivitetty ammattipätevyys, niin onko siinä sitten vielä tapahtumassa jotain höllennyksiä kenties? Tällä hetkel-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

lähän on voimassa kuitenkin edelleen, että viiden vuoden välein se viisi vuorokautta täytyy siellä kurssilla istua. Tästä asiasta on käyty kovaa keskustelua niin alan toimijoiden kuin yrittäjien kanssa, mutta mikä on tämän tulevaisuus?

Varautumiseen liittyvät asiat: on tärkeää, että kuljetusala ottaa tavallaan vastuuta myös tästä huoltovarmuuskysymyksestä ja varautumiseen liittyvät asiat on huomioitu niin kuljetus- kuin henkilöliikenteelläkin. Yli 15 bussin yrityksillä on merkittävä tehtävä silloin tietenkin huoltovarmuuden osalta.

Tähän taksin paikallistuntemukseen. Se on varmaan sillä lailla hyvä, että siellä alueilla, missä se paikallistuntemus ei ole oleellinen asia, näillä digitaalisilla laitteilla sitä pystytään korjaamaan, mutta ihan selvästi kuluttajan näkemyksen mukaan täällä Helsingissä on kuljettajia, joilla ei ole riittävää paikallistuntemusta. On tietysti vähän haasteellista, ettei enää tuttujakaan osoitteita löydä. Mutta tämä on ollut useamman vuoden jo ongelma täällä pääkaupunkiseudulla. Tästä pitää mennä eteenpäin.

Postilain osalta tyydyn toteamaan, että kun riittävää yhteisymmärrystä ei tässä yhteydessä siihen myöskään hallituspuolueiden sisältä löytynyt, niin oli hyvä ratkaisu, että se asia ei nyt tällä kertaa ainakaan edennyt.

20.49 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää edustajia näistä näkökulmista ja palautteista ja evästyksistä. Ymmärrän hyvin edustaja Meren näkökulman ja tuskan siitä, että monien asioiden edistäminen kestää etenkin EU:sta päin tullessa parikymmentäkin vuotta, mutta tällä hallituskaudella olemme kuitenkin monia asioita saaneet eteenpäin, myös sellaisia, jotka ovat olleet kymmeniäkin vuosia valmistelussa. Toivottavasti tämä jatkuu tulevaisuudessakin.

Liittyen tähän lakiin liikenteen palveluista ja siihen liittyvään taksiliikenteen kuljettajan paikallistuntemukseen liittyvään sääntelyyn muistutan siitä, että laki edelleen edellyttää sitä, että kuljettaja osaa valita asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaisimman reitin, jollei asiakas sitä itse esitä. Tämän osalta haluan myöskin uskoa siihen, että kuljettajakunta sitä tavoittelee ja siihen pystyykin. Samalla meidän tulee kuitenkin huolehtia myöskin siitä, että meillä työhön pääsyn ja työn saamisen kynnys ei ole liian korkea ja että sallimme myöskin sen, että teknologiaa voidaan hyödyntää. Tänä merkittävänä aikana, jossa digitalisaatio tekee paljon murrosta moneen työpaikkaan, on myöskin tärkeää, että meillä syntyy mahdollisimman hyvä kynnys saada myöskin työllisyyttä edistettyä tälläkin sektorilla. Tällä hetkellä paikallistuntemuskokeesta ei selviä keskimäärin 45 prosenttia kuljettajista, ja silloin on pikemminkin järjestelmässä vika kuin niissä, jotka näihin testeihin tulevat. Samalla kuitenkin keskimäärin 21 prosenttia kuljettajista reputtaa tämän yleisen kokeen, ja se on ehkä semmoinen normaali taso, josta voidaan sanoa, että tämä on ehkä todennäköistä. Toivon, että tältä osin asiassa päästään eteenpäin.

Ja jos puheenjohtaja sallii, niin aivan lyhyesti haluaisin todeta vielä, että lain vaarallisten aineiden kuljetuksesta sääntelyä noudatetaan edelleen ja että meidän sähköisen rahti-asiakirjamme osalta tämä ei vaikuta siihen. Erityislakeja sovelletaan edelleen erityiskuljetuksiin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 107/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 107/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuudesta ja kehityksestä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Afganistanin islamilaisen tasavallan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 80/2018 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 10/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 80/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2017

Kertomus K 18/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 12/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/2018 vp. Nyt päätetään eduskunnan kannanotosta kertomuksen johdosta.

Keskustelu

20.53 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kiinnitän tässä kohdassa huomiota erääseen merkittävään yksityiskohtaan, nimittäin joihinkin yksityishenkilöiden velkaantumiseen johtaviin syihin. Tässä talousvaliokunnan mietinnössä on näet täysin aiheellisesti otettu kantaa pikavippien vaikutukseen kansalaisten talouden hallintaan ja näiden ongelmien kasvuun.

Ylivelkaantuminen on vakava yhteiskunnallinen ja taloudellinen ongelma. Maksuhäiriömerkintöjen ja ulosotossa olevien henkilöiden määrä on kasvanut. Nämä talousongelmat ovat valitettavan vakavia paitsi monen pienituloisen myös yhä useampien keskituloisten kansalaisten kohdalla. Tämä ei ole tietenkään kenenkään etu, korkeintaan perintäfirmojen.

Arvoisa puhemies! Pikavipeille on säädetty jo aiemmin korkokatto, joka koskee alle 2 000 euron lainoja, mutta pikavippiyhtiöt ovat alkaneet, ikävä kyllä, kiertää tätä korkokattoja myöntämällä pääosin sääntelyn ulkopuolelle jääviä yhä suurempia luottoja, ja niissä to-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

delliset vuosikorot ovat tietenkin olleet erittäin korkeita. Se on osaltaan pahentanut tätä mainittua ylivelkaantumisongelmaa.

Arvoisa puhemies! Oikeusministeri Häkkänen on luvannut julkisuudessa tiukennuksia kuluttajaluottojen markkinointiin, ja hän on luvannut tuoda eduskuntaan esityksen, jolla kulutusluottojen korkosäätely laajennettaisiin koskemaan myös yli 2 000 euron luottoja. Odotankin esitystä tulevaksi pikaisesti eduskunnan käsittelyyn.

Monelle kuluttajalle aiheutuu ongelmia myös pikavippien aggressiivisesta markkinoinnista. Keväällä täällä eduskunnassa käytiin lähetekeskustelu lakialoitteesta, joka koski pikavippien markkinointikieltoa. Sen oli allekirjoittanut pitkälti yli sata kansanedustajaa.

Arvoisa puhemies! Pikavippien markkinointikiellolla voitaisiin vaikuttaa varsinkin heikasteostona otettuihin pikavippeihin ja siten ennaltaehkäistä monen ihmisen joutumista velkakierteeseen. Sekä pikavippien markkinointikielto että suurten kulutusluottojen korkokatto saavat toivon mukaan nopeasti lain voiman. Kehotankin hallitusta ryhtymään pikaisiin toimenpiteisiin kansalaisten ylivelkaantumisen ehkäisemiseksi.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 18/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Australian välillä tehdyn puitesopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 67/2018 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 9/2018 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Ensin päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 9/2018 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä puitesopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 67/2018 vp tarkoitetun puitesopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 67/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Sopimuksen ainoa ja lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Lakialoite laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakialoite LA 39/2018 vp Emma Kari vihr ym.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Keskustelu tästä avattiin jo kohdassa 7. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

20.56 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Aivan, tästä eläinsuojelulaista on keskusteltu tänään lähetekeskustelussa, ja täytyy sanoa, että hallituksen esityksessä on paljon hyvää, eläinten hyvinvointiin paljon parannuksiakin, joita eläinsuojeluryhmä eduskunnassa on myös halunnut. Siellä on myös paljon toteutuneita hyviä asioita, joita perussuomalaiset ovat monta vuotta halunneet parantaa ja viedä eteenpäin eläinten hyvinvoinnissa. Vihreät Emma Karin johdolla ovat tehneet tällaisen rinnakkaisaloitteen, jossa on paljon hyvää mutta johon minäkään en ole nimeäni laittanut, koska ihan kaikesta en ole samaa mieltä. Hyvää tässä aloitteessa on eläimen itseisarvon tunnustaminen, kivunlievennyksen tehostaminen, eläinsuojeluvaltuutetun asettaminen, eläinjalostukseen puuttuminen tehokkaammin ja valvonnan tehostaminen.

Mutta sitten se ongelmakohta: Meillä on tuottajilla tänä päivänä todella suuria vaikeuksia. Tuottajan ahdinko on todellinen. Tämän suhteen, kun ajatellaan eläinten hyvinvointia, täytyy tehdä yhteistyötä ja miettiä, mitkä ovat ne ratkaisut, miten tuottaja pystyy tuottamaan ja saamaan myös rahapussiinsa enemmän, kun tuottaja panostaa eläinten hyvinvointiin ja eettiseen tuotantoon. Hyvitysmaksujen kartuttaminen ja lisääminen tuottajille olisi yksi mahdollisuus, mutta tällä hetkellä täytyy miettiä myös meidän mahdollisuuksiamme tuottaa lähiruokaa, puhdasta ruokaa edelleenkin, ja se on kinkkinen asia, nimittäin tämä yhdistelmä pitää saada siihen vaiheeseen, että tuottajalla on mahdollisuus, koska tuottajat haluavat panostaa eläinten hyvinvointiin, ja silloin se tarkoittaa sitä, että kauppa ottaa vähemmän, tuottajille maksetaan enemmän ja eläinten hyvinvointi nostetaan etusijalle. Tämä on myös valtavan suuri vientivaltti meidän hyvälle ruoantuotannollemme ja puhtaalle ruoallemme, jossa ei ole käytetty antibiootteja juuri ollenkaan, ja se on tulevaisuutta. Ja tämän takia, koska tässä vihreitten aloitteessa ei ole huomioitu tarpeeksi tuottajien asemaa, en ole voinut allekirjoittaa tätä heidän lakialoitettaan.

20.59 Leena Meri ps: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Aivan samoista syistä kuin perussuomalaisen eduskuntaryhmästä eläinsuojelukerhon puheenjohtaja Elomaa totesi, ihan samoja ongelmia minulle tuli. Täällä oli erittäin hyviä ehdotuksia, kuten esimerkiksi eläinsuojeluvaltuutettu ja valvonnan parantaminen. Mutta ihan hyvä, että näistä keskustellaan, ja nyt tässä eläinten tilanne monessa osin paranee.

Oikeastaan haluaisin toivottaa tervetulleeksi tässä eläinten hyvinvointilaissa tämän 2 luvun yleisiä periaatteita, samoin kuin 3 luvun eläinten kohtelun vaatimuksia, joissa on todettu, mikä on kiellettyä ja millaisia välineitä ja laitteita saa käyttää. Muun muassa ei saa käyttää enää piikkipantoja, sähköpantoja. Näihin on kaivattu säätelyä. Itse näen sen sillä lailla, että kun jatkossa puntaroidaan esimerkiksi eläinsuojelurikoksia, rikkomuksia tai valvontaa, niin tästä saadaan siihen tulkintaan — ainakin jos itse olisin tuomioistuimessa näitä päätöksiä tekemässä, niin tästä saisi — hyvää ohjenuoraa siitä, miten voidaan arvioida se, onko eläin tullut hyvin vai huonosti kohdelluksi. Esimerkiksi täällä 13 §:ssä todetaan,

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

annetaan konkretiaa sille, mitä se eläimen hyvä käsittely on, eli esimerkiksi: ”Eläintä ei saa käsitellä tai kouluttaa kovakouraisesti tai muuten sillä tavalla, että sille aiheutuu tarpeeton kipua tai kärsimystä. Eläintä ei saa sitoa tarpeetonta kipua ja kärsimystä tuottavalla tavalla.” Täällä on valtavan hyvin konkretisoitu sitä. Itsekin aluksi ajattelin, että se itseisarvo olisi ollut hyvä olla tuolla laissa, mutta nyt ajattelen näin, että minulle on tärkeämpää se, että täällä on hyvin konkreettisesti kirjattu se, mitä se eläimen hyvä kohtelu on, koska se on isompi asia kuin se, että on joku sana tai sen puuttuminen laissa. Se on minusta erittäin hyvä.

Sitten eläinten hoidosta on myös annettu tarkkoja säätelystä tuosta juomaveden saannista. Itse olen sitä mieltä, totta kai, että eläimellä pitää olla raikasta juotavaa aina, mutta kuten tuli esille noissa keskusteluissa, niin joskus on poikkeuksellinen tilanne. Kävin tuossa vielä ministeri Lepältä kysymässä, että kun se asetus tulee, niin muistetaanhan siinä antaa mahdollisuus myös siihen, ettei jouduta laittamaan hevostalleja kiinni. Esimerkiksi, kun itse olen hevosharrastaja, suomenhevojen kanssa pelaan, niin tiedän, että tallilla ei voida koko päivää huolehtia, että se vesi ei ehdi välillä jäätyä. Sitä kyllä käydään koko ajan huolehtimassa, mutta siinä ei voi kukaan koko aikaa seistä, se täytyy ymmärtää, eikä eläinkään koko aikaa juo.

Yksi asia, mitä olisin toivonut, on, että olisi ehkä vielä mietitty eläintenpitokiellon osalta sitä, että olisi velvoitettu esimerkiksi eläinten myyjiltä pyytämään todistus, ettei ole eläintenpitokielloa. Nimittäin joskus on minulle sanottu, että siitä tulee lisää kuluja. No, se maksaa noin 20 euroa, se todistus, niin että jos ajatellaan, että ostaa koiran tai hevoson tai jonkun muun, niin jos ei ole 20 euroa sijoittaa siihen todistukseen, niin luultavasti ei ole sitten kyllä varaa ostaa sitä eläintäkään tai huolehtia siitä.

Tein 2015 lakialoitteen siitä, että Suomi on tässä erittäin jäljessä. Suomi, Unkari ja Romania ovat Euroopassa maita, jotka sallivat sen, että voit sekaantua eläimiin seksuaalisesti ilman, että sinua rangaistaan. Täällä pitää aina pystyä osoittamaan se, että eläimille on aiheutunut kärsimystä, ja se on välillä vain aika haasteellista, kun eläintä ei voi haastatella. Se on yhteiskunnan viesti siitä, että se ei ole täällä hyväksyttävää. Tämä on hieno uudistus, ja tein tästä lakialoitteen.

Sain tästä palautetta tämmöiseltä ryhmältä kuin Zoofilia silloin 2015, kun tein tämän lakialoitteen. He näkivät tarpeelliseksi lausunnossaan maa- ja metsätalousministeriön eläinsuojelulain kokonaisuudistusta käsittelevälle ohjausryhmälle ottaa minutkin oikein tähän lausuntoon, kun minä olen kansanedustaja, joka tukee tätä kriminalisointia — niin olenkin, minusta se ei ole hyväksyttävää eikä sivistysvaltiossa asiallista — ja siellä ollaan sitä mieltä, että minä lähinnä inhoreaktioiden tyydyttämiseksi vastustan tätä. Tästä ei ole kysymys vaan siitä, mikä on yhteiskunnassa hyväksyttävää, ja siitä, että kysymyksessä on eläin. Sain sähköpostia tältä ryhmältä, ja he totesivat minulle, että minä en kunnioita ihmisten seksuaalisia taipumuksia. Tässä ei ole kysymys ihmisten seksuaalisista taipumuksista. Toinen osapuoli on kuitenkin puolustuskyvyn, ei tahdonmuodostukseen pystyvä eläin. Lisäksi tämä ryhmä lähetti minulle tiedoksi tämmöisen kannanoton, missä oli sitten käyty läpi näitä asioita, miten kyllä eläin voi kertoa suostumuksensa. Minun täytyy täältä ihan lukea. He kirjoittivat näin: ”Eläin kykenee ilmaisemaan mielipiteensä kehonkielellä sekä tarvittaessa puolustautumaan hampaiden tai kavioiden avulla.” Jotenkin tuntuu aika erikoiselta, että tämmöisiä asioita tarvitsee puolustella ja yrittää kertoa, että tämä olisi jotenkin sillä lailla normaali ilmiö, johon me olemme menossa, ja meidän pitäisi tästä vain keskustelun avulla päästä yli.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Kiitos siitä, että tämä tuli. Kun silloin puhuin tästä, niin moni ei sitten kirjoittanut tähän nimeään. Erityisesti vihreiden edustajiin olen aika pettynyt, koska täällä tänään käytiin valtavaa keskustelua eläinten hyvinvoinnista, ja jotenkin tuntuu, että tämmöiseen ei sitten kuitenkaan ns. kehdata laittaa nimeä. Kyllä nämä ovat semmoisia edistysaskeleita, että en tiedä, jos ei tätä olisi silloin otettu julkiseen keskusteluun ja myllytetty, niin olisiko tämä tullut, koska kun minä itse soitin silloin maa- ja metsätalousministeriöön tähän ohjausryhmään, niin siellä vähän pohdittiin, että kun tästä nyt tulee myös huonoa palautetta ja muuta. Hyvä, että ainakin perussuomalaisten ryhmä oli siinä ponnekas. Sain sieltä kyllä keskustastakin nimiä, ja jostakin sieltä tuli nimiä, mutta tietyllä lailla eräiden puolueiden poissaolo kyllä loisti.

Sitten täällä on toinen asia, mistä olen erittäin tyytyväinen. Edustaja Ronkainen teki tästä lakialoitteen, että eläin tulee tainnuttaa ennen verenlaskua eliikkä täytyy huolehtia tosiaan, että eläin on tainnutettu, ettei kurkkua vedetä auki silloin, kun eläin on tajuissaan. Tähänkään ei kyllä vihreiden edustajien nimiä tullut. Minä mietin joskus aikanaan, mistä se johtuu, että näin on. [Silvia Modigin välihuuto] Tässä laissahan sitä muutetaan, että se ei ole näin. — Edustaja Modigin kannattaa tutustua siihen, kun oli aikaisemminkin tuolla joitakin pieniä virheitä. — Mutta hienoa, että nämä ovat toteutuneet, ja perussuomalaiset ajaa eläinten oikeuksia. Sen takia minua tänään vähän häiritsi tuossa aikaisemmassa keskustelussa se, että kaikkia puheenvuoroja ohjattiin vihreille, vaikka täällä on monia ryhmiä, jotka ovat lähes aktiivisempia kuin vihreät nimenomaan näissä vaikeissa ja vähän noloissakin keskustelunaiheissa. Muistetaan, että se ei ole tietyn ryhmän aikaansaannoksia, vaan meillä on tosi paljon erittäin aktiivisia ja eläinsuojelullisia ihmisiä. — Ja Modig ihan oikeasti katsoo sen, että se ei ole vielä niin. [Silvia Modigin välihuuto]

21.07 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Emma Kari on kyseenalaistanut lähes koko nyt puheena olevan lakiuudistuksen tällä lakialoitteella. Myös Animalia aloitti jo toukokuussa uuden kampanjan, joka keskittyi unohdetun eläinryhmän, kalojen oikeuksiin. Kalat ovat eläinyksiköiden määrän huomioiden valtava tuotantoeläinten ryhmä, mutta Animalian mielestä niistä käytävä eläinoikeuskeskustelu on edelleen vähäistä Suomessa. Keskustelu on varmasti tästäkin ihan hyvästä, mutta maalaisjärjen käyttö lienee tässäkin asiassa erittäin suotavaa.

Muutamia huomioita tästä heidän kampanjastaan. ”Kalat ovat loistavia ongelmanratkaisijoita ja niiden sosiaaliset suhteet ovat monisyisempiä kuin uskommekaan. Emme voi perustella kalojen tappamista, syömistä tai muuta hyväksikäyttöä sillä, että ne ovat ’vain kaloja’.” Näin sanoo Animalian kampanjavastaava Veikka Lahtinen. ”Kampanjalla Animalia haluaa myös synnyttää tietoisuutta siitä, että ruuantuotanto on mahdollista toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu elinikäistä kärsimystä tai kuolemaa tunteville olennoille. Kalaa suositellaan usein hyvänä ravintona, mutta suosituksissa unohtuu eläinoikeusnäkökulma. Kalojen kannalta toivottavin vaihtoehto on jättää eväkkäät pois lautaselta. Muistutamme, että kala ei ole kasvis ja tuomme esiin tapoja syödä täysipainoisesti kasviperäistä ravintoa.” Animalian toiminnanjohtaja Mai Kivelä kertoo näin. Tässä muutamia kommentteja Animalian kampanjasta.

Animalian ohjeistuksesta saa sen kuvan, että kaloja ei saisi syödä, koska ne tuntevat kipua. Olisiko kasvisruoka sitten parempi vaihtoehto? Kasveilla on aiemmin tehty tutkimuksia, joista on saatu selville, että kasvit ovat älykkäitä. Uusin tutkimus ei välttämättä ole kaikkien kasvissyöjien mieleen, sillä sen mukaan kasvit myös tietävät ja tuntevat, kun niitä

aletaan syödä, eivätkä ne pidä siitä alkuunkaan. Modern Farmer -sivusto kertoo Missourin yliopistossa tehdystä tutkimuksesta, jossa tutkittiin kasvien älykkyyttä hieman pidemmälle. Tutkijat halusivat saada selville, tietääkö kasvi sen, milloin sitä aletaan syödä. Vastaus yllätti tutkijat, sillä sen lisäksi, että kasvi tunsi sen, kun sitä syötiin, se yritti myös estää tapahtumaa. Tutkimuksessa käytettiin Arabidopsis thaliana -kasvia eli lituruohoa, koska sen geneettiset perusmekanismit ovat ihanteellisia erilaisten tutkimusten tekemiseen. Lituruohon mekanismit ja organismit ovat niin samankaltaisia muiden kasvien/kasvikunnan kanssa, että lituruohon perusteella tehtyjä tutkimuksia voidaan soveltaa myös muihin hyötykasveihin.

Arvoisa puhemies! Kun lituruoho tunsi tai kuuli vihollisen, joka oli esimerkiksi perhosen toukka, se alkoi virrata vaarassa olevien lehtien sisälle myrkyllistä sinappiöljyä. Sama tapahtui myös silloin, kun toukka alkoi nakertamaan lehtiä. Lituruoho pystyy myös erottamaan sen, koska ääni tuli esimerkiksi tuulesta ja sateesta ja koska se johtui vihollisen liikkeistä.

Animaliassa ei ilmeisesti kalastusmuotoja erikseen erotella. Heillä on ilmeisesti halu kieltää kaikki kalastus. Heidän periaatteenaan on tehdä koko Suomesta puhtaasti vegaani yhteiskunta. Mutta entäs, kun se vihannekin tuntee kipua? Mitäs sitten voimme syödä? Itse syön, arvoisa puhemies, joka viikko kotimaista kalaa ja lihaa, eikä minulla ole ollenkaan huono omatunto. Syön myös kohtuudella kotimaisia, mutta en enää ulkomailla tuotettuja vihanneksia. Parhaan makuinen tomaatti tosin löytyy Georgiasta tai sitten äitini kasvihuoneesta.

21.12 Silvia Modig vas: Arvoisa rouva puhemies! Itse pidän tätä vihreiden tekemää rinnakkaislakialoitetta erittäin tervetulleena. Se verrattuna tähän hallituksen esitykseen paljastaa hallituksen esityksen heikkoudet. Rinnakkaisaloitteen olennaisin kysymys on se, että tämä lähtee siitä, että eläimen itseisarvo tunnustetaan ja eläimen itseisarvo laitetaan tuotannollisten tavoitteiden edelle, mutta kuten tästä voi lukea, ei tämä tee eläintuotannosta mahdotonta. Tässä on muutamia asioita, joita erityisesti kaipaisin hallituksen esitykseen.

Minun mielestäni eläinsuojeluvaltuutetun esittäminen on erittäin tervetullutta, koska esimerkiksi eläinsuojeluvaltuutettu voisi tuoda sen, että eläinasioita vietäisiin eteenpäin tieteellinen, todistettu tutkimustieto edellä, mikä auttaisi eläinten asiaa huomattavasti. Ministeri Leppähän sanoi meille aiemmassa keskustelussa, että tämä laki, siis hallituksen esitys laiksi eläinten hyvinvoinnista, tuo nyt lain ajan tasalle tämän päivän tutkimustiedon kanssa. Hallituksen esityksessä sallitaan porsaan kastroiminen ilman puudutusta. Siinä sallitaan eläinten liikkumisen rajoitus niin, että vaikka naudan osalta liikkumista lisätään, niin se saa liikkua pahimmillaan kolme kuukautta vuodesta. Semmoista tutkimustietoa on mahdotonta löytää, missä nämä olisivat eläinten hyvinvoinnin kannalta hyviä.

Toisaalta tässä rinnakkaislakialoitteessa on hyvää myös valvonta. Nyt hallituksen esityksessä on hyvää se, että teurastamoille tulee mahdollisuus kameravalvontaan. Itse olisin toki toivonut määräävämpää sääntelyä, mutta tämän voisi ajatuksena mielestäni viedä vielä pidemmälle. Se voisi olla kilpailuvaltti niille eläintuottajille ja eläintuotannon kanssa työskenteleville, jotka hoitavat asiansa hyvin. Ne vastuulliset, rehelliset yrittäjät, joilla ei ole mitään salattavaa, voisivat kameravalvonnan avulla esimerkiksi brändätä omasta tuotteestaan eettisesti läpinäkyvästi tuotetun, mikä voisi olla heille kilpailuvaltti.

Niin kuin täällä aiemmissa puheenvuoroissa edustaja Elomaa nosti hyvin esiin, tuottajan ahdinko on aivan todellinen, se on fakta. Mutta onko syy eläinsuojelulaissa? En usko,

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

että sieltä lähtee se ongelma, vaan uskon, että se ongelma on kaupan alalla. On kyse siitä, kuinka paljon tuottaja saa tuotteestaan hintaa ja miten se sitten vertautuu meille kuluttajille. Minä näkisin, että ne ratkaisut löytyvät kaupan alalta pitkälle siinä, miten tuottajien ahdingkoa voidaan helpottaa.

Itse minä näen, että suomalaisen tuotannon vahvuus, kilpailukyky, vientivaltti, myyntivaltti olisi nimenomaan se, että siitä tehdään mahdollisimman eettistä ja siitä tehdään se myyntivaltti, millä suomalainen tuotanto pärjää ja sen kautta suomalainen tuottaja pärjää.

21.14 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Noihin edustaja Modigin näkemyksiin tuottajien ahdingosta ja sen syistä on helppo yhtyä ja myöskin siihen, mihin suuntaan ratkaisuesityksiä pitäisi tehdä.

Nykytiedon mukaan eläinten hyvinvointiin kuitenkin vaikuttaa merkittävästi eläimen mahdollisuus toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistään, kuten liikkua, levätä, muodostaa sosiaalisia suhteita, tutkia ympäristöä ja ruokailla. Näitä lajityypillisiä tarpeita jätetään hallituksen lakiesityksessä kuitenkin paikoin huomioimatta. Tässä toimisimme toisin. Keskeisenä lähtökohtana vihreiden rinnakkaislakialoitteessa on mahdollisuus liikkumiseen ja lajityypilliseen käyttäytymiseen. Haluamme lakiin myös vahvemman kirjauksen eläinten kivunlievityksestä ja siitä, että aina pitäisi valita eläimelle vähiten kivulias toimintatapa. Siirtymäajalla ja uusiin elinkeinotoimiin investoimisen avustamana kieltäisimme sellaisen eläinten pidon, jossa mahdollisuutta eläinlajille tyypillisten ja olennaisten käyttäytymistarpeiden toteuttamiseen ei voida järjestää. Tässä kantamme on sama kuin Eläinlääkäriliitolle, jota on pidettävä eläinten hyvinvoinnin asiantuntijatahona.

Arvoisa puhemies! Näitä rinnakkaislakiesityksemme ehdotuksia pidän perusteltuina laadittaessa uutta, modernia ja korkeatasoista lakia eläinten hyvinvoinnista. Tuosta hallituksen lakiesityksestä keskustelemme tänään tässä istunnossa vielä myöhemmin.

21.16 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Elomaille rakentavasta puheenvuorosta. Eläintensuojeluryhmä eduskunnassa on saanut paljon aikaan. Se näkyy muun muassa näissä lausuntokierroksen jälkeen tehdyissä muutoksissa. Se oli todellinen lausuntokierros, joka tähän lakiin vaikutti, ja muokkauksia tehtiin.

Mutta mitä tulee tähän vihreitten lakialoitteeseen, niin se ei huomioi lainkaan eläinten hyvinvointivuotoa. On oikeastaan hurskastelua sanoa, että tekisimmepä miten tiukan lainsäädännön tahansa, niin tuottaja saisi sen hinnan sieltä markkinoilta. Me kaikki tiedämme, että näin ei tapahdu Suomessa, ja on esimerkki siitä, että näin ei ole tapahtunut, esimerkiksi Ruotsista, missä eläinsuojelulainsäädännön kiristykset saivat aikaan sen, että esimerkiksi sianlihan omavaraisuusaste tipahti heikoimmillaan lähes 60 prosenttiin ja kuluttajat Ruotsissa siirtyivät kuluttamaan muualta tullutta sianlihaa, jolloin globaalisti eläinten hyvinvointi heikkeni erittäin rajusti, kun siellä Ruotsissa oltiin jo muutenkin hyvin pitkällä.

Siksi on tärkeää huomioida tasapaino näissä ehdotuksissa, ja yhtä lailla tärkeää on huomioida, että eläinsuojelulainsäädännön, eläinten hyvinvointilainsäädännön, pitää koskea kaikkia eläimiä. On aika kaksinaamaista, että puhutaan esimerkiksi eläinten vapausasioista pelkästään tuotantoeläinten kohdalla. Miksi emme ole huolissamme siitä, että koiranhiekka on lemmikkieläinkaupoissa yksi eniten kasvavia myyntiartikkeleita? Mistä tämä kertoo? Se kertoo siitä, että koirilla ei ole sitä 90 päivänkään ulkoilutusvelvoitetta, mikä nyt tulee sentään tuotantoeläimille, lypsylehmille.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Tiedän erittäin paljon parsinavettoja, joissa eläimet voivat todella hienosti, ja ihmettelen sitä, että sieltä vihreistä ja vasemmalta oltaisiin halukkaita lopettamaan tällaiset pienet lypsykarjatilat. Mielestäni luonnon monimuotoisuuteen kuuluu, että kun eläimiä hoidetaan hyvin, myös pienet tilat voivat Suomessa menestyä.

21.19 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Vielä pari asiaa. Löytöeläimen säilytystä ollaan vähentämässä kymmenen vuorokauteen kahdesta viikosta. Se on mielestäni huono asia, sillä voi olla, että eläimen omistaja voi olla joutunut vaikka sairaalaan eikä pääse eläintään hakemaan, ja kymmenen vuorokauden jälkeen voidaan eläin lopettaa.

Lähipiirissäni on eräs tapaus: Karjalankarhukoira oli päässyt vapaaksi, kiltti koira kyläkin. Oli saatu kiinni, viety löytöeläinpaikkaan. Poliisi lopetti kahden vuorokauden kuluksaan ilman suurempaa syytä. Se oli käsittämätön tapaus. Sanotaan niin, että vieläkö siinä ei olla oikein selvitty, vaikka se ei ihan oma koira ollutkaan. Elikkä tämä on huono asia, ja siitä on tullut myös palautetta.

Vaikka oikeusministeri ei ole nyt paikalla, niin yksi asia vielä. Nimittäin 2011 kiristettiin eläinsuojelurikosten rangaistusasteikkoa niin, että voitaisiin antaa vähän kovempiakin rangaistuksia, mutta jostain syystä tuomioistuimien ei näitä kovempia juurikaan anna. Karneimpienkin eläinsuojelurikosten kohdalla tulee korkeintaan sakkoa, hyvin harvoin ehdollista, ja tämä kidutus eläintä kohtaan on voinut jatkua kauan, ihan kuukausia, jopa vuosia.

Sitten vielä maakunta- ja sote-uudistus. Sen myötä on huoli kyllä siitä, kuinka tämä eläinlääkäripäivystys tullaan toimittamaan niin, että myös syrjäkylillä päästään kohtuuhintaisesti viemään vaikka se lemmikkieläinkin hoitoon. Jos on niin, että joutuu menemään kymmeniä, satakin kilometriä, niin voi vaan kuvitella, että pienituloisella ihmisellä on hyvin paljon vaikeuksia löytää se raha, että saa rakkaan lemmikkieläimen hoidettavaksi. — Kiitos.

21.21 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä vihreän ryhmän rinnakkaisaloite syntyi siitä tarpeesta, että kun nyt eläinsuojelulaki vihdoinkin 20 vuoden valmistelun jälkeen tuotiin tänne saliin, niin se kunnianhimon taso tässä eläinsuojelulaissa ei mielestämme vastannut sitä, mitä toisaalta me vihreinä haluamme, mutta mitä toisaalta myös kansalaiset laajasti tukevat ja mitä tukee myös se uusi ajantasainen tutkimustieto siitä, miten eläimet käyttäytyvät, miten ne tuntevat kipua, ja muu eläinten hyvinvointiin liittyvä tutkimus. Tämä synnytti tarpeen, että halusimme tuoda tähän samanaikaisesti käsiteltäväksi myös meidän näkemyksemme siitä kunnianhimon tasosta, mihin eläinsuojelulailla pitäisi pyrkiä nyt, kun me olemme tekemässä uutta lakia. Jos ajatellaan pohjoismaista tai länsieurooppalaista viitekehystä, jossa toimimme, niin siellä näitä lakiuudistuksia on tässä vuosien varrella tehty, ja nyt kun me tuomme tämän uusimman lain, haluaisimme, että siinä me pääsisimme joltavaksi liittyen tähän eläinten hyvinvointiin.

Tässä hallituksen esityksessä on pieniä edistysaskeleita, mutta mielestämme ne ovat jääneet aivan liian vähäisiksi, ja siksi olemme tässä omissa lakialoitteessamme nostaneet sitä kunnianhimon tasoa ja toisaalta nostaneet tiettyjä asioita, jotka mielestämme puuttuivat siitä hallituksen esityksestä, niin kuin tämä eläinsuojeluvaltuutetun uudelleen perustaminen, joka virka lakkautettiin 2013 tämän hallituksen toimesta.

Toisaalta turkistarhauksen kieltäminen on sellainen, mitä tässä hallituksen esityksessä ei ole otettu lainkaan keskusteluun, vaikka me tiedämme, että turkistarhaus on lopetettu ja ollaan lopettamassa monissa muissa maissa, ja on ihan selvää, että vuosien saatossa se tulee eteen

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

myös meillä. Siksi näemme, että nyt kun tätä uutta eläinsuojelulakia tehtiin, olisi ollut hyvä aika se tässä todeta.

Sitten tämä valvonnan lisääminen myös. Me tiedämme, että toisaalta tuottajat kyllä pitävät hyvää huolta eläimistään — se on myös tuottajan etu, hyvinvoiva eläin tuottaa paremmin — mutta toisaalta me tiedämme, että on paljon niitä tapauksia, missä tarvittaisiin valvontaa ja apua. Siksi olisi tärkeää, että se valvonta olisi riittävän kattavaa kaikkialla.

21.24 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä käydään nyt läpi vihreiden kunnianhimoisempaa lakialoitetta eläinten hyvinvointilainsäädännöstä, ja ilmeisesti myöhemmin illalla vielä palataan tuohon hallituksen esitykseen. Muutamia huomioita haluan tästä ottaa esille.

Tässä esimerkiksi riittävä kivunlievitys on taattava, mistä myöskin täällä salissa on tänä iltana puhuttu moneen otteeseen. Puhutaan porsaiden kastroinnista ja siitä, että tämä on kivulias ja stressaava toimenpide, joka pitäisi pystyä poistamaan. Siitä on alakin totta kai ihan samaa mieltä, että se voisi olla sellainen toimenpide, josta meidän pitäisi pystyä huolehtimaan niin, että sitä ei tarvitsisi enää tehdä.

Tätä immunokastrointia on kokeiltu ja testattu Suomessakin sitä, saadaanko sillä konsilla se kivulias toimenpide korvattua, jolloin ei tarvitsisi keskustella siitä, pitäisikö puuduttaa ensin ja kuinka paljon pitää antaa kipulääkkeitä toimenpiteen jälkeen. Mutta tässä on tullut vastaan se ongelma, että sen immunokastroinnin rokotepiikin laittaminen juuri oikeaan kohtaan, jotta se niin sanottu karjunhaju ei siirtyisi lihaan teurastusvaiheessa, on äärimmäisen vaikeaa ja se on myöskin kaksinkertainen toimenpide sille kyseiselle eläimelle. Se ei tule yhdellä rokotuksella, ja tämän takia se on myöskin aika haastava tuotantosikailassa toteuttaa. Ja toinen asia, mikä siinä tulee vastaan, on se, että me joudumme siat pienempinä teurastamoon toimittamaan, jolloin myöskin sikaloiden tuotantokyky pienenee eliikkä tuotetun sianlihan määrä koko valtakunnan tasolla laskee huomattavasti. Eliikkä tämä tuo teollisuudelle haasteita kaupallisten tuotteitten toimittamiseen kuin myös niille tiloille tuotannon kannattavuuteen, jos tähän mentäisiin.

Mutta siitä olen aivan samaa mieltä, että tämä olisi oikea tie lähteä. Tämä olisi helpompia tie. Kun ajatellaan tuotantosikaloita nykyään, niin siellä tehdään tuhansia yksittäisiä toimenpiteitä vuoden aikana. Minä itsekin olen tehnyt näitä tuhansia. Tiedän, mikä tämä toimenpide on, ja toivoisin, että tässä löytyisi semmoinen kemikaalinen ratkaisu, mikä voisi olla jatkossa toteutettavissa.

Tämä parsinavetan kieltäminen kyllä minua hieman hämmästyttää, se, että te olette tässä esityksessä kahdeksan vuoden siirtymäajalla lopettamassa parsinavettoja. Kun mietitään niitä nuoria yrittäjiä, jotka ovat vielä viime vuosina investoineet parsinavetoihin, niin on se aika kova laaki, kun eläinten hyvinvointi on 110-prosenttisesti hoidettu ja sitten vain todetaan, että kahdeksan vuoden päästä tätä yrittämistä ei saada enää tällä tavalla hoitaa. Eliikkä tämä on todella kylmä tie. Tässä täytyy huomioida se, että nyt kun nämä entiset tuet on päätetty lopettaa, niin tässä tulee luontainen siirtyminen pihattonavetoihin.

Sitten tämä eläinsuojeluvaltuutus: Sen minä haluan tässä sanoa teille, ihan jo pöytäkirjaan merkittäväksikin, että tässä lakialoitteessa on virhe. Eihän sitä virkaa ole lopetettu nykyhallituksen toimesta. Se oli määräaikainen virka, jota ei tämä hallitus päättänyt, vaan se oli määräaikainen. En muista päivämäärää, mihin se päättyi, mutta se päättyi siihen, eikä sitä ei ole tämä hallitus lopettanut. Kysynkin siltä osin, kun tätä nyt tässä lakialoitteessa haetaan sitä, että tämä voitaisiin nyt uudelleen perustaa joko määräaikaisesti taikka pysy-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

västi — en nyt ihan tarkkaan tiedä, kumpaa tarkoitatte — kun minä olen useampaan otteen toivonut saavani myöskin sellaisia ponsia siihen asiaan: Mitä oikeita ratkaisuja tehtiin silloin, kun tämä määräaikainen viranomaisen toimi? Mitä toimenpiteitä eläinten paremman hyvinvoinnin eteen tehtiin oikeasti? Keskustelua ehkä saatiin, mutta mitään toimenpiteitä ei saatu kyllä lainkaan.

Sitten tämä turkistarhauksen kieltö: niin kuin tässä jo tuli aikaisemmin iltapäivällä esille, niin tässä lakialoitteessa käytetään kyllä todella käsittämättömän [Puhemies koputtaa] raakaa kieltä yhtä tuotantosuuntaa kohtaan. [Puhemies: Aika!] — Kiitoksia, puhemies.

21.28 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Kommentoin tässä vain nyt tätä alkuperäistä hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hallituksen alkuperäinen esitys on erittäin tärkeä ja odotettu. On hyvä huomata, että lain tärkeydestä huolimatta tässä esityksessä on pysytty jalat maassa eikä ylilyönteihin ole sortuttu. Tässä esityksessä eläinten pitopaikkaa, hoitoa ja kohtelua koskevia säännöksiä tarkennetaan ja täydennetään siten, että niissä otetaan entistä paremmin huomioon eläimien kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen ja hyvä kohtelu. Näitä asioita ei voida millään tavoin vähätellä.

Laissa säädettäisiin esityksen mukaan niistä eläinlajeista ja eläimistä, joita voidaan pitää esimerkiksi tuotantoeläiminä ja seura- tai harrastuseläiminä. Minulle on tullut paljon kyselyitä siitä, että jos haluaa jokin uuden eläimen vaikka tuotantoeläimeksi, niin miten se saadaan tähän listaan. Ehkä ministeri voi jossain vaiheessa tähän kysymykseeni vastata.

Eläimen jatkuva paikalleen kytkeminen pysyvässä pitopaikassa kiellettäisiin tietyn poikkeuksin. Viiden vuoden siirtymäajalla kiellettäisiin muiden nautojen kuin maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen sekä hevosten jatkuva kytkettynä pitäminen. Mielestäni tämä siirtymäaika on hyvä ja olisi voinut olla pidempikin. Toisaalta maidontuotantoa varten pidettävien lehmien ja hiehojen jatkuvaa kytkettynä pitämistä ei sen sijaan ehdoteta kiellettäväksi. Emakoiden ja ensikoiden pidempiaikainen pito tiineytyshäkeissä kiellettäisiin 15 vuoden siirtymäajalla. Kuitenkaan tuotannollisista ja taloudellisista syistä emakoiden ja ensikoiden pitoa porsitushäkeissä ei ehdoteta kiellettäväksi. Monelle tiineytyshäkki ja porsitushäkki termeinä ovat vaikeita ymmärtää. Näitä seikkoja olisi ehkä hyvä vielä vähän esityksessä avata.

Esityksen mukaan nisäkkäillä ja linnuilla tulisi pysyvissä pitopaikoissaan olla jatkuvasti vettä eläimen saatavilla. Näinhän tulee pääsääntöisesti ollakin, vaikka esimerkiksi luonnossa oleva minkki, supikoira tai kettu talvella saa jatkuvasti vettä syömällä lunta. Miksi silloin tällaisia vaatimuksia tarvitaan turkistarhauksessa? Toki tässäkin esityksessä mainitaan, että valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää poikkeus sellaisia pysyviä pitopaikkoja koskien, joissa veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläintenpitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Mielestäni tämä on hyvä lisäys ja toivottavasti tulee myös lakiin kirjatuksi. Joka tapauksessa uusi laki ei tuo merkittäviä muutoksia suomalaiseen turkistarhaukseen, eli elinkeinon harjoittaminen voi jatkua, ja sitä pidän hyvänä.

Esityksen mukaan eläinten jalostuksella tulisi pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi jalostuksessa tulisi käyttää fyysisesti ja psyykkisesti terveitä eläimiä, joiden voidaan olettaa periyttävän näitä ominaisuuksia myös jälkeläisilleen. Mielestäni tämän pitää koskea myös koirien jalostus-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

ta. Nyt kielletään esimerkiksi sellaisen eläimen käyttäminen jalostukseen, joka ei perinnöllisen ominaisuuden tai sairauden vuoksi kykene lisääntymään luonnollisesti, esimerkiksi eräät pienikokoiset koirarodut, jotka tarvitsevat keisarinleikkausta. Tällä hetkellä meillä myös on jo koirarotuja, joiden hengittäminen tai käveleminen on vaikeaa.

Arvoisa rouva puhemies! Eläinsuojelulain 3 §:n mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Tarpeettoman kivun ja tuskan tuottaminen eläimille on kielletty. Tällä esityksellä parannetaan eläinten hyvinvoinnin tilaa ja tehostetaan eläinten hyvinvoinnin valvontaa sekä viranomaisten keinoja puuttua epäkohtiin. Pidän tätä esitystä tärkeänä ja hyväksyttävänä.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Arvoisat edustajat, pyydän huomioimaan, että tämän kohdan pitäisi periaatteessa koskea vain tätä lakialoitetta 39. Tässä on pikkuisen laajentunut tämä keskustelu, mutta ymmärrän teidän huolenne siitä, että tämä istunto loppuu kello 22 ja ennen sitä olisi pyrkimys siirtyä tuohon kohtaan 7, jossa näitä voisi käsitellä. Mennään tällä, minkä olette nyt varanneet täältä, ja pyritään sitten siirtymään tuohon seisaan.

21.33 Silvia Modig vas: Arvoisa puhemies! Tämä vihreiden rinnakkaislakialoite on minusta poikinnut nyt keskustelun, joka on melkein päädelmällisempi kuin se keskustelu, mitä aiemmin illalla kävimme.

Minä haluan kiittää edustaja Hakasta asiallisesta ja rakentavasta puheenvuorosta. Olen ymmärtänyt, että te olette itse kasvattanut sikoja, joten teidän puheenvuoronne kumpuaa omasta kokemuksesta, ja sen takia minä pidän hyvin arvokkaana teidän pohdintaanne tästä kastraatiokysymyksestä ja siitä, että te alan yrittäjänä itsekin näette, että joku toinen tie pitää tulla.

Tässä immunokastraatioissa on ilmeisesti ne ongelmat, mitä teillä on, mutta minä olen ymmärtänyt, että myös EU:n tasolla on keskusteluja siitä, että EU:n puoleltakin voisi tulla pakko siirtyä pois tästä kirurgisesta toimenpiteestä. Eikö silloin Suomen kannattaisi olla etunojassa ja varautua siihen ihan jo tilallisten ja tuottajien kannalta? Toisekseen, kun on niin selvää, että kastraatio kirurgisena toimenpiteenä ilman puudutusta on äärimmäisen kivulias, niin näkisittekö, edustaja Hakanen, mahdollisena, että me olisimme tässä kohtaa kuitenkin tähän hallituksen esitykseen kirjanneet, että vaadimme puudutuksen tähän toimenpiteeseen? Sitten jos se immunokastraatio jossain kohtaa muuttuu käytännössä paremmin toimivaksi, niin se voisi olla mahdollisuus, koska on aivan selvää, että kirurginen kastraatio tuottaa turhaa kärsimystä.

Edustaja Kalmarille haluaisin todeta, kun te nostitte esiin lemmikkien kaltoinkohtelun, että aivan totta, se on vakava aihe. Meillä Helsingissä tehtiin juuri semmoinen vuosittainen raportti siitä, miten meidän eläinsuojelumme toimii. Siinä oli nähtävissä aivan selvä piikki eläinsuojelurikkomuksissa. Kun kyseltiin sen perään, se koski nimenomaan lemmikkieläimiä, mitkä tietysti Helsingissä ovat se yleinen eläintenpitomuoto. Syy siihen eläinten laiminlyöntiin oli ihmisten pahoinvointi, köyhyys, elämänhallintaongelmat, päihdeongelmat, mielenterveysongelmat. Ne heijastuvat sitten siihen eläimeen. Olettaisın tämän olevan ihan sama, kun puhutaan tuottajista, että kyllä se ihmisen hyvinvointi heijastuu siihen, miten hän jaksaa, pystyy ja haluaa pitää siitä eläimestä huolta. Sen takia kaikki tämäkin nivoutuu siihen, millaisia päätöksiä, politiikkaa teemme sen suhteen, miten ihmiset jaksavat työssään, elämässään, arjessaan ja miten he selviävät arjen haasteistaan.

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

Minun mielestäni tässä vihreiden esityksessä äärimmäisen tärkeä asia on valvonnan laajentaminen siten, että ei tarvitsisi olla erillistä ilmoitusta. Kuten aiemmissa puheenvuoroisani sanoin, itse olisin valmis siihen, että kameravalvontaa laajennettaisiin tuotantotiloille laajemminkin. Näkisin sen tuottajan eduksi. Mutta tämä vaihtoehto, missä tarkastuksen voi tehdä ilman ilmoitusta: en näe, mikä siinä on se ongelma. Kun tässä salissa toistetaan kerta toisensa jälkeen, että meidän tuottajamme tekevät hyvää työtä ja pyrkivät eläinten hyvinvointiin, niin kai hyvinvoivan eläintilan voi tulla tarkastamaan ilman, että kukaan on tehnyt siitä ilmoitusta, koska silloinhan sieltä ei pitäisi löytyä mitään huomautettavaa.

21.36 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tässä vaiheessa iltaa ehkä vähän kevennyksenä tietysti se, että kun joskus kuulee sanottavan, että onko se nyt hyväksyttävää, että kenenkään työpaikalla olisi kameroita koko ajan valvomassa, [Naurua] niin tässä taitaa juuri läsnä olla työyhteisö, jossa ollaan kameroiden alla koko ajan, vaikka ehkä ei aina kaikki aivan päivänvaloa kestäisi. Mutta hyvä näin.

Minun mielestäni tämä keskustelu on kaikkiaan todella tärkeää ja arvokasta. Arvostan jokaista, joka täällä rakentavaan sävyyn näitä kieltämättä kipeitä ja paikoin tosi hankalia asioita nostaa esille eri näkökulmista. Se on meidän tehtävämmeikin täällä.

Jaan tuon näkemyksen siitä, että niin lemmikkieläinten kuin villieläinten ja tuotantoeläinten hyvinvoinnista täytyy kantaa huolta aivan samalla painoarvolla, toki niin, että niiden eläinten, jotka ovat ihmisen hoidossa, lemmikkien ja tuotantoeläinten, hyvinvoinnista vastuumme on suurempi, mutta toki villieläinten hyvinvointiin vaikutamme monin muin keinoin, luonnonolosuhteisiin ja ympäristövaikutuksiin ja niin edelleen. Noista lemmikeistä tai vaikkapa siitä, onko lemmikkieläimillä ulkoiluvetoa, ei kirjausta ole, ei sen enempää hallituksen kuin vihreidenkään lakiesityksessä, ja tähän on varmasti yhtenä syyinä se, että valvonta olisi hyvin vaikeata ja mahdotonta järjestää. Jos vastaus siihen on olemassa, ei sitä hallitukseen ole esityksensä yhteyteen liittänyt, eli se ei ole aivan yksiselitteinen asia.

Arvostan myös tuota edustaja Hakasen pohdiskelua karjujen kastraatiosta ja immunkastroinnin ongelmista. Monesti on niin, että... Tämä ei ole ainut asia, jossa jokin asia toisessa esityksessä esitetään jollakin tavalla ja toisessa ei ollenkaan, ja voi olla niin, että totuus löytyisi jostain sieltä väliltä, niin että säädettäisiin vaikkapa puudutus, tai toinen mieleeni tuleva esimerkki on se, että jos kastraatiosta luovuttaisiin kokonaan ja karjut teuras-tettaisiin pienempinä, niin sitten meidän tulisi edellyttää sitä, että siitä vähemmästä tuotettavasta lihamäärästä saataisiin huomattavasti korkeampi hinta. Itseni mielestä se olisi hyvä suunta. Eettisempi tuotanto, vähemmän lihaa, mutta huomattavasti korkeampi hinta. Se olisi hyvä kaikkien kannalta.

21.39 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oma puheenvuoroni käsittelee hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Henkilökohtaisesti olen ilahtunut lakiesityksen osiosta, joka käsittelee pentutehtailua. Me kaikki olemme tietoisia tapauksista, joissa koiria on tuotettu järkyttävissä oloissa silkka ahneus mielessä vähät välittämättä lopputuloksista, jotka useimmissa tapauksissa ovat olleet onnettomia. Piittaamaton toiminta pentujen tuottamisessa on johtanut monisairaisiin ja elinkelvottomiin pentueisiin, jotka on puoli-ilmaiseksi myyty parkkipaikkamyynninä hyväuskoisille asiakkaille. Oma lajinsa on myös vaarallisten ja vahingollisten yksilöiden tahallinen tuottaminen. On erinomaisen hyvä asia, että käsillä oleva la-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

kiehdotus pyrkii hankaloittamaan ja toivottavasti lopettamaan tämän epätoivottavan ilmiön, jonka seurauksena on ollut paitsi puolustuskyyttömien eläinten kärsimystä, mutta myös inhimillistä kärsimystä ja pettymystä, kun rakkaat, sairaat lemmikit on ollut pakko lopettaa.

Koirien rekisteröintipakko edellyttää koiran omistajalta läpinäkyvää koiran hankintahistorian tietämistä ja sen avointa esilletuontia. Voimaan tullessaan laki lopettaa toivottavasti myös laittoman koirien maahantuonnin. Voidaan otaksua, että rekisteröintivelvollisuus tuo pentujen tuotantoon ryhtiä ja vastuullisuutta, jonka myötä sairaiden pentueiden määrä vähenee ja uusien koiranomistajien asiakasturvallisuus ja tyytyväisyys paranevat. Suotavaa olisi myös arvokeskustelu äärimmilleen viedyn jalostuksen tarkoituksenmukaisuudesta. Ovatko ulkonäköön liittyvät jalostetut ominaisuudet tavoittelemisen arvoisia, esimerkiksi muuhun kehoon nähden ylisuuri pää, vaikka niillä tuotetaan eläimelle kärsimystä? Tällä viittaa siihen, ettei esimerkiksi alatiesynnytys ole mahdollista tietyillä koiraroduilla, koska pää ei mahdu tulemaan ulos luonnollisen synnytyskanavan kautta, vaan pennut autetaan ulos sektiolla.

Arvoisa puhemies! Toivon, että myöhemmin lähitulevaisuudessa vastaavat kissojen tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä koskevat säädökset voidaan sisällyttää lakiin myöhemmin.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Hakanen. — Pistetään rapsakasti listaa eteenpäin, niin saadaan tilaa huomenna muille.

21.41 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin tuossa hallituksen esityksen kohdalla kyllä käyttää hieman pidempää pohdiskelua näiden tärkeiden asioiden äärellä, mutta saatanpa jättää nyt kuitenkin vielä muillekin vähän puheenvuoroa. En tiedä, kuinka kauan täältä oikeasti saisi puhua, ennen kuin puhemies heittää... [Puhemies: Aloitakaa nyt jo nopsasti! — Naurua] — Joo.

No niin, minä lähdän vielä vähän palaamaan tuohon sian kastraatioon, josta tässä on käyty laajasti keskustelua, siltä osin, voitaisiinko siitä kirjata sitoutuneemmin ja laajemmin kuin hallituksen esitys pohjatekstinä nyt on. Tietysti se, että me lähtisimme tekemään nyt sitä puudutusta, kivunlievitystä, jälkihoitoa, on aika merkittävää. Tässä kohtaa minä haluan tuoda esille myöskin sen, että se on aika merkittävä tuotantokustannus tiloille. Liittyen siihen minä pystyn omakohtaisesti sanomaan sen, että kun se kastratio tehdään noin 4—5 päivän ikäiselle karjuporsaalle, se ei ole ihan niin kivulias eikä niin pitkäkestoinen kipu kuin monesti annetaan ymmärtää. Se porsas on niin pieni siinä kohtaa, että sillä ei ole semmoista niin isoa tuskaa kuin sitä ehkä ajatellaan.

No, jos ensin pitäisi se porsas ottaa sieltä emän alta pois, puuduttaa, antaa sen puudutuksen vaikuttaa hetken aikaa, sen jälkeen tehdä tämä toimenpide ja antaa sille sitten kivunlievitystä ja mahdollisesti tulehduslääkettä, niin tämä toimenpide on myöskin aika pitkäkestoinen. Se väistämättä tuo sille porsaspahnueelle ja sille emakolle häirintätilanteen, joka varmasti tuo levottomuutta siellä karsinassa sille emakolle, minkä jälkeen ne porsaavat taas entistä enemmän vaarassa sen seuraavan tunnin pari, kunnes se tilanne rauhoittuu siellä. Eliikkä monelta kohtaa tämä ei ole niin yksiselitteinen juttu. Ja sitten jos mennään tuohon immunokastratioon — minä olen ihan varma siitä, että tämä tuotekehitys tässä asiassa edistyy aika ripeää tahtia, sitä tehdään koko Euroopan laajuisesti tänä päivänä, etsitään tähän vaihtoehtoja, ja niin kuin minä kerroin, Suomessa on tätä testattu — se tosi-

asia on vain se, että se riski on sellainen, että me emme sitä pysty toteuttamaan nyt niin, että se haju ei takuuvarmasti siirtyisi lihaan. Se vaatii siis kaksinkertaisen käsittelyn sialle, ja sen toimenpiteen ajoittaminen, kun eläimet kasvavat vähän eri aikaan, ei ole kovin yksinkertainen ratkaisu. Eli sitä on vaikea toteuttaa.

Ja sitten nimenomaan nämä tuotantomäärät: Edustaja Halmeenpää kyllä toi hyvin esiin, että sitten pienemmästä siasta pitää saada parempi kilohinta — ihan oikea ajattelutapa — mutta sitten, kun mietitään koko Suomen elintarviketuotantoa ja sitä sianlihatuotantoa, niin se romahtaisi kuitenkin, koska noin puolet porsaista on karjuporsaita, keskimäärin voisi laskea näin, ehkä vähän alle. Se romahduttaa meidän sianlihatuotantoamme kuitenkin merkittävästi, ja silloin me olemme taas Euroopan markkinoilla ja globaalisti heikompia sianlihan tuottajamaana ja tämän puhtaan, upean tuotteen vienti ulospäin myöskin heikkenee merkittävästi.

Elikkä tässä on aika laajasti tällaisia pieniä yksityiskohtia, mutta minä olen ihan samaa mieltä kuin tässä tänään nyt käydyssä hyvässä keskustelussa on oltu. Tätä pitää jatkaa, tätä pitää arvioida myöskin lähtökohtaisesti niin, että ei voida sanoa, että mennään aina tällä nykyisellä kastraatiolla, vaan meidän pitää vahvasti olla tukemassa sitä tutkimusta ja kehitystyötä, jotta me voimme tähän jossakin kohtaa siirtyä. Arvoisa rouva puhemies, tässä oli tällainen pieni oppimäärä karjuporsaan kastraatiosta ja sen mahdollisesta tulevaisuudesta.

Sitten minä ajattelin siirtyä vielä tuohon lemmikkieläinpuoleen. Tässä on tämä koiran rekisteröinti, ja nyt myöskin kissat on otettu esille. Kyllä minäkin ehkä toivoisin, että me löytäisimme aika nopeasti ratkaisun myöskin siihen kissojen rekisteröintiin. On meitä, joilla kullakin on kotikissa. Meilläkin on kolme kissaa, ja kaikilla on rokotuskortti. Ne kaikki kissat on rekisteröity sinne eläinlääkäriin rekisteriin. Ei se nyt hirveän iso vaiva olisi, kun siihen laitettaisiin siru siihen korvaan ja todettaisiin, että se on sitten rekisterissä. Toki tämä on pitkä tie, koska meillä on myöskin paljon niin sanottuja vapaita kissoja, jotka sitten ovat se ongelma, josta paljon puhutaan. Mutta jatkossa meidän pitää tämä huoli ottaa oikeasti, koska tämä on se, mikä näkyy kaikelle kansalle myöskin lemmikkien kautta ensimmäisenä. Eivät ne karkaavat käärmeet taikka hamsterit siellä kotona ensimmäisenä tule esille, vaan nämä kulkukissat.

Sitten tämä pentutehtailu. Minun mielestäni tämä koirien rekisteröinti tulee nyt huomattavasti tätä kiristämään. Ja minun mielestäni, jos sinä tuotat koiranpentuja, sinulla pitää olla Y-tunnus, elikkä se on veronalaista tuloa, sinä maksat siitä arvonnäköveron, ja sinä olet rekisteröinyt ne koirat sinne. Sen jälkeen me tiedämme aina, kun myydään ilman Y-tunnusta, että se koira ei ole rekisterissä eikä sitä ole asianmukaisesti kasvatettu. Me saamme myöskin huolehdittua siitä, että nämä kasvattajat, jotka toimittavat näitä pentuja myyntiin, tietävät, mitä he kasvattavat ja minkälaista koiraa he kasvattavat, minkälaista rotua he jalostavat, eikä käy niin, että tulee sellaisia koirarotuja, jotka sitten on häiriöympäristössä ja häiriötekijöillä ja häiriögenetiikalla jalostettu edullisesti myyntiin. Elikkä tässä on äärimmäisen monta hyvää puolta, ja tätä pitää viedä ja kehittää juuri nimenomaan tuohon suuntaan.

Sitten, arvoisa puhemies, mennään vähän takaisin tuotantoeläinpuolelle, mennään sinne teurastamoihin ja pohditaan työntekijän näkökulmasta sitä teurastamon jatkuvaa kuvan talentamista. Te muistatte ne ikävät tapahtumat vuodelta 2015, kun todettiin eläinten huonoa kohtelua valitettavasti minun kotipitäjässäni sastamalalaisen pienteurastamon teurastamossa. Ensimmäinen reaktio, mikä sieltä tuli aika laajasti isolla alueella, kun ne kuvat tu-

livat julkisuuteen, oli se, että vaikka oli peitetty ne kasvot niiltä henkilöiltä, jotka toimivat siellä teurastamossa, siellä kylällä tunnistettiin ihan jokainen ihminen, ketkä siellä toimivat. Vaikkei olisi mitään eläinten hyvinvointiongelmaa siellä ihmisillä ollut, niin nähtiin, kuka oli ne eläimet tuonut, tiedettiin melkein sanoa, mistä päin, miltä alueelta oli tuotu sinne ne eläimet, joita sitten se teurastaja kohteli kaltoin. Eli kyllä tässä tulee myöskin tämä henkilön suoja ja sillä tavalla, että kun meillä on persoonallisia tapoja kävellä, tehdä työtä, niin kyllä se ihminen siitä pystytään tunnistamaan aika herkästi. Ja tässä minä toivon myöskin sitä ymmärrystä, kun puhutaan elintarviketeollisuudesta, että kun siellä nyt annetaan mahdollisuus kuvata sitä tuotantokonseptin toteutumista, niin kyllähän sen pitää olla niin sanotusti win-win-tilanne niin, että siellä lähdetään siitä, että teollisuus allekirjoittaa sen Eviran tarkastuskuvauksen eikä niin, että sitten lähtökohtaisesti halutaan [Puhemies koputtaa] hetken päästä vaatia niin, että kuvataan aamusta iltaan sitä teurastustoimintaa.

Arvoisa puhemies! Tässä tällaista pohdiskelua erittäin hyvästä hallituksen esityksestä.

21.49 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Hakaselle erittäin ansiokkaasta ja osaavasta puheenvuorosta.

Lähden ihan tästä lähtökohdasta, onko Suomi eläinten hyvinvoinnin mallimaita vai ei. Mielestäni vihreitten syytökset siitä, että emme ole kärkeimäisten joukossa ja tämä eläinten hyvinvointilain tarkistus on kunnianhimoton, olivat täysin väärä molemmat. Kaikilla mitareilla mitattuna Suomi sijoittuu erittäin korkealle eläinten hyvinvoinnissa. Voisi oikeastaan todeta, että meillä on Ruotsin kanssa aika lailla tasavertainen asema, rinta rinnan siellä ollaan. Hyvä esimerkki on se, että Suomi ja Ruotsi ovat EU:n kehotuksista huolimatta ainoita maita, joissa possu saa pitää saparonsa. Itse tein harjoittelujaksoa Ranskassa, ja siellä samoilla saksilla katkoin hampaat ja sitten katkoin saparot niiltä possuilta. Moni kuluttaja ei oikein tiedä, mistä tässä on kyse, ei ymmärrä sitä, että se possun saparo täytyy katkaista sen takia, että siellä syntyy hännänpurentaa, jos possu on stressaavissa olosuhteissa, olosuhteet eivät ole kunnossa tai siellä on liian ahdasta. Kun ei ole saparota, ei ole hännänpurentaa. Suomessa nämäkin asiat hoidetaan toisin. Suomessa kana saa pitää nokkansa, ja Ruotsi on tässäkin asiassa oikeastaan ainut, jossa mennään samalla tasolla.

Kun puhuin noista possun stressaavista oloista, niin ylipäättään eläinten tilavaatimukset Suomessa ovat hyvin paljon EU:n keskivertaista korkeammalla, ja se on taso, johon meidän pitäisi kannustaa muitakin EU-maita menemään. Meillä on oikeastaan aika paljon vaatimuksia tuotantoeläintasolla, mutta lemmikkieläinpuolelle on ollut vähän vaikea puuttua, koska meillä on ajateltu, että kotirauha on sellainen, että sitä ei niin hirveän helposti voi viiranomaistaholta rikkoa. Sen takia nyt kun sitten esimerkiksi määrätään näitä eläintenpito-kieltoja — tässä oli valvonnasta puhe — niin on mielestäni erittäin hyvä, että nyt voidaan sinne koteihinkin mennä tarkastamaan. Mutta olipa kyse mistä tahansa pidettävästä eläimestä, oli sitten tuotantoeläin tai lemmikkieläin, itse en kyllä kannattaisi sitä, että sinne koteihin mentäisiin jatkuvalla kameravalvonnalla tai myöskään tuotantotiloihin. Minusta se ei ole asianmukaista ajattelua, vaikka vihreistä vähän tämänkin tyyppistä nostettiin.

Sitten tästä kunnianhimon tasosta näin ylipäättään. Eläinten kivun vähentäminen on tietenkin yksi ensisijaisia asioita. Minusta on tärkeää, että sähköpantojen ja muiden kipua aiheuttavien välineitten hallussapitoon, niitten käyttö ilman muuta ja myös maahantuonti kielletään. Tätä kivunlievityskeskustelua tuossa jo hyvin käytiin, mutta pohdin, että yhtä lailla kuin ihmisillekin tehdään jo piikitöntä kivunlievitystä erilaisilla geeleillä, ehkä tule-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

vaisuudessa tämä voisi sitten olla arkipäivää kipua tuottavissa toimenpiteissä, eli sitä pystyisi tuottaja itse toteuttamaan ilman eläinlääkäreitä. Mutta joka tapauksessa asetuksella tullaan tähän kipuasiaan sitten luomaan tarkennuksia.

No, paraneeko eläinten vapaus? Kaikkien eläinten vapaus lähtökohtaisesti paranee, koska lainsäädännössä määritellään eläinten hyvinvointivaatimukset. Esimerkiksi lihanaudat, hevoset, tiineytettävät emakot pääsevät jatkossa liikkeelle. Kun puhuin, että tasavertaisesti pitää ajatella myös lemmikkejä, niin siellä lemmikkipuolellakin nämä kirjaukset siitä eläinten lajiyypillisestä käyttäytymisestä mielestäni edellyttävät sitä, että koiria ei tule pitää siellä kerrostaloissa häkissä sillä aikaa, kun itse ollaan töissä ja ajatellaan, että eivät teki tuhoja siellä.

Parsinavetoissa on jo ulkoilutusvelvollisuus, ja se vielä laajenee. Miettikää, meillä ei ole edes vanhusten palveluasunnoissa ulkoilutusvelvollisuutta, mutta jokainen nautta pääsee Suomessa ulos jatkossa 90 päivää. On aivan itsestäänselvää, että parsinavetat ajan myötä lähtevät pois senkin takia, että tämäntyyppisiin rakennuksiin ei enää investoida, kun investointitukia ei sinne jatkossa tule, mutta minusta olisi väärin rangaista niitä, jotka rapsuttavat lemmiä ja ulkoiluttavat jopa päivittäin läpi vuoden lemmiä. Moni luomutilakin on juuri tällainen parsinavettatila. Minusta on aivan käsittämätöntä, että me yhden navettatyypin syyllistäisimme.

Lajityypillinen käyttäytyminen muissakin kohdissa paranee huomattavasti. Tässä tuli jo hyvin esille, miten eläinten kunnioittaminen johtaa siihen, että sukupuoliyhteysta eläimen kanssa ei saa tehdä jatkossa. Viihdetappaminen on kiellettyä. Ei eläinten värjäystä saa tehdä. Kaikki nämä lähtevät siitä, että eläimellä nähdään arvo muunakin kuin rahallisena arvona.

Vedensaannista on jo paljon puhuttu, ja tässäkin meidän todella täytyy miettiä eläinkenttää ihan läpeensä niin, että kaikki eläimet ovat samalla viivalla. [Puhemies koputtaa]

Minusta on tärkeää, että se koirien rekisteröintipakko saatetaan voimaan, sillä, [Puhemies: Aika!] arvoisa puhemies, se estää laittoman pentutehtailun ja maahantuonnin sekä mahdollistaa vahingollisiin koirarotuihin puuttumisen.

21.56 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ajattelin nyt tässä kohtaa vielä puhua nimenomaan meidän aloitteestamme ja vastata pariin kysymykseen, mitä tässä aiemmin tuli.

Edustaja Hakaselle: Ihan oikea huomio siitä, että tämä eläinsuojeluvaltuutettu oli edellisellä hallituksella, kun aloitettiin, määräaikaisena, ja tietysti on semantiikkaa, voidaanko nyt ajatella, että se on nyt lopetettu, vai onko vain niin, että sitä ei ikään kuin uudistettu. Totta kai silloin, kun se perustettiin, ajatushan on ollut, että se on kuitenkin pysyvä, koska ei ole mitään järkeä perustaa uutta virkaa ja ajaa sinne sisään henkilöä ja sitä toimintaa ja sitten lopettaa se lyhyeen. Mutta aivan oikein, että se oli silloin määräaikainen.

Itse näen kyllä nimenomaan sen tarpeen. Me olemme tänäänkin tässä aika paljon puhuneet siitä, että myös muiden kuin tuotantoeläinten kohdalla pitäisi olla riittävää valvontaa ja seuranta, niin lemmikkieläinten, seuraeläinten kuin harraste-eläinten, ja eläinsuojeluvaltuutetun tehtävähän oli nimenomaan tämä koko kenttä kattaa. Täällä on myös tullut paljon esille se, että nämä eläinsuojelurikkomukset ja -rikokset ovat sen tyyppisiä, että niihin ei puututa tarpeeksi, ja yksi tämän eläinsuojeluvaltuutetun tehtävähän oli myös tähän kenttään puuttua ja toki myös lisätä sitä yhteistyötä eri tahojen kanssa. Esimerkiksi eläinsuojelulakia valmistellessahan nousi esiin se, että eläinsuojeluvaltuutetulla oli oma roolinsa sii-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

nä keskustelussa, mitä käytiin. Toisaalta sitten myös asennemuutosta tarvitaan, kun välitetään tietoja eläinten hyvinvoinnista sekä päätöksentekijälle että esimerkiksi kuluttajille, minkä itse näen taas tärkeäksi siinä, kun kuluttaja miettii, millaisia valintoja hän tekee, suosiiko luomuruokaa tai muuta, ja on tärkeää, että hän tietää tästä eläinten hyvinvoinnista riittävästi. Ja toisaalta myös sitten valitsemalla tällaisia erityisesti hyvinvointiin satsaavia tuotantotapoja pystyy myös tuottajille sitä kautta tuomaan sitä lisähintaa. Siinä mielessä näen kyllä, että tälle eläinsuojeluvaltuutetulle on tarve. Toivoisin kovasti, että tämä nyt otettaisiin tavallaan uudelleen käyttöön.

Sitten minun täytyy sen verran edustaja Kalmarin puheenvuoroa täsmentää tähän valvontaan, että vihreäthän ei ole esittämässä mitään kameravalvontaa. Se on päinvastoin siellä hallituksen esityksessä niin, että voidaan Valviran luvalla asettaa tuotantotiloihin jonkinlaista valvontaa. Mutta se, mitä me tässä omassa lakiesityksessä esitämme, on se, että valvontaviranomaisella olisi oikeus tehdä tarkastuskäyntejä myös tuotantotiloilla ilman erillistä ilmoitusta.

21.59 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluan täällä vielä ottaa yhden asian esille, joka on tämä tilojen valvonta. Tässä on tuotu esille myös sitä — edustaja Modig toi — eikö voisi tila ottaa sitten valvonnan koska tahansa, koska kaikki asiat ovat kunnossa. Lähtökohtaisesti asia on näin, mutta me itse tiedämme jokainen työssämme, tänään tässäkin, että jos me teemme päiväkirjaa vaikka täällä talossa tehdystä työstä, niin aika monelta varmaan tänään tähän aikaan, istunnon jälkeen, jää päiväkirja kirjoittamatta. Jos tullaan aamulla kello 7 kysymään, että mites eilen, onko kaikki lääkkeet rekisteröity, kaikki tehtävät hoidettu kunnolla, niin välttämättä ne eivät ole tehtyinä sen vuorokauden puolella, kun se homma on tehty. Eliikkä tässä tulee sellainen ylimääräinen henkinen suoritepainanne sinne tiloille myöskin. Jos entistä enemmän lisättäisiin tätä ilmoittamatta tuloa, niin se toisi tällaisen, että aina pitää tehdä kirjaus, jokaisen kirjauksen pitää olla aina, kun menet nukkumaan, tehtynä sille päivälle. Tämä on lähtökohta totta kai kaikilla, että me teemme työmme niin hyvin kuin me voimme, mutta kun ihminen tekee inhimillisesti, niin joskus voidaan siirtää sellaista työtä, mikä ei ole sen eläimen hyvinvoinnin kannalta merkityksellistä tehdä tänä iltana kello 23, niin että teen sen huomenna aamulla kello 12, kun tulen vaikka aamulla töistä sieltä sikalasta.

Eliikkä tällä tavalla me emme halua luoda sellaista mielikuvaa siitä, että eikö siellä olisi kaikki kunnossa. Mutta pitää olla rehellinen myöskin, että tällaisia asioita on monesti tekemättä ja ne tehdään, kun se aika koittaa, mutta pyritään olemaan aina myöskin ajan tasalla siitä, että ne kirjaukset ovat tehtyinä, ja siihen myöskin taas kaikki määräajat kyllä meitä velvoittavat, ja siinä kohtaahan ne tullaan myöskin täyttämään.

Kiitoksia edustaja Mikkoselle vielä tästä, kun nyt oikeastaan kuulin ekan kerran näitten keskustelujen yhteydessä, kun ollaan puhuttu tästä valtuutetusta, täällä salissa joitakin perusteluja, jotka ovat ehkä myöskin sellaisia, mitkä oikeasti ovat perusteltuja, ne, mitkä te esitte äsken. Olen nyt useampaan kertaan kysynyt täällä edustaja Viitaselta, edustaja Karilta, mutta koskaan niitä ei ole kyllä kuulunut. Nyt oli selkeä näkemys siitä, miten te haluaisitte sen, että se olisi jatkunut, ja miten se olisi tähän tullut kirjattua, mutta siitä en ole ihan täysin vakuuttunut vielä, toisiko se meille eläinten hyvinvointiin mitään lisäarvoa sillä osin, koska se valvonta kuuluu sinne eläinlääkärille, läänineläinlääkärille ja sitä kautta taas poliisiviranomaisille, jos tulee sellainen tilanne, jossa pitää tarttua eläinten hyvinvoin-

Pöytäkirja PTK 93/2018 vp

nin ongelmiin. Se ei välttämättä tule tilatasolle koskaan kyllä menemään eikä pohjautumaan.

Kiitoksia osaltani hyvästä keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 77/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 3.10.2018 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2018 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 3.10.2018 pidettävään täysistuntoon.

22. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 3.10.2018 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.06.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen